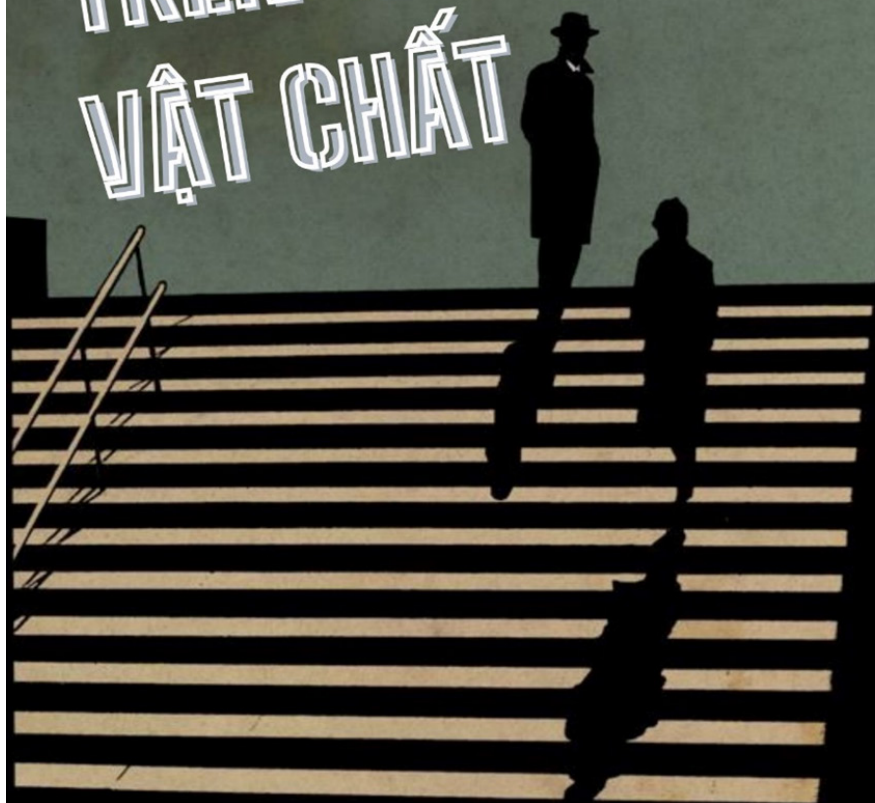

LÊ VĂN TRƯƠNG

TRÊN GIÓC VẬT CHẤT

Nhà xuất bản HƯƠNG SƠN
113 - 115, Phố Lò Đúc - Hà Nội

**trên giốc
vật chất**

Lê Văn Trương

trên giốc vật chất

Lê Văn Trương

Bìa: *M. C. P*

Nguồn: *Thư viện Tiểu Lùn*

**trên giốc
vật chất**

LÊ VĂN TRƯỞNG

**HƯƠNG SƠN
xuất bản * Hanoi 1943**

Mục lục

1. Phần thứ nhất	9
2. Phần thứ hai	73
3. Phần thứ ba	231
4. Phần thứ tư	317
5. Phần thứ năm	401
6. Phần thứ sáu	465
7. Phần kết	511

PHẦN THỨ NHẤT

Trạch đã tức lắm, nhưng vẫn phải nén, chàng nhìn như sói vào lòng lão Tư Mạo lúc ấy đang lẫn trở bộ quần áo “Séc” tím với một bộ mặt lạnh ngắt của kẻ quen sống nghề mua rẻ bán đắt. Giá không phải cần tiền để làm một việc quan hệ nhất đời chàng, có lẽ Trạch giật phăng lấy, rồi chửi cho y một câu:

– Con lợn!

Trạch không cho sự tức giận chui

ra ở miệng, thì chàng đã tiết ra bằng những tia lửa của mắt. Ruột chàng réo sôi lên, gân cốt như muốn lách thịt mà ra. Chàng nhìn chiếc đồng hồ Regulator cổ kính treo ở cạnh bức ảnh truyền thần của một bộ mặt thịt cũng “du dật” như thịt kẻ đang đứng trước mặt chàng. Đang lúc bức như thế, chàng cũng buồn cười thầm. Chàng cười, cái mỹ nghệ truyền thần nó không cho phép làm bớt đi những gì khả ố ở cái mắt híp, cái mồm cá ngáo, cái cổ ụ, cái vai xuôi như mình quả chuối mẫn.

Hai kim chập nhau. Còn có một giờ đồng hồ nữa tàu Nam chạy. Trạch giục Tư Mạo:

– Không giả (trả) được chục bạc thì đưa đây tôi.

Tư Mạo chùng chình, giờ bàn tay

nắn cái áo, xách lên ngang mặt. Y nhéo (nhíu) mắt hỏi một câu như mưa:

– Ông trông cái cổ, đã sờn chưa?

Rồi chế (trề) môi, tiếp:

– Một vụ nữa là bég. Sáu đồng là tôi mua giúp ông.

tại

Kim đồng hồ đi dài thêm một trặng (chặng) ba con số. Trạch thấy bò khắp thân thể một chất gì sánh như mỡ, nó khiến chàng giùng (rùng) mình. Giữa cái phút xác thịt bị bỏng rát, một thiếu nữ ở đâu đến đứng cạnh chàng. Thản nhiên thiếu nữ như không để ý đến chỗ có một thằng con trai cách mình một thước. Nàng nói với Tư Mẹo:

– Con xem rồi. Chả ra gì cả. Bọt như

giấy ấy thầy ạ. Có bộ y-môn thì còn mới một tí, nhưng bây giờ người ta có dùng nữa đâu? Con không mua.

Tư Mẹo thờ ơ đáp:

– Thì thôi.

Thiếu nữ cũng chẳng buồn trông bộ quần áo bố đang mân mê, nàng đi thẳng vào nhà trong. Bộ mặt gầy chua ngoặt của thiếu nữ tố cáo cái đánh đá, “cái cắn răn mất miếng” của con đồng tiền. Trạch nhìn theo sợi dây đỏ loét, bò chung quanh cái cổ cà ngẳng, sợi dây đeo hạt vàng, dính trên màu da gáy đen xì, phấn chát (trát) cũng không hết “chất” đen. Chàng rún (nhún) vai tự nhủ: “Của khi”

– Thế nào, có bán không?

Kim đồng hồ đi dài thêm một trặng ba con số. Còn có nửa giờ nữa tàu chạy.

Tiếng chuông 30 phút gõ: Peng như một cái lệnh nó moi bật được cái thanh âm trong cổ họng kẻ đang chồn chân.

– Bán.

Peng, Bán, tiếng nọ nằm trong tiếng kia. À, cái mầu nhiệm của thuyết vạn vật đồng nhất thể, ở phút này, ở cái phút này, nó mới được ứng nghiệm làm sao. Những tiếng sóng réo, lá bay, sấm vang nước hút, biết đâu chẳng là đang phù hợp với những tiếng réo róc của nhân sinh, với những tiếng khóc lóc của biệt ly, tiếng nghiêng răng kèn kẹt của con bệnh nằm chờ chết, tiếng rủ rủ của mẹ con, tiếng sắt, tiếng đồng chạm nhau, cọ nhau, rít lên âm âm khắp bốn phương trời. Biết đâu, phải biết đâu những vật vô tri giác ấy chả có một cuộc sinh hoạt riêng của chúng Mà chỉ vì sự “mù quáng” của hồn các chất, nên không thông cảm

được nhau. Nói gì đến vô tri với hữu tri, hai thằng người có khi gần nhau trong gang tấc đấy, mà cũng như cách mấy quan san.

Hỡi ơi! Sự không lọt được vào lòng nhau, để sống cái đang sống của nhau, há chẳng phải đã đời đời có ở trong những giống cùng một loại hay sao? Nói gì đến sự vật với người. Người với người cũng đủ xa cách lắm rồi. Tư Mạo không phải là đồng loại của Trạch ư? Hai trạng thái tâm lý đời đời, phải nói đời đời mới đúng, có thể nào cảm thông nhau được.

Như con ác thú đứng trước một thằng người trên cây, Trạch sôi lên đợi Tư Mạo đủng đỉnh mở tủ lấy tiền. Y trợn (chợn), trợn trong tập bạc, đổi cái này lấy cái khác, đưa những giấy cũ ra. Từ tay y, sang Trạch cũng còn vài lượt “tuần hành” nữa. Cái lượt cuối cùng. Y nhấp

nhấp nước bọt vào ngón tay trở, rồi dính vào tờ giấy nhấn nhấn để xe có cặp díp không? Sáu tờ giấy, sáu lần truyền tay, sáu lần đưa lên môi lấy thứ nước “sát hạch”, và vài chục lần nhấn nhấn. Ôi! Một thế kỷ chờ đợi. Giá không có cái ước thức của xã hội nó “net”, Trạch đã đập phăng vào cái bụng to kỉnh, cho lăn kỉnh ra rồi đè nghiêng lên, cướp phăng số tiền sáu đồng chạy bay ra ga. Không như thế sẽ không được. Để lao và xích sắt sẽ không tha.

Cầm tiền, Trạch vùng ra khỏi cửa.

Tư Mẹo trở mặt nhìn cái hình thon thon, mảnh khảnh, nhanh như chớp, biến khỏi nhà y. Y đón (rón) tay, khẽ cầm cái áo, phúi phúi, rồi lẩm bẩm: “Mua bán như ăn cướp”.

Và thối cái hơi dè dè (rè rè) vào nhà trong:

– Tý, cất... cho... thầy. Treo cái đ... i

Trạch gọi một cái xe, chàng nhảy lên.

– Ga.

Người xe chạy lạch bạch, nhấp nhủu một cách nhàn nhã, khiến chàng gắt âm:

– Nhanh nhanh, một tí bắc. Chậm thế...

Từ lúc chàng giục, xe càng giật lùi lại, chậm chậm ôi là chậm. Một cái ô-tô vụt qua, trông thấy tốc độ chiếc xe hơi, chàng thèm. Nếu có thể, chàng đã nhảy phắt xuống, bám lấy đít xe, “mông-tê¹”, như hồi bé đi học “mông-tê” các xe ngựa. Nhưng thôi, tưởng tượng phi thường ấy đừng có hòng thi hành ở kinh thành.

¹ monter: nhảy.

Chỗ nào chả có những viên cảnh sát đợi... thừa hành chức vụ.

Không có tiền lẻ giả xe, Trạch luống cuống. Tuy vậy cũng còn đủ bình tĩnh nhìn lên đồng hồ to bằng cái mẹt trên cửa ga. Còn hai phút nữa. Mới có kém bảy phút đầy một giờ. Trí nhớ và khối óc tinh tế của Trạch đã nổi tiếng trong các sở chàng làm, bây giờ đem ra áp dụng vẫn còn “tráng kiện”. Luống cuống thế Trạch cũng vẫn nhớ được một giờ một phút tàu chạy. Quyển note [Note: ghi chú] sống, anh em đồng nghiệp rải rác khắp các sở chàng để chân, đã phải tặng cho chàng danh từ ấy. Những cái date (ngày)] công tử, quên, cứ hỏi Trạch, Trạch nhắc lại cho mà nghe. Ông quản lý ở U. N. I. đã phải triệu chàng là anh vắng-đơ² quên, vào trang bày gian hàng các đồ chơi trẻ con ngày Noël.

2 vendeur: người bán hàng

Trạch gọi một thằng bé bán báo mua một tờ tuần báo sáu xu, đưa nó đồng năm hào, nó móc túi trên, túi dưới, tìm, tìm mãi. Không còn. Nó nhìn ngược nhìn xuôi, rồi thất thanh:

– Bằng, Bằng, tớ mượn ba hào, mau.

Thằng bạn nó chạy lại đưa ra ba đồng con con, nó cầm đưa Trạch. Trạch cầm. Chàng giả hai hào xe. Tên xe kỳ kèo, chàng sổ vào mặt:

– Con khỉ, mặc cả có mười lăm xu...

Chàng vụt đi, tên xe vừa chìa tay xin tiền nài thêm, vừa ngó lại trông xe. Mặc kệ, Trạch nhảy hai bước lên thêm, ba bước nữa vào chỗ bán vé.

Viên cảnh sát đập chan chát vào tay xe Tên phu xe ngoái cổ:

– Cửa con... vâng.

Rồi không làm thế nào được, y phải quay lại “nhặt” xe. Miệng lẩm bẩm:

– Được... hai cái hào chỉ. Giục nặng lên.

✱

– Tôi xin ngài một vé đi cầu Guột.

Người phát vé thờ ơ đáp:

– Tàu sắp chạy rồi còn đâu, còi rồi.

Cấp bách, Trạch nì nèo:

– Ngài cứ cho tôi, chưa, tàu chưa chạy.

Viên phát vé gắt:

– Còi rồi, chưa, chưa cái gì?

Biết nói nữa cũng vô ích, Trạch quay phắt lại, nhìn thấy chỗ cửa ra vào, người cắt vé đang đóng cửa. Chàng vội chạy rộ lại. Viên cắt vé giơ tay ngăn. Chàng cứ văng mình ra. Rồi cúi cổ chạy. Tàu đã xình xịch, xình xịch, chuyển bánh. Nhanh như cắt, chàng nhảy “pách” lên. Năm lấy “tay hoa” chàng mới thở dốc.

– Tí nữa ông này nhớ.

Lúc bấy giờ mới hoàn hồn, Trạch cười quay nói với người nhà quê:

– Tí nữa tôi nhớ đấy ông ạ.

Người nhà quê, thấy chàng ăn mặc tây lại tử tế cũng nói chơi.

– Tại ông nhảy giỏi. Người khác nhớ bét rồi.

Tàu hôm ấy không đông lắm, nhưng

cũng chẳng còn thừa chỗ. Chàng đứng và liếc mắt nhìn một lượt hành khách. Đến Văn Điển, một con bé bán nước mời chàng:

– Ông xơi cốc nước.

Chàng lắc đầu, nhưng lúc nó đi gần hết toa, chàng gọi giật:

– Nước!

Con bé quay lại. Nó tựa cái ấm sắt tây vào đùi, rồi rót một “ca” đưa chàng.

Uống dở, chàng ngừng hỏi nó:

– Em có thuốc lá không?

Nó ngoan ngoãn:

– Thưa ông không ạ.

Chàng nhìn nó âu yếm:

– Chỉ bán nước không thôi à?

– Vâng ạ.

– Năm nay em bao nhiêu?

– Con mười hai.

– Mười hai đã đi tàu thế này?

Con bé lấy tay gạt cái bụi than vừa bay vào mép:

– Con bán đã hơn một năm rồi.

Trạch gạt gù, chàng dăm dăm. Chàng đưa cho nó đồng năm xu. Nó móc túi lấy tiền giả lại. Chàng xua tay. Con hé ngược nhìn chàng rồi thốt:

– Cảm ơn ông ạ.

Hai ba người nhà quê bảo nhau:

– Ông ăn mặc tây vừa cho con bé bán nước năm xu.

Người đàn bà ít tuổi hơn cả, đáp lững lờ:

– Chuyện, người ta giàu...

Tiếng giàu lọt đến tai chàng làm chàng mỉm cười. Nhưng sợ họ xấu hổ nên chàng không dám quay lại.

✱

Tàu đến chợ Tía đã vãn khách. Lúa thừa có một vài chỗ ngồi Trạch lại ghé bên một cụ già. Cụ già nhích kính nhìn chàng, rồi hình như bộ “tít-so” bảo đảm được sự lương thiện, cụ bèn hỏi:

– Thầy về đâu?

– Thưa cụ, tôi về Guột.

Mái tóc bạc gật gù:

– À à... Lão xuôi Nam.

Ông cụ độ gần bảy mươi, nhưng còn hồng hào. Trạch mời cụ một điều thuốc. Khi cụ châm diêm xong, bèn sang sàng. Cả toa đổ dồn mắt về phía cụ.

– Tôi đưa thằng Hai nhà tôi xuống sáu kho Hải Phòng. Cháu xuống làm tàu Sáu Kho đấy. Quảng Đông chạy Hồng Kông đấy.

Rồi cụ rung đùi:

– Tài trai đi chín về mười. Cần cái gì. Tôi lúc trẻ trung cũng sang Tây, sang Tàu, đủ cả.

Và chìa hai ngón tay vào mặt Trạch:

– Thầy tính đi làm được ông chủ hai lần cho theo về Pháp.

Bấy giờ Trạch mới để ý đến y phục

của ông cụ. Một tí chấm xanh đỏ ở ngực để thưởng công lao mười mấy năm cần cù. Đôi giày có cổ đen, cái búi tóc củ hành, bảy giờ mới lên tiếng thổ lộ nghề nghiệp chủ nó.

Ông cụ gảy cái móng tay dài một Phấn. vào tàn thuốc, bô bô:

– Tôi bảo cháu cứ đi, đi cho biết đó, biết đây. Ở nhà làm gì. Tài trai, phải “văng tê³”.

Tài trai, hai tiếng ấy như tiếng công đập vào tai Trạch. Chàng tuy chịu chuyện ông cụ, nhưng lòng rối loạn. “Văng tê” hừ, ông cụ nói cũng có lý. Thì cái lý ấy nó đang nằm chần chần trong lòng chàng, và nó đã sui chàng bán bộ đồ rét.

Người soát vé đến, Trạch đưa đồng bạc:

3 văng tê: bừa đi, không kể gì hết

– Tôi không kịp lấy, Ông cho tôi một cái. Tôi xuống Guột.

Người soát vé không nói gì, cầm tiền, cúi ngoay ngoáy rồi đưa cho chàng tờ giấy vàng và trả lại tiền. Khi người soát vé đi khỏi, ông cụ bèn hỏi Trạch:

– Thầy không kịp lấy vé à?

– Vâng, thưa cụ, tôi ra muộn quá.

Một bài học về khoa đi tàu mở ra:

– Cái phép tàu xe là phải đi sớm ít ra một giờ. Cử là cần tắc vô áy náy.

Rồi quay hỏi chàng:

– Có phải không thầy.

Trách chỉ đáp xuôi:

– Vâng ạ.

Hai mẹ con người xắm ở toa trên vác chậu với phách đến. Người mẹ mù và đứa con gái hơn mười tuổi. Chị ta giải buồm lót ngồi rồi gõ gõ, xuống đoạn tre màu nâu.

Làm trai quyết chí tu thân
công danh chớ vội nợ nần chớ lo.

Hát một lúc độ mười phút, không thấy ai thưởng, chị ta mới đổi giọng.

Ở đời ai có đại gì,

Khúc sông eo hẹp phải tùy khúc sông.

Ông cụ vỗ tay khen hay, rồi ông ném vào cái chậu đã “rách nát” đồng xu khu đánh chát. Bánh pháo đã có người dí tí lửa vào ngòi, mấy bà ngồi gần cũng thi nhau quăng xuống.

Tiếng hát của chị ta cao hẳn lên. Có lẽ vì lòng chậu có lác đác mấy đồng xu.

★

Trên tàu bước xuống, chàng nhìn ngược nhìn xuôi. Một bà lão, ở hàng nước chui ra, lật đặt đi lại vầy vầy.

– Ông giáo... Đây cơ mà!

Chàng vội vàng chạy lại:

– Bà... Cháu đâu?

Bà lão chỉ về đằng kia:

– Nó ngồi đằng hàng.

Trạch vội dắt tay bà lão:

– Bà đưa tôi lại.

Và hỏi luôn:

– Đẳng ấy... Có ra không?

Bà lão thở dài, buông thông:

– Khô... ông...

Trạch chặc lưỡi:

– Cũng may. Khởi nói đi nói lại
lôi thôi.

Bà lão bùi ngùi:

– Còn nói gì... Thế là xong.

– Nhưng... Mẹ nó có dặn gì...

Bà lão lắc đầu:

– Ồi chào, dặn gì!

Trạch nhìn về phía lũy tre tím tậm
phía xa, ngậm ngùi.

– Kể cũng thương.

Bà lão ngoái ngay lại:

– Thương, thương cái gì, bỏ con, bỏ chồng. Ông cứ đưa cháu ra tỉnh cho nó nhờ. Ở nhà quê rồi cũng chăn trâu cắt cỏ, học làm cái trò gì.

✱

Cái Sửu nhăn nhó vì bị ánh nắng đập vào mặt, đứng đón bố. Trạch xăm xăm đi lại, để bà cụ chậm cách mấy thước. Sửu chạy ra. Trạch ôm chầm lấy con.

– Con, con ra tỉnh với cậu nhé?

S Sửu gật đầu.

Chàng quay hỏi bà lão:

– Mẹ nó có nói gì với bà không?

Bà lão lắc đầu, chép miệng:

– Chả dặn được câu nào, chỉ cho nó ba hào bảo ra tỉnh ở với cậu.

– Mẹ nó đưa nó ra đến đâu?

– Ra đến lò gạch rồi về ngay.

– Cháu có quần áo không bà?

Bà lão lấy vạt áo lau mặt, uể oải:

– Có. Mẹ nó bọc vào tờ giấy cho nó, chả biết có đâu vài cái gì đấy thôi mà.

Về đến hàng bà lão chạy và trong nhà lấy gói quần áo ra đưa cho Sửu.

Trạch vội cầm lấy:

– Bà đưa tôi cầm cho cháu.

Ngả hai cái bát để cho cô hàng rót nước, Trạch hỏi bà lão:

– Đây có phải hàng cụ Khán không nhỉ?

Bà lão chỉ cô hàng:

– Con dâu cụ ấy đấy. Vợ bác Thảo đấy!

Cô hàng nhìn Trạch, rồi nhìn bà lão. Bà lão hiểu cô hàng muốn biết ông khách là ai, liền bảo:

– Cô mới về làm bạn với bác Thảo, cô không biết. Ông ấy là ông giáo trước ngôi trong ta đấy. Bác Thảo và Cung, trước cũng học ông giáo đấy.

Nghe nói chồng mình trước cũng là học trò ông khách, cô hàng nhìn Trạch bằng con mắt kính trọng. Cô mời Trạch vào trong giường. Trạch từ chối:

– Thôi, cô cho tôi xin phép. Tôi sắp phải đi bây giờ.

Cô hàng bạo dạn hơn:

– Thưa ông, còn hơn một giờ nữa tàu mới về ạ.

Bà lão lấy cái rơm buộc chòm tóc đằng sau cho Sửu và nói sang Trạch:

– Rồi ra tỉnh, ông giáo mua cho nó... cái gì... kẹp tóc như con Tồn nhà bác Hộ, ổng giáo ạ.

Trạch đặt bát nước xuống, lấy một điều thuốc là.

– Vâng, rồi tôi mua cho cháu.

Bà lão vỗ vào đầu Sửu:

– Đấy thầy cháu đã bảo thế. Cũ buộc tạm cái này, rồi ra tỉnh thầy cháu mua cho cái kẹp xanh đỏ.

S Sửu dờ dờ (rờ rờ) tay về đằng sau, thấy cái rơm còng quèo, nó bảo:

– Bà buộc chặt vào cho cháu, không chock nữa lần tàu nó tuột, thầy cháu lại đánh.

Trạch vội vàng sang với con:

– -Không cậu không đánh con đâu. Tuột, cậu buộc lại cho.

Sửu mắt sáng hẳn lên, ngả đầu vào bố:

– Rồi cậu mua cho con cái kẹp, cậu nhờ!

Vuốt vuốt má con:

– Ủ, thế nào cậu cũng mua...

Bà Khán tất tưởi ở đầu phố ga đi lại. Tay bà cầm nắm xôi, miếng thịt lợn, và miếng dầu. Trông thấy Trạch, bà reo:

– Đây, ông giáo đây rồi, ông về bao

giờ? Bà phó và mẹ con tôi chờ từ sáng sốt cả ruột. Ông ra tỉnh làm ăn có khá không?

Nói xong bà ấn nắm xôi vào tay Sửu:

– Cháu ăn đi, Phấn đấy.

Trạch chưa kịp đáp.

– Ông Khán nhà tôi phải sang bên Cống tậu trâu hộ cụ Bá, không thì cũng ra chơi với ông.

Trạch, trước sự vỗ vập của bà Khán, lòng nao lên. Chàng nhớ cả lại thời kỳ ngồi dạy học ở làng bà,

– Bác Thảo có cháu chưa bà?

Bà Khán nhổ vôi hụm nước đang súc miệng, chỉ con dâu:

– Thừa ông. vợ nó đấy, cháu lại vừa ra xã đoàn.

Bà Khán tíu tí, nói ba hoa, hỏi hết chuyện này chuyện khác

– Ông giáo không ngồi nữa, cụ Bá tôi lại mời ông đồ Nghệ. Nhưng cũng chỉ được có ngót năm ông đồ Nghệ lại thôi. Các cháu bây giờ Phấn nhiều ra tỉnh làm thợ cả. Cu Tính nhà ông lý Cự, bây giờ lại làm phó lý đương đấy ông giáo ạ.

Bà Khán nhắc đến Tính, vì bà nhớ ông giáo hồi còn dạy học, vẫn thường đi bắn cò bắn vạc với Tính. Vì Tính là học trò nhớn nhất trường và bọn leo cây. Cò vạc, vướng trên các lũy tre, phải Tính trèo lên, mới lấy được.

– Thế cơ hà, à cậu ấy làm phó lý rồi cơ đấy.

Rồi bâng khuâng:

– Chóng quá, mới ngày nào bà Khán nhỉ?

Bà Khán đưa miếng trầu cho bà phó:

– Ấy ông giáo đi tỉnh một cái là các cháu theo ông đồ Nghệ được một dạo rồi cũng nghỉ cả.

Rồi bà nhìn Trạch cười nhẹ

– Có dễ ông giáo gặp học trò cũ cũng không nhận ra đấy nhỉ?

Trạch cười, cái cười héo hắt:

– Có, mới vài năm, quên thế nào được.

Bà Khán cởi áo vắt ở cái trường kỷ bằng tre rồi niêm nở:

– Hay ông giáo về trong làng chơi với cụ Bá tôi đã, rồi mai lại ra sớm. Các

ông các bà ấy cũng vẫn hỏi thăm ông giáo luôn. Cái hồi năm ngoái bác Bình đi tỉnh về bảo có gặp ông giáo có phải?

Trạch nghĩ nghĩ một lát:

- Vâng, có gặp đấy ạ.
- Thôi thế ông giáo ở lại, mai hẵng về.

Ở lại làm sao được. Trạch làm gì có can đảm trông thấy cái nhà lá ở ngay xóm chợ, nơi chàng đã sống với một người đàn bà, mà phút này người ấy trả lại con. Mặc dầu chàng thấy lòng mang mang nhớ cái làng Văn Thôn, chốn nương mình của chàng, cách đây bốn năm về trước.

- Tôi xin bà cho đến khi khác, tôi chỉ được nghỉ ngày nay nữa thôi.

Chàng tìm cớ để thoái thác thế thôi,

chứ chàng làm ở đâu mà bảo nghỉ.

Bà Khán chép miệng:

– Hoài của, chả mấy khi ông giáo về chơi, giá rộng ngày về trong cộ Bà tôi vài ngày cho các cháu nó chào, có phải sung sướng không?

Những chuyện hỏi han qua đi, bà Khán mới hỏi Trạch một câu nó làm cho chàng quặn ruột:

– À, thế nào, ông cho cháu Sửu ra tỉnh đấy à?

Rồi chẳng cần để nghe trả lời, bà Khán lại tiếp bằng một giọng ngậm ngùi:

– Tội nghiệp cháu Sửu, lắm lúc trông thấy cháu rớt nước mắt, thui thui một mình, đêm cùng ngủ một mình.

Và không biết nghĩ thế nào, bà Khán nghiêng rằng, đây:

– Có cô ấy bạc thế chứ. Việc gì đến nỗi, vài sào vườn đấy, chả làm mẹ con nuôi nhau được hay sao? Đâm đầu vào lấy lẽ lão Hàn, bỏ chồng con ở nhà một mình. Mỗi ngày về thổi cho niêu cơm, rồi lại đi biệt. Thật người đâu lại chả thương con nữa. Như người ta, gửi nó sang bên cụ xã, hay nhà trưởng Bình, cũng được chứ có sao.

Bà phó thở dài nảo nuốt:

– Ôi! Chào! Nói đến cái người ấy làm gì? Sáng ngày còn ra bộ sứt sứt theo, tôi ghét mặt, bảo ngay: “Thôi, đi về, không ông Hàn ông ấy trông thấy, lòi thôi”.

Bà Khán cắt quả chuối ở hàng đưa cho Sửu:

– Thôi, mặc giò. Ai ăn ở làm sao đã có giò. Cháu ra ngoài tỉnh ở với thầy, rồi ăn mặc tân thời, cần gì. Ở nhà để mà nhịn đói à.

Cả một biển dâu nổi lên trong câu chuyện của hai người đàn bà. Trạch muốn tránh phải nghe nhắc đến những gì đã qua trong đời dạy học của chàng, bèn hỏi lảng:

– Bây giờ độ mấy giờ rồi bà Khán nhỉ?

Trông sang bóng nắng bên hàng rào găng bà đáp:

– Hơn bốn giờ rồi, tàu cũng sắp về đấy ông giáo.

Trạch làm bộ hốt hoảng:

– Thôi thế để bà phó tôi về mới được, không tối mất.

Bà Khán ngăn ngay:

– Thôi, sớm với tối thì làm gì. Bà phó cú ở đây đưa ông giáo và cháu ra tàu đã. Tối thì ngủ lại cần gì.

Trạch vội vàng xin:

– Thôi ạ, để bà phó tôi về cho sớm, nhà còn nhiều công việc.

Rồi chàng nhất định từ tạ:

– Thôi, để tôi ra ga lấy vé sẵn không chốc lại lú lú. Và xin phép bà cho bà phó tôi về. Chiều rồi, lại bước thấp bước cao...

Trạch và Sửu đưa bà phó ra đến chỗ rẽ. Chàng chấp tay vái và nói trong nước mắt:

– Tôi cảm ơn bà đã đưa cháu ra giúp tôi. Và xin chúc bà ở lại mạnh khỏe. Tôi

và cháu ra tỉnh làm ăn xa không biết bao giờ mới lại về thăm bà được. Bà nói hộ với các ông các bà ấy, tôi có lời hỏi thăm. Nhờ giời ba con tôi còn sống, thế nào cũng có ngày về chơi với các ông các bà.

Rồi bỗng nước mắt ở ngách nào tràn xuống má:

– Những lúc này không có bà, tôi cũng chẳng biết trông cậy vào ai.

Ngừng một phút, chàng tiếp:

– Còn mẹ nó hỏi thì bà cứ nói hộ, tôi sẽ trông nom cháu tử tế. Và sau này nếu có muốn ra thăm cháu, tôi sẽ viết thư cho mà ra. Dù thế nào tôi cũng không giận mẹ nó đâu bà ạ.

Bà phó ôm lấy Sửu, bà nghẹn ngào:

– Thôi, ông cứ yên tâm cho cháu đi

tỉnh, nhờ giỏi ông làm ăn khá giả thì cho cháu về chơi.

Rồi bà cho Sửu một hào:

– Bà nghèo chả có gì, cho cháu hào chỉ cháu ăn quà.

Trạch bảo con:

– Con lạy bà đi.

S Sửu chấp tay. Trạch cùng vái:

– Thôi, bà về cho sớm, cha con tôi thế nào cũng có ngày về chơi với bà. Bà đừng buồn.

Sáu con mắt nhìn nhau lần cuối cùng, rồi bà quay gót. Trạch đưa con trở lại, chàng cúi gằm mặt bước những bước nặng chịch của đời mình.

✱

Xe đỗ ở Ngọc Hà, Trạch đưa con vào một cái nhà lá. Vừa lách mình vào, một tiếng khàn khàn hỏi vọng vào:

– Ai đấy?

Trạch lên tiếng:

– Tôi đây.

Có tiếng người vùng dậy:

– À, anh đã về đấy à, thế nào, cháu đâu?

– Cháu đây... Nhưng đèn đóm đâu, tối om thế này.

– Ấy ấy, đứng đấy, không đá phải thùng hàng bây giờ. Để yên, tôi sờ cái đèn. Có diêm đánh cho một cái nào.

Trạch lấy bao diêm, quẹt, rồi đưa que cho bạn:

– Đây, anh Phấn này.

Phấn cầm, dí vào cái đèn hoa kỳ, rồi khi đã sáng, Phấn chìa vào mặt Sửu:

– Cháu đây, phải không?

– Vâng, cháu đấy. Con chào bác đi.

– Lạy bác ạ.

Phấn đặt đèn trên cái bàn đã ọp ẹp, chỉ mâm cơm:

– Vâng để phần cơm anh đấy.

Trạch ngồi xuống cái giường dát, kéo Sửu lại, cởi áo ngoài hộ nó. Rồi chàng cởi giày, ném xuống gầm:

– Anh chị cũng chưa ăn cơm à?

Phấn phải cái rá dùng làm lồng bàn rồi treo ngay lên cái đanh (đỉnh) ở vách:

– Nhà tôi ăn rồi, vì còn phải sang bên bà tôi xay đỗ. Chỉ còn tôi với anh với cháu.

– Chị sắp về chưa?

– Độ tí nữa, vừa mới đi.

Nói xong, Phấn chạy vào rửa lấy thêm cái bát đôi đũa.

Chàng xới cơm cho Trạch và Sửu rồi chỉ hai bát canh:

– Riêu hôm nay ngọt lắm. Tiếc không có tí ớt.

Trạch cười:

– Anh bao giờ cũng đủ “lệ bộ”, khá thật!

Phấn gắp con tôm để vào bát cho Sửu:

– Ô, lúc nào chả phải đàn hoàng. Nghèo thế này chứ nghèo nữa cũng “tăng phú”. Cứ làm cứ ăn. Ấy thế mà rồi giới cho khá lại khá như thường.

Trạch chép miệng:

– Ở đây với anh ít ngày tôi cũng nhẹ đi được nhiều nỗi phiền. Không có anh này, chắc tôi quy.

– Tôi đã bảo anh, tôi ấy à, đừng có chết ngay, giới còn cho sống, tôi còn tin ở ngày mai. Bao giờ nhắm mắt tắt hơi lúc bấy giờ mới chịu. Cần gì, sông có khúc, người có lúc. Chỉ sợ mình không đứng vững, để chờ cái “lúc” nó đến thôi.

Trạch ném cho chàng một cái nhìn nặng những ân tình:

– Những ngày đen tối của đời tôi,

anh đã giúp tôi nhiều lắm. Một lời của anh đủ cho tôi rồi.

Phấn nhũn nhận từ chối sự khen tặng của bạn:

– Anh cứ nói thế. Có tôi hay nói, tôi ba hoa thế thôi. Anh không nói ra, nhưng anh còn “bôn tẩu” bằng vạn tôi. Tôi học bên anh cũng không kịp.

Bữa cơm thanh đạm ấy là bữa thứ ba mươi của đôi bạn nghèo, gặp nhau giữa lúc bị đời hắt bụi vào mặt. Phấn, thợ nhà in sống với số tiền lương mười hai đồng, và Trạch vừa mới thôi sở xe điện. Mười lăm hôm nay. Trạch lại ở với Phấn và thời gian được ban cô lưu, Trạch đã bàn với Phấn về sự đem con ra. Và cũng ở gian nhà lá tồi tàn này, lần đầu tiên Trạch ngổ nổi cơ khổ của lòng mình với vợ chồng Phấn. Để được thấy cả hai vợ chồng bạn

cùng khóc nức lên, khi nghe đến đoạn tình sử của mình và đứa con bị đọa đầy.

*

Cơm nước xong. Trạch để Phấn ở nhà, chàng đi.

– Tôi phải ra ngoài có chút việc, chốc tôi về. Anh cho cháu ngủ giúp tôi.

Và ôm con vào lòng, chàng dặn:

– Con ở nhà, ngủ đi nhé, cậu đi một lát cậu về.

Sửu ngoan ngoãn trả lời:

– Vâng ạ!

Trạch hôn con, bắt tay bạn.

Chàng đi bộ ra Bách Thú để... không

phải hóng gió, không phải gặp ai – để được tỉnh trí nghĩ một điều. Bách Thú ban đêm là một khung cảnh âm u. Được cái có trăng, nên cũng không đến nỗi rùng rợn lắm.

Chàng cứ đi từng bước, từng bước, thả hồn về những ký ức, để rồi hút một chập liên bốn điếu thuốc. Nói là hút thì không đúng, dính ở môi thì phải hơn. Có lúc tàn thuốc dài quá, chàng cũng không biết, nếu không có một người nhờ môi lửa.

Chàng cứ đi, lâu lâu lại trở lại. Thỉnh thoảng tránh cái xe đạp đèn điện, chiếu lóa quá, chàng mới ngẩng mặt một tí. Còn, chàng cứ cúi gằm. Với chàng, lúc này, cảnh vật chẳng là gì cả. Cảnh vật cũng như lòng chàng, chỉ có màu đen ngất, thế thôi.

Đi qua vườn hoa trẻ con chơi, tiếng ỏn ẻn của một cái miệng con cháu thân Vệ Nữ:

– Mình không tin em, em chết ngay cho mình xem. Mình đừng tưởng đàn bà ai cũng như ai đâu.

Câu nói ấy cũng không có nghĩa gì với Trạch trong lúc này. Cả cái bài “Hựu nhất khúc” của Trang Tử mà ngày thường chàng vẫn ngâm vang cũng không đến với chàng nữa.

Chàng lại đi, đi như một cái máy, khác cái máy là chàng không kêu ầm ầm lên mặc dầu một vạ câu hỏi đang réo trong chàng:

– Ở lại Hanoi hay đi đâu?

Hanoi chàng đã chán quá lắm rồi. Nhưng đi đâu mới được chứ. Chàng răn

reo mãi ý định bỏ Hanoi, nhưng còn nơi chàng định tìm đến chàng chưa nghĩ ra.

Câu “bốn bể là nhà” viễn vông quá cho chàng. Chàng dừng lại ở một chỗ rẽ để châm tiếp điếu thuốc. Một cái xe vụt qua mặt. Người trên xe mặt mũi thế nào chàng không biết, chỉ thoáng nghe câu nói, chàng đoán là một gái giang hồ:

– Thà về không. Bốn đồng...

Bách Thú đem chả đem lại cho chàng gì cả. Mặc, cái gì đến lúc này cũng là thừa. Đầu chàng đã đầy những toan tính về ngày mai.

Mãi đến khi hai tên xe không có khách đi bên kia đường, hỏi chuyện nhau:

– Một giờ chưa nhỉ?

Chàng mới thùng thỉnh đi về.

Phấn vẫn ngồi ở chõng đợi chàng.

– Anh chưa đi ngủ à?

Cầm cái quạt nan phẩy phẩy chân:

– Chưa anh ạ, đợi cửa anh.

Trạch ghé xuống cạnh Phấn, duỗi thẳng chân:

– Mọi quá.

Phấn quạt cho bạn:

– Anh đi những đâu?

Trạch chỉ về phía Bách Thú:

– Đi bách bộ ngoài kia.

Phấn trách bạn:

– Đi bách bộ mà không cho tôi đi.
Cứ tưởng anh có việc gì trên phố.

– Không, lên phố làm gì? Đi lang thang nghĩ xem có nảy ra cái gì không

Phấn nhìn bạn một cái nhìn ái ngại:

– Anh cứ hay tư lự quá. Nghĩ ngợi làm quái gì. Ở đây rồi tìm việc.

Trầm ngâm một lúc, Trạch nói với bạn một cách quả quyết:

– Tôi đi anh ạ.

– Anh đi?

– Vâng, tôi đi, tôi đã định.

– Anh định đi đâu?

Trạch cúi cời dây giày:

– Hiện giờ tôi chưa biết đi đâu.

Những sáng mai tôi xin anh chị tôi cho cháu ra tàu.

Phấn kinh ngạc:

– Không được! Anh hãy ở đây ít ngày để bàn định cho đích xác đã. Đi làm ăn, phải có nơi chứ, lại bảo không biết đi đâu. Anh đi thế, tôi không yên tâm.

Trạch nhìn bạn một cái nhìn cảm ơn:

– Thôi, anh thương tôi, để cho tôi đi. Ở đây nữa, tôi điên mất. Gia dĩ Hanoi tôi cũng không tìm được việc. Ở đây với anh chị thì chả ngại, nhưng bây giờ có cháu, tôi phải tính làm việc chứ.

– Đã đành, nhưng anh nên nghỉ ngơi cho nó thanh thản đi. Rồi đi đâu hãy đi.

Và ném cho bạn một cái nhìn trách móc:

– Anh cứ hay hấp tấp. Dục tốc tắc bất đạt, tính việc làm ăn mà hấp tấp hỏng mất.

Trạch gật gù như treo cả sự kiên quyết trong câu nói:

– Tôi phải đi ngay. Không thể ở lại được nữa.

Rồi nắm tay bạn:

– Tôi biết anh thương tôi lắm. Nhưng thế tôi không thể ở lại được anh ạ.

Nghe bạn nói đến cái thế nó buộc phải đi, Phấn hiểu nhầm, chàng tưởng bạn nể hà, bèn vùng nói:

– Thế gì, anh cứ ở đây với tôi. Anh có thể tin được lòng tôi đối với anh. Anh chắc biết rõ tôi chứ.

Biết bạn hiểu nhầm, Trạch vội cải chính:

– Không, tôi nói cái thế là nói tình trạng của lòng tôi ấy chứ. Anh tính ngày ngày trông thấy cháu nó là cả một kỷ niệm đau xót của đời tôi, tôi không đi, đi xông pha cho nó dịu lòng đi. Anh bảo tôi ở lại thế nào được.

Phấn im, chàng nhìn về phía xa, rồi tần ngần:

– Tôi biết rõ anh khổ lắm. Tôi không dám can anh đừng đi. Nhưng hãy nán lại một vài hôm, sửa soạn cái đã. Rồi lúc nào đi, thì đi.

Trạch lắc đầu chán ngán:

– Thôi anh ạ, tôi cảm ơn anh đã thương tôi. Nhưng tôi xin anh cứ để tôi đi, tôi đã quyết. Đằng nào lúc đã định

cũng phải làm. Thà rút ngay đi, lần nữa mãi cũng thể thôi.

Rồi cất cao giọng:

– Tôi ở đâu, rồi sẽ viết thư về cho anh. Đi một chuyến xem nó ra làm sao?

Biết bạn đã nhất định, Phấn không nói nữa. Chàng ngồi thừ mặt. Đến lượt Trạch phải an ủi:

– Tôi thể trên đầu con tôi, anh chị là người đầu tiên, tôi kể chuyện mẹ con cháu. Và sau đây, chắc tôi cũng chẳng nói cho ai biết nữa. Anh có thể căn cứ vào đấy, rõ lòng tôi quý anh. Ngày mai thì tôi đem cháu đi. Có lẽ tôi sẽ ra miền mỏ, tìm việc làm. Khi nào yên tể yên tất, tôi sẽ viết thư về cho anh. Và nếu tôi lại có thể tìm được việc mời anh chị ra làm nữa thì càng hay. Đời người, lo gì anh. Tan với

hợp là nói cái cảnh cơ chứ còn đường đất xa gần thì có nghĩa gì với chúng mình.

Trạch nó một hơi dài, rồi Phấn mới bảo:

– Vâng anh đi, nhưng tôi xin anh nghe tôi một điều.

– Vâng anh cứ nói.

– Anh để cháu ở lại đây với tôi ít lâu. Vì anh đi bây giờ cũng là đi tìm việc. Đã biết bao giờ có. Mình anh còn dễ xoay sở, thêm có cháu, rầy rà lắm. Anh để cháu ở nhà, rồi khi nào anh tìm được việc sẽ về đón cháu.

Trạch cười nhạt:

– Anh thương tôi bảo thế cũng phải. Nhưng tôi, tôi lại thấy khác. Dem cả cháu đi tôi cũng biết là khó khăn. Nhưng lại

có cái lợi là cháu sẽ giúp Phấn hăng hái cho tôi.

Phấn tưởng bạn không muốn làm phiền mình, nói ngay:

– Anh nói thế chứ hăng hái là ở mình đã đi, không hăng hái cũng không được.

Trạch nắm tay Phấn, sát vào tận mặt.

– Phút này tôi thú thật với anh lòng tôi ôn chung lắm. Tôi nhất quyết phải đi, phải tìm được việc, phải làm giàu. Làm giàu cho con tôi. Cho nên, tôi phải đem nó đi để những lúc rủi ro đến, tôi trông nó, mà chiến thắng.

Rồi hạ giọng:

– Anh tính, một đứa con cần phải gây dựng lại chẳng là sức chống đỡ cho tôi, trong những lúc nản lòng hay sao?

Rồi đây bao nhiêu trở lực sẽ xô đến, vùi dập tôi, không có cháu, tôi phấn đấu sao được.

Phấn đón những lời thăm thiết của bạn bằng một bộ mặt phân ưu. nó làm cho Trạch bùi ngùi.

– Anh đã nói thế, tôi cũng không dám giữ cháu nữa. Nhưng xin anh ở lại ngày kia hãy đi. Chậm một ngày cũng không sao, mà tôi thì được chuyện trò với anh nhiều. Chẳng có khi anh đi rồi, muốn cũng chịu. Trạch tạ lòng lưu luyến của bạn bằng một cái cúi đầu, nó chứng tỏ, kẻ đi cũng nặng tình như người ở.

– Anh thương xét cảnh cho tôi. Đáng lẽ tôi phải nghe theo anh mới phải. Nhưng... anh hãy lượng cho... cảnh hưởng tôi. Tôi không nán lại được, là tôi khổ lắm rồi.

Phấn nghĩ một lát, chàng rần rỗi bảo Trạch:

– Thôi thế tôi để anh và cháu đi nhá. Ủ cũng phải, đã đến lúc phải chia tay, thêm bớt một thời khắc có ích gì!

Trạch hớn hở:

– Vâng, thế anh vui lòng cho đệ đi nhé.

Rồi nhìn về phía trước mặt một cái nhìn xa thẳm. Trạch vung tay:

– Cứ cái điều tôi bước chân ra đi có một đứa con nường dựa để khỏi ngã. Có một người bạn ngày đêm mong ước may mắn cho mình là tôi thấy trong người lưu thông một sức mạnh ghê khiếp đủ chống chọi với đời.

Và nắm tay lại, mím môi như đe dọa:

– Bất chấp, tha hồ cho đói rét đến.

Một cái quạt nan thay cho địa vị cái khay. Cái ấm chuyên vòi mẻ một miếng, hai cái tách, bày ra, Phấn trở bộ đồ chè, cười một nụ cười khoáng đạt:

– Cả Hanoi im lìm, không biết chúng mình tiễn đưa nhau bằng một đêm trăng, và bằng một tiệc trà “quạt nan”. Uống đi, uống cho nó tỉnh một chút. Lấy sức mà thức, rồi chốc ra tàu.

Đưa cái chén nóng đẩy lên môi, Trách chớp chớp, rồi từ từ đặt xuống:

– Có những phút biệt ly mà kẻ làm trai phải ngẩng lên cười một cách ngạo nghễ. Phải không anh?

Phấn đáp ngay:

– Chứ gì, bịn rịn như đàn bà thế nào được. Và nếu có đau, có xót, có ghen ngào, thì cũng phải cắn răng mà chịu. Đừng thở than làm khổ mình và khổ cả người ở lại.

Phấn hiểu bạn cố trấn áp cảm xúc, bèn cười vang lên, để cho bạn khuây khỏa:

– Phải, chúng mình nhất định là không có cái lỗi nhớ nhung lỗi thôi rồi. Ấy lúc không định cho nhau đi thì dùng dằng đấy. Nhưng khi đã xét cần phải đi, thì đi. Không vương vấn bận lòng.

Rồi bắt ngang sang một lời tâm sự:

– Như tôi, anh bảo, một tháng thợ nhà in, lương tháng ngoài mười đồng, mà vẫn có thể vui được thế này. Chắc

hắn trong lòng cũng có cái gì chứ. Nếu tôi không nghĩ rằng một ngày kia tôi sẽ làm nên đỉnh đùng gì, thì sao tôi có cam tâm sống một cuộc đời tối tăm như thế này. Gia dĩ mình cũng không đến nỗi. Chẳng qua cũng như anh, lúc vận chưa đến, phải về quê bảo đảm ba đứa trẻ. Chứ anh ấy à, một ngày kia, lại không lừng lẫy tiếng tăm tôi không phải.

Trạch xiu mặt:

– Anh bảo tôi thì làm được trò trống gì mà lừng lẫy với tiếng tăm. Chẳng qua dói thì đầu gối phải bò.

Phấn nói trong tin tưởng:

– Sao lại không lừng lẫy, thông minh và tháo vát như anh, gặp vận mấy nỗi mà giàu to. À, có tiền kinh doanh là lừng lẫy chứ còn phải làm gì.

Trạch chép miệng:

– Có lúc mình hăng máu mình nói
vung lên thế. Làm giàu không phải dễ.
Dễ, thiên hạ làm hết, chẳng đến phần
mình.

Phấn chỗ vào tận mặt bạn:

– Tôi cuộc với anh này, thế nào anh
cũng giàu này. Mà giàu to cơ này.

Rồi nhẹ giọng:

– Khó thì khó thật, nhưng một người
có tài đào cây, bới cỏ như anh mấy mà
chả đến.

Và đọc một câu chữ nho cốt ý nâng
đỡ bạn:

Tào khang chi thê bất khả hạ đường

Bần tiện chi giao mạc khả vong.

Chỉ sợ lúc anh giàu, anh lại quên tôi thôi. Đến cửa anh lại “a-lê phút” thì thật bẽ.

Được lời tiên tri, Trạch thấy lòng mát rượi, chàng nở một nụ cười:

– Tôi mà giàu ấy à. Cứ là làm riêng một cái gác để hai thằng chúng mình bù khú.

Phấn chỉ người bán bánh tây bánh giò xách cái đèn lủng lẳng:

– Gần bốn giờ rồi đấy, sắp sửa ra ga là vừa.

Trạch đọc ngay:

– Sáu giờ kém mười chín phút, tàu Phòng khởi hành. Nhưng tôi ra ga đầu Cầu cho tiện.

– Anh nhớ gớm nhỉ.

Trạch nhũn nhận:

– Định đi kinh doanh, lại chẳng có cái vốn là trí nhớ có mà kinh chết.

Phấn lại làm nức lòng bạn:

– Thì vì thế tôi đã bảo đời anh thế nào rồi cũng giàu to mà lại.

Nói xong chàng thu ấm chén, đem vào trong nhà.

– Để tôi đánh thức cháu cho nó dậy anh ạ.

– Vâng, anh gọi dùm cháu.

Phấn vào một lúc, ra bảo ngay Trạch:

– Chết, tôi quên chưa hỏi anh. Anh đựng quần áo bằng cái gì?

– Tôi có gì, bọc vào một bọc, lấy cái dây chằng ngang dọc nữa là xong.

Phấn nắm tay bạn:

– Anh phải nghe tôi, đừng có câu nệ, mất thì giờ. Tôi thừa một cái sơ-mi, một cái quần ta, anh đem đi mà dùng.

Trạch tần ngần:

– Thế... còn anh?

– Ô, đã bảo không có câu nệ.

Phấn chạy vào một lúc rồi khi ra, dúm vào tay bạn:

– Anh chắc cũng không thừa thãi gì. Tôi còn hai đồng, anh cầm lấy thêm vào lộ phí.

Trạch giã nảy:

– Anh chị... Cũng túng... Không...

Phấn gạt phắt:

– Lúc này không phải lúc lôi thôi...
Kìa tôi đã bảo...

Trạch không thể dừng, cầm tiền, vừa toan nói, Phấn đã chặn:

– Thôi anh vào gói quần áo đi, bốn rưỡi rồi. Chuyển tàu đầu tiên mà nhớ thì bất lợi.

PHẦN THỨ HAI

Xuống Hải Phòng vào quảng
mười giờ, Trạch dắt con đi xem
phố, rồi hỏi thăm đường lên chợ Sắt.

Chợ sắt Hải Phòng

Chợ Rong Nam Định

Chợ Đồng Xuân Hanoi

Chợ Đông Ba Huế

Chợ Bến Thành Saigon

Du khách nào đã đặt chân đến những đất này, ai chả phải vãng qua các nơi ấy. Chợ Sắt Hải Phòng cũng như các chợ khác, không có gì đặc biệt, ngoài cái nhà chứa nước cao lênh khênh. Còn thì cũng thịt, cá, rau, và một nghìn thứ khác người ta vẫn thấy bán ở bất cứ các chợ nào.

Đi đủ mấy vòng quanh các dãy, rồi Trạch hỏi con:

– Con đã đói chưa?

Sửu đưa tay xoay cái cặp quần. Chắc lúc ấy vì bụng hóp nên lỏng quá.

– Con đói rồi cậu ạ.

Trạch cúi xuống sát má con:

– Cậu đưa con đi ăn nhé?

Sửu gật đầu.

Hai cha con đi lộn về phía bên kia. Tìm thấy dãy hàng phở, bún, nem, chè, nghĩa là chỗ có thể mua cái gì ăn cho no bụng, Trạch lại ghé xuống con hỏi:

– Con thích ăn gì nào?

– Con ăn phở.

Còn chưa định vào đâu, Trạch đã bị một mụ béo chút chút, quần vuông vải trắng màu “cháo lòng” cả cái túi to bằng cái quạt ở giữa, gọi giật:

– Mời thầy vào xơi rượu.

Thế rồi, hai ba gian bên cạnh cũng ồ lên:

– Thầy vào đây, mời thầy vào đây.

Mụ chủ béo chút chút nóng tiết về món khách của mình, lên tiếng trước, vẫn còn “lơ láo” vào, cũng vào đầu thẳng

bé con. Thằng bé biết ý chủ, chạy ra:

– Cậu vào xơi rượu.

Trạch theo nó vào. Thằng bé chạy vội lại phía bàn, kéo ghế, và đưa đánh vèo cái khăn lau qua bàn, rồi chìa tay:

– Cậu ngồi đây

Mụ chủ hỏi hả, chùi tay vào vuông vải ghếch hỏi:

– Thấy xơi gì. Thịt bò xào, thấy xơi rượu đã nhé.

Trạch lắc đầu:

– Không, tôi không uống rượu. Cho tới nửa đĩa phở xào đã.

Thế là mẹ béo nhanh như cắt, vớ một nắm bánh phở, và một ít thịt, một ít lá cải, rồi,.. xèo xèo tiếng mỡ réo, mụ đảo

lên đảo xuống, đảo liên chi hồ điệp, rồi cầm cái chảo xách ra, lấy xẻng xúc xúc.

– Phở xào à... à...

Thằng bé chỉ đợi có chủ “à à” thế là tốt ngay lại, giờ tay bưng đĩa.

Cái nghệ thuật nấu nướng ở các hàng phở, nhất lại hàng phở ở chợ, vô cùng nhanh chóng. Chỉ chớp đánh nhào đánh nhোঁang, một món xào nấu đã “hoàn thành” ngay. Cũng thơm ngon như ở cánh tay dẻo dăng của các bà nội trợ. Có lẽ còn hơn là khác. Nhưng xin các ngài, nếu có một con ruồi, một cái rác, các ngài cứ việc lẳng lặng gấp vút nó ra. Đừng có gọi chủ hàng hạch lạc lời thôi. Cái nghề ăn “bổ bã” lại phải chằm chúc những thứ ấy. À, chứ nếu ngài vào một tửu lâu đại gia, ở những nơi ăn chơi, một cái chùi mồm một hào, một que diêm một

hào, thì lúc bấy giờ các ngài hãy tính đến chuyện vệ sinh. Vì theo luật cung cầu, cái mất mà to thì cái được không có thể nhỏ. Cái nọ làm ngừ cho cái kia.

Đĩa phở xào hãy còn già nữa, mẹ béo đã hỏi luôn. Mồm mụ ngọt sớt:

– Thầy lấy gì nữa?

Cái lối mời vợ vào này làm cho người ta thấy chối và rồi nếu yếu bóng vía, sẽ cách đến già.

– Thôi, tôi ăn thế thôi.

Nghe trả lời, mụ béo cũng không nhúc nhích, mụ cũng chẳng tỏ ý không bằng lòng, chỉ làm lơ nhìn lấy cái quạt, đưa lên dình dình (rình rình) đập con nhặng đang bay quanh cái thớt.

Hai cái bánh ngọt “đét-se⁴” nữa là bữa

⁴ dessert: món tráng miệng.

ăn ấy, hai cha con Trạch mất ba mươi tư xu. Ba mươi tư xu một bữa ăn hồi kinh tế khủng hoảng, phải đã là hoang lắm.

Ở cửa hàng phở ra, hai cha con lại thùng thỉnh đi xem các phố. Qua một hiệu tạp hóa, Trạch chợt nhớ ra, cúi hỏi con:

– Cậu mua kẹp tóc cho con nhé?

Sửu nhảy lên sung sướng:

– Cậu mua cho con cái nào đẹp nhất.

Nghe con nói, nhìn cái miệng xinh xẻo, Trạch thấy được lây cái sung sướng của con:

– Ô, cậu đã mua cho con, phải mua cái đẹp nhất chứ.

Trạch chỉ cái “phên” những cặp tóc đủ màu trong tủ.

– Con thích cái nào nào?

Rồi đưa tay:

– Cái thứ hai nhé, thứ ba nhé, hay thứ tư? Hay cái dưới cùng?

Sửu dán mắt vào kính, hơi thở ở miệng. làm mờ mất một “vùng”, rồi sau một lúc kén chọn, Sửu chỉ chỉ:

– Con... lấy cái. thứ ba.... cậu ạ.

Trạch dẫn con vào. Chàng bảo một thiếu nữ ngồi bán hàng:

– Cho tôi mua cái cặp tóc.

Thiếu nữ quài tay mở tủ, rồi với cái bìa cài sẵn nửa tá một. Để lên mặt tủ ngang thiếu nữ hỏi:

– Ông lấy thứ này?

Trạch cầm, đưa cho con xem:

– Con lấy cái thứ ba này chứ gì?

– Phải, cậu ạ. Con lấy cái thứ ba.

Trạch đưa trả cái cặp tóc cho thiếu nữ, Thiếu nữ khẽ tách, cái cặp tóc rời ra. Nàng đưa cho Trạch.

– Mấy hào đấy cô?

– Ba mươi năm xu.

Thiếu nữ giả lại đồng bạc, rồi điềm nhiên ngấm Trạch lúng túng cài cho con.

Thấy khách chật vật mãi, thiếu nữ bèn bảo:

– Ông để tôi cặp cho.

Trạch vội vàng:

– Vàng có giúp cháu một tí.

Thiếu nữ nhanh nhẹn ra khỏi ghế,

vòng cái tủ, đến chỗ Sửu. Nàng nhẹ nhàng đặt tay vào mái tóc. Bỗng nàng bật cười:

– Ấy phải bỏ cái rơm này đã chứ.

Rồi nàng tháo cho Sửu.

Thì ra cái rơm bà phó buộc cho Sửu từ hôm qua vẫn còn. Trạch ngỡ, nhưng át được ngay.

– Ấy hôm qua bà chán vừa buộc cho cháu đấy.

Thiếu nữ cặp xong, còn vuốt vuốt tóc cho Sửu.

– Thôi đẹp rồi.

Bàn tay nồn nà mơn trớn trên đầu con mình, làm Trạch cảm động. Chàng khẽ nói:

– Cảm ơn có.

– Không dám ạ.

Nghệ thuật bán hàng, hay lòng yêu trẻ đã khiến thiếu nữ dịu dàng đối với Sửu như thế? Trạch phân vân nghĩ mãi. Ý tưởng thâm kín ấy bị mất ngay, sau khi ra khỏi cửa bị một chú khách tất tưởi va phải chàng. Chú khách giờ giờ tay xin lỗi, và lại xăm xăm đi ngay.

Còn bốn giờ đồng hồ nữa, tàu Giao Chỉ mới nhổ neo. Bốn giờ đồng hồ của kẻ mới bước chân đến một tỉnh thành, không phải là thừa. Nhưng kẻ ấy lại là Trạch, Trạch của Sửu, thì nó thừa thãi quá. Biết dùng nó vào việc gì? Đi lăm cũng mỗi chân, nhất sự đi ấy không có mục đích xem tỉnh. Còn xem gì được

nữa, khi người ta đã chẳng có một túi tiền, nhất lại chỉ nặng một trời lòng.

Nhưng dù muốn hay không, Trạch cũng phải sống bốn cái giờ chờ tàu ấy. Dùng nó vào việc gì, kệ. Nó cứ ăn ngũ sừng sững trước mặt chàng, như một kẻ vô duyên người ta đã tránh mặt còn dang tay chắn.

Đời có những giây phút người này không biết làm gì mà ở người khác, thì trời ơi! Cả một thời khắc vô cùng quý báu. Đối uyên ương tên nghe thì bao nhiêu thơ mộng, lúc thấy thì hình thù thấp lè tè như con vịt, chán quá. Câu “thì giờ là vàng ngọc” với Trạch lúc này không khác gì hình thù đôi chim phu phụ kia.

Thằng bé bán bảo đi qua mặt làm cho Trạch tìm được một lối thoát. Dù không thoát hẳn, nhưng cũng đỡ nạn. Chàng

gọi đó, mua một tờ tuần báo sáu xu. Rồi đưa con vào nhà kèn, đầu phố Cầu Đất, trước cửa nhà Hát Tây, để nghỉ chân và nhân thể để xem báo.

Quái lạ, tờ báo hôm nay mới nhặt làm sao. Chẳng có bài nào ra hồn. Thì ra khi hồn chàng đã đặc những chữ gì gì... Chữ ở giấy không còn có nghĩa nữa. Mà sao, gần tờ cuối cùng lại có một bài thơ. Bài thơ, cái may là ở chỗ không làm cho Trạch chảy ruột như những bài chàng thường đọc. Ở cái phút một cha một con, lênh đêngh, chưa biết dạt vào bến bờ nào, vô phúc đọc phải những câu ầm xì xì, có tính cách lá bay, hay một con thuyền chưa về bến thì thật chết. Không còn thờ được nữa.

Bài thơ dưới cái tit Hai bàn tay ca tụng sự kiến thiết mầu nhiệm: của mồ hôi, của nghị lực, của cố gắng, làm cho

Trạch được nức lòng. Chàng đọc đi đọc lại hai ba lượt, rồi ngẩng mặt nhìn ra ngoài nắng. Cái náo nhiệt của phố, bọc trong cái “náo nhiệt” của nắng gắt, toát ra một châm ngôn: “Làm việc”. Rồi thì châm ngôn ấy tiết ra một sức mạnh nó phải vào cơ thể Trạch, chàng bỗng bảo con:

– Ra ngoài ấy, rồi cậu cho con đi học, con nghe chưa?

Khi máu hoạt động trong người sung mãn người ta có nghĩ gì đến cản trở, đến thiên nan vạn nan, đến những chữ gian lao khổ hạnh. Những chữ ấy, chỉ lẫn quất trong các thân thể khổ đét, thiếu chất dầu, nó là điều kiện cốt yếu để cho chân tay nhắc lên được.

Trạch búng búng vào tờ báo:

– Cậu sẽ may quần áo cho con.
Con nghe chưa?

Mỗi khi hỏi lại Sửu, Trạch lại cúi xuống và lại phải nhắc “Con nghe chưa?” Cử chỉ yêu đương ấy chỉ kẻ làm cha mới hiểu. Ghé sát vào má con, để chờ một cái gật đầu, hay một hơi thở thơm tho, lúc trả lời, là một ân tứ Thượng Đế ban riêng cho những kẻ làm cha. Và cũng chỉ kẻ làm cha mới hưởng được cái khoái của ân tứ ấy. Càng khoái hơn, khi kẻ làm cha lại có tâm sự một anh chàng bị vợ phụ, nhìn đứa con, nó là sản phẩm của vô tội của ngây thơ, mà điều này mới thảm, vô tội ngây thơ nẻ ở bùn cống ra.

Tàu Giao Chỉ chạy khỏi Quảng Yên một quãng thì trăng hé hé dần. Ánh sáng mờ mờ làm cho lòng Trạch phiêu phiêu,

chàng ra đăng đầu tàu.

– Con cứ ngủ đi nhé! Cậu ra đây một tí, rồi cậu lại. Đừng có đứng dậy. Nhớ một cái chết đấy.

Người tài xế và người nhí xế đang vắn cái lái, thấy chàng đứng chắn tầm mắt, bèn bảo:

– Này, ông, lui về một bên hộ.

Chàng né về bên phải.

Bể chìm trong cái tịch mịch của đêm, gió rì rào thổi lật cả tấm vải ngoài lan can. Nền trời màu trắng đục hiện ra mông mênh bát ngát. Cả một cái gì mênh mang, cao vút, lọt vào hồn chàng. Nhìn cái xa thẳm của bến bờ, chàng nghĩ đến một ngày mai chờ chàng ở tận títt mù tắp nào. Rồi không biết thân thế sẽ ra sao? Chàng lặng cả người, chàng vừa toan

quay vào thì một người áo xanh, quần xanh, đến, đập vào tay:

– Me-xừ có diêm cho xin một que.

– Diêm đánh đây tắt mất. Vào trong kia chứ.

– Phải, vào chứ, đánh đây có mà núi diêm.

Người áo xanh sau khi đã châm xong thuốc, cảm ơn bằng một câu hỏi:

– Ông ra Hongay, hay Cẩm Phả mine.[mine: mỏ.]

– Tôi ra Cẩm Phả mine.

– À, thế thì may, tôi cũng về Cẩm Phả. Ta nói chuyện cho vui.

Tự nhiên người áo xanh lại gọi chàng vào cái cổ Phấn nói chuyện, đáng nhẽ

chính chàng phải làm việc ấy trước mới phải.

– Đi tàu có bạn nó cũng vui.

Người áo xanh ấy lại gọi chàng vào cái cổ Phấn bạn nữa.

Ngủ, tất nhiên chàng không ngủ được. mà thức đặng đặng đến ba bốn giờ sáng thì buồn rút. Âu là cũng vợ lấy một ông bạn đồng hành, nhân thể hỏi thăm cách làm ăn nơi mình sắp đặt chân. Nghĩ thế chàng thấy vui vui, bèn hỏi:

– Ông làm ở ngoài ấy hay buôn bán?

Người áo xanh gầy tàn thuốc:

– Tôi đi làm chứ buôn bán gì?

– Ông làm ở mỏ?

– Ở từng chứ.

Tùng, cái tiếng chỉ dùng riêng những vùng mỏ, đã làm Trạch bỡ ngỡ.

– Tùng là thế nào hở ông!

Người áo xanh nhìn chàng với cả một câu hỏi. Chàng hiểu, nói ngay:

– Tôi chưa ra ngoài này lần nào ông ạ.

Người áo xanh à một tiếng, rồi chỉ tay lên giò:

– Tùng là những cái mỏ cao chót vót, phu làm trên ấy. Ai làm trên ấy thì phải leo lên.

Rồi nhăn mặt:

– Ô, ông chưa biết, leo từng từ bốn giờ sáng thì phải biết. Hồi tôi mới ra, leo được một quãng lại phải nghỉ. Mỗi rời căng ra.

Tả cảnh, cái điều phụ ấy Trạch chưa cần biết vội. Chàng cần biết về cách sinh hoạt hơn.

– Xin việc có dễ không ông?

Câu trả lời của người ấy là cả một lưỡi tầm sét giáng xuống gốc lòng chàng:

– Tìm việc, khó lắm, ông ạ. Hồi tôi ra còn dễ mà cũng phải ba bốn tháng mới xin được. Đây là còn có thầy đấy. Chú cháu làm “su-ba-dăng⁵” tìm hộ, mà cũng lâu thế cơ đấy.

Nhưng cái thế đã bày thành trận, sợ cũng chẳng được, chàng vẫn thản nhiên:

– Ông làm ngoài ấy đã lâu chưa?

Người áo xanh ngáp đưa tay lên che miệng:

⁵ surveillant: giám thị.

– Sáu năm rồi ông ạ.

– Lương ông có khá không?

Người áo xanh gật gù:

– Năm hào một ngày. Giá tôi có chữ nghĩa được làm xếp kíp (chef d'équipe) thì cũng được hơn tám hào kia đấy. Như các ông có chữ nghĩa tìm việc nó cũng còn dễ, và lương lậu còn được kha khá một tí.

Nói xong lại hỏi ngay:

– Ông ra ngoài ấy ở nhà ai? Chắc ông quen các ông ký chú gì?

Trạch lắc đầu:

– Tôi chả quen ai cả!

Trố mắt, người áo xanh ngạc nhiên:

– Ông không quen ai?

– Vâng.

Rồi muốn cho ông bạn đồng hành khỏi hồ nghi, Trạch giải tỏ:

– Nói dẫu gì ông, tôi mất việc ở Hanoi, nghe người ta nói ngoài mỏ nhiều việc, tôi mò ra. Vì tôi không có nhà cửa gì ở đâu, nên muốn đi tung hoành đâu thì đi. Ở Hanoi cũng vậy, Cẩm Phả cũng thế. Đâu cũng đến làm, đến ăn.

Người áo xanh cười:

– Thì cũng giống tôi.

Một cảm tình đối người đồng điệu, người áo xanh tiếp:

– Ấy cứ đi liều cũng chả chết ai đâu nhé. Rồi cũng làm ăn đàng hoàng.

Trạch ừ một cái, nghe có vẻ vững

chải lắm, nhưng kỳ thật chàng cũng hơi thấy nao núng:

– Ấy tôi cũng nghĩ thế.

Người áo xanh đưa cho chàng một điều thuốc lá:

– Giá làm phu, xin nó cũng dễ hơn. Nhưng chỉ có lâu với chóng thôi. Một tháng không được thì hai. Hai không được thì ba. Ba không được thì bốn. Thế nào mà chẳng có.

Cái lý ấy nói xuôi, tưởng như dùng lắm. Nhưng áp dụng vào thực tế, nó chệch choạc làm sao. Từ chỗ đợi việc một ngày, đến chỗ một tháng, kẻ đợi phải có cái gì lót vào dạ dày, để có thể sống được mà trông thấy cái ấm no ở ngày thứ ba mươi. Huống hồ lại hai, ba, bốn tháng. Chỉ vài tíc-tắc người nói đi từ một sang

bốn, cách có độc bốn chữ hai tháng, ba tháng. Nhưng thời gian lâu ở đâu không biết, ở đây cánh cửa nó nghe chàng khó nổi cụp lại. Hàng trăm ngày đằng đằng, nếu không có cái vốn đủ ăn cơm trọ thì làm thế nào? Lại còn Sửu nữa. Quãng nó xuống bể à? Một linh giác đến với chàng, chẳng nói một cách tin kính:

– Nhờ giờ cả, giờ thương thì được. Tôi mà phải đợi việc một tháng, tôi chết rồi.

Người áo xanh cười khẩy:

– Sao vậy ông?

– Vì tôi không đã tiền ăn đợi việc được một tháng.

Người áo xanh thốt kêu lên:

– Chết, làm thế nào?

Vẫn thản nhiên, Trạch lại chỉ con, nằm còng queo dưới chiếu:

– Đã thế, tôi lại còn có cháu.

Người áo xanh lắc đầu:

– Nguy quá nhỉ, một mình ông cũng khốn rồi, lại còn cháu nữa. Thế sao ông lại ra đây?

Rồi im bặt.

Trạch mỉm cười:

– Tôi nghèo thì ở đâu mà chả nguy, ở Hanoi một tháng không có việc. chẳng chết à?

– À, Hanoi tỉnh to, không việc này, việc khác. Đất mìn mở toen hoén có một tí, không tìm được, hết đất ngay.

Trạch nhắc lại cái câu mà muôn vạn

người thường nhắc những lúc tiến thoái lưỡng nan

– Nhờ giỏi, giỏi thương thì được.

Đấng cao xanh thăm thăm kia có thương không thì chưa biết, song cái giọng tin kính của Trạch đã kéo được người áo xanh về với mình:

– Ừ, ông nói cũng phải. Có người, có ta giỏi bắt ai chết đói.

Thích ý, Trạch hỏi lại:

– Đây, ông xét xem có phải không?

Chừng như nhớ lại quá khứ khốn cùng của mình trong một chặng đời nào, người áo xanh khẽ gật:

– Đúng, thế mà đúng đây ông ạ. Giỏi đã thương thì không sợ đói.

Giời, giới, ngẫu nhiên câu chuyện làm ăn, hai người đã rước Ngài vào làm chủ tọa. Chẳng biết Ngài có nhìn thấy chỗ cần của họ hay không? Nhưng chắc một điều họ đã nhờ hoạn nạn, lo lắng mà nhắc đến Ngài.

Một tiếng còi tàu rít làm cho Trạch giật nảy mình, và câu chuyện bị gián đoạn. Hành khách đang ngủ chồm cả dậy. Họ ngơ ngác nhìn ra ngoài hỏi:

– Đâu rồi thế các ông!

Tên quýt tàu xách cái đèn dầu, chĩa vào từng người, miệng hô:

– Hongay, ai xuống giả vé.

Tàu đến Cẩm Phả, người áo xanh ăn cần dặn:

– Tôi ở trọ nhà ông Su-ba-dăng Nghiêm, ông có rỗi đến chơi với tôi. Anh em ta đi tha phương cầu thực cứ gặp nhau là vui rồi.

Tàu đỗ lại, không chạy nữa. Vì thế Trạch và con ngủ lại, không phải lên. Nói là ngủ lại thì không đúng. Ngồi chờ sáng thì phải hơn.

Một người làm tàu cầm cái chổi đi quét một lượt những rác thải, đến chỗ Trạch y hỏi:

– Me-xù này không lên à?

Trạch đáp thẳng:

– Không, sáng mới lên.

Phải sống những đêm chờ vợ như đêm nay, Trạch mới hiểu thấm thía câu “lữ thú tha hương”, mà cổ nhân đã phải

rỏ (rơi) bao nhiêu nước mắt, mài bao nhiêu cạnh lòng mới tìm ra. Tha hương, lũ thú, những bài tập đọc lúc còn đi học, những bài thơ chàng nhớ lồm bồm, lúc này chàng mới thấy đúng. Ngồi trong buồng kín, đời đóng khung vào y thực, mà viết những “góc bể chân giò”, thì hơi ời! Chỉ là những chữ chết, những hình nhân thế mạng. Kiếp người chỉ được lợi ở những phút treo neo (gieo neo), đầu sóng ngọn nguồn. Vì ở đấy thẳng người mới cảm thấy thế nào là chiến đấu, thế nào là vật lộn. Và cái chữ nghị lực đọc từ thuở mới bập bẹ biết nói, mới được sát nhập vào hành động. Và rồi sau khi đã nỗ lực, đã trần lực sống cái đời trần của thẳng người, loài người mới biết cái giá của một hột cơm, một manh áo.

Không có những cơn gió lửa nó làm cháy thịt, không có những con sóng bạc

đầu nó lật tung thuyền à, thằng người chỉ là sống hời hợt những tháng năm. Đã sống hời hợt cái đời sống của những con cào cào, thằng người sẽ là đất. là than, là bùn, là sên. Gió bụi của đời, hừ, có phải ai cũng được quyền nói đến nó đâu, Mà khi đã có quyền nói đến nó, tức là đã mơ màng nếm được vị đời rồi.

Là kẻ trong túi không thừa lấy hai đồng bạc, quần áo không có lấy hai bộ, đằng trước không thần thích, sau lưng không quyền thế. Bằng cấp chẳng có, tiền bạc cũng không, Trách sống những phút này mới là sống thật. Giá trị thằng người trần có hay không, trong những cảnh tình éo le mới biết. Dem khắc tên mình vào bản khai sinh của đời, không có những cạnh lòng sắc một tí, lấy gì mà xiết xuống cái tảng đá khổng lồ mà người ta gọi là Trần Hoàn,

Trạch nhìn vùng đông vừa lế cái ánh lửa đỏ rực của nó, chàng thấy tràn ngập khoái cảm của kẻ sắp lặn mình vào cuộc sống để hiểu thế nào là tận toan. Vui vẻ chàng bảo Sửu:

– Thôi, lên con ạ, sáng rồi. Lên đây cậu tìm việc làm. Rồi cuối tháng cậu may áo cho.

Vẫn may áo, vẫn cuối tháng. Trạch chẳng nhiều thì ít cũng dám tin mình không chết đói. Cũng dám ngó đến dù chỉ một loáng, cái điểm sống của ngày mai.

Đã ba hôm nay, lúc nào chàng đi về, chủ trọ cũng hỏi:

– Thế nào, ông đã tìm được việc chưa?

– Chưa, bà ạ. Nhưng cũng không lâu đâu. Chỉ vài hôm nữa thôi.

Chàng không như người ta nói dối có quan thầy bảo cứ đợi, hay bạn thân bảo chờ. Không? chàng không hèn thế.

Nhà chủ đợi dọn xong bữa cơm ấy, đưa ra quyển sổ:

– Ông tính dùm cho.

Chàng liếc mắt thấy con số cộng hai đồng một hào bảy. Con số cộng ấy vừa khảm với số tiền dốc túi của chàng.

Ung dung chàng hỏi:

– Bà chủ lấy tiền bây giờ, hay để mười ngày tính một lần. Tôi còn ở đây cho đến

khi tìm được việc cơ mà.

Thấy thái độ “vững chãi” của khách, chủ cũng yên tâm.

– Ông có thể cho nhà chán tạm vài đồng?

Không ngần ngừ, Trạch mở ví lấy hai đồng đưa bà ta:

– Đây tôi đưa bà hai đồng. Còn chỗ lẻ tính sau.

Rồi sau khi rút điếu thuốc lá châm hút, Trạch dặn bà ta:

– Từ rày mỗi khi tôi ăn cơm xong, bà pha cho tôi một tách cà phê. Không có, đầy bụng anh ách, tôi quen thế.

Bà chủ yên tâm khách thuộc hạng phong lưu, chả thể dám dùng cái thứ nước đắng kịt ấy để giả những một hào.

– Vâng được ạ.

Trạch muốn làm cho bà chủ vững lòng nên nói thế, thực tình chàng còn thiết gì cà phê. Lưỡi chàng còn chưa được đắng hay sao?

Thế là cả gia tài, Trạch chỉ còn không đầy ba hào chỉ. Một ngày hôm nay nữa là cạn lương. Nghĩ đến, chàng cũng giật mình. Nhưng giật mình mà vẫn không thể nhớ được. Bà chủ ngồi lù lù, lúc nào cũng sẵn có ý tưởng không hay về ông khách hàng khả nghi, sẽ nhìn thấy vẻ râu rĩ của chàng. Bà sẽ tìm cách đuổi chàng ra khỏi cửa. Buổi trưa hôm ấy, chàng lại ra phố, đi lang thang, gặp ai cũng hỏi thăm về sự xin việc. Chàng đến nhà một vài nhà các ông ký đặc lực ở ngoài ấy. Nhưng cũng vô hiệu.

Chàng chỉ còn có không đầy ba hào.

Số tiền “mong manh” ấy mở hết tất cả các khả năng của Trạch. Chàng sục sạo có một buổi trưa, mười mấy nơi. Chỗ nào người ta cũng trả lời:

– Tôi có thể giúp được ông, tôi giúp ngay. Ông hãy chờ.

Chờ đôi khi trong đời ta, ta đã vô tình dẫm qua xác chết. Ta bảo một vài người nào nhờ cậy ta “Anh hãy chờ”. Ta có biết đâu rằng câu nói nhàn nhã ấy, là cả một chất nổ làm bật tung kẻ nghe.

Đói, rét, khốn quẫn đến sau lưng rồi. Trạch nghĩ, không biết nếu mình không xin được việc thì rồi sẽ ở đâu, sẽ ăn dâu, sẽ lấy gì mà sống, thốt nhiên chàng thấy rợn, vì chàng không phải chỉ mơ hồ thấy cái chết, chàng chạm nó đến nơi rồi. Hơi lạnh của nó sắp bám vào người chàng bây giờ. Xương cốt chàng sắp rã

ra bây giờ. Mặt mũi chàng thế này, ăn xin à? Xin ai cho, mà dù người ta cho chàng cũng không thể. Chàng đặt một giả thuyết: “Ngộ không có việc thì phút cuối cùng ra sao?” Rồi chàng lại tự phá hủy giả thuyết ấy đi. Nếu không, nó sẽ làm cho chàng khổ gấp đôi. Khổ vì cái đói sắp đến và đã đến trong lý thuyết.

Phá cái giả thuyết phản chủ rồi, chàng lại mặc quần áo đi. Cẩm Phả phổ phường có gì, đi một lát thì hết. Nhất chàng lại ăn mặc bánh bao, họ hiểu ngay chàng là khách lạ. Cứ gì phải đui lụi. Chỉ một bộ quần áo không có vẻ nhà máy là sang rồi. Thành thử đi đến đâu ai cũng biết ngay.

Hai cha con đi lang thang ra phía nhà thương, lúc về rẽ vào một con đường sạch sẽ có hai dãy nhà tây.

Trạch dắt tay con đi như người tản bộ chỉ khác người tản bộ có cái lòng đang sủi tăm. Qua một tòa nhà trông cũng khả quan. Trạch thấy một ông lây và một bà đầm ngồi uống rượu ở sân. Đi quá mười nhà chàng lại quay lại. Lạ chưa, chàng quay lại coi bộ nhanh lắm, chàng định làm gì thế này.

Chàng đến cửa, gọi.

Bà đầm gọi bồi. Người bồi chạy ra:

– Gì thế ông?

Rõng rạc (dõng dạc) chàng bảo:

– Ông vào thưa với ông bà, có hai cha con một người xin vào hầu chuyện.

Người bồi vào, nói xong, Trạch trông theo thấy cả ông cả bà, ngơ ngác. Bà đã toan đứng dậy đi ra, lại ngồi xuống. Bà gọi bồi bảo:

– Bảo người ta vào.

Người bồi ra mở cửa, Trạch theo vào. Chàng nhã nhận xin lỗi vì đã đến quấy rối. Rồi khi ông bà đã bằng lòng nghe, chàng mới kể một thôi một hồi. Sau mười lăm phút nghe trần tình, bà bảo ngay ông:

– Ông xem có việc gì cho người ta.

Ông chủ gật đầu hỏi xem giấy tờ chàng. Xem xong, ông bảo:

– Mai anh lên bàn giấy mà nhận việc lương tháng hai mươi bốn đồng.

Cái cử chỉ khoát đạt của Trạch đã khiến ông bà chủ bằng lòng giúp việc. Bà chủ sau khi chồng đã đưa cho Trạch cái carte visite (danh thiếp) mai đem lên cho ông bạn kỹ sư, bà chỉ Sửu hỏi:

– Con anh có phải?

– Phải.

Bà ta cười:

– Sao nó không giống anh?

Câu giả nhời của chàng làm cho cả hai ông bà cùng cười. Nhất bà cứ rũ ra:

– Vì tôi là đàn ông và nó là đàn bà.

Về đến nhà là Trạch nắm lấy tay bà chủ lay lay:

– Tôi được việc rồi đấy bà ạ!

Bà chủ cũng sung sướng, không biết có phải mừng cho người khách trọ của mình hay vì sẽ có một người ăn cơm tháng!

– Thế à, may nhĩ, ông làm thế nào xin được. Ai xin cho ông? Đến ngay tôi ở ngoài này quen chả thiếu ai, mà chịu không xin được việc cho cháu đấy.

Trạch cũng chẳng muốn kê khai rõ ra làm gì. Chàng chỉ đáp:

– Ông chủ cho tôi việc, bà ạ.

Bà chủ làm một việc khiến Trạch biết ngay là bà mua chuộc. Bà gọi thằng bé rầm nhà;

– Thằng Tọe đâu, lấy nước ông ký rửa mặt đây.

Thằng bé con lễ mễ bưng chậu nước. Trạch bảo nó:

– Mày ngoan ngoãn rồi mỗi tháng tạo cho đồng bạc. Nghe không?

Bữa cơm hôm ấy Trạch ăn ngon lành

lắm. Bà chủ sà vào bên chàng, thưa gửi cẩn thận. Chẳng muốn để bà phải khai mào Trạch nói ngay:

– Tôi có việc làm, thì bà chủ cho tôi với cháu ăn cơm chứ?

Bà chủ nhũn nhặn, cười cái cầu tài:

– Vâng ạ. Trước sao sau vậy rồi. Xin ông cứ về đây với chúng tôi.

Trạch thẳng thắn:

– Bà cứ cho biết để tôi còn liệu.

Bà chỉ nhoẻn miệng, chỉ các nước chè xanh rờn:

– Thì ông ký cứ xơi nước đi đã nào.

Khi Trạch đặt cốc, bà mới thông thả:

– Giá người ta là phu phen thì ăn thế nào nó xong thì thôi. Các ông ăn uống

như họ thế nào được. Mình là thầy họ cơ mà.

Nói được một câu nịnh khéo, bà cười híp mắt.

– Thôi thì bé người lớn bát, cô em ông, tôi cứ tính đồ đồng mười hai đồng.

Số tiền ấy cũng chả phải đã quá cái lương, Trạch nhận nhời ngay.

– Vâng, tôi cũng chả mặc cả làm gì. Miễn lúc tôi đi làm, bà trông nom cháu giúp tôi. Cháu có ra đường bà gọi cháu vào giúp tôi. Và bà kê thêm cho tôi một cái bàn trên gác, để nhớ tôi có viết lách.

Bà chủ vội vàng:

– Vâng ạ, ông cứ yên tâm, nhà cháu xin lo liệu đủ.

Rồi bà nói một mình:

– Phải lấy cái màn dưới chị Tữu về mới được. Cái bàn, đôi ghế, cái gương.

Trạch biết bà nhắc đến những thứ ấy là để cho mình. Chàng liếc mắt nhìn bề như nhìn người chị thương em, tính toán mua bán những ngày giỗ, thay em. Chàng cười bảo bà:

– Nhưng tôi phải dặn bà trước, mỗi buổi chiều thế nào bà cũng phải cho tôi một bát canh đầy nhé!

Bà chủ liến láu:

– Vâng, vâng ạ, Tôi đã thổi cơm cho các thầy, tôi biết.

Rồi không biết bị sức mạnh gì thôi miên, bà khoe:

– Nói giấu gì ông, nhà tôi trước cũng làm việc quan ở Haiphong, tôi đã hiểu.

Các ngài ăn uống tuy chẳng bao nhiêu nhưng phải cho thanh cảnh. Thấy cháu trước cũng thế. Nhất là chỉ có tí dưa, quả cà, nhưng cũng phải cho tinh tươm. Các thầy, là nhà cháu rõ tỉnh lắm ạ.

Muốn cho trường trình “ăn trọ” ấn định rõ ràng, chàng lại giao hẹn:

– Chắc bà chủ đã rõ, đi làm thì ba mươi tây sở mới phát lương. Vậy cũng hôm ấy tôi mới giả đấy.

Làm bộ rộng rãi, cái thứ rộng rãi của kẻ không thể làm khác:

– Vâng, cái ấy hà tất ông phải dặn.

Trạch cười xuề xòa:

– Ấy chỗ bà con, nói dứt khoát đi như thế một lần cho nó xong.

Bà ta đưa tay lên quẹt môi.

– Ông ký cẩn thận thế cũng phải.

Trạch đi làm đến hôm nay là vừa năm tháng. Bây giờ cả Cẩm Phả mine biết chàng và chàng biết cả Cẩm Phả mine. Kể về nhân viên của sở, chàng cũng vào hạng tai mặt. Tai mặt ở chỗ tài ăn nói và dáng dấp con người, chứ không phải vì lương lậu. Kể lương có lẽ chàng đứng vào hàng gần cuối, vì là “sếp kép” lệ của sở chỉ giả có thể thôi. Chàng thiệp lăm, anh em ai cũng được lòng. Hội đá bóng mời chàng làm thư ký ban trị sự, và hễ có tổ chức tối kịch nào, bao giờ chàng cũng đóng một trong các vai chính. Các hàng tạp hóa đều quen chàng vì tuy ít tiền, nhưng chàng có cốt cách phong lưu, tiêu tiền vẫn ra vẻ con người.

Cái chỗ làm cho các bạn trẻ trong

vùng yêu chàng là chàng đánh “bi a” giỏi nhất. Trách “sếp kếp” thì phải biết, trẻ con “đen” vào chín vào tám đã có tiếng là thần. Chỉ ké đưa đầu gậy, hòn đen lù lù đi lên thành bàn, rồi “ngoái” lại là y như đã đẩy nhẹ con bạn vào lỗ ngay. Chàng nức tiếng về môn này, nên thuốc lá không mấy khi phải mua, bia không mấy khi phải mua. Còn thừa thãi biểu các bạn bè là khác.

Nhờ cái tài mọn ấy, chàng được tiếng tay chơi công tử nơi “min-mỏ”. Ngày thường mỗi khi nhà bè bạn nào có giỗ chạp, mời anh em, là y như chàng được mời đầu. Và trong bữa tiệc bao giờ chàng cũng là cái “đỉnh”.

Bốn năm tháng giời chàng đã tạo cho mình một thế lực có thể gọi là oanh liệt. Viên “sếp” của chàng vẫn bảo chàng luôn:

– Kỳ thi tuyển “su-ba-dăng” sang năm, anh được ra Hongay học, rồi thế nào cũng đỗ.

Các bạn ai gặp chàng cũng nói:

– Anh, thế nào chẳng “Su-ba-dăng”. Chính Trạch chúng cũng ước thầm. Surveillant được gấp gần ba lương chef d’équipe vì có nhiều tiền thưởng. Chàng vẫn nghĩ giá mình có một tháng bảy tám chục bạc, có lẽ sẽ để ra được vài bốn chục, dăm chục. Quanh đi quẩn lại độ một năm, có vài bốn trăm ngay. Cho nên chàng chăm đọc sách lắm. Tuy chỉ có cái vốn học của người học một hai năm ban Thành Chung, bây giờ chàng đã thông thạo như những tay thi ra cứng. Chàng tự học từ xưa. Thuộc về hạng người có chỉ, cái gì chàng cũng học, cũng hỏi, cũng bắt chước. Nhiều người cho chàng là đại, học lắm chị tổ ho lao. Chàng bảo:

– Học cho nó biết qua loa, chẳng nhẽ bỏ phí thì giờ.

Gần tết thì chàng từ giã bà Tám, chủ hàng cơm cũ. để dọn lên một cái gác rất xinh. Hôm đi. Trạch ân cần bảo với bà Tám:

– Chỗ chị em bây giờ, thần tình tôi mở dám ngỏ, bà thật đã chu đáo với cha con tôi quá. Cháu không được bà trong nom cũng dầy dà (rầy rà). Vì bây giờ tôi khách khứa nhiều, ở đây ra vào không tiện, nên phải dọn sang bên phố. Nếu không, thì cứ ở đây với bà có phải vui không?

Căn nhà chàng thuê bây giờ là của ông xếp “công táp” [comptable: kế toán.] có thể lực trong sở. Một định mệnh trở trêu rút

xuống đầu chàng. Cô Thế, con gái yêu ông xếp lại yêu chàng. Kể cái đất “min mỏ” này, Thế cũng vào bậc tài sắc. Tài, vì vàng đan, khâu thạo. Mà sắc thì cũng dễ coi.

Con một nhà giàu, lại được học hành đôi chút, tay lúc nào cũng cầm quyền tiểu thuyết, Thế là bông hoa “mỏ” được mọi người chú ý hơn cả. Một hôm Thế đến thu tiền nhà, được gặp Trạch. Một vài lời trao đổi, Thế đâm yêu chàng. Tuy Thế chẳng kiêu diễm lắm lắm, xong cũng đủ làm cho Trạch xiêu lòng. Gia dĩ chàng cũng biết mình lắm. Thân danh một ông “sếp kếp” luôn luôn mặc bộ “soóc” vàng, người đen cũng gần bằng củ súng vì tắm mãi nắng trên “tầng”, được yêu bởi một tân-nhân-vật, chàng còn muốn gì hơn.

Mấy bức thư đã mở đường cho ái tình tiến cái bước khổng lồ của nó. Ái

tình có những đôi giày bẫy dậm, thu hẹp các ngăn cách. Cô Mỹ Nương và anh Tương Tri dẫn chứng cho cái lý này,

Huống hồ Thế đây cũng chưa được địa vị “Lầu son kín cổng cao tường khó qua”. Mà Trạch, chàng cũng chưa đến nỗi xấu trai và “lắm than” như anh Tương Tri. Cho nên, đôi trai gái ấy đã yêu nhau, để cho tất cả mọi người phải khen, hoặc phải ghen tức.

Thế thường lại chơi với Trạch, và rất yêu Sửu. Nàng cho Sửu đồ chơi luôn. Sửu cũng mến nàng lắm. Cử bình tĩnh ra, ai chả bảo họ sẽ “cột” đời họ vào nhau. Vì có một chỗ khó qua nhất là ông xếp Côn thì ông lại là người tán thành nhiệt liệt. Ông cho mời Trạch lại nói chuyện một vài lần, và cũng đâm ra mê chàng. Mê về cái nhân cách con người và những tư tưởng cao chàng phát biểu trong mọi vấn

đề. Ông xếp Côn là người mới, mà ở chỗ biết nhận giá trị của người sau tấm bình phong vật chất. Ông thích cái đời phong trần và trác lạc của Trạch vì chính ông, ông cũng có một tuổi trẻ tự lập. Nhiều khi ông mải mê đàm đạo với Trạch cho đến một hai giờ đêm. Giá không có cái đồng hồ làm giám cục, và tiếng gà gáy giục giã, có lẽ ông thức đến sáng.

Trạch đã gặp may trong cuộc tình ái, ai mà có thể nghĩ khác. Nhưng nếu sự đời lại giản dị thế, lại bình yên thế, cuộc đời đã chẳng phải mang cái tiếng đa đoan từ ngàn xưa. Có những cái thông phong rơi hai ba lần không vỡ. Mà có những nghiên mực khế đặt cũng nứt đôi. À có thể cái mối đời mà ta gọi là bông bong mới đáng cái nghĩa của nó. Mà cái vị đời có xót xa không, họa chẳng Trạch mới

thấu hiểu vì chàng đã được đưa lưỡi một lần.

Thế đem cái ảnh “sú-ve⁶” lại cho Trạch. Nàng gói bằng tờ nhật trình. Gặp Trạch, nàng tươi cười bảo:

– Em đồ anh biết, em chụp thế nào nào? Em chụp nghiêng hay chụp thẳng nào?

Trạch cười:

– Em chụp cúi mặt xuống.

Đang tươi cười. Thế sầm mặt:

– Anh lại bảo thế nữa. Ai lại chụp ảnh cúi mặt. Em làm gì xấu hổ, em phải cúi mặt.

⁶ souvenir: kỷ niệm.

Tính Thế hay dối, thì Trạch đã biết rồi, chàng vội vàng cắt nghĩa:

– Thế em không xem các hiệu, vẫn bày ảnh các cô nằm dài ra bàn, đầu gục vào tay mơ mộng là gì.

Câu cắt nghĩa của Trạch làm cho Thế tức thêm, nàng cúi:

– À, vì anh trông thấy những thứ người như thế, anh khinh miệt em có phải không?

Bị hỏi một cách bướng bỉnh, Trạch đi hơi chạm lòng, nhưng vì biết mình đã "gây" ra trước, chàng đầu dụi:

– Ô... thì anh nói có thể.. em cũng...

Thế ngồi phịch xuống ghế, thở dài. Trạch ghé lại cạnh. Thế vờ cúi xuống, rồi đứng dậy, Trạch nín áo hét to lên:

– Này, đừng có sinh sự, anh chết bây giờ đây này.

Rồi chàng giầy chân đành đập.

Mặc Trạch muốn làm gì thì làm, mặt Thế vẫn lăm lăm. Nàng thơ thần nhìn một vài cái ảnh trên tường, rồi cáo thoái.

Sự ấy đột ngột quá, Trạch không ngờ Thế giận mình thật, vẫn đùa:

– Anh bảo... Thế giận anh à?

Thế lạnh lùng:

– Làm gì mà giận.

– Không giận anh, nay em nghiêm thế.

Thế chua như dấm:

– Không nghiêm để anh bảo trông như dĩ non ấy à?

Trạch nhìn người yêu một cái nhìn trách móc:

– Em chỉ nhảm nào, đời nào anh dám nói em những lời... ấy.

Thế bỗng rơm rớm nước mắt:

– Anh chả vừa nói là gì.

Thấy người yêu trẻ con quá, Trạch cũng vỗ về cho qua:

– Anh xin lỗi vậy. Có thể mà cũng vùng vằng.

Rồi hỏi luôn để làm đẹp lòng Thế:

– Đâu, ảnh của em đâu. Đưa ai làm sous-verre (lộng kính) đấy. Ba Kỳ phải không?

Thế đáp lững lờ:

– Ảnh nào, ảnh của em ấy à, làm gì có.

Trạch nhãn nhó:

– Thôi làm tội anh mãi. Anh đã xin rồi cơ mà.

Cái sở thích đặc biệt của đàn bà là được nịnh, được bợ đỡ. Khi họ đã ăn quen món ấy rồi, ta sẽ xâu mũi họ dắt đi. Nhưng đây là cái lối chinh phục của những thằng đàn ông hèn. Và nếu không hèn thì phải là không yêu. Có anh bị vợ xà lù lạy van thế nào cũng không được. Duy chỉ ngồi quay lưng lại, phu nhân đập đánh “pắc” một cái, là phu nhân nguôi ngay. Có những thằng chồng lợn như thế, nên có những bà vợ nghiện đâm đá chồng, hay nắm tóc, béo tai chồng thì cũng thế.

Thế thuộc về hạng phu nhân kể trên. Nên khi lòng tự ái được nịnh, bộ mặt nhả nhó của Trạch, khiến nàng động tâm. Nhưng nàng cũng vẫn còn làm bộ giận dỗi. Cậu nói: “Thôi anh xin”, cuối cùng của Trạch khiến Thế dịu hẳn. Nàng nghiêm mặt hỏi, như người hỏi tội:

– Anh đã chữa cái thói nói láo chưa?

Thật là quá quẩn, Thế đã làm cho Trạch phát chán. Chàng không thể ngờ người yêu của mình ăn nói sống sượng đến thế. Trạch không phải hạng nịnh đàn bà, chàng sợ dĩ không muốn để Thế vùng vằng, là vì lịch sự, vì ít yêu, vì muốn cho xong chuyện.

Thế không biết chỗ ấy, đi quá cái mốc đã định của lòng, và của tai Trạch. Chàng hận lắm, nói khinh thì đúng hơn, nhưng không nói gì.

Trông nét mặt của Trạch, Thế hiểu, hiểu mình đã nói quá nên Trạch mất lòng. Nhưng là kẻ chỉ yêu vì là con gái, yêu, yêu theo cái sở thích của mình, nàng mặc kệ. Đời có những cuộc tình ái kỳ khôi. Yêu nhau đây, nhưng không bao giờ buộc lòng buộc đời vào với nhau. Một tí xiu ngang trái đến cũng đủ làm cho tan vỡ.

Đây là những kẻ yếu theo “mốt”. Với họ, người tình chỉ là một con bò để vắt sữa, nếu không là tên nô lệ. Họ yêu nhưng yêu cái lối ăn đét-se. Có thì có, không thôi. Lúc yêu cũng mê man đấy, nhưng giá một trong hai người, ngả đời vào cánh kẻ khác, họ cũng vẫn có thể đứng vững được. Chẳng cần đến thời gian làm cho họ quên. họ quên ngay sau một ngày.

Những hạng không nóng, không

lạnh này, nhiều tự ái, không chịu kiểm tỏa. Vì họ yêu bằng mắt, không bằng lòng ruột.

Thế nàng biết đã nói quá để người yêu phải giận, nàng cũng mặc, không tìm cách chuộc lại. Nàng, chỉ có thể yêu Trạch, khi nào Trạch hoàn toàn là hòn bột của nàng. À, chứ lại còn “khụng khiêng” bắt lỗi, bẻ hộc, thì đời nào nàng chịu. Ái tình ở ở nàng chỉ là sự đứ đờn, không đưa đến dẫu. Mà Trạch thì hỡi ôi! Chàng đã hiểu đàn bà một tí, đã là thằng đàn ông một tí, chàng “tiêu thụ” thế nào được Thế.

Cho nên là ngày ấy mà đi, Thế thừa lại với Trạch, vì nàng thấy Trạch thế nào ấy. Lầm lằm và “khẩn” lắm. Còn Trạch, chàng nhận rõ Thế là kẻ không có lòng dạ, một ngày kia có thể bất cứ một cơ gì, nên cũng “lảng” dần.

Ba tháng sau.

Trạch nghe phong thanh có người hỏi Thế.

Tin ấy đến với chàng như tin nạn xe lửa đến với người đọc báo. Nó không có nghĩa gì cả. Phải nó không còn có nghĩa khi cái nghĩa chính của nó đã mất. Người kể cho Trạch cái tin ấy là bác cai làm cho ông sếp Côn thân phụ Thế. Bác ta kể rành rọt thế này:

– Mấy tháng nay ông sếp Côn lỗ to. Ông thầu làm hai dãy nhà của sở, lỗ hơn bốn nghìn đồng. Lại đơn bị thăng khách nào ở Hà Cối nó lừa mất hơn hai nghìn. Lại tiền gỗ của xưởng Văn Lâm ở Haiphong hơn ba nghìn đồng. Tất cả

ổng nợ độ vạn bạc rồi, vì thế độ này ông buồn, đảm ra chơi bời. Thử bày nào ông cũng đi Hongay đánh xóc đĩa với các lái gỗ. Cậu Phong, chủ xưởng Văn Lâm, cho ông ấy vay hai nghìn tháng trước cũng ra chơi với ông ấy ở đây. Rồi không biết nghĩ thế nào, ông ấy lại gán ngay cô Thế cho cậu ta. Cậu ta trông trẻ không ấy mà. Đâu bảo mười lăm tháng sau thì cưới. Hừ, thế mà ai cũng bảo cô ấy với ông, thế nào chả lấy nhau.

Tuyệt nhiên Trạch không thấy nao lòng một tí nào. Sự phân tách tâm lý đôi khi cũng chẳng ích gì cho những trái tim khi đã sắt lại. Trạch vẫn ăn, vẫn ngủ, vẫn leo “tầng” không kém một bậc. Bác cai thường nói với bè bạn:

– Có ông ấy buồn, nhưng không chịu để lộ ra,

Gan, có thể nào kẻ bị tình phụ. quả mình có yêu, lại có thể gan một cách quái gở thế được?

Tin Thế lấy nhà thầu khoán trẻ ở Hải Phòng, chỉ trong vài hôm, bay đi khắp Cẩm Phả. Nó đậu trên tủ các hiệu cao lâu, bám vào bàn các nơi tùm nãm tùm ba, các ông ký ngồi uống giải khát.

– Thế nào, Thế đi lấy chồng thật à?

Luôn luôn giữ được nụ cười hồn nhiên, nó là triệu chứng của sự không đau xót:

– Cô ấy đi lấy chồng, có gì là lạ mà anh phải hỏi.

Bè bạn thân có người đáp lại:

– Nó lạ ở chỗ cô Thế đi lấy chồng, lại chú rể lại không là anh.

Trạch chỉ mỉm cười. Sự thản nhiên quá độ của Trạch, khiến cho bọn bạn vẫn sùng mộ chàng, thì thâm:

– Anh ấy gan đấy, đau đến nát tim cũng phải cười. Phương ngôn chả có câu: ngậm bồ hòn làm ngọt là gì?

Sự thực, Trạch cũng chẳng để ý gì đến tin ấy lắm. Vì nếu nó không xảy ra đi nữa, cũng chẳng ích gì cho chúng. Có bao giờ ta lại đi ghen với một đám cưới không quen biết đâu.

Trạch không để ý đến tin ấy, mặc. Nó cứ đến, không phải gián tiếp như những lời hỏi thăm của bè bạn. Nhưng là đến trực tiếp bởi một bức thư, chàng nhận được một buổi sáng sắp đi làm.

Anh Trạch

Đến sáng chủ nhật, tôi sẽ lại đăng

anh để nói một câu chuyện có quan hệ đến đời tôi. Tôi chắc anh là người xưa nay vẫn “quân tử”, anh không từ chối sự tiếp tôi hôm ấy.

Chào anh

Đọc xong, chàng vụt hiểu. Chàng hiểu Thế muốn đến làm gì. Sự hiểu ấy khiến chàng rùng mình. Chàng không thể nào để Thế đến được. Vì chàng không có can đảm trông thấy một người con gái lại nhà tình nhân cũ, xin những thứ đã viết và vác ảnh về để phòng hậu hoạn. Trời ơi, nó bẩn quá, thảm hại quá, hèn hạ quá.

Tưởng tượng cái người mình đã từng có lần môi kề môi, bây giờ há miệng đòi những thư viết cho mình, mà để làm gì, để phòng sau này mình khỏi phản. Chàng muốn hét to lên, chửi vung lên

cho đỡ phải xấu hổ, cho đỡ phải thẹn lầy.
Trời thể nào loài người lại có thể khốn
nạn đến thế.

Ý nghĩ Thế sẽ đến khiến chàng điên
cuồng. Chàng run bắn. Phải ngồi mà
nghe Thế đòi thư, đòi ảnh. Eo ôi! Cả một
cái gì lúc nhúc như dòi nó bò trong tủy
xương.

Trạch lấy bút chì viết quên
quàng cho Thế:

Em Thế

*Anh chắc em đến cũng không ngoài
mục đích đòi thư và ảnh của em. Vậy anh
nhờ người đưa cho em, để em khỏi phải
mất công.*

Trạch

Lại phía tú, chàng mở lấy cái hộp

đựng mười mấy cái thư, và nhấc tấm ảnh treo ở tường gói vào một gói. Chàng xăm xăm xuống cầu thang. Lại một nhà quen, chàng nhờ em người bạn, đưa giả hộ.

Quả nhiên, sau khi đã nhận trả lại thư và ảnh, Thế không đến nữa.

Một hôm đi làm về giữa đường, người phát thư thấy chàng gọi giật giọng:

– Ông Trạch, ông Trạch.

Chàng dừng lại, người phát thư đưa ra một phong bì:

– Có phải của ông không?

Trạch trông thấy tên Phấn đề ngoài, mừng cuống quýt:

– Phải, thư của tôi, cảm ơn ông nhé.

Chàng xé đọc ngay:

Anh Trạch

Gần một năm nay chẳng được cái thư

nào của anh cả. Cái cuối cùng anh gửi cho tôi cũng đã cách đây tám tháng,

Tôi cũng chẳng trách anh đâu, vì tôi biết tính anh mê chơi lắm, bận không viết được chứ không phải quên nhau.

Anh Trạch a, bây giờ tôi không ở Ngọc Hà và cũng xin thôi ở nhà in rồi. Anh biết tôi làm gì không? Anh mà biết anh phải buồn cười đứt ruột.

Tôi phải nói ngay cho anh rõ.

– Tôi là nhà kỹ nghệ. Ghê không anh. Mà đúng như thế, tôi chế các thứ phấn thợ may, dầu dừa, cặp tóc, « bi-ăng-tin ». Ấy cái marque M. A. I. là của tôi đấy. Có khi anh đang dùng cũng nên.

Nói tóm lại, tôi bây giờ chuyên về chế tạo các hàng nội hóa. Bán buôn khắp Trung Nam Bắc.

Anh cứ ra các hiệu tạp hóa, thì thấy hàng của tôi.

Hiện nay tôi có cửa hàng lập làm bàn giấy ở Route Huế (chợ Hòm)

Tôi viết đông dài thế để làm gì? Để anh mừng cho tôi. Và nếu anh làm ăn ngoài ấy không được như ý, anh sẽ về giúp tôi.

Anh Trạch ạ, thật ra mình tôi làm cũng không xuể. Giá có anh, anh phụ vào một tay thì chả mấy mà nổi đình đám.

Phi thường bất phú anh ạ. Tôi mới làm có hơn năm nay, nhờ giới giả nợ giả nần đi, cũng còn gần hai nghìn bạc vốn, anh ạ.

Đến chủ nhật này tôi đi “tuốc-nê”⁷ Hải Dương Hải Phòng, Hongay, sẽ ra

⁷ tourner: đi vòng, đi du lịch.

thăm anh, và đặt đại lý ngoài ấy nhân thể.

Thôi để gặp anh, tôi sẽ nói rõ ràng hơn.

Bạn anh

Phấn.

Trạch đọc xong thư mừng rú. Chàng không về nhà vội rẽ một hiệu tạp hóa, hỏi những chế-tạo-phẩm của Phấn. Khi trông thấy những chiếc cặp tóc đen nhánh, xinh xẻo nằm trên cái bìa “các-tông” trắng nõn với nhãn hiệu “Con Ve” chàng sung sướng. Hớn hở chàng nói với chủ hiệu là một khách trú:

– Chú Hối này, cái thứ cặp tóc này của bạn tôi làm đấy, Chúa nhật bạn tôi ra đây đặt đại lý độc quyền đấy chú ạ.

Chú Hối đang thổi cái “chỉ thiu” phụt

phụt, ngừng lại. Chú cười hênh hếch để lộ hàm răng vàng xòe:

– À, cái này, cặp tóc tốt hơn thứ đấy, bán được. Không bằng của tây thôi.

Trạch đắc chí cười:

– Bạn tôi là tay kỹ nghệ có tiếng ở nước này, làm cái gì chẳng tốt.

Chú Hối gật lấy gật để:

– Ủ, cái ấy tốt.

Được thể và cũng đương khoái trí, chàng chỉ luôn miếng phẩn hình tam giác:

– Đây, phẩn này cũng của bạn tôi đấy.

Chú Hối lại gật.

Trạch bắt chú đưa cho xem một

miếng. Chú Hối rít một hơi điếu thuốc
lào, rồi thổi cho bã thuốc bật ra ngoài, rít
điếu nữa, chú lại rít, và sau khi mắt đã lơ
đờ, chú mới uể oải mở tủ, đưa cho Trạch
một miếng xanh xanh.

Trạch cầm giơ lên, ngắm nghía, rồi
vạch vạch vào tay áo. Chàng reo lên:

– Phấn tốt lắm chú ạ. Bán bao nhiêu
một miếng?

– Cái này... Sáu xu...

Trạch sờ sờ túi, ném đồng hào lên
mặt kính:

– Chú bán cho tôi một miếng.

Hối trố mắt, ngạc nhiên:

– Ông sắp bảo anh em bạn làm
được, ông sắp còn mua làm gì?

– À, thế mà tôi cũng mua, mua hộ người thợ may.

Chú Hối cười, nheo mắt:

– Ông xếp có lấy thuốc lá bào không?

Trạch cười xuề xòa:

– Ủ, chú cho tôi một điếu, tôi thích hút lắm.

Ngày thường thỉnh thoảng chú Hối ra chỗ đánh “bi-a” gặp Trạch, chàng vẫn đùa xin thuốc lá bào. Vì thế bây giờ chú nhớ, nên hỏi Trạch.

Chú Hối bốc một dúm, bọc vào mẫu giấy bản đưa cho Trạch. Trạch cầm, nhét vào túi trên, rồi cười bảo:

– Dem về ăn cơm xong, hút.

Nói xong, chàng bắt tay chú Hối rồi đi.

Vừa ra khỏi cửa, chàng chợt nhớ Phấn, viết trong thư cho mình, còn nói làm cả brillantine nữa. Chàng giở thư, rồi đọc:

– Mai, nhãn hiệu Mai.

Thế là chàng quay lại, dí mũi vào tủ trên, vào những lọ xếp thành một hàng dài. Chàng chỉ một lọ, bảo chú Hối:

– Chú cho tôi mua một lọ Mai.

Chú Hối nhắc một lọ đưa cho chàng.

– Bao nhiêu chú?

– Hai hào rưỡi.

– Rẻ thế à?

– Đàng tốt đấy. Thú xấu có hai hào thôi.

Nói đến thú xấu, chú chỉ một lô các

lọ bày trong tủ, nhãn hiệu đã phai, mà vừa trong lọ đã loang lổ?

Trạch cầm lọ Mai, mở nắp, đưa lên mũi. Bỗng chàng reo như đứa trẻ được cái ảnh Quan Vân Trường, trong gói chè Chính Thái:

– Thơm lắm, tốt lắm.

Hồi lấy ngón tay, chọc thủng lần giấy bóng kính bịt trên lọ, chấm chấm một tí vào tay:

– À, cái này không nát, tốt lắm.

Chú Hồi cũng lấp bấp:

– Tốt lắm cơ mà?

Trạch hỏi một cửa tiếng khách “giả cây”:

– Cẩm hẩu à! (Tốt lắm)

Chú Hối cười hểnh hếch. Trạch đưa tay lên mang tai chào kiểu nhà binh, rồi đi thẳng.

Chàng tung tăng giữa đường như chàng mới được sở tăng lương.

Ra đến đầu phố, chàng tạt vào một hiệu thợ may, là râm:

– Patron (ông chủ) đâu?

Người chủ tay ghê kênh càng sau cái bình phong dùng làm buồng thử ló đầu ra:

– Gì đấy xếp.

Trạch vẫy cho người chủ ra. Người chủ giờ bắt tay chàng. Chàng đang sung sướng cầm chặt tay người chủ giật giật không để ý đến những nốt ghê đen như hạt đỗ đen.

– Này ông chủ, phần vạch của bạn tôi làm đây này.

Người chủ đón miếng phần, rồi ồ một tiếng:

– Tưởng gì, mác cái kéo dây mà, nhà tôi vẫn dùng.

Sửng diên lên, chàng hỏi vội:

– Có tốt không ông?

– Nhất, chỉ có nó là dùng tạm,

Nghe tiếng nhất, chàng đã muốn hóa diên lên nhưng chữ tạm đã làm cho chàng cụt hứng.

– Đã tốt nhất sao lại bảo dùng tạm.

Người chủ gãi càn cạch:

– À, nhất là so với các thứ phần nội

hóa ta làm. Còn so với phần tây, phải dùng tạm.

Trạch gặng hỏi để cố được nghe người chủ khen mới thôi.

– Nhưng bây giờ khan hàng, marque này cũng là tốt nhất chứ.

Người chủ cười nhẹ nhàng:

– À, thì cái ấy đã hẳn. Của người ta bây giờ “băm nhe⁸” đấy. Vạch rõ ra phết mà không bỏ.

Hả dạ, chàng khoe vang:

– Ông chủ có biết không, em tôi nó chế ra đấy nhé.

Người chủ nói gióng một:

– Ở Hanoi làm cơ mà.

⁸ premier: số một.

Chàng vênh mặt:

– Thì em tôi có xưởng chế tạo của nó ở Hanoi mà lị. Nó đi “tuốc-nê” các tỉnh “khám” các đại lý, sắp ra đặt ngoài này một, và tổng-phát-hành đấy.

Hãnh diện vì đã gọi nhà kỹ nghệ “đại danh” là em, Trạch say sưa nói:

– Rồi ông xem, cả Cẩm Phả này sẽ dùng phần của em tôi. Nó chế cả brillantine, cặp tóc.

Rồi chỉ về phía chợ:

– Đấy, chú Hồi buôn cả đấy.

Người chủ thùng thảng:

– Cẩm Phả này, có vài hiệu thợ may lèo tèo được bao nhiêu?

Trạch nhún vai:

– Năng nhặt chặt bị, thế mà mỗi tháng nó bán rải rác các nơi, hàng nghìn bạc đấy.

Người chủ thờ ơ:

– À cả nước thì chả kể, Hanoi thì có hằng hà, sa số thợ may.

Tiếng cả nước, làm cho Trạch sướng rên lên, chàng ba hoa:

– Chưa biết chừng nay mai tôi xin thôi về quản lý xưởng công nghệ của em tôi cũng nên.

Hai tiếng em tôi, Trạch dùng không thấy ngượng nghịu. Chàng nói mãi, rồi chính mình cũng không thấy trái tai nữa. Thói quen, dù là thói quen xấu – cái gì ở đời không thật, chả là xấu – là một thứ gì màu nhiệm lắm. Một khi nó đã chế ngự tính nết mình, thì thôi hết, đừng có

nói chuyện thay đổi nữa.

Hãnh diện vì đã gọi nhà kỹ nghệ. Bởi vậy, ta mới thấy nhiều người biết mình nói thế, làm thế, là tục, là chướng tai, gai mắt, người chung quanh, mà vẫn không thể bỏ được.

Ở nhà thợ may ra, một sức mạnh, không biết từ đâu, đun chân chàng rẽ vào một hiệu thợ cạo.

– Bonjour sếp.

Chàng vỗ ngay lấy một bác đừng chèo khoeo, đang cầm díp nhổ râu.

– Này xừ Tôn, xem hộ cái này, một tị?

Bác Tôn cười tùm:

– Gì thế sếp.

Trạch moi lọ brillantine ở túi ra. Chỉ mới đưa, chưa kịp nói câu nào, thì bác Tôn đã khen ngay:

– Thôi brillantine MAI lại còn phải nói, tốt nhất hạng.

Trạch há hốc miệng, vung tay:

– Thật không?

Bác Tôn ngạc nhiên, về cái cử chỉ ngổ ngáo của Trạch:

– Tôi lại nói dối sếp hay sao? Thì chính sếp vẫn chải thứ này, mọi khi đấy thôi.

Thế là Trạch chồm chồm lên, chàng nắm vai bác Tôn giật lấy, giật để:

– Chết thật, chết thật.

Mọi người có mặt trong hiệu đồ dòn

đi về phía chàng. Họ ngo ngác về những cái giạt chúi người, mà bác Tôn chịu.

– Chết thật, xưa nay tôi vẫn chải mà không biết. Của em tôi chế đấy, nó có xưởng chế tạo ở Hanoi đấy. Nó vừa gửi thư cho tôi, về làm quản lý cho nó đấy, chết thật, em mình chế mà không biết.

Rồi mở nắp. Trạch dí vào mũi bác Tôn, và lần lượt vào mũi mọi người với một câu:

– Pas mal (không xấu) hả, pas mal hả?

Ai nấy đều gật đầu, có người chẳng hiểu nghĩa câu chữ Pháp là gì, cũng hùa theo.

Vì là tay “tai mặt” ở Cẩm Phả, nên Trạch được họ quý nể. Phần nhiều là những người tối tối vẫn hay lai vãng lại

hiệu cao lâu đánh bi-a, nên biết chàng cả.

Cơn lốc “khoa trương” qua đi, qua đi như mùi thơm thoang thoảng của lọ brillantine Trạch bỏ túi, chàng mới đứng đỉnh bước ra.

Từ nãy đến giờ, chàng dùng nhiều sức để cố động, khen những thứ hàng của Phấn, nên giờ chàng hơi mệt. Và cổ thì ráo. Nước bọt se lại. Chàng đi thủng thỉnh lại tiệm giải khát của cô Tùng.

Tùng trông thấy chàng, là trách ngay:

– Gớm ông sắp, độ này vui thú ở đâu, ít ra hàng thế.

Ngày thường Trạch rất ghét Tùng, chỉ vì một lẽ, nàng hay nhả nhổ. Nói là ghét thì oan cho chàng, và tủi cho Tùng. Chàng không ưa thì đúng hơn.

– Vâng, tôi phải bận học, thi Surveil-lant.

Tùng nói cái giọng ghen tức:

– Ông sắp sắp lên “su ba đẳng” có khác, hay lại đẳng chị Năm. Đẳng ấy của hàng chả tân thời hơn em mà.

Trạch bỗng thấy nổi lòng nhân từ, chàng nói đỡ:

– Không phải, cô đừng nói thế, oan tôi. Tôi bận học thật đấy.

Kẻ sung sướng ở trong đời, là kẻ đã nâng đỡ người, Trạch nói xong, chỉ một chai nước cam, cười bảo:

– Nào, thế hôm nay cô bán biên “bông” cho tôi một chai nhé.

Tùng đon đả:

– Chỉ sợ ông sắp chả có lòng...

Giá như mọi hôm, bị các bạn mời phải vào đây, mà nghe nói thế, thì chàng đã cau có rồi. Nhưng không, hôm nay không chẳng những chàng không cau có, lại còn bông đùa là khác.

– Thế nào cô Tùng, me-xử Tùng, bao giờ về?

Tùng cười, để lộ cái răng vàng, trong hàng răng đen

– Chết rồi còn về thế nào được.

Trạch nhìn nàng, cười trách:

– Chỉ nhảm nào, sao vợ lại rửa chồng chết. Phải tội.

Tùng toét miệng cười:

– Chuyện, tử phải bảo là tử, chứ sao?

Ba bốn năm nay, có thư từ gì về đâu!

Đàn bà, đàn bà, người đàn bà nào, cũng vẫn có chỗ, làm cho ta sợ. Câu ấy không biết ai đã nói ra. Nó chẳng phải là một phát minh triết lý nhưng cũng là một ca dao đúng muôn đời. Khi Trạch, chàng đã có một người đàn bà, đã sống với người ấy, được một đứa con, và rồi người ấy cũng đã lại bỏ chàng, đi lấy chồng. Người thứ hai là Thế, cũng bất ngoại cái loại “tân-nhân-vật”, và cái người trước mặt chàng bây giờ. Một phản động lục tâm lý, khiến chàng phẫn nộ. Chàng bật ra một câu tàn nhẫn:

– Đàn bà các cô, chỉ là giống yêu tinh. Ai người ta yêu, chỉ rình ăn thịt người ta. Tôi ấy à, nếu tôi được quyền mỗi ngày đem đàn bà ra phết cho ba roi, thì tôi hả lắm. Và nếu bà nào, cô nào hỏi: “Tại sao

đánh tôi”. Tôi sẽ trả lời: “Vì người là đàn bà, thế thôi”.

Tùng chẳng hiểu chàng nói gì, nàng hỏi một câu ngô nghê:

– Đánh thế, người ta sợ hết vía, còn ai làm lấy ông, hờ ông sắp?

Trạch uống cạn một hơi, đứng dậy trả tiền. Tùng cầm mấy hào chỉ sóc sóc, rồi cười ngặt nghê:

– Sao ông xếp bảo biên bông, cơ mà?

Trạch đã bực mình, nhưng cũng vẫn đáp:

– Thử cô, xem có cho chịu không?

Tùng thích chí cười âm ỉ, ví von:

- À, ra ông sắp thử lòng quân tử mà chơi, xem lòng quân tử ở voi hay đây.

Vừa mới mờ sáng, Trạch đã dậy. Vì hôm nay là Chúa nhật. Chúa nhật, Trạch có quan tâm đâu. Mọi khi Chúa nhật, chàng lại còn ngủ trưa khỏe. Nhưng hôm nay khác, Chúa nhật này long trọng lắm. Có lẽ hơn một năm nay, chưa có ngày nào. Trạch thấy thanh thoi như hôm nay.

Chàng dậy sớm, bắt thằng nhỏ đi mua hoa, để đón tiếp người bạn cố giao của chàng. Người bạn cố giao ấy, bấy giờ đôi với chàng to lắm. Nhà kỹ nghệ đại danh chàng giới thiệu với mọi người cách mấy hôm nay

Thằng nhỏ đem bó hoa về. Chàng tỉ mỉ nhặt những lá héo vứt đi, và cắm một cách rất cẩn thận vào lọ. Chàng bắt nó lau bàn ghế cho thật bóng loáng, và lấy cái sào, chọc những chỗ nhện giăng trên tường. Chàng sai nó chạy thật nhanh, ra nhà thợ giặt, lấy cái ga về, cho chàng.

Thằng nhỏ mang ga về, chàng lại sai nó đi mua bia nước chanh. Cứ như cái thoi, thằng nhỏ về là lại được sai đi ngay. Nó mua từ nãy đến giờ bảy tám thứ.

Vác cái cối xay cà-phê, chàng sai nó đi mượn về, thằng nhỏ vừa đặt xuống bàn. chàng đã lại ra cái lệnh mới:

– Mày đi mua ngay cho tao, nửa cân sá sùng, một chai rượu vang nữa,

Thằng nhỏ cầm đầu, cầm cổ chạy, độ nửa giờ nó quay về với một gói ở tay và chai rượu vang.

Chàng cầm chai giơ lên, khen:

– Tốt đấy, mày mua ở đâu?

Thằng nhỏ vừa thở vừa đáp:

– Thưa cậu con mua ở chú Hối.

Để cho nó nghỉ một lát, chàng lại sai:

– Mày cầm tờ giấy này sang bên ông Hiên, hiệu cơm Tây đưa cho ông ấy. Lúc về, tạt vào chú Hối, bảo chú bán cho cậu tôi một chai vang nữa.

Thằng nhỏ lại co chân chạy.

Nó đi rồi, chàng mới đứng xa xa tận chỗ cầu thang, lén ngắm gian buồng. Thốt nhiên chàng lẩm bẩm:

– Được.

Chàng đặt lại mấy cái sone-verra cho khỏi lệch. Kéo cái ga xuống một tí cho cân. Để hai đôi dép rơm ngay chân giường cho sóng đôi nhau. Chàng xê cái ghế này, xích cái ghế kia cho đăng đối.

Chàng muốn làm gì thì làm, dọn gì thì dọn, nhưng lúc nào cũng nhìn đồng hồ:

– Mới có một giờ, còn hai giờ nữa.

Chàng cái nhặt que diêm, ném ra ngoài cửa sổ. Và đặt cái gạt tàn thuốc lá, vào giữa bàn. Chàng lại phía tủ, mở lấy bánh xà phòng thơm, để sẵn ở bàn giấy,

Thằng nhỏ đen chai vang về, và cái thư giả nhời của ông chủ hiệu cơm tây. Chàng đọc, mỉm cười có vẻ bằng lòng. Chàng bắt thằng nhỏ đánh cái chậu men trắng cho trắng tinh, và dặn nó, lúc nào chàng ra bến tàu đón khách, nó phải chạy ra chú Hối mua một cái khăn mặt bông và một cái bàn chải đánh răng.

Không còn việc gì nữa, chàng mới bắt nó xay cà phê, còn chàng, chàng mở tủ lấy hai cái Kimono mua son ở dưới tàu ngoại quốc ghé ăn than, đem ra treo ở mắc.

Chàng làm xong mọi việc, lại ra chỗ cầu thang ngắm:

– Nhà hôm nay, có sang hơn mọi ngày không, nhỏ.

Thằng nhỏ nhoẻn miệng:

– Thừa cậu sang lắm.

Chàng nở một nụ cười:

– Tháng này tao cho mày một đồng bạc, tiền thưởng.

Thằng nhỏ mừng quýnh, nó quay tít mấy chục vòng, mặt đỏ gay.

– Xuống gọi tao cái xe nhỏ.

Thằng nhỏ le le chạy xuống. Trạch hôn con, rồi bảo:

– Cậu ra đón bác Phấn, con ở nhà rồi cậu về.

– Bác Phấn nào hờ cậu?

– Bác Phấn năm ngoái cậu đón con ở nhà quê ra, rồi đưa con lại nhà bác, cái nhà tối om om ấy mà.

Sửu nghĩ nghĩ một phút, rồi mở choàng mắt:

– À. con biết rồi! Con nhớ rồi! Bác Phấn cao hơn cậu, ...à... à... con nhớ rồi.

Trạch lại hôn con:

– Thế con ở nhà đợi cậu nhé.

Và giờ má cho con hôn.

Sửu hôn bố, còn bá vai nói nhỏ. Trạch khúc khích cười:

– Ủ, cậu cho con mặc áo mới đây.
Con mở tủ, lấy mà mặc.

Lòng phơi phơi chàng xuống gác
thoản thoắt. Đến nửa chừng, thằng nhỏ
chạy lên, hót hơ hót hải:

– Thưa cậu, tàu đã về, “súp-lê” rồi.

Bước lên xe, Trạch giục:

– Nhanh hộ tôi một tí nhé, ra bến
tàu.

Người phu xe vội ngăn:

– Ô, thưa ông sếp, tàu “súp-lê”, thì
cũng còn ít ra giờ đồng hồ nữa

– Bậy nào.

Y ngoái cổ:

– Bẩm đúng, không ông sếp chặt cổ
con đi.

Được yên lòng, Trạch mới nói đùa người xe:

– Để cổ bác, báo còn chạy chậm thế. Chặt đi, thì có lẽ đến sang năm bác mới lê ra đến bến tàu.

Y cười dài:

– Bẩm ông xếp thật đấy, rồi ông sắp xem. Đây ra bến tàu chỉ mất mười lăm phút. Ra ngoài ấy đợi cũng thế thôi, con đi làm quanh năm con biết.

Quả như nhời tên xe bảo, Trạch ra còn phải đợi hơn nửa giờ, tàu Quảng Đông mới về đến nơi. Khi tàu cắm neo, chàng rút một điều thuốc lá hút, kiểng chân nhìn đám hành khách màn thuyền lớn.

Cầm Phả mine không có bến, tàu đến phải đỗ ở giữa sông, rồi các lái thuyền,

cho thuyền vào đón khách lên.

Đợi mãi không thấy Phấn, chàng nóng ruột, bỏ xuống một chiếc thuyền, bảo chở ra tàu. Vừa đến nơi, chàng nhảy phắt lên, chàng leo lên cầu thang, rồi lên bong. Nhìn ngược nhìn xuôi, không thấy bạn, chàng lòng cả cabine. Thôi! Thế là hỏng. Phấn không ra rồi. Chàng thở dài, rồi uể oải xuống. Gặp một tên quýt tàu chàng hỏi:

– Hôm nay cái Giao Chỉ có chạy không bác?

Tên quýt giơ tay đập đánh đét vào cổ mình, rồi di di. Vừa giết con muỗi, y vừa đáp:

– Có, sắp về. Bỏ nhau ở Hongay. Tí nữa thôi.

Lại lóc cóc lên bờ, Trạch đứng đợi.

Chàng vào một cái quán. Bỗng một thiếu nữ, khiến chàng bối rối. Thế trông thấy chàng, quay mặt đi. Rồi nàng bảo một tên người nhà đứng đấy cốt ý để chàng nghe thấy.

– Hay ông đi ô-tô ở Hongay về.

Nghe nói đến ô-tô, Trạch mới nhớ ra có người nói với chàng, chồng chưa cưới của Thế, có cái ô-tô Ford mới, vẫn thường đón nàng về Hải Phòng chơi.

Trạch mỉm cười, chàng nhún vai về khinh bỉ.

Tàu Giao Chỉ về cũng không đem Phấn cho chàng. Người khách cuối cùng lên là chàng cũng lủi thủi về. Vừa đi, chàng vừa bức dọc. Chàng tự hỏi: Sao lại có thể thế được. Xưa nay Phấn là người

làm việc có phương pháp cơ mà. Rồi chàng đồ chừng hay Phấn có việc phải ở lại Hải Phòng? Huy Phấn chưa bắt đầu đi “tuốc-nê”? Hay mình xem thư nhâm ngày. Chẳng có lẽ, bức thư ngay bây giờ giá bắt đọc lại, chàng cũng đọc được từ dòng đầu đến dòng cuối cơ mà? Hừ, lạ thật. Phấn mà sai hẹn thì chết thật. Có lúc chàng đã nghĩ, hay Phấn nó dối mình. Nhưng chàng lại tự trách, sao lại có thể nghi cho người bạn tâm giao, một điều hèn hạ như thế, Mà dối chàng làm gì, chàng chắc, chắc lười để đuổi cái ác ý chàng vừa phạm. Cuối cùng chàng nhất định đứng trên cái thuyết: “Phấn không ra hôm nay”.

Chán quá, công chàng sửa sang nhà cửa từ sáng đến giờ. Cơm tây đã commande (đặt) rồi rượu vang mua rồi. Bia mua rồi. Mua cái gì cần để tiếp đón

bạn, chàng sẵn sàng cả. Duy chỉ thiếu có một cái bóng mà những thứ ấy thành vô dụng cả. Chả nhẽ một mình, ngồi cầm cùi dĩa, phống xét, để nạt ai. Chàng thử dài hai ba hận. Gần đến nhà, chàng xuống xe đi bách bộ. Không có Phấn chàng còn hấp tấp làm gì cho khổ thân. Nhưng đã đi, thì dù chậm rồi cũng phải đến. Bò ra đấy, rồi cũng phải đến.

Chàng uể oải leo hết mười sáu bậc thang. Vừa ló đầu lên đã trông thấy Sửu đứng, Sửu mặc cái áo bom-bay màu hồng trông nổi bật. Sửu lại còn đi “săng đan” nữa. Tay Sửu lại cầm cái khăn “mùi xoa” tím.

– Bác Phấn đâu hả cậu?

– Bác ấy chưa ra con ạ.

S Sửu ngớ mặt:

– Sao bác Phấn lại chưa ra hỏi cậu?

– Bác ấy bận.

– Bác ấy bận, sao bác ấy lại bảo cậu bác ấy ra.

Bị con hỏi vặn vẹo, Trạch càng bực mình, chàng không trả lời nữa. Nhưng thấy con thừ mặt, chàng bèn gọi lại. Sưu sà vào lòng ngắc hỏi:

– Thế con cởi áo ra, cậu nhé?

– Con cứ mặc thì làm sao?

– Chả có bác Phấn, con mặc áo đẹp làm gì.

– Mặc cho đẹp con ạ.

Sưu cứ hỏi, Trạch cứ đáp. Câu hỏi câu đáp, càng làm cho chàng bứt rứt. Bỗng có tiếng gọi ở dưới nhà:

– Nhỏ ơi! Ông sắp có thư.

Thằng nhỏ chạy xuống, lúc lên đem theo bức điện tín:

Ô-tô đến sáu giờ chiều.

Phấn

Chàng đứng phắt nhảy nhảy reo ầm nhà:

– A. a, bác Phấn sắp ra, bác Phấn sắp ra.

Rồi chàng gọi thằng nhỏ tíu tí.

– Nhỏ.

Thằng nhỏ lại, chàng lại chẳng biết sai gì chàng lại xua xua tay:

– Chốc nữa.

Chàng ngồi một tí, lại đứng. Đứng

một tí lại ngời. Hết xích lại lọ hoa, lại xê cái gạt tàn. Đồ vật trong nhà, lại bị chàng “soát” một lượt nữa. Chàng luôn tay vắn cái nọ, vò cái kia, luôn mồm gọi thẳng nhỏ để lúc nó đến, lại xua tay:

– Chốc nữa.

Từ lúc Télégramme đến, gian gác bỗng dung có sinh khí. Người, tủ, bàn, ghế, giường, bỗng dung hình như múa may quay cuồng theo một sức mạnh vô cùng bí mật.

Chàng đã cởi áo, bây giờ lại mặc vào. Hết sóc cổ, lại nắn cravate, lại lau giấy, lại... lại... lại... Phải là người đã từng một lần, đón tiếp bạn cố giao, mới lượng hết được, những cảm giác sướng khoái của Trạch trong phút này.

Con mèo tam thể của nhà dưới,

nhảy bốn bậc thang một lúc. Rồi nó chạy cọ quẹt thế nào, lôi phăng chiếc dép rơm vào trong gầm. Thằng nhỏ lúc ấy xuống dưới nhà, chính Trạch phải “thân hành” chui vào lấy thước kẻ khều ra, để về chỗ cũ cho bằng hàng.

Hễ có tiếng còi ô tô, là Trạch nghiêng nghiêng ngó ngó. Chàng kiễng chân, nhô đầu lên, rụt cổ xuống để nhìn vào trong xe.

Chỗ chàng đứng, là con đường đi vào Cẩm Thành. Ô-tô nào cũng phải do lối này mới vào được.

Bốn năm cái liên đi qua, cách nhau năm mười phút. Bốn năm lần nghiêng ngó, vẫn không thấy. Nhưng lần này chàng tin chắc thế nào Phấn cũng đến, chỉ có chóng, với chậm. Cho nên sự đi đón, nó cũng không đến nỗi “lép” lắm.

Vì thế, thời khắc cũng mau qua.

Từ xa một tiếng sè-sè từ từ bay đến. Bụi ở đường cuốn vào bánh xe, bay không cao quá mặt đất một thước. Tự nhiên Trạch thấy chẳng chắc, chuyển này thế nào cũng có Phấn, chàng hồi hộp. Lần này chàng chính hơn, không nhấp nhồm mấy, chàng chỉ sẽ nghiêng chân, ngó về đằng trước.

Xe cứ từ từ tiến. Phấn và một người nữa ngồi trong.

– Anh Phấn, anh Phấn.

Chiếc ô-tô chạy quá độ mười thước, thì có tiếng phanh rít. Xe đỗ lại, Trạch tất tưởi chạy đến, Phấn và người lái xe cũng vừa bước xuống.

– Anh!

– Anh!

Rồi Phấn giới thiệu:

– Anh Mai, thầy khoán.

– Anh Trạch, bạn tôi, tôi vừa nói chuyện.

Hai bàn tay giao nhau, sau những nụ cười hân hoan.

Phấn bá cổ Trạch, ngây thơ trách:

– Tệ nhỉ, bao nhiêu bạn không viết thư về cho người ta.

– Nhớ chết đi đây, nhưng cứ lần lữa...

Và bao nhiêu là bao nhiêu, những câu hỏi ở miệng đôi bạn lâu ngày, mới gặp nhau bay ra. Những câu hỏi vấp phải những câu đáp, họ vội vàng hỏi, vội vàng đáp, nhường như lười bị huy động bởi

những luồng điện do một nguồn thiêng phát ra.

Mai cười theo những tiếng cười của hai người, chàng bị lôi cuốn vào cái lốc tình của đôi bạn. Chàng sốt sắng:

– Tôi được nghe anh Phấn nói chuyện về anh, tôi lấy làm sung sướng được gặp anh.

Mai nói một hồi, quên khuấy mất đây mới là đầu tỉnh.

– Thôi! Ta hãy về đã.

Phấn nội câu ấy, rồi dắt tay bạn lên xe. Chỉ một phút đã tới nhà. Mai bước xuống trước, mở cửa cho hai người.

– Mời hai anh xuống.

Đưa Phấn và Mai lên gian gác nhà mình, chàng nói một cách ngượng nghịu:

– Tôi ở đây có một mình, nhà chật hẹp lắm, các anh lượng cho.

Mai gạt phất:

– Chúng ta không cần phải khách với nhau. Vì chúng ta đây, đều hiểu nhau cả.

Nói xong, chàng nhìn như để tìm vật gì:

– Cháu đâu anh?

Mai hỏi con bạn, vì chàng đã nghe Phấn thuật chuyện.

Trạch nhìn Mai một cái nhìn cảm ơn:

– Thưa anh, cháu chắc chơi ở dưới nhà.

Rồi chàng chạy xuống dắt con lên. Sủu chấp tay chào:

– Lạy hai bác.

Phần trông thấy Sửu, chạy sồ lại, ôm chập.

– Cháu, cháu nhớ bác không?

Rồi hôn má, hôn tóc, hôn tay nó như mưa.

– Cháu lên mấy anh nhỉ?

– Cháu lên tám ạ.

Mai nhìn Sửu nặng một ý nghĩ:

– Cháu trông thù mị quá anh ạ.

– Vâng, cháu cũng lành.

Một loạt nút sắt tây phải bật ra khỏi miệng chai. Trạch rót bia, nước chanh vào cốc rồi đưa mỗi người một. Trước khi uống, Mai tiếng sang sảng, nâng cốc, giơ về phía Trạch:

– Tôi mong anh, cũng dành cho tôi tình bạn, như đã dành cho bạn tôi, anh Phấn.

Phấn cũng giơ cốc:

– Tôi xin hai anh yêu nhau, cũng như đã yêu tôi.

Đến lượt Trạch, chàng cảm động quá, run tay, run cả giọng. Nước trong cốc của chàng không giữ được thăng bằng, sênh bên nọ mang bên kia

– Tôi cảm tạ hai anh đã thương tôi, thương cháu.

Chỉ một vài câu ngắn ngắn, họ thốt ra, ta có thể đoán được đây là kẻ thiết tha về tình bạn. Trên khuôn mặt mỗi người, đều có một nét riêng. Nhưng đều răn rỗi, thông minh và sắc cạnh.

Bữa cơm tối hôm ấy đã “gộp” Mai và Trạch vào nhau. Trạch sung sướng cười nói huyền thuyên. Chàng nói với Mai:

– Tôi cho đời tôi, chỉ được độc có một cái may, ấy là có một người thương tôi, với tấm lòng của các anh. Nhiều lúc tôi tự vấn tâm, tôi đã làm gì để được anh Phấn thương tôi như thế.

Phấn nhũn nhặn trong một nụ cười:

– Câu ấy đáng lẽ phải để tôi nói.

Rồi quay bảo Mai:

– Anh Trạch là người tôi chịu ơn nhất trên đời, Không có anh, đời nào tôi có một cơ sở làm ăn như bây giờ.

Trạch vội cãi:

– Anh không nên nói sai sự thực. Tôi được trò trống gì cho anh?

Phấn nói như người từ tạ:

– Anh không dạy tôi một vài phương pháp làm việc. Một vài đức tính, bao giờ tôi có được chính thể này?

Lại đến lượt Trạch “cải chính”:

– Anh Mai ạ, anh Phấn thương tôi, nên tô son điểm phấn cho tôi đấy. Thật ra tôi chỉ được cái bộ báo hại thôi. Ngày bé còn đi học cũng thế. Bài làm cũng anh bài học cũng anh.

Mai bật cười:

– Bài làm gà đã đành, sao lại bài học cũng anh Phấn là thế nào.

Trạch cười:

– Thì tôi có học bao giờ? Chỉ nhờ anh ấy nhắc quanh năm.

– À, ra thế.

Trạch lại tiếp:

– Có đứa nào nó bắt nạt, cũng gio anh ra. Thôi thì đủ... Đủ thú quấy nhiễu.

Phấn cũng chẳng kém, chàng nói như say:

– Nếu có cần phải kể, thì tôi kể một câu này là hết.

Chàng chỉ vào ngực, chỉ vào Trạch:

– Năm hai thằng học trường Yên-Phụ, một hôm rủ nhau ra Trúc Bạch tắm. Tôi mới biết bơi, ra quá trớn bị chìm lỉm, đã uống gần no nước. Không có anh thì tôi chết đuối rồi, còn gì.

Rồi hỏi bạn một cách gay gắt:

– Nào, có phải thế không nào? Có ý như thế không nào? Hay tôi bịa ra.

Mai ngày ngất vì cái túy nồng của hai người bạn dâng cho nhau. Lòng gọi lòng, chàng say cái vị ngọt lịm của tình bạn, khẩn khoản:

– Tôi lạy giới, ngài run rủi hộ hai anh cũng thương tôi như thương nhau.

Rồi cau có:

– Tôi bất hạnh không được cái phúc làm em các anh từ trước. Để những lúc bị đời lừa phản, lại khóc với các anh cho hả.

Mỗi người một câu. Họ tán thành, ca tụng nhau, chân thành khen nhau, và dùng đủ các danh từ cao quý tôn tặng

nhau. Cái thời khắc quý báu ấy, đã gieo vào hồn họ những mầm giống tươi tốt của tình bằng hữu, và rồi để kỷ niệm cái phút họ bắt đầu nhập vào lòng nhau, họ kể cho nhau nghe những gì đã xảy ra trong cái đời tự lập. Cả đời họ, là cả những chữ Z. Đã có nghèo đói, có bị ruồng bỏ, có bị phản trắc. Đã đủ, đủ, đủ cả những bữa cơm ba xu thêm chút dưa chua, tí ớt, đủ cả những đêm nằm nhà kèn Bôn-be. Đủ cả những mùa rét cắt ruột còn phong phanh bộ quần mùa nực. Đủ cả những đôi giày “dẫn thủy nhập điền” nước vào sũng chân. Đủ cả những mẩu thuốc lá hút làm năm sáu bận. Họ quay lại cuốn phim thân thế. Những chỗ bi thảm nhất. kể đến được người nghe hoặc nước mắt chảy quanh, hoặc vỗ đùi chan chất kêu khoái ầm nhà, Mưa, gió, sấm, chớp, đủ, đủ tất cả, đủ để luyện họ thành những

thằng con trai khí phách và những tấm lòng của kẻ yêu đời.

Dọn bàn, Trạch đề nghị:

– Tôi xin hai anh cho phép tôi đem cái bàn đèn thuốc phiện về đây. Vì đêm nay tôi cần say với hai anh.

Như những khi còn đi học, bạn đòi những thứ không thể chiều, trèo me, trèo sấu, bắt trộm gà. Phấn gạt ngay:

– Thuốc phiện thì chịu. Không chơi cái anh ấy, có hại.

Trạch năn nì:

– Có lẽ đời tôi lần này, mới dám xin với anh là một.

Phấn giương to mắt:

– Cái gì, anh bảo cái gì tôi đã bảo không là không? Đừng có rắc rối.

Trạch cầu cứu Mai:

– Anh giúp tôi một lời.

Mai cười nhẹ:

– Thôi anh Trạch đã muốn, chúng ta chiều anh một lần, có sao.

Phấn ỉu mặt:

– Một lần, một lần, rồi quen đi lúc ấy gỡ cũng không kịp.

Trạch cười xòa:

– Có thể thì anh bắt nầm dài anh đánh.

Phấn xua xua:

– Thôi, tôi chả dám. Bây giờ bảo anh còn chẳng nghe... Lúc ấy nói, cơn nghiện ông lên không cho ông hút, ông lại không đập tẩu vào đầu tôi ấy à?

Trạch nhăn nhó:

– Thì anh rộng cho tôi một lần. Hôm nay tôi thấy lòng phiêu phiêu lắm.

Phấn chỉ vào mặt mình:

– Này anh Trạch, anh thử nhìn xem có phải cái thằng Phấn đây không? Mười năm nay anh đã nói với tôi bao nhiêu chục lần phiêu phiêu rồi?

– À, lúc yêu đương thì anh cũng phải tha cho chứ.

Phấn vénh mặt:

– Ủ, yêu thì được, vì đàn bà họ có dở chúng, ta tuy đau nhưng còn được

những kinh nghiệm mới. Thuốc phiện ấy Ạ, lúc nó dở chứng thì chỉ có đem chôn. Bỏ thì không được. Hút vào thì môi đen hơn mặt quỷ, người gầy như ống sậy và hôi như tổ cú.

Rồi vái Trạch:

– Thôi xin thầy, thầy tha cho.

Trạch vật đầu vật tai:

– Lạy anh, anh rộng cho tôi một lần thôi.

Và chìa mặt:

– Nếu tôi yêu cầu anh một lần nữa, anh cứ nhổ vào mặt tôi.

Phấn vẫn không chịu. Lòng yêu bạn và được bạn yêu cho phép chàng nói một câu thậm tệ. Nhưng thậm tệ đến thế nào

mặc dầu khi đòi đã là đòi nhau, nhờ nói quá một tí có nghĩa gì:

– À, lúc nghiện rồi, nhổ vào mặt, anh lại lau đi, sạch bóng ngay, chứ sao?

Mai thấy Trạch nhăn nhó thương tình, xen vào một câu:

– Từ ngày chúng ta chơi với nhau, tôi chưa xin anh điều gì. Bây giờ tôi phải xin. Anh ra ơn cho tôi một lần thôi, cho anh ấy bày cái trò thuốc phiện ra.

Phấn mới biết Mai từ ngày khước trương kỹ nghệ. Cái nghề người mới, đề cũ vẫn được nể. Còn Trạch thì Phấn đã chiều đến một vạn lần rồi.

– Vâng, tôi xin nghe anh.

Nhưng lại trừng trừng nhìn Trạch:

– Tôi nể anh Mai, để cho anh hút

một lần. Đừng có quen mui thấy mùi ăn mãi đấy nhé.

Trạch sượng nhảy cẫng lên. Chàng reo:

– Có thể chứ lì. Hôm nay tôi phải say điên say đảo, thả hồn lên các mái nhà. Say chết giấc đi.

Trề môi, Phấn nhại:

– Nhưng đừng thả hồn vào nhà Đoan đấy.

Trạch tiêm điều thuốc đầu tiên xong, đưa mời Mai. Không từ chối, Mai hút liền. Thở vừa hết khói trong miệng, chàng ngẩng đầu, chống nẹ, nói sang Phấn:

– Thôi anh Phấn ạ! Chúng ta đã chiều anh Trạch thì chiều cho trót. Anh vui vẻ lên.

Trạch tủm tỉm nhìn Phấn với một cái nhìn vòl vỉnh:

– Đấy, anh Mai nói đúng đấy. Giời đánh cũng tránh bữa ăn. Anh đã thương tôi, nên thương cho trót.

Phấn lúc ấy vẫn ngồi né vào tấm phản vội xua xua:

– Thôi! Tôi lạy anh, tôi không biết những chuyện quỷ quái của anh. Anh dùng dây tôi vào. Anh muốn hút cứ việc hút, chứ tôi nào dám thương anh một cách... ghê gớm như thế.

Trạch đang lăn tiêm trên mặt tẩu, đặt phất xuống, làm bộ ngoan ngoãn:

– À, nếu anh không muốn đệ hút, đệ xin thôi ngay.

Phấn lạnh lùng quay đi:

– Tôi chả dám, mời anh cứ tự nhiên.

Câu tự nhiên Phấn đặt mạnh và kéo dài khiến Mai và Trạch bật cười. Trạch lại cầm tiem, cao giọng:

– Có thể chứ lì. Đừng nói thuốc phiện nữa. Đến sự sống của tôi, anh không muốn, tôi cũng không dám sống nữa là.

Mai thú vị về câu nói của Trạch, bật cười, hát hàm bảo Phấn:

– Đấy, anh xem, anh Trạch quý anh thế nào. Thôi, anh nằm xuống đây với chúng, tôi cho vui đi.

Rồi nói như kể công để buộc Phấn phải ngả mình

– Anh xem, tôi bận là thế, đáng lẽ phải về Cảng ngay ấy thế mà cũng nán lại được một ngày. Tôi chắc anh hiểu chỗ tôi quý mền anh lắm lắm, nên mới liên sai hện với bọn lái gỗ ở Chũ về.

Câu nói của Mai có hiệu lực một thang thuốc bổ máu. Chết hồng hồng của hơi hả hiện ngay lên má Phấn. Chàng cười nhe:

– Không có anh hôm nay, chẳng đời nào tôi chịu để cho cái bàn đèn nghênh ngang ở giữa giường này.

Trạch chặc lưỡi, nói nhỏ nhỏ như người nhũn nhặn:

– Thừa anh, không có các anh, bao giờ tôi lại có nghĩ đến thuốc phiện.

Phấn dí ngón tay vào sườn bạn:

– Chỉ được cái nguy biện là không ai bằng.

Và quay sang Mai:

– Thế nào anh ấy nói cũng được. Ngày xưa còn học ông Khánh Còm, anh em đã phải bầu cho cái tên Nghệ Con. Nói đâu ra đấy.

Mai cười hỏi:

– Sao lại gọi là Nghệ Con. Nghệ là gì?

Mắt trong vắt, Phấn tươi tắn:

– Kìa, anh không biết à? Kép Nghệ ở Quảng Lạc ấy mà. Đóng vai đi thuyết khách thì phải biết, tuyệt.

Mai vừa với gói thuốc lá, vừa lắc đầu:

– Không, anh tính tôi còn thì giờ đâu đi xem hát.

– Từ lúc chúng mình còn đi học cơ mà. Lúc ấy đã bận gì.

Dỗ dỗ điều thuốc xuống chiếu, rồi vê vê lại đầu lỏng cho nó xoắn vào:

– Thế anh quên, tôi lưu lạc từ năm mười ba tuổi à. Có được học hành như các anh đâu.

Phấn gật gật đầu trầm ngâm như để ngậm ngùi cho thân thế của bạn. Chàng chậm rãi:

– Ủ nhỉ, tôi quên khuấy mất.

Rồi vỗ vỗ vào trán:

– Đến là vô tâm, hôm qua anh đã kể cho tôi nghe.

Trạch ngược nhìn Mai, vừa lúc ấy gặp luồng điện ở mắt Mai đảo xuống. Trạch hỏi một câu hỏi nó làm cho mặt Mai ỉu hằm:

– Anh ra đời từ năm mười ba cơ à?

– Vâng từ năm mười ba. Để rồi tôi kể rành rọt đời tôi cho các anh nghe. Tôi kể để làm sinh lễ cưới hai anh.

Câu trả lời dẫn theo một nụ cười đậm đà.

Phấn gạt gù kín đáo ném cho Mai một cái nhìn nó như có ý bảo: “Anh Mai còn từng trải bằng trăm chúng ta”. Và chàng nói như than thân:

– Chúng ta đều giống nhau ở chỗ lận đận. Lận đận từ tấm bé mà đi. Giá sau này không làm nên trò trống gì, thì thật đã sống lắm than cả một kiếp người.

Không bao giờ được nghe một tiếng êm dịu, được nắm một bàn tay êm dịu.

Rồi lắc đầu ngao ngán:

– Đời khô không như những bà cô của họ.

Trạch ngồi nhồm dậy nghếch nhìn hai người một cách ngạo nghễ.

– Có thể chúng ta mới là chúng ta. Có thể chúng ta mới có chỗ để lại với nhau, thương nhau như bây giờ. Nếu chúng ta cũng lại may mắn như những người khác, lọt lòng ra đã được một thứ nước mát rượi của gia đình, có lẽ chúng ta đã chẳng có những đêm như đêm nay.

Phấn nói ngay:

– Thì hẳn là không có rồi, còn có lẽ gì nữa.

Mai chỉ về phía cái công tắc, bảo Phần:

– Anh ngồi ngoài, anh làm ơn tắt hộ cái đèn đi, cho nó âm u một tí. Rồi tôi kể một chuyện xảy ra trong đời tôi năm lại mới mười ba tuổi cho các anh nghe.

Rồi cười giòn dã:

– Tôi mong các anh nhận cho là một thành tích của hảo hán để nhập vào đảng lạc thảo của hai anh.

Trạch chép miệng:

– Có anh thương chúng tôi, anh khiêm nhượng thế. So với anh, chúng tôi không đáng một đồng be. Cứ cái sự anh ở lại một đêm với chúng tôi trong lúc công việc gấp rút, đủ khiến chúng tôi phải thẹn rồi. Anh mới thật là người biết sống,

Mai vùng đáp:

– À, đem công việc ví với cái tình của chúng ta thế nào được. Tôi tuy rải thân ra để kiếm tiền, đời sống tính từng phút lui tới, nhưng rất kính trọng những tấm lòng cao quý. Đừng nói ở lại một đêm với các anh, nếu có cần bỏ cả để theo các anh tôi cũng theo nữa là. Công việc muộn một tí không sao. Chứ sự gặp tri kỷ chỉ trong một tíc-tắc là lỡ cả một đời gặp gỡ.

Phấn cảm động, nắm tay Mai, mặt đăm đăm:

– Anh quả là người có lòng. Chính tôi mong được là người bạn thân tín của anh.

Rồi phấn khởi, chàng bảo Trạch:

– Anh cho tôi một điếu thuốc. Hôm nay là lần đầu tiên tôi hút thuốc phiện. Hút để kỷ niệm cái đêm ý nghĩa này.

Mai rô lên:

– Phải, phải, anh hút đi một điếu. Tout est pur pour les saints. [Mọi thứ đều trong sạch với các vị thánh.]

Rồi cuống quít bảo Trạch:

– Anh tiêm cho anh ấy một điếu. Ít ra chúng ta cũng được cái vinh hạnh bạn phá giới vì chúng ta.

Trạch sững diên lên, chàng oang oang:

– À, anh Phấn của chúng ta quyết nhiên không phải là những người quá nệ, gặp lúc đáng bực, cũng bực hơn ai hết.

Khi Trạch tiêm xong đưa mời chàng, Phấn hút trót lọt điều thuốc, mặc dầu là lần đầu tiên chàng để môi vào dọc tẩu. Mai nhìn bạn cười say sưa:

– Anh bạn Phấn mới biết hút thuốc phiện mà kéo không tắc, tôi cho là cái điều rất tốt cho tình bạn của chúng ta. Ở đời này cái gì thông đồng bén giọt mà chả tốt.

Trạch ngắt lời bạn bằng một câu hỏi:

– Anh tin như thế à?

– Hẳn chứ, thì anh cứ xem, từ sự ăn uống chơi bời, ai ai cũng mong được xong xuôi. Ăn mà hóc, uống mà nấc, chả là một cái khổ à. Tôi cho ở đời không gì quý bằng bốn chữ “thông đồng bén giọt”. Chưa biết chừng tôi sẽ điền nó vào một bức hoành treo ở giữa nhà cũng nên.

Phấn vỗ tay:

– Anh sâu xa hơn chúng tôi nhiều lắm. Không trách anh giàu là phải.

Mai vội vàng cải chính:

– Nói giàu là không đúng. Không trách tôi thèm cái lòng các anh thương tôi thì phải hơn.

Trạch ném sang một cái nhìn cảm ơn, và lặng lẽ chàng nói:

– Thôi anh cho chúng tôi nghe một mẩu chuyện nó làm bài tựa cho cái đời trôi nổi của anh đi. Chúng tôi rất sung sướng được nghe người lính tiền khu kể chiến công của mình.

Mai ngồi xồm, chỗ mặt vào đám bạn, mắt long lên một tia lửa của phút lòng rộn lên, chàng nói với cái thú tiếng tướng soái:

– Tôi thề trên tên tuổi các anh và tình bạn của chúng ta, những gì tôi sắp kể đây đều là sự thực chua xót đã xảy ra trong cái đời luân lạc của tôi. Tôi kể ra để mong cầu xin các anh một lòng thương. Đời tôi nếu không được một hai linh hồn bạn thương xót, tôi sẽ ngã như một kẻ bất hạnh không có một cánh tay nâng đỡ. Tôi xin các anh hãy thương tôi, thương cái kẻ từ tấm bé chưa từng biết âu yếm là gì. Và cũng chẳng hiểu thế nào là âu yếm nữa. Tôi cứ nói một điều này đủ để các anh phải xót cho tôi rồi. Thấy tôi vì mù phải tử tử để tránh những phiền lụy cho vợ con. Các anh đã thấy chứ, một đời trẻ đã mở màn bằng một lớp bi đát như thế. Mới bắt đầu gọi được một cách rành rọt “thầy thầy, mẹ mẹ”, tôi đã phải mang cái tang thảm khốc ấy vào năm lên sáu. Đã oan khổ chưa các anh? Sao thấy tôi mù nó mới kinh khiếp chứ!

Mà cái cớ tại thầy tôi mù chỉ vì mẹ tôi hắt cả chén át-xít vào mắt

Phấn rưng rờ:

– Tại cụ bà.

Mai giờ tay ngăn:

– Anh cử yên, còn, còn, nhiều lắm.
Cứ yên mà nghe. Chưa hết đâu.

Phấn thở dài buồn thiu.

Mai nhếch mép, cười một nụ cười héo hắt:

– Phải mẹ tôi trong một lúc xô xát tới thầy tôi, đã hắt chén át-xít vào mắt thầy tôi. Thầy tôi chả làm thọ thiết mà lại, khi thấy chồng mù rồi, mẹ tôi hối lắm, nhưng bởi vì lẽ gì các anh có biết không? Hối vì đã giết mất một người kiếm tiền nuôi gia đình, mất một cảnh

tay gò những miếng sắt tây thành ấm đun nước, những miếng tôn thành những thùng gánh nước. Nghĩa là mẹ tôi tiếc vì đã làm một người đang kiếm hái ra tiền thành một người ăn dưng ngồi rồi, thành một kẻ vô dụng. Tất nhiên từ khi thấy tôi không trông thấy ánh sáng nữa, mẹ tôi phải lo liệu lấy gia đình. Từ khi gánh nặng đặt lên vai mẹ tôi, mẹ tôi oán thấy tôi dữ lắm. Trời ơi, có thể đến thế đấy các anh à. Cái người đàn bà đã làm cho chồng tàn tật lại đi oán hận sự tàn tật ấy. Rồi ngày nào cũng vậy, mẹ tôi kêu rêu luôn. Cứ mỗi bữa cơm mẹ tôi lại dằn vặt thấy tôi những là sống làm chi làm khổ cho vợ con.

Điều này mới thảm thô chứ, chính thấy tôi lại phải an ủi mẹ tôi: “chẳng qua số giờ bắt mù lòa thì phải chịu, cứ yên tâm rồi tôi sẽ học bói toán kiếm thêm vào”.

Thế là mẹ tôi lại hí hửng, chiêu chuộng thầy tôi ra mặt. Nhưng cũng chỉ được ít lâu, mẹ tôi lại thúc bách: “Thầy mày không tìm xem có vị nào cao tay thì học đi, còn đợi đến bao giờ. Nhà một đồng người ăn, rồi đến chết đói cả”. Thấy thầy tôi trù trù mãi không tìm thấy học bói mẹ tôi day nghiến: “Cứ ỳ ra đấy, rồi khối ra mà ăn”. Thầy tôi không bao giờ phản nản về nỗi mẹ tôi xử tệ. Mỗi lần mẹ tôi nỉ nèo xưng xỉa thầy tôi chỉ khẽ bảo: “Để kỳ nhật thầy xong, rồi tôi xuống Nam nhập môn cụ Thái Ất”. Mẹ tôi được lời hứa tính từng ngày. Đúng hôm giỗ ông nội tôi thấy nói với tất cả những người trong họ mẹ tôi: “Tôi chẳng may làm ăn không cẩn thận để đến nỗi tai nạn thế này, thật lấy làm ân hận lắm. Mai giỗ để xong tôi phải đi xa để học bói toán hòng sau này kiếm đỡ nhà tôi. Vậy việc của nhà nhờ các cậu, các cô trông nom giúp cho”. Câu

chuyện mẹ rồi làm cho thấy tôi mù lòa, tuyệt nhiên không ai biết. Mọi người đều nói để an ủi: “chẳng qua là tại giờ bắt thì phải chịu”. Thấy tôi chỉ nhẹ nhàng: “Vâng, tôi cũng nghĩ thế”.

Khi mọi người chè chén no say, ra về hết, thấy tôi mới gọi tôi lại gần. Tôi còn nhờ thấy tôi sờ tay lên mặt mũi tôi, rồi thở dài: “Con phải ngoan ngoãn đừng chòng các em cho mẹ con phải buồn nghe không”. Rồi thấy tôi nắn nắn cánh tay tôi. “Đừng có đánh các em nghe không”. Tôi không ngờ đấy là những cái sờ tay và những câu nói cuối cùng của một người cha bất hạnh. Đêm hôm ấy, thấy tôi lên gác thắt cổ tự tử.

Một dòng nước mắt tự dừng từ từ lăn xuống má. Mai ngừng kể, nhìn hai người một cái nhìn nặng những bi thương.

Phấn rút khăn tay lau mặt cho bạn, chàng nghẹn ngào:

– Anh quả đau khổ hơn chúng tôi,

Hất tóc cho khỏi vướng mắt, bỗng Mai nhìn hai người chòng chọc:

– Đã hết đâu anh. Thấy tôi mất chôn cất xong, mẹ tôi liền bán hết đồ đạc thu xếp về quê. Và mãi đến phút cuối cùng mẹ tôi chẳng bảo được một lời ném tôi ở lại với cậu tôi để học... làm thợ thiếc. Một đứa bé giá thác sinh vào làm con nhà, đừng nói giàu, chỉ đủ ăn, cũng vẫn chưa và cơm được cho khỏi vãi, bị “đẩy” vào cái “rừng” sắt tây, tôn kẽm, Trời! Từ năm lên tám đến năm mười ba tôi mới khổ cực làm sao! Không biết mặt mũi chữ “a, b, c” thế nào!

Trạch ngạc nhiên trố mắt hỏi xen một câu:

– Anh mà không được học? Sao anh giỏi thế?

Mai cười chua chát:

– Ấy cứ để tôi kể hết đã. Đúng năm tôi mười ba thì tôi bỏ nhà cậu tôi đi. Tôi đi, chỉ vì phải đòn nhiều quá. Mà cái có roi vọt giáng xuống đầu, xuống lưng tôi, chỉ bởi tôi đã vẽ một chút nghề, nghĩa bắt đầu có thể kiếm được một ngày vài ba hào.

Phấn gior hai tay lên để tỏ lòng công phần:

– Anh đã kiếm được ăn, sao lại còn phải đòn?

Mai cười khẩy:

– Thì đã bảo đời tôi là cả một tha ma, gò đồng chẳng chịt. Cậu tôi lúc đã dạy tôi

thành nghề đủ để gò miếng sắt tây thành cái ấm lúc ấy mới đánh tôi. Đánh để tôi đỡ khung khiêng, đánh để phủ dầu, cho tôi đừng giở chứng. Có điều này là lạ, chính cậu ruột tôi, em mẹ tôi lại thù tôi hơn ai. Thù tôi vì tôi có một người cha mù, thù tôi vì tôi “lắm lắm” như chó ăn vụng bột. Nhiều lúc cậu tôi đập những cái thước ta gần bằng đòn gánh lên lưng tôi chán rồi, còn chỉ bát át-xít dọa: “Tao lại cho mày một cái mày mù giống bố mày bây giờ”. Tôi rùng mình. Và sợ một ngày kia, thú tính nổi lên cậu tôi sẽ rưới, cái thứ nước “sát” ánh sáng ấy vào đồng tử tôi, thì tôi chết, nên tôi phải vội vàng trốn đi. Trốn đi với hai hào chỉ trong tay và với mười đầu ngón tay chai lỳ ra. Tôi lang thang từ năm mười ba đến nay, tính ra tất cả mười sáu năm. Mười sáu năm trôi giạt từ Nam Quan đến Cà Mau, Xiêm Lào, Vạn Tượng đủ cả. Làm có đến một

trăm nghề. Đủ, đủ cả, đủ vàng, đủ cám, đủ ngựa xe, đủ những cuộc đi bộ chân bông dầy lên giá để miếng thiếc vào thị chảy biến ngay. Nằm rừng rú, ngủ trên cây, đi nửa ngày giời không có nước. Giao thiệp với những thứ muối to cú bằng con ruồi, là muối ở Rạch Giá, thật đem ra quốc tế vị tất đã kém các nước.

Nhưng có điều tôi muốn các anh nhớ cho, tôi càng đi sâu vào cuộc đời để được chứng kiến những gì gọi là đen bạc, là điên đảo, là xấu xa, là hèn hạ, tôi càng thấy yêu đời. Yêu như yêu say mê những bức ảnh cổ kính. Và điều này cũng là một cố tự mãi tôi tuy theo cổ nhân nói: “Ngồi không ăm chỗ, nói chưa hết lời”, xong lúc nào cũng có quyển sách trong người. Từ quyển tập đọc chữ Quốc Ngữ, đến quyển Michael, đến quyển Lecture Primaire, và những ngày gần đây những

sách có đôi chút giá trị nhân sinh: Nho giáo, Khổng, Mạnh, Bible (Kinh Thánh), các Triết giáo Âu Á. Nghĩa là tôi đã tự học để bây giờ cũng biết một vài chữ. Vì tôi thường tự nghĩ: “Không học tức là không tài bồi cho tâm linh”. Và nếu chỉ sống hời hợt, vật vờ, nghĩa là cứ để cho ngày tháng “kê” những nếp nhăn trên trán mình, thì rồi đời cũng có lúc phải ngã. Cho nên tôi đã tìm hiểu tôi trong những trang sách quý của cổ nhân, tìm hiểu người trong những phù trầm của cuộc sống. Và để định một lối sống thế nào cho phải. Nghĩa là sống cho ra sống. Sống cái đời sống của con người. Bây giờ, nhờ giới, tôi cũng có được một hai vụn đây. Đời thưởng công cho tôi đẩy các anh ạ. Nhưng tôi không lấy thế làm sung sướng đâu. Khổ sở từ tấm bé, tôi đã quen với đói, với rét, với khát, với ốm đau rồi. Tôi không cho chỗ tiền tôi có là thần hộ

mệnh cho tôi. Nếu tôi có thỏa mãn vì đã có tiền là chỉ thỏa mãn vì đã làm việc, đã cố gắng, đã nỗ lực để toát cái sức có thể có ra các ngành đời. Thế thôi.

Ngừng hẳn lại, Mai mặt sáng ngời, giơ hai tay búa lấy vai hai bạn:

– Bây giờ tôi chỉ thiếu có một thứ, Thứ ấy tôi không xin được ở ai. Mà cũng không thể không có được. Xin các anh hãy thương cái đời vất vả của tôi, dành cho tôi một tình bạn, để tôi được vững bước trong đời. Xin các anh che chở cho lòng tôi, cho đời tôi.

Một sức điện không biết từ ngã nào vụt chuyển đến, khoảng tay họ vào nhau, chum đầu họ vào nhau, và khi họ từ từ rời nhau ra, trên má mỗi người đều đỏ hổi những giọt nước mắt, nó là cái chất bạch kim của hồn những kẻ đã biết vút

lòng lên trong những phút thiêng liêng như thế. Họ yên lặng nhìn nhau những cái nhìn thăm thía, từ ruột gan sang ruột gan, từ máu sang máu. Và rồi khi đã tiết hết những hận, những tan toan của đời mình trong những cái chớp chớp mắt, những cái vạch tay xuống chiếu, những cái thở rất nhẹ, những cái khom khom gật gù của vai, những cái lim dim mắt họ đều quật khởi, vùng lên như những ác thú bị thương quyết đuổi theo kẻ săn, nói những câu mạnh như phá núi. Hứa với nhau chia trái tim, chia cuộc sống, chia, chia, chia đến cả cái cặn của hồn cho nhau. Sấm, chớp, vũ, bão, ào ào như thác nước, của nhờ, của những cái vỗ tay, của những hơi thở, làm rộn căn buồng, giông tố qua đi để sửa soạn một trời quang đãng. Những gì khô héo đã được cất khỏi lòng họ. Họ lại cười, nói, hớn hở như những kẻ mới vào đời.

Mai mở đầu công việc làm ăn bằng một câu hỏi:

– Bây giờ tôi định bỏ ra một ít vốn để chúng ta cùng khuếch trương một kỹ nghệ, các anh nghĩ sao? Anh Trạch có thể về Hanoi được không?

Trạch sốt sáng:

– Tất nhiên, tôi được các anh cho theo về còn nói gì nữa,

Mai gõ phập xuống phản:

– Thế là yên được một bề. Còn anh Phấn, anh có bằng lòng cho chúng tôi dự phần vào công việc anh không?

Phấn cười nhẹ:

– Sao anh còn phải hỏi thế? Tôi là

người há lại không nhìn thấy cái chỗ cao đẹp của các anh hay sao? Công việc thì nghĩa gì! Anh cứ tin, tôi bây giờ là các anh, các anh là tôi. Chúng ta không nên khách sáo quá. Nếu các anh thấy cần phải thế nào, cứ bảo tôi. Tôi xin nghe theo ngay.

Mai vui vẻ, chàng chăm một điều thuốc:

– Vâng, anh đã nói thế tôi xin nhân danh tình bạn của chúng ta, yêu cầu các anh một điều: « Các anh cho tôi quyền xếp đặt công việc n

Trạch, Phấn đều nói to:

– Vâng, xin nhờ anh.

Mai đẩy cái bàn đèn dịch về phía dưới, cầm cái tiêm vạch xuống chiếu:

– Đây nhé, các anh xét có được không! Anh Phấn đã có cơ sở vững vàng để tiến hành công việc nhưng chỉ thiếu một tí. Cái tí ấy bây giờ không lo nữa rồi. Tôi đã có. Nghĩa và tôi sẽ bỏ ra hai nghìn đồng để anh Phấn rộng thể làm việc. Tiền ấy sung công, kể là tiền vốn của sở. Tùy anh Phấn muốn dùng nó vào việc gì thì dùng. Tôi, vì bận công việc thầu bè, không thể ở luôn với các anh được, vậy các anh cho phép tôi chỉ là cố vấn. Công việc tôi tưởng nên để anh Trạch chạy ngoài, vì anh quen tháo vát. Còn anh Phấn nội trị, quản đốc thợ thuyền và làm hàng. Các anh nghĩ thế nào?

Phấn ngân ngại ngập ngừng:

– Tôi hiểu ý anh rồi. Anh muốn giúp chúng tôi vài nghìn bạc để chúng tôi làm ăn chứ gì? Anh làm tôi khó nghĩ quá.

Mai gạt ngay:

– Đấy, tôi biết ngay mà. Đừng có những ý nghĩ như thế, khi đời chúng ta đã là đời nhau, thì đồng tiền có nghĩa gì. Các anh cứ chịu khó làm nhỏ vậy, chờ khi nào tôi có tiền sẽ xin nộp thêm vào quỹ sau. Sự chi tiêu là tùy ở các anh, làm thế nào mặc. Trừ những khi cần lấy thêm ít nhiều làm fonds các anh hãy cho tôi biết. Ngoài ra, tôi không dự gì vào công việc của các anh.

Trạch vội vàng:

– Anh bảo anh làm cố vấn cơ mà?

Mai cười:

– Vâng, cố vấn nghĩa là năm thỉnh mười thoảng các anh hỏi, tôi ngó ý kiến thế thôi.

Phấn vổ vai Trạch:

– Anh ngây ngô lắm, nói nôm là anh Mai cho tôi và anh hai nghìn để ra buôn bán. Anh đã rõ chưa?

– Vâng thì tôi cũng hiểu thế.

Mai xua tay:

– Tôi xin các anh đừng nói tôi cho các anh. Nói thế các anh đã không cho tôi cái quyền được là bạn của các anh. Món tiền hai nghìn này là tôi dâng các anh để các anh kinh doanh. Khi lòng tôi mà tôi đã coi là vật để dâng cho các anh, sao đồng tiền là thứ không bao giờ sánh được với lòng tôi lại không đem dâng các anh. Xin các anh thương tôi đừng nghĩ ngợi gì cả. Chúng ta cứ biết một điều thế này: “Từ nay cho đến lúc chúng ta là bỏ cõi trần này, chúng ta phải ghép lưng chúng ta

vào nhau, đầu cột vào nhau”. Tiền của các anh là của tôi của tôi là của các anh. Những con người đã thâm hiểu thế nào là kiếp người, thế nào là đời người, như chúng ta, tôi mong không có những tiếng xì xào về tiền của tôi hay của các anh.

Chúng ta đã dành cho nhau ngôi sao trong trái tim, sao lại còn nê về những thứ nó chỉ trói buộc nổi những đầu óc không cảm.

Rồi chỉ vào mình, Mai đồng dặc:

– Các anh cứ tin cho, miệng tôi nói ra cái gì là lòng có cái ấy. Mà một khi ở trái tim bọc sắt này đã có cái gì thì cái ấy bền lắm, không gì làm dời đổi được đâu.

Phấn đứng hẩn dậy:

– Anh đã nói thế, tôi xin nhận số hai nghìn đồng anh giúp vốn. Và xin tận tâm

làm việc để không phụ lòng yêu mến của anh.

Rồi nói với Trạch:

– Anh xin thôi đi để về trông nom sở của chúng ta. Tôi tin có anh cộng tác vào, sở sẽ phát đạt ngay.

Trạch khiêm nhường:

– Vâng, các anh đã thương tôi, đem tôi ra ánh sáng, tôi sẽ tận tụy với bốn phận.

Mai hôn hờ cười vang:

– Thôi! Thế là giới đã thương chúng ta trong sự cho chúng ta gặp nhau. Tôi cho ở đời cái gì cũng có thể tìm được. Duy có tình bạn là khó. Được một người bạn đã là quý lắm. Tôi lại được một lúc những hai anh. Tôi xin Thượng Đế giúp

tôi, cho tôi có đủ lòng dạ để đáp ơn hai anh đã cúi xuống đời tôi. Tôi xin gắng làm việc để gây cho chúng ta được vững vàng về kinh tế sau này. Tôi ước ao chúng ta sẽ thương nhau như thương thân, quý nhau như quý tính mệnh mình. Từ nay, có điều gì cần lo liệu các anh cứ cho tôi biết. Tôi sẽ lấy lòng người ăn ở với các anh. Cần tiền, các anh phải bảo ngay, đừng sợ tần phiến gì cả. Đừng có cái lối dè dặt của thường nhân mà lỡ việc nhớn. Tôi biết thêm vào hai nghìn cũng chẳng nghĩa gì trong việc kinh doanh của anh. Xong có rế đỡ nóng tay, tôi nói có thể, các anh cứ vui lòng làm việc. Độ một vài tháng nữa, tôi thầu ở Sáu Kho xong sẽ xin verser⁹ thêm các anh để làm ăn cho dễ dàng. Các anh cũng đã thừa biết rằng gặp cơ hội có thể khuếch trương được, mà không cố dấn lên thì không những

9 verser: đổ, rót, nộp

công việc đứng lại, còn thụt lùi là khác. Các anh xem nếu có cái gì hay mà chưa đủ vốn, các anh cứ làm, rồi tôi lo thêm. Các anh cứ nghĩ chế tạo thứ gì xem chừng tôi mua chịu được. các anh bảo tôi, tôi sẽ điều đình mua. Cố, cố đi các anh ạ. Phải làm giàu, chúng ta có giàu mới mong giúp được mình, giúp được người các anh ạ.

Trạch xin thôi xong, gọi bán đồ đạc. Hai hôm san công việc thu xếp đầu đầy ổn thỏa, chàng đi chào các bạn hữu. Cẩm Phả mine nơi chàng ra lập nghiệp đã đem lại cho chàng một số người quen biết, và năm bảy phong cảnh lưu luyến lúc chia tay. Chàng ra chợ, ra nhà thương, ra bến tàu, vào trong các “trại”, để nhìn lại một lượt những chỗ chàng đã đứng một lúc, khi chàng mới ra đây. Nhất cái bàn “bi a”,

bãi đá bóng chàng dừng lại lâu nhất. Ở đây chàng đã sống những giờ thỏa thuê nhất trong khi trú ngụ nơi này.

Chàng đi chào một lượt, thăm một lượt nói một lượt những câu ghen ngào, để già người giả cảnh. Bà hàng cơm thối cho cha con chàng lúc mới đặt chân lên “mỏ” đã khóc rất thành thực khi nói: “Thôi ông sắp về Hanoi làm ăn buôn bán cho phát tài. Có ra chơi, nhớ vào chơi với mẹ con tôi”. Chàng cũng không quên đi qua nhà Thế, người đã có lúc cùng chàng trao đổi những tiếng anh anh em em rất say sưa. Chàng nhìn vào bộ sa-lông tàu mà ngao ngán. Chàng nhớ lại lúc ngồi nói chuyện với Thế ở đây. Và ở cái phút sắp sửa vác va-li ra đi, chàng thấy lòng rung lên. Giá được gặp Thế để chào một câu, chàng sẽ đỡ hận biết mấy.

Sau khi đã làm cái việc: “tù tạ” rồi, chàng mới định ngày về. Lại hai cái va-li chàng và con trở về Hanoi, nơi chàng về sống với Phấn, để nhập vào thương cục. Nơi chàng sẽ hy vọng có tiền nghìn bạc vạn gây được bề thế sau này.

Bước chân xuống tàu, đặt đôi va-li xong, chàng hỏi Sửu:

– Con có nhớ Cẩm Phả không?

S Sửu ngơ ngác, thần mặt:

– Có, cậu à.

Chàng nhìn về phía bến:

– Nhưng Hanoi còn vui bằng trăm Cẩm Phả con ạ.

S Sửu không nói gì, nó chỉ nhìn chàng mắt đượm một vẻ buồn buồn. Chàng vuốt tóc con.

– Về Hanoi với bác Phấn, sướng hơn ở đây con ạ.

Hết phần thứ hai

PHẦN THỨ BA

Phấn chỉ cái biển vừa thuê kẻ xong còn để dựa cửa:

– Chốc nữa thợ đến, anh bảo họ treo ngay lên. Cúi nhớ trên khung cửa độ một thước là được.

Rồi đừng xa ra mấy bước ngắm ngắm:

– Người thợ này kẻ biển đã có tiếng đấy anh ạ. Gớm, trông đẹp quá. Fond (nền) vàng trông nổi bật lên. Sở ta rồi

phát tài cơ đấy anh ạ. Phúc chí tâm linh thật. Giá tôi không tinh một tí, bảo họ kẻ chữ đẹp thì thật uống. Trông vừa quê, vừa không rõ.

Và vỗ vỗ vai Trạch:

– Đồ đạc chỉ chốc nữa họ đem lại là đủ. Tất cả meubles [nội thất] thì chỉ chi phí mất có ba trăm thôi mà. Thôi, chịu khó từng tiệm vậy. Lúc nào sở giàu sẽ hay. Lúc ấy thì có téléphone, quạt trần, cái gì mà chả có.

Trạch cười:

– À, những cái ấy lo gì, cốt chỗ làm việc chứ có phải cốt ngồi cho oai vệ đâu.

Phấn cười hóm hỉnh:

– Nhưng cũng không vì thế mà sở

để ông Directeur¹⁰ ngồi vào cái bàn mộc nhé.

Trạch âu yếm cười theo:

– Anh bao giờ chả thương tôi.

Và hạ giọng vừa thân vừa nghiêm:

– Nhưng anh cũng liệu bày vẽ vừa vừa chứ. Miễn tạm tạm đủ thời thôi. Sắm làm gì nhiều phí tiền. Để, còn làm việc.

– Vâng, tôi cũng hiểu điều ấy. Thì có sắm gì đâu. Chả nhẽ một ông chủ mà nơi ăn chốn ở bệ rạc thì còn ra làm sao. Không nhưng trông nó cũng đừng “mèng” quá.

– Thì thế là sang rồi còn kẻ tường làm gì, Vẽ vờ, buồnng ăn với buồnng ngủ. Anh làm như tôi là ông chủ hăng không bằng.

¹⁰ giám đốc

– Ô hay, thế bây giờ anh không làm chủ thì làm gì. Tùy từng cái hà tiện. Chỗ ở có sạch sẽ mát mẻ, tính việc nó mới linh lợi. Kê buồng mất mười đồng bạc chú bao nhiêu. Anh em đem nhau về đây để cho nhau sung sướng, chứ lại để bắt nhau khổ à?

Trạch sủ mặt:

– Thì anh tính, tôi ở Cẩm Phả ở choen hoئن có một cái gác đã làm sao. Bây giờ lại bureau, buồng ăn, buồng ngủ, buồng tắm. Một mình ở cả cái nhà rộng thênh thang thế này, phí quá.

Phấn cười:

– Ô, anh này mới lạ. Phí là phí thế nào. Công việc thì phải thế. Có ở thế mới ra ông chủ, mới tính ra việc. Chứ lại lùi sùi như hồi tôi ở Ngọc Hà có mà chết.

Rồi còn phải mua cái xe nhà để anh đi traitez affaire [giao dịch] nữa chứ anh tưởng cứ cuốc bộ mà được hẳn.

Trạch giã này:

– Chết, chết, nếu thế thì tôi xin từ chức ngay. Anh đừng có thương tôi quá như thế. Tôi không có quyền. Xe nhà với lại xe nhà, xưa đi gãy cẳng đã làm sao.

Phấn cười như người nhón cười đùa trẻ đang nhăn nhó không chịu đựng dậy một mình:

– Ô hay chữa, anh rõ thật ngây thơ quá. Không làm việc ăn ở thế nào xong thôi. Đã tính đến công kia việc nọ là phải cho nó chĩnh chện. Mua cái xe đi cho nó chóng vánh lại trông có bề thế dễ làm việc. Anh tưởng những cái ấy thừa đấy hẳn.

– Sao anh không để anh dùng?

Phấn gân mặt:

– Tôi dùng làm gì. Cốt anh chứ. Tôi trông nom xưởng, đốc thúc thợ làm, cần giao thiệp với ai mà cần xe nhà. Còn vật liệu cứ có tiền là có người bán, khó khăn gì, bảo phải có xe. Quan bất tâm, dân bất nhiều, tôi chỉ việc ở nhà. Có cần là cần anh thôi chứ. Công việc sở, cốt ở anh. Anh có được thanh thoi thì mới nói chuyện làm ăn linh lợi chứ. À, anh tưởng làm chủ dễ đấy hử, Còn phải lúc nào cũng “cân đai bối tử” nữa chứ. Quần áo cũ rồi bỏ hết, phải may vài bộ đồ trông cho ra phép “Đi-rếch tơ” chứ lại “cà-rí” như tôi có mà chết. Tôi đã bảo anh Thiện ở Paris Tailleur rồi. Chiều anh lại cắt ngay vài bộ đi, không thể xuềnh xoàng được. Anh còn có vài ba người dưới quyền để

sai bảo cơ mà. Anh còn có cả Hanoi để giao thiệp cơ mà.

Trạch nhân nhó vừa toan nói, Phấn gạt phắt:

– Anh cứ tin là tôi rõ việc hơn anh. Tôi biết tình thế hơn anh.

– Đã đành rồi, nhưng...

– Không nhưng gì cả. Có vốn mới có lãi. Việc buôn bán không giống như đi làm. Nhà cửa, y phục, cách sinh hoạt, nhất nhất cái gì cũng phải chỉnh cả. Tôi cứ nói thế này anh hiểu. Ngộ có một agent¹¹ nào ở các nơi về, vừa ở ngoài nắng vào, người như cái núi lửa, nếu không có một cái quạt máy chõ vào người họ, anh bảo còn làm ăn gì. Và còn một nghìn cái khác nữa. Những cái gì tôi đã proposer [đề nghị] với anh, xin anh cứ yên tâm mà

11 đại lý

dùng. Còn tồn khối. Mà có tồn mới làm ra chiffre¹², anh nghe chưa?

Ngày mai thì anh đăng báo cần người làm đi. Một secrétaire¹³, một aide¹⁴, một planton¹⁵, vài ba người courtier¹⁶. Lương lậu tùy anh liệu.

– Thế anh phải giúp tôi trong sự kén chọn người và định lương chứ.

– Không, anh làm lấy. Đây là quyền anh. Tôi không dây vướng gì vào đấy. Anh nên nhớ chúng ta nên tránh cái lỗi ai cũng là chủ như ở các sở khác. Có thể, mới dễ cai trị. Tôi chỉ biết việc ở atelier¹⁷. Còn các việc tìm agent, tiền thu hàng, là ở anh cả. Người ăn người làm, công xá, ở

12 con số; nghĩa là ra tiền

13 thư ký

14 người phụ việc

15 người chạy giấy; lon ton

16 người môi giới

17 xưởng

anh cả. Recette¹⁸ hàng tháng cũng ở anh. Tiền anh giữ. Tôi cần matière première¹⁹ sẽ bảo anh mua. Công thợ từ tháng này sẽ lĩnh ở anh. Cả tôi cũng thế. Các frais²⁰ ở atelier đều lấy ở anh cả. Ngày mai tôi sẽ bàn giao công việc, giấy má và tiền nong cho anh. Làm việc phải nhất thống thể mới được.

– Thế anh cho tôi quyền hành quá thế à?

– Sao lại cho. Việc là việc chung. Mỗi người lĩnh một chức vụ, chịu một trách nhiệm. Chúng ta phải nỗ lực mà làm để mưu cơ nghiệp chung cho tương lai chúng ta. Anh Mai đã nhờ chúng ta, chúng ta có bốn phận yêu lại anh, tạ lòng anh bằng sự gắng gỏi.

18 thu nhập

19 vật liệu đầu vào

20 chi phí

Trạch ngần ngại:

– Anh không giúp tôi một tay trong sự làm việc, tôi biết đằng nào mà rờ.

Phấn cười:

– Anh đừng lo. Ngày mai bàn giao xong tôi sẽ đưa anh đi các nhà quen, chỗ mua chịu bán chịu, chỗ tiêu thụ hàng cho mình. Để giới thiệu anh với họ. Tôi tin chỉ một tuần, anh sẽ quán hết công việc. Một người như anh thì đến trông cả xưởng hàng vạn thợ cũng còn thừa sức.

Trạch nhũn nhặn:

– Có anh thương tôi anh nói thế!

– Đúng, tôi đoán không sai đâu. Đã đành anh em yêu nhau, tin ở nhau cũng có, nhưng sự thực vì anh có tài nên tôi mới dim tin quá như thế chứ. Anh khô-

ng biết đấy, chứ chỉ hai năm làm việc, anh sẽ đem lại cho Etablissement²¹ A. C. I một thế địa bằng mười bây giờ cho mà xem.

– Anh quá tin.

– Rồi anh xem.

– Tôi mù mù tịt tịt chẳng hiểu gì cả. Chẳng biết sau này thế nào, chứ bây giờ thì hão quá.

– Tôi đã bảo không lâu đâu, chỉ một tuần lễ là anh sẽ rõ công việc mồn mọt. Và chỉ sang tháng thứ hai thì anh điều khiển phải biết có mà thánh theo kịp. Tôi tin chiffre d'affaires²² sẽ lên vùn vụt cho mà xem.

Trạch cười nở nang:

²¹ cơ sở

²² doanh thu

– Thật không anh, tôi có thể đương nổi công việc hờ anh?

– Thật, không sai một li nào. Tôi tin như tin mặt trời đang chiếu sáng.

Trạch sung sướng nói lia lia:

– Tôi xin tận tâm làm việc để không phụ lòng tin cậy của anh. Sau này nếu tôi có thành người cũng là nhờ anh đào tạo.

– Việc gì phải đến sau này. Anh thành người đã lâu rồi. Và bây giờ sắp sửa để thành vĩ nhân thì có.

Hai nụ cười cùng nở theo một luồng điện kiêu hãnh của tin tưởng, họ âu yếm nhìn nhau, nhìn cái biển dài bốn thước dựng ở cửa vàng loé có dòng chữ nổi bật lên: Etablissements A. C. I.

Đúng như Phấn đoán. Trạch đã đem lại cho Etablissements A. C. I. một quy củ làm việc mới với số lãi hàng tháng lên gấp rưỡi. Công việc cứ tăm tắp chạy đều. Atelier phải lấy thêm một kíp thợ làm đêm mới đủ hàng giao cho đại lý. Cái *marque Phénix*: của nhà Tân Phương mờ hắt. Cặp tóc của Etablissements A. C. I vừa bền, vừa cứng hơn của các nhà. Thứ nhất số sản xuất lại nhanh gấp mười. Vì Trạch đã thay vào nhân công, mười cái *laminoir*²³ mới chế ra. Mỗi ngày làm được hàng trăm “gốt” không chậm như mọi khi. Các đại lý của nhà Tân Phương đã nao núng vì khách hàng ở các tỉnh về chỉ nói độc có một câu:

– Người ta hỏi mua cặp tóc A. C. I. nhiều hơn.

²³ máy cán

Trong có sáu tháng giò, nhờ ở tài điều khiển đặc biệt của Trạch, Trung kỳ và Nam kỳ thêm được gần mười đại lý. Nghĩa là thêm được số lãi ba bốn trăm một tháng.

Trạch quả có tài về ngoại giao, chàng luôn luôn để ý đến sự làm cho sở hưng thịnh. Chàng tìm hết cách chinh bị công việc. Phấn vẫn bảo chàng:

– Cú cái đà này mà tiến, sang năm sở ta sẽ có nhà máy to gấp mấy bây giờ.

Những lúc ấy Trạch chỉ nhũn nhặn:

– Cũng nhờ ở Atelier anh trông nom cẩn thận. Hàng tốt tất nhiên phải chạy chứ!

Nhưng khi Phấn trả lời:

– Trước hàng cũng tốt sao không chạy?

Thì Trạch cười ha hả ngay, cười cái cười của kẻ được khen lao, và tin ở tài năng mình.

Một hôm Trạch cho mời Phấn lại để bàn về sự làm thêm một vài thứ hàng.

– Anh tính xem, nếu làm thêm díp có phải mỗi tháng sở lại thêm được một số lãi nữa không?

Phấn sung sướng cười đập tay vào trán:

– Anh khá thật, tôi đã định ninh từ trước để chế thêm thứ gì để bán mà không nghĩ ra. Thôi may rồi, phải, phải, làm díp cũng chạy lắm. Chỉ sợ *marque*²⁴ mới khó bán thôi.

24 nhãn hiệu

Trạch cười đắc chí:

– Hàng nhà ta ra sao lại gọi là mới được. Díp mới nhưng đã có cặp tóc, bril-lantine, nến, của mình nó đẩy đi.

Phấn ngó mặt chưa hiểu. Trạch hô to ngay:

– Remorquage! [sự kéo theo]

Phấn hiểu bạn muốn nói gì, chàng nhìn Trạch một cái cười kính phục.

– Thế tôi cho làm ngay nhá!

– Vâng, anh làm cho tôi một trăm hộp mỗi hộp một trăm cái.

– Chết, sao làm nhiều thế anh?

– Không nhiều đâu, thế là ít đấy.

Trạch nói xong, nheo mắt, nghĩ một lúc rồi tiếp:

– Chưa biết chừng tìm được distributor²⁵ cũng nên.

– Ai người ta chịu nhận phát hành thứ hàng mới.

Trạch cười:

– Ấy cũng chưa biết chừng,

Phấn như tin ở sự tháo vát của bạn, ném cho Trạch một cái nhìn nó ngầm bảo: “Anh giỏi thật”.

Một tuần lễ sau.

Trạch đến atelier với một câu nói khiến Phấn hiểu ngay là có tin mừng:

– Thời lai phong tống...

²⁵ người phân phối

Sau một cái bắt tay chặt chẽ, Trạch tiếp ngay:

– Tôi đã tìm được distributeur rồi. Chẳng những tìm được người nhận phát hành, lại còn lấy được avance²⁶ nữa.

– Lấy được avance?

Trạch cười đắc ý:

– Thế mới may chứ.

– Bao nhiêu?

– Nghìn bạc thôi!

– À, số tiền tuy không nhiều. nhưng tỏ ra anh là người làm việc giỏi.

– Giỏi thì chẳng giỏi đâu, nhờ ở tiếng tăm của sở người ta tin người ta mới đặt tiền.

²⁶ tiền ứng trước

– À thì tiếng tăm của sở cũng do anh gây nên chứ.

– Của cả chúng ta thì đúng hơn.

Trạch đáp xong, mở cặp lấy ra cái commande của hãng U. N. I.:

– Đây anh xem bon de commande. Mười vạn cái díp marque U. N. I bốn nghìn đồng.

Phấn há hốc miệng:

– Hãng U. N. I commande mười vạn cái một lúc.

Rồi lắc đầu lia lịa:

– Anh giỏi thật, giỏi thật. Xảo thủ thật. Anh làm thế nào điều đình được với họ.

Trạch đặt cặp xuống bàn, thủng thảng:

– Khó khăn gì, anh làm như đi đánh giặc không bằng. Mình có hàng, họ có mỗi hàng họ mua, mình bán. Thế thôi, làm gì bảo khó khăn.

– À thì cũng phải giỏi dang làm mới lấy được commande chứ? Dễ thế, sao thiên hạ không làm.

Trạch cười cái cười tri kỷ:

– À, cũng có một ít mảnh khoe riêng.

Rồi làm bộ giấu, xua xua tay:

– Bí mật nhà nghề.

Phấn cười tí, chàng sung sướng chỉ bọn trẻ đang cắt dây thép ở phía hè:

– Anh xem, có lệnh của anh là tôi đã phải cho tuyển riêng một kíp để làm díp.

– Nhưng anh phải cho gọi thêm,

mười vạn cái trong một tháng rưỡi đấy.

Phấn xoa xoa tay:

– Xong, xong, anh cứ tin ở tôi. Không để anh phải sai hẹn với người ta đâu!

– Vâng, điều đó tôi chắc rồi.

Phấn đưa bạn đi xem thợ làm một lượt đến đâu chàng cũng bảo:

– Các bác cứ làm cho cẩn thận, tháng sau tôi sẽ nói với ông chủ tăng lương cho.

Bọn thợ chào Trạch rất kính cẩn. Trạch đưa mắt cho Phấn có ý bảo đừng nên “làm danh diện” cho mình quá.

Khi sắp sửa chia tay, Trạch bảo Phấn:

– Công việc ở atelier là trong phạm vi quyền hành của anh. Anh có quyền tăng lương, hà tất còn phải cho tôi biết. Anh đừng... quá thế tôi ngượng lắm.

Phấn niêm nở:

– Ô, thì cũng phải nói để anh biết chứ.

Trạch gạt ngay:

– Anh đừng làm thế, sao anh có thể để toàn quyền cho tôi ở bureau, anh lại không muốn nhận toàn quyền ở atelier?

Phấn nhũn nhận, cười xuê xoa:

– Thì cũng phải nói để anh biết qua chứ.

Cái danh chủ nhiệm Etablissements A. C. I. đã đem lại cho Trạch một địa vị để khuếch trương. Sau một năm làm việc, chàng thu về cho sở số lãi gấp đôi

năm trước và chế tạo được hai ba thứ hàng mới.

Xong, chàng không lấy thế làm thỏa. Vì chàng còn bận về hãng Tân Phương – một sở cũng chế tạo cặp tóc. Chàng đã tìm đủ mánh khóe để hạ hủn đối phương mà không được. Chàng đã mua chuộc đại lý của hãng Tân Phương bằng đủ thứ lợi mà vẫn chưa diệt nổi. Luôn luôn chàng bàn với Phấn:

– Nếu nhà Tân Phương còn làm, sở ta khó lòng phát đạt to được.

Phấn vẫn khuyên nhủ:

– Thôi trăm người bán, vạn người mua. Miễn hàng mình cứ làm cho tốt hơn họ tự khắc chạy hơn.

Nhưng đời nào Trạch nghe, chàng chỉ âm ừ, rồi lại mưu tính. Chàng tính

đủ cách để nhất định năm tới này nhà Tân Phương hàng phải sứt hần.

Một hôm chàng cho mời Phấn để bày tỏ chương trình tấn công:

– Anh có nhận trong thương trường một người bán thì đủ ăn, hai người thì đói không?

– Cái đó đã hần.

– Vậy chúng ta phải có bốn phen chẳng những làm cho chúng ta no mà thôi, lại còn phải đủ ấm no cho các người dưới quyền mình nữa. Không chiến để thắng tức là chịu bại. Một nước không có hai vua, thì một thứ hàng cũng chẳng bao giờ có hai marque. Một là mình chết, để họ sống. Hai là để họ chết, mình sống. Không thể nào hai kẻ cùng sống được. Tôi đã nghĩ ra rồi. Tôi chỉ dùng một mưu

nhỏ này thì chỉ trong nửa năm cặp tóc Tân Phương cho cũng không ai dùng, đừng nói mua mất tiền nữa. Khi ấy mình pousser [đẩy] mạnh thêm một tí, là thành công. Ở đời bất độc bất anh hùng.

– Anh định thế nào?

Không ngượng ngập. Trạch nói ngay:

– Tôi định ta làm một vài nghìn tá cặp tóc đăng (loại) xấu, in marque của nhà Tân Phương, bán rải rác khắp Đông Pháp²⁷. Như thế chỉ trong vòng nửa năm, những người dùng phải một vài lần sẽ cách, nhà Tân Phương sẽ bị nghẹt ngay.

27 Liên bang Đông Dương (chữ Nôm: 聯邦東洋, tiếng Pháp: Union indochinoise, sau 1947 là Fédération indochinoise) hay còn gọi là Đông Dương thuộc Pháp, Đông Pháp, là lãnh thổ nằm dưới quyền cai trị của thực dân Pháp trong hơn 67 năm (1887-1954) tại khu vực Đông Nam Á, ngày nay thuộc lãnh thổ Việt Nam, Lào, Campuchia và đất đai của huyện Trại Giang (tỉnh Quảng Đông, Trung Quốc). Nhân danh Triều đình Huế, Pháp cũng chính thức kiểm soát quần đảo Trường Sa và quần đảo Hoàng Sa vào năm 1920 và tuyên bố chủ quyền thống trị vào năm 1921.

Phấn rùng mình, chàng không ngờ bạn mình lại có thể gian ác đến thế. Vội vàng chàng ngăn:

– Không được, không thể thế được. Buôn bán có quyền cạnh tranh, nhưng phải cạnh tranh cho hợp pháp. Mình vút lương tâm đi đâu mà làm những việc thất đức như thế.

Trạch phì cười, chàng vỗ vai bạn.

– Anh mà cũng sợ thế cơ à! Thế nào là thất đức?

Mặt đỏ gay, Phấn run, nói không ra hơi:

– Tôi cho mình không có quyền hại ai mặc dầu người ta ngăn trở công việc của mình. Nếu có cần phải cạnh tranh, chúng ta chỉ nên cạnh tranh bằng sự cố gắng làm hàng tốt hơn và hạ bớt giá đi.

Trạch lại cười to hơn:

– Cạnh tranh là để thắng người ta mà lại làm hàng tốt, bán rẻ, tức là tự giết lời của mình. Như thế, gọi là cạnh tranh thế nào được. Gọi là tự chặt chân tay mình thì đúng hơn.

Phấn vẫn chưa hết run, chàng vẫn nói cái thứ tiếng hời hợt của kẻ sợ đúng phải máu:

– Tôi xin anh đừng bắt tôi phải làm những việc mà lòng tôi không nở. Thà chúng ta không được nhiều lợi, thà vỡ sở, còn hơn phạm vào những điều bất nghĩa. Đồng tiền phải cố kiếm cho nhiều, nhưng nếu phải dẫm lên xác mọi người mới kiếm được, tôi xin anh đừng làm. Trước kia chúng ta thuê cái nhà vài đồng bạc một tháng, mặc áo rách đi giày vá ngược vá xuôi, còn chẳng đến nổi lâm

vào điều bất nghĩa. Huống hồ bảy giờ nhờ giờ cũng đã có nhà cao, cửa rộng để ở, sao chúng ta lại có đại mưu mô những việc bất nhân bạc ác. Tôi xin anh, anh bỏ ngay ý nghĩ độc ác ấy đi. Người ta không bao giờ quanh co mà khá đâu.

Trạch vẫn cố cãi và hơn nữa hùng biện để lung lạc bạn:

– Anh phải bỏ các lối nhân nghĩa đàn bà ấy đi mới được. Buôn bán muốn phát đạt hơn người, phải tìm đủ mọi cách để diệt những kẻ dám đương đầu với mình, khi nói đến cạnh tranh là nói đến ưu thắng liệt bại. Muốn thắng phải can đảm nhìn thẳng vào sự thực. Đừng sợ sự thực. Mà sự thực của chúng ta bây giờ là gì. Là làm thế nào cho kẻ cạnh tranh với mình phải kiệt quệ. Anh hãy nghĩ đến tương lai. Đừng vì những thứ tình cảm yếu ớt nó chỉ độc có một cái

đức ngăn trở chúng ta chóng thực hiện được dự định, bỏ lỡ những cơ hội có thể đem đến cho mình ngôi vương bá trong thương trường.

Rồi chàng xòe năm đầu ngón tay, chỉ vào từng ngón tay để kể ra một tràng những mưu mô của các tay kinh doanh thời trước dùng cạm bẫy bạn đồng nghiệp. Chàng viện đủ lý đủ nhẽ, để kéo bạn về phía mình:

– Anh xem, thế họ không là người à, không có lương tâm à? Sao họ không sợ thất đức. không sợ bất nhân bạc ác. Khi đã có tiền giá có thất đức thật, ta chuộc lại cũng không muộn cơ mà.

Và chàng bả lả:

– Nói thế thôi, chứ chẳng có gì là thất với bất cả đâu. Đời là sự dày xéo. Chân

nào cứng thì sống, tay nào cứng thì bênh vực được mạng mình. Mình không dẫm lên họ, họ cũng chất đá lên lưng mình, cho mình hết thở cơ mà.

Tha hồ cho bạn lý luận, Phấn vẫn khẳng khẳng:

– Nếu anh không nghe tôi bỏ cái ác ý ấy đi, tôi sẽ để mình anh cáng đáng công việc. Tôi đành chịu lỗi với anh còn hơn phải dự vào những việc tôi cho là không đẹp như thế. Anh thương tôi thì thương, không tôi cũng đành.

Tiếng hò reo đầu tiên bao giờ cũng đủ oai lực để khủng bố quân giặc, Trạch thấy bạn phần nộ, lui ngay. Chàng cười xuê xoa;

– A, là tôi bàn với anh thế. Nếu anh không bằng lòng, tôi nghe anh thôi ngay.

Anh nên biết cho nếu tôi nghĩ đến cái cách ấy cũng là để làm cho chúng ta mau thành công. Nhưng anh đã chẳng bằng lòng thì thôi.

Rồi chàng cao giọng:

– Anh đã không bằng lòng, lã bạc vạ ngay tôi cũng bỏ.

Phấn tươi mặt ngay, chàng nói như người dặn với:

– Thực nhé, anh bỏ ngay cái lối cạnh tranh... không nên ấy đi nhé.

Và sướng khoái như kẻ vừa thoát một cơn ám ảnh.

– Anh cứ tin cậy ở sự tôi cố gắng làm cho hàng tốt hơn lên. Chỉ sang năm cặp tóc của nhà sẽ chiếm hết các tủ kính những cửa hàng khắp ba kỳ. Chẳng cần

phải mưu mô gì cũng chạy như tôm tươi. Việc gì phải... nghĩ ngợi, cho nó tồn thọ nào.

Tuy chịu nghe theo Phấn, nhưng Trạch vẫn bứt rứt. Chàng luôn luôn khó chịu về chỗ Phấn không quyết liệt được như mình. Đã từng lao đao về tiền, chàng rất nóng lòng về sự kiếm cho nau chóng để có thể có ô-tô, nhà lầu như những bạn đồng nghiệp. Vì đã quan niệm cạnh tranh là phải làm cho đối phương kiệt quệ bất cứ bằng cách gì, nên chàng không thể nào rút bỏ được ý nghĩ làm cho nhà Tân Phương bị mất tín nhiệm với khách hàng. Chàng miễn cưỡng phải hủy ý định “giết chóc” ấy đi, chàng khổ lắm. Thuộc về lớp người nóng ruột làm giàu, chàng không thể để yên cho ai chia mỗi lợi của mình. Cho nên tuy ngoài miệng làm bộ

nghe Phấn, nhưng chàng vẫn cầu mong sẽ có dịp để thi thố thủ đoạn.

Thì đây cơ hội đã đến.

Một hôm chàng nhận được điện tín báo tin người đứng làm đại lý cho sở Saigon ra điều đình một vài khoản về công việc. Chàng mừng lắm, nhất định tìm cách để Phấn phải vắng xưởng nửa tháng, cho chàng bảo thợ làm một nghìn tá đăng (loại) xấu mang marque nhà Tân Phương.

Cho nên sau khi điện đình xong, chàng liền bảo Tân:

– Tôi muốn nhờ bác một việc, bác có thể giúp tôi được không?

Tân (đại lý ở Saigon) ra niềm nở:

– Bác muốn gì, xin cứ nói, tôi xin tận tâm giúp bác.

Trạch vừa cười vừa đáp một cách bí mật:

– Nó cũng hơi khó cơ đấy.

Và làm bộ ngượng ngập:

– Nói ra chỉ sợ bác cười.

Tân được dịp thân mật với Trạch, nói trêu:

– Hay bác muốn... bà nào ở Sài thành!

Trạch nhăn nhó:

– Nào có thể cho cam.

– Thì bác cứ dạy, gì mà tôi dám từ chối.

Trạch nói nhỏ vào tai Tân:

– Nói giấu gì bác, tôi có một bà bạn ở Hải Phòng nhất định lên “ăn vạ” trên này với tôi nửa tháng.

Tân vỗ đùi Trạch:

– Có thể mà... Càng hay chứ sao?
Thế sao?

Trạch cười nửa kín nửa hở.

– Khốn nhưng anh bạn tôi lại có mặt
ở dày thành thử có chỗ ngăn trở.

– Ai?

– Anh Phấn.

– Sao lại ngăn trở?

– Vì bà bạn tôi lại là chị họ anh
Phấn. Bà ta không muốn cho anh ấy biết
chuyện... rồi...

Làm bộ ngừng:

– Rồi khó nói.

Tân cười tít:

– Bà bạn này chắc... yêu bác.

– Cũng chưa hẳn.

Tân cười rộ:

– Gớm bác lại còn giấu tôi. Chẳng yêu nhau mà lại sợ người nọ người kia.

Rồi thản mật cái thứ thân mật lấy công:

– Thế bác muốn sai gì tôi.

Trạch cười ngượng nghịu.

– Tôi muốn nhờ bác tìm cách đưa anh Phấn vào Nam và giữ riết trong ấy độ nửa tháng.

Tân ồ lên:

– Khó gì, tôi mời bác ấy vào chơi thì được chứ gì?

Trạch xua tay ngay.

– Chết, mời vào chơi thế nào được.

– Sao hả bác?

– Công việc dưới xưởng ùn ùn thế, bỏ đi chơi sao được.

– Thế làm thế nào?

Trạch xịch ghế lại gần:

– Để tôi vạch sẵn chương trình bác cứ giúp tôi làm theo là xong.

Tấn làm bộ chăm chú nghe.

Trạch tiếp trong một giọng nói thấp hơn:

– Tối nay tôi mời anh bạn tôi lên đây. Tôi sẽ nói với anh ấy bác mời vào ký một cái marque cặp tóc người ấy muốn đặt riêng cho mình. Và nhân thể đi tournée

lục tỉnh xem tình hình các nhà buôn họ đối với hàng sở tôi ra làm sao? Nhưng điều cốt yếu bác phải trùng trình thế nào cho anh bạn tôi phải ở lại Saigon độ nửa tháng.

Tân đỡ ngay.

– Thì khó gì, tới sẽ đưa bác ấy đi lục tỉnh, mỗi chỗ chậm lại một tí. Và lúc về Saigon để gặp người khách trú ấy, tôi khất lần rằng y đi Cao Miên chưa về để phải đợi dăm ba ngày là vừa để bác bù khú với bà bạn chứ gì.

Trạch ném cho Tân một cái nhìn cảm ơn và “bốc” ngay:

– Bác thế thì linh lợi thật, chẳng trách công việc ở vùng bác chạy lắm.

Người đứng đại lý được chủ hãng khen cho một lời là sự khó có, Tân hài

lòng về chỗ được “tưởng lệ”. Chàng ba hoa:

– Bác cứ tin ở sự kinh doanh (!) của tôi. Tôi sẽ hết sức giúp bác. Đừng nói nửa tháng, đến ba tháng cũng được.

Trạch làm bộ toại nguyện.

– Thôi! Nửa tháng cũng đủ cho tôi tâm sự với bà bạn tôi rồi. Ba tháng thì thừa quá.

Tân vẫn tưởng mình đã giúp ích được chủ nhân trong các việc “gà mái” ấy.

– Yêu nhau thì ba năm cũng chưa là đủ. Ba tháng đã thấm gì.

Trạch cười huê:

– Cũng còn phải nghĩ đến làm ăn

chứ. Bác có giúp cho nửa tháng cũng là may cho tôi rồi.

Tân còn nói một câu mua chuộc:

– Nhưng khi hai bác khú khí với nhau, cũng nên nhớ đến công tôi đấy nhé.

Trạch gật hoài hử:

– Cái đó dĩ nhiên, công to như thế, chúng tôi quên làm sao được.

Nơi đến câu chúng tôi, chàng ném cho Tân một cái nhìn ý nghĩa. Tân sung sướng vì được dịp “phụng sự” người có quyền trên mình, nở một nụ cười hoa dại.

Buổi tối hôm ấy, họ gặp nhau ở một khách sạn. Sau khi đã yên vị, Trạch chỉ

Tân, nói với Phấn:

– Bác Tân vừa ở Nam ra, đem cho sở ta một affaire interessante [giao dịch hấp dẫn] lắm. Tôi phải thưa để anh rõ.

Phấn nói ngay:

– Vâng, xin anh cho biết.

Trạch gạt tàn thuốc, nói rất nghiêm trọng:

– Ít lâu nay tôi vẫn viết thư đốc thúc bác Tân đấy, nhờ tìm mối để mình khuếch trương thêm ở xứ Nam Kỳ. Tôi đã dò được đích xác nhà Tân Phương bán hơn nhà ta trong ấy, cho nên tôi nhờ bác Tân để tâm tìm cho một distributeur nữa. Nhưng distributeur một marque riêng và có hứa sẽ trích hoa hồng biểu bác. Hôm qua bác Tân ra có nói mới tìm được một người khách trú bằng lòng đặt một ng-

hình tá cặp tóc marque riêng để cũng bán ở Nam kỳ và Cao Mên. Bây giờ chỉ còn phải vào ký giao kèo nữa thôi. Công việc ngoài này bạn thế nào anh đã rõ. Vậy tôi xin anh vào thay tôi. Và nhân thể đi xem xét lục tỉnh xem hàng họ mình bán ra làm sao?

Phấn lo lắng:

– Công việc ở xưởng bạn lắm, tôi khó lòng vắng mặt được.

Trạch tấn công:

– Cũng đành vậy, để tôi cắt ký Tảo xuống trông nom đỡ vậy. Trên này nhất định tôi không thể đi đâu được một ngày rồi.

Rồi làm bộ như gượng:

– Thôi đành vậy, anh cứ đi độ tuần lễ

thôi mà. Tôi sẽ xuống xưởng hàng ngày vậy. Cho anh vắng xưởng, có thiệt chỉ thiệt cho thợ trẻ biếng một tí thôi chứ gì: còn tôi ấy à, anh tính đến ốm còn chả dám nghỉ hưởng hồ bỏ dì hàng tuần.

Tân ngồi yêu như bụt mọc từ nãy, bây giờ mới len vào:

– Hai bác phải chóng cho việc này mới được. Nếu để y hỏi ra nhà Tân Phương bán chạy hơn nhà ta y lại commander [đặt hàng] bên ấy mất. Tôi điều đình y đã bằng lòng đặt trước năm nghìn lấy hàng dần. Thật là cơ hội rất hiếm, hai bác nên thu xếp cho mau.

Quay nói ngay với Phấn:

– Rồi cũng nhân thể mời bác đi tournée [đi kinh lý; đi một vòng] qua lục tỉnh xem xét các nhà buồn của mình cho biết

cách tổ chức của tôi. Ngộ có chỗ nào khuyết điểm, bác chỉ bảo dùm.

Vốn là người của bốn phận, Phấn không để Trạch nói thêm, nhận lời ngay:

– Vâng thế mai anh xuống xưởng tôi dặn lại một vài việc, rồi tôi đi.

Trạch hỏi lòng, chàng cười bảo Phấn:

– Anh vào trong ấy, liệu châm chước thế nào nó phải thì thôi, không nên gò bó quá. Commission để cho họ hậu một tí cũng được. Mình cầu có người giúp mình khuếch trương mà thôi.

Tin bạn. Phấn cười hồn nhiên:

– Vâng, tôi cũng nghĩ thế. Miễn rộng địa thế làm việc cái đã, chứ lợi tính đến sau.

Tân còn giả bộ giao hẹn với Trạch:

– Hai bác xét cho, tôi vì yêu hai bác mà tìm distributeur mới. Chắc hai bác cũng dư biết nếu có người mới, số bán của tôi về ít đi, hẳn phải như thế. Vậy hai bác cũng nghĩ lại cho.

Trạch vội vàng đón ngay.

– Vâng, điều đó tất nhiên. Bác cứ tin ở sự biết điều của chúng tôi. Bác đã có lòng tốt giúp chúng tôi, đời nào chúng tôi để bác thiệt.

Rồi nói như thật:

– Thì cứ hai phần trăm recette của hàng mới để riêng cho bác là được chứ gì.

Tân gật lấy gật để:

– Vâng, tùy lượng hai bác.

Cái trò ú tim ấy. Trạch đã đóng rất

khéo. Kết quả là Tân vẫn không biết dụng ý của chàng và Phấn thì hai hôm sau vác cặp theo Tân vào Nam.

Đưa hai người ra ga, khi quay về Trạch xuống ngay nhà máy. Chàng bảo cai Mão ngừng hết mọi việc, làm cấp tốc ngay một nghìn tá cặp tóc. Khi cai đưa chàng vào kho xem dây thép, chàng lắc đầu:

– Không, không cần dây thép.

Cai Mão ngạc nhiên:

– Thưa ông thứ dây bốn (tên riêng Phấn đặt) này mới làm được.

Trạch lại lắc đầu lia lịa;

– Không, không dùng nó.

Cai Mão trố mắt, y tưởng Trạch không quen việc, cắt nghĩa:

– Thừa ông, cặp tóc phải dùng dây bốn này mới làm được ạ.

Trạch mỉm cười, chàng bảo:

– Tôi biết rồi, nhưng lần này tôi không làm bằng dây bốn.

Cai Mão há hốc mồm chờ câu nói tiếp của chủ:

– Tôi sẽ đem thứ dây mười bốn xuống đây để bác làm.

– Bẩm, dây mười bốn là dây gì?

– Đai các thùng gửi hàng.

Cai Mão giãy nảy.

– Bẩm đai thùng thì mỏng quá làm thế nào được.

Trạch nghiêm nghị:

– Tôi bảo được.

Tuy sợ chủ, nhưng cai Mão vẫn kêu:

– Thưa ông làm bằng đai thùng nó oằn, hàng chỉ dùng vài bận là hỏng. Và cũng không làm chóng được vì phải cắt, và giữa lâu lắm.

– Muốn chóng thì khó gì, mai bác cứ nghe tôi, dùng tất cả nhân công của sở chuyên làm cặp tóc thứ mới. Và bảo họ làm đêm, tôi cho “đúp” công nghe chưa.

Cai Mão vâng dạ nhưng trong nét mặt ngơ ngác của y, Trạch hiểu, chàng quát:

– Tôi bảo thế nào cứ làm thế, nghe không?

Và trở vào mặt y:

– Bác đã nghe ra chưa? Bác có biết tôi bảo gì bác không.

Cai Mão cúi gầm mặt:

– Thưa ông, tôi đã nghe ra.

– Bác nghe ra thế nào?

– Thưa ông, ông bảo ngày mai để tất cả thợ làm thứ cặp tóc mới.

– Phải, và còn gì nữa?

Câu hỏi ấy không được rõ lắm khiến cai Mão không trả lời rành rẽ được. Trạch cũng biết như thế, chàng nói lại:

– Làm bằng đại thùng.

Cai Mão gật đầu, cái lối gật đầu của những kẻ không muốn bị tra hỏi thêm:

– Vâng.

Trạch bây giờ mới ôn tồn:

– Sáng sớm mai bác lên bàn giấy tôi sớm. Tôi với bác đi lòng mua các thứ đai các kiện sợi, các kiện giấy. Rồi bác đem về xưởng bác làm thế nào thành cặp tóc cho tôi thì làm. Nhưng phải nhớ trong một tuần phải được một nghìn tá cho tôi.

Cai Mão lại ngập ngừng:

– Thưa ông... làm bằng đai thùng, hàng xấu lắm.

Giá có thể quất to vào tai y: “Tôi chỉ cốt làm xấu” thì Trạch đã hét lên rồi. Không, chàng vẫn phải đáp lửng:

– Kìa, tôi đã bảo làm thì làm cơ mà.

Rồi làm bộ gất:

– Bác phải cái tính hay hỏi lời thôi.

Tôi đã bảo bác cứ làm theo lời tôi bảo mà lị.

Lần này thì cai Mão nín bật, y không hỏi nữa. Chẳng những thế, y còn nói vào chuyện ngay để kết liễu cuộc đàm thoại:

– Vâng, thưa ông, để sáng mai tôi lên sở sớm.

Trạch chừng hiểu chỗ “miễn cưỡng” của y, khẽ liếc nhìn y, rồi mỉm cười. Chàng nhẹ nhàng:

– Sáng mai lên sớm nhé, đừng để tôi phải đợi.

Sáng tinh sương hôm sau cai Mão đã lên bàn giấy chủ. Và chỉ trong mấy giờ đồng hồ. Trạch và y đã xe về một xe bò đai thùng.

Cai Mão đứng trước đồng “dây sắt”
ngònng nghèo đổ bừa ra sân, tần ngần:

– Thưa ông, tuy làm thứ này rẻ được
một chút, nhưng hàng thì xấu lắm đấy ạ.
Ngày xưa có mấy người tham lợi đã làm
giả mấy chuyến sau bị người mua buôn
kiện phải bồi thường.

Trạch mỉm cười:

– Nói thế chứ kể xấu là bao nhiêu.

Cai Mão được nói, nói vung:

– Thưa ông xấu lắm ạ. Đúng đấy ạ.
Đai thùng đem làm cặp tóc ông tính làm
gì chẳng xấu.. Đang làm bằng dây thép
dày cộm cộp cứng thế, bây giờ đem làm
bằng cái thứ đai mỏng tanh thế này làm
gì chả xấu. Tôi cho người nào mua phải
chỉ khê đặt nó lên đầu cũng chưa chắc

đã “đứng” vững, chứ đừng nói đến bật ra mà cặp nữa.

Rồi lương tâm nhà nghề nổi dậy, cai Mão buột mồm khuyên luôn chủ:

– Thưa ông cặp tóc không thể làm hạng thường được đâu? Thứ khác bảo còn có thứ tốt, thứ vừa chứ cặp tóc mà nói đến vừa thì chết. Đến ngay chính thứ tốt cũng chưa bằng của ngoại quốc nữa là. Thưa ông chắc người ta đặt hàng người ta tham rẻ không biết đấy thôi. Làm bằng đai thùng thì rồi lại ế chỏng gọng. Mà chưa biết chừng còn bị đòi hỏi kiện cáo nữa.

Trạch muốn cười thầm trong bụng, thực ra chàng không mong gì hơn, cai Mão càng nói nó xấu bao nhiêu tức là chàng càng thích ý. Thích ý vì sắp sửa đưa đối phương vào tử địa.

Chàng lơ không đáp cai Mão, chỉ nhìn đồng đai thùng cao ngất bằng đầu một cách khoái trá.

Chàng bảo tất cả bọn thợ:

– Từ hôm nay cho đến mười bốn tăng cho mỗi người hai hào một ngày: Ai lại làm đêm được từ bảy giờ đến mười hai giờ sở cho đúp công. Các bác cố sức vào mà làm, hàng cần gửi đi Sài Gòn ta không thể để chậm được.

Bọn thợ nháo nhào như ong vỡ tổ. Họ sung sướng vì được tăng lương và được làm thêm cả buổi đêm.

Dặn dò cai Mão xong đầu đẩy chàng đi thẳng lên ngõ Quảng Lạc.

Bước mười mấy bậc thang mới ló đầu đến một căn buồng. Mùi thuốc phiện đưa ra nồng nặc.

Tiêm Hai Bí.

Chàng gọi một coóng thuốc và khi vừa ngã mình xuống gối đã bị giật mình bởi các tiếng oang oang như lệnh vỡ từ phía cuối buồng.

– Ô các ông cứ nói thế, nhân với nghĩa, đời chỉ có đồng tiền là nhân nghĩa đẹp đẽ hơn cả. Con vợ nó chỉ nghèo xem, họ nhà chồng nó lại không túng xẻo ngay ấy à.

Và tiếp đến tiếng rè rè như ở cổ họng thốt ra:

– Ủ, bác nói cũng phải.

Trạch ngồi nhồm dậy liếc mắt về phía một auh chàng gầy đét, cỏi trần giờ cả xương, da bóng vàng đang ngồi xồm cạnh cái điều, tay mân mê cái đóm.

Tên bồi pip tiem xong đưa mời, chàng lại ngả mình cầm dọc tẩu kéo. Mấy phút sau chàng mới khẽ hỏi tên bồi:

– Mọi khi ông Hải vẫn lên hút thuốc ở đây phải không?

Tên bồi ngừng tiem, lim dim mắt để nghĩ:

– Ông bảo ông Hải nào ạ? Ba Hải, Hải thợ mỏ, Hải ken thông hay Hải nào?

– Ông Hải chủ nhà in.

Tên bồi lắc đầu:

– Thế thì không có ông ạ.

Và để cái tiem lên dọc sống mũi, y làm bộ nghĩ ngợi rồi lẩm bẩm:

– Quái, ông Hải nào nhỉ?

Rồi bỗng y mở bừng mắt hỏi Trạch:

– Thưa ông có phải cái nhà ông xương xương người, vẫn hay thất cà-vạt đen, đi đâu cũng cầm mấy tờ báo, có cái răng vàng?

Trạch gật đầu.

Y lại tiếp:

– À, thế thì có đấy, ở đây chúng tôi cứ gọi là Văn Bộ. Tên ông ta là Bộ, đâu bảo làm nhà in gì đấy mà. Thế ông định hỏi gì ông ta?

Y vừa hỏi vừa luôn đọc tẩu sang mời, Trạch bắt cái đọc như những nhà “đại danh” hút sách, kéo một hơi, rồi âm ừ trả lời:

– Có, tôi muốn hỏi ông ta chút việc.

Tên bồi ngẩng đầu nhìn cái đồng hồ treo bên bức tranh Quan Vân Trường cắp đao cưỡi ngựa xích thố:

– Gần hai giờ. Thế thì ông ta lại bây giờ đây.

Và chỉ sang tắm phản trước mặt.

- Ấy ông là vẫn nằm chân chìa cả ra đường đi.

Trạch thưởng cho y một chập năm điều. Cổ y cứ dài ra kéo và cứ sau mỗi khi nhả khỏi y lại tán tỉnh. Giọng rè rè như người thiếu hơi. Khói thuốc chui vào bụng y, moi ra một “đống” tâm sự:

– Thưa ông, trước tối cũng làm “com ba đo” các sở đấy chứ. Xuất thân từ năm mười tám, kiếm tiền khắp Trung Nam Bắc. Các sở to ở đây tôi đều đã giúp việc cả. Bây giờ chẳng may điều thuốc điều men thành thử nó bệ rạc con người mới phải làm cái nghề “mươn sái” này.

Rồi y vén đùi gái càn cạch. Gãy ở móng tay ra một chất gì đen đen như ghét, miết vào cạnh khay.

– Ngay như hôm nọ cũng có chỗ muốn mượn làm “văng-đơ” nhưng không có quần áo đành chịu.

Trạch nằm yên để nghe y kể lể. Y khai thân thế, nào lúc còn làm quân sư cho một hiệu chế dầu quất thần tối nào cũng được mời đi hát. Khai tình ái, tăng tị với cả bà phán gì vẫn có tiếng là du côn thượng lưu, vì hay đánh cu-li xe. Khai cả chữ nghĩa, làm đơn từ xin việc cho những tây đen gác cổng, y nói thao thao bất tuyệt, để đến lúc kết thúc, hạ thấp giọng:

– Hôm nào ông lại chơi, ông xem có sơ-mi làm ơn cho tôi xin ông một cái.

Và chỉ vào chỗ thủng của chiếc “tì cô” y đang đeo:

– Tôi còn có mỗi cái này rách nát ra rồi. Lắm lúc tiêm hầu các ông, để lòi cả thịt, ngứa quá.

Thời gian Trạch đợi Hải cũng không đến nỗi “trống trải” vì được nghe một bản giáo đầu rất thú vị ở chỗ một anh bồi píp nhắc lại đời oanh liệt của mình sau khi đã hỏa thiêu cả một coóng thuốc cung phụng.

Một người mảnh khảnh, thất thểu đi đến. Tên bồi píp lay lay tay Trạch nhăm nháy:

– Ông, ông, xừ Hải.

Không nhúc nhích, chàng chỉ sẽ đưa mắt nhìn. Hải đặt mình xuống phản là

giơ hai ngón tay cho tên bồi píp đang thấp đèn:

– Nhanh lên. Hôm nay trưa rồi.

Tên bồi píp yên lặng không đáp, chỉ khẽ gật.

Hải hắt hơi và ngáp luôn một dãy. Giá không có điều thuốc vừa tiêm xong lót vào có lẽ chàng đã phải đưa tay lên che miệng ngáp hàng chục cái nữa là ít. Kéo luôn một chập mười mười lăm điều, lúc bấy giờ chàng mới ngồi dậy cởi giày và liếc nhìn tất cả các bàn đèn. Chàng cởi khuy sơ-mi để hở ngực tay cầm tờ báo phẩy phẩy vào thịt, hỏi lão chủ tiệm tận đàng cuối buồng:

– Xứ Bi tuần này có lên gỡ không?

Và trước khi rút điều thuốc lão, chàng cười khè khè:

– Bà gì vẫn đi với nàng dâu lại hút thuốc ở đây, tuần trước được hơn bảy trăm đấy nhé.

Để cho thuốc phiện làm tỉnh người mình muốn nói chuyện xong. Trạch rút một tấm carte visite viết vào đấy mấy chữ rồi sai tên bồi đưa sang.

Bỗng có tiếng oang oang:

– Vâng, vâng, ngài cho tôi xin phép ngài một tí. Vài phút nữa thôi ạ. Tôi xin sang hầu ngài.

Kéo thêm dăm điều nữa, Hải mới mang phản Trạch. Hai bàn tay ập vào nhau, hai miệng cùng nở:

– Ngài!

– Ngài!

Sau khi nói qua loa về công việc nhà in, Trạch bảo nhỏ Hải:

– Việc của tôi nói ở đây không tiện. Ngài hút xong ta đi ra ngoài.

Hải gật lấy gật để. Trước khi về giường mình chàng còn nói nịnh một câu:

– Thảm nào mới vào trông ngài tôi đã ngờ ngờ.

Sự thực khác hẳn, khi Hải mới vào chàng có trông thấy gì đâu. Mắt chàng hoa lên vì đang cơn nghiện.

Trạch đưa Hải vào một tiệm ăn ngay hàng Buồm.

Với một giọng thân mật chàng vào đề:

– Tôi proposer²⁸ với ngài thế này nếu ngài bằng lòng cộng tác với tôi, chúng ta đều có thể kiếm được về dịp này.

Chữ kiếm như một sức điện làm Hải mở bừng mắt:

–Vààng, ngài cứ cho biết. Nếu có thể cùng làm việc mà có lợi thì còn gì bằng.

Rành rọt Trạch cắt nghĩa:

– Tôi bây giờ cần độ dăm vạn tờ carton (các-tông) để gài cặp tóc. Ngài có thể in giúp tôi ngay được không?

– Bẩm thưa ngài được chứ ạ. Nếu ngài cần làm gấp tôi xin làm hầu ngài ngay để cho được việc.

Trạch gật gù có vẻ nghĩ ngợi:

28 đề nghị

– Nhưng cũng còn một chỗ khó ngài
ạ.

– Ngài cứ cho biết khó thế nào rồi
cũng cố sức làm hầu ngài để lấy chỗ đi
lại sau này.

Trạch ngần ngừ:

– Điều này tôi bàn với ngài nếu
chúng ta hợp tác được với nhau chẳng
nói làm gì. Nhưng nếu công việc không
thu xếp xong. tôi e...

Hải ngắt ngay:

– Ngài không ngại, ngài cứ cho tôi
biết. Tôi đã bảo tôi xin hết sức làm hầu
ngài. Ngộ nếu việc quá sức tôi, tôi không
kham nổi tôi cũng xin giữ kín không bao
giờ tiết lộ. Xin ngài cứ tin tôi, chỗ người
nhớ với nhau.

– Vâng, chả tin ngài mà tôi lại vùi đến ngài.

Hải sung sướng cười nở nang:

– Cứ một cái sự ngài đến tìm tôi ở chỗ vừa rồi cũng đủ làm cho tôi phải cố sức làm để ngài được vừa lòng rồi.

Trạch lấy ra một tờ bìa của nhà Tân Phương.

– Đây ngài này. Thôi tôi nói vắn tắt để ngài dễ nghe. Ngài in cho tôi năm vạn tờ này, ngài tính sao.

Cầm tờ bìa, Hải reo:

– À, bên Nam Long in đây mà. Cái con Phượng này của xứ Tân Phương đây mà. Ủi chà, chạy lắm, chạy vô kể, bên ấy in rầm rập suốt ngày đêm.

Trạch làm bộ cười một cách bí mật:

– Vì thế ngài hiểu tại sao tôi lại nhờ ngài?

Cái cười của chàng lôi theo cái nhìn hóm hỉnh của Hải:

– Giá như người ta không biết người biết của đã làm ra khó khăn để thách thức ngài. Nhưng tôi thì không. Chỗ người nhón (!) với nhau. Tôi cứ xin thừa thật. Công việc làm thì cũng chẳng khó đâu. Chỉ xin ngài nghĩ đến chỗ công phu cho thợ thuyền một chút bổng thối thôi.

Trạch hiểu ý đáp ngay một cách thân mật:

- Vâng, điều đó tất nhiên. Ngài giúp tôi trong việc này, tôi sẽ không để ngài thiệt. Tôi bán được chạy, lãi nhiều, đời nào tôi lại quên ngài.

Rồi cầm tờ carton ngắm nghía:

– Ngài cho chọn chữ và xếp đặt cẩn thận cho tôi.

Hải nheo mắt cười:

– Đã gọi là “bắt chước” tất nhiên là phải đúng.

Hai tiếng “bắt chước” Hải nói tránh cho nó văn vẻ. Thực ra là giả mạo thì đúng hơn. Nhưng dù quen với những việc xảo trá, lương tâm của con người cũng vẫn còn có chỗ ngượng ngập không dám động đến tên chính của nó.

Trạch lấy bút chì tính một lúc rồi cười brio:

– Chắc ngài hiểu cặp tóc của Phượng của nhà Tân Phương hiện nay chạy lắm. Tôi kể ra lại vay đảng ấy ít tiền cũng được nhưng làm thế phiền ra. Chi bằng ta mượn khéo vậy. Cho nên tôi nhờ

ngài in cho tôi năm vạn, tôi cho làm lấy hàng bán đi một vài chuyến kiếm nghìn bạc thôi mà.

Trạch cố ý nói cho Hải hiểu là chàng làm giả marque để lấy lợi, không cho Hải biết dụng ý hiểm độc của mình là muốn hại nhà Tân Phương.

Hải tán thành một cách sỗ sàng:

– À, chuyện, lộc bất khả hưởng tận. Cái lợi mỗi người kiếm một ít. Ông Tân Phương giàu sụ rồi. Ngài và tôi có nhờ ông ấy một vài nghìn bạc có làm sao. Mình cũng phải mất mồ hôi nước mắt chứ dễ thường ăn không hẳn.

Thì ra ở trường hợp rất gian ác kẻ gian ác cũng vẫn tìm ra lẽ để bênh vực việc làm khốn nạn của mình.

Trạch làm ra bộ đồng ý. Chàng cười khanh khách:

– Chú gì. Ở đời không nên tham quá. Bàn tay che kín thế nào được mặt giời. Cửa là của chung, tôi với ngài có được nghìn bạc lại cũng còn phải sút trán, dễ thường ăn không được đầy hân.

Một vài câu thù tạc cho đỡ ngượng, rồi Trạch vào đề:

– Bây giờ tôi thưa ngay với ngài carton này đưa in đăng thẳng ra chỉ độ trăm tám, trăm chín một vạn. Điều ấy chắc ngài làm nghề, ngài chẳng lạ gì. Nhưng đó là cái bồng, tôi và ngài, ta tiêu chung. Vậy tôi cứ trả ngài hai trăm rưỡi. Nghĩa là hơn lên mỗi vạn bảy chục. Tôi đặt ngài năm vạn, thế là ngài được chia già nửa phần ba lãi của tôi. Ngài được ba trăm rưỡi, chưa kể còn có việc cho thợ và

cũng còn tí chút trong ấy. Tôi in năm vạn tính ra cũng chỉ được xê sinh một nghìn. Đây là kẻ thông đồng bèn giọt không suy suyển mất mát. Được một nghìn tôi có được ăn cả đầu. Phải để cho người bán một nửa nghĩa là ba mươi phần trăm. Như vậy tôi chỉ được vài ba trăm như ngài thôi. Ngài nghĩ sao?

Vừa nhận được cái commande hơn nghìn bạc, vừa được trả cao, Hải bằng lòng ngay. Chàng cười:

– Ngài đã có lòng tin để tôi giúp ngài thì thế nào tôi cũng phải làm. Dù có lãi nhiều ít thế nào tôi cũng phải làm. Tôi cốt để có chỗ đi lại với ngài sau này thôi. Vâng thôi ngài cho bao nhiêu cũng được. Quý hồ đủ chi phí cho thợ thuyền,

Sự biết điều của Hải khiến Trạch vui vẻ bằng lòng biểu thêm năm chục làm

prime²⁹ cho thợ.

– Nhưng ngài phải cho làm cấp tốc cho tôi. Trong một tuần thế nào cũng phải xong cho thì mới được. cái nghề chữa hoang mà lại mười một mười hai tháng chưa đẻ thì phiền lắm.

Hải thích về câu nói ý nghĩa của khách hàng, cười xéch mắt:

– Đúng đấy ạ. Tôi xin cho mua carton ngay, và cho làm cả đêm nữa vậy.

Rồi nhắm nhắm:

– Vâng, xong, xong thế nào cũng xong. Ngài cho đến tuần sau là có đủ.

– Tôi sẽ đặt tiền ngài chiều nay, và xin ngài vì lợi chung cho làm ngày làm đêm giúp tôi. Tôi để ra năm mươi đồng để lúc xong commande thưởng cho thợ.

29 tiền thưởng

Hải xoa xoa tay:

– Vâng, ngài cứ tin ở tôi. Tôi đã nói xong là thế nào cũng xong. Tôi ngừng các việc khác lại, cho làm phẳng đi năm vạn, chứ hơn cũng kịp ạ.

Trạch xích lại gần, làm bộ kín đáo:

– Ấy ngài cẩn thận cho. Tôi bán hết chuyến này làm luôn vài chuyến nữa. Anh em mình cũng có việc.

Hải đón bằng một nụ cười:

– Ấy cũng mong thế đấy ạ.

Trạch không về nhà. Chàng đi thẳng xuống chợ Hôm tìm Kính, một courtier trước làm cho hãng U. N. I bị thải. Khi gặp Kính, chàng niềm nở:

– Tôi đem việc đến cho bác đây. Có affaire to lắm.

Kính như người ốm được mách thuốc, vốn vã:

– Vâng, bác có giúp cho thế nào không thì nguy lắm.

Trạch giờ tay phát một cử chỉ làm cho người nghe được vững dạ:

– Không sợ, hết cơn bĩ cực rồi. Giời đã thương rồi. Bác cứ yên tâm, tôi khắc có cách làm cho bác chỉ trong tháng này thế nào cũng có dăm trăm. Rồi từ tháng sau trở đi, cứ mỗi tháng bác có vài trăm. Tha hồ mà tiêu.

Và vung tay;

– Người như bác mà chịu thúc thủ thì thật giời không có mắt.

Giời có mắt hay không thì không biết. Chỉ biết vừa nghe Trạch nói xong, con mắt lơ lơ của Kính bỗng mở to ra. Chàng níu tay Trạch:

– Tôi cũng tin thế. Đang lúc thiên hạ kiếm tiền như rác. Mình chịu ngồi bó gối bức quá. Lắm lúc phát tức sao giới bất công (?) thế. Những đứa cần không vỡ hạt thóc chúng nó làm giàu ùn ùn.

Trạch xua tay ngăn:

– Đừng, đừng trách giới. Đất có tuần dân có vận. Cứ chờ thời, Thời đến thì sờ đâu cũng ra tiền. Xó nào cũng có tiền. Miễn mình có tài và biết làm việc một tí..

Kính không hiểu dụng ý của Trạch, gân mặt cãi:

– Bác tính mình thì còn làm gì. Công việc tháo vát đâu ra đấy. Đến ngay những

bọn thủ hạ tôi gây dựng cho bây giờ cũng có đứa phát bạc vạn. Ấy thế mà giờ chơi khăm mình, bắt chết, mình mới bức chứ.

Trạch cười:

- Họ kiếm bạc vạn thì rồi ta cũng kiếm bạc vạn cần gì. Bây giờ giờ đem tiền lại cho rồi đây. Chìa tay ra mà hứng.

Kinh cười theo:

– Gớm bác làm như...

Trạch nghiêm mặt:

– Thật, tôi lại nói chơi à? Bonne affaire [việc tốt].

– Vâng, tôi cũng tin thế.

– Thì việc tôi đã thu xếp đầu vào đấy rồi. Chỉ nửa tháng nữa là bác lại kiếm ăn to ngay.

Rồi muốn cho Kinh vững lòng, Trạch bèn hỏi:

– Này chỗ anh em tôi hỏi thật, bác dạo này chắc cũng không được dễ chịu lắm phải không?

Kính đang tươi tỉnh bỗng nhăn nhó:

– Thì bác tính, ở nhà ngót năm nay, nhà bao nhiêu miệng ăn, kiếm được đồng nào đâu, bác bảo chả túng.

Trạch bằng một giọng thân mật, lấy ra trăm bạc đưa cho Kính:

– Không lo từ nay trở đi thì không bao giờ túng nữa. Đây bác cứ cầm tạm một trăm tiêu đi. Rồi đâu có đó.

Thực ra Kính muốn vô lấy ngay nhưng vẫn làm bộ ngạc nhiên:

– Tiền nào bác lại cho.

Trạch cười:

– Thì đã bảo của giới mà lại, cứ tiêu rồi tính sau. À còn khối, còn khối. Còn bằng trăm từng này, miễn chịu khó đào công bởi việc mà làm.

Tay đỡ tờ giấy một trăm, miệng lẩm bẩm:

– Thì bác tính tôi có phải người lười xưa nay đâu. Chẳng qua không có việc thì phải ngồi nhà thôi chứ.

– Vẫn thế, anh hùng khi gặp cũng khoanh tay. Nhưng bác nên nhớ, những người như chúng ta, có chịu khoanh tay cũng chỉ khoanh chốc lại thôi nhé. Gặp cơ hội là ta lại phát ngay.

Rồi Trạch tiếp với một giọng ân cần:

– Tôi biết bác là người có tài nên mới

nhờ bác việc này.

Trước lời khen của Trạch, Kính chỉ xoa tay nhũn nhặn:

– Tài thì chả có, nhưng được cái chăm chỉ.

Và hỏi luda cái câu hỏi nhà nghề:

– À, thế nào, việc gì bác bảo cho biết để tôi liệu thu xếp.

Trạch cười cái cười biểu lộ hết sắc vẻ của một con người tháo vát:

– Có gì mà phải thu xếp. Việc này bác chỉ làm đánh vèo một cái là xong,

Kính cười theo:

– Có phải đi xa không, bác?

Trạch chắc lưỡi:

– Tiếng thế, cũng phải “kinh doanh” một tí...

Hai tiếng kinh doanh, Trạch nói với một cái hất hàm, khiến Kính hiểu ngay. Chàng làm bộ thành thạo:

– Hẳn rồi, việc gì bây giờ chẳng phải kinh doanh. Ở đời nay có cái gì dễ, và có cái gì khó.

Một nụ cười tri kỷ nở trên môi Trạch:

– Đúng, bác thật đã biết làm việc.

Và đưa vào trận địa một thế nó mở đầu cho cuộc khởi công.

– Sự làm việc lỗi mới bây giờ thế. Muốn thành công, trước hết phải biết tấn công. Và thứ nhất phải biết nhìn thẳng vào sự thực. Mà phàm đã gọi là sự thực tất nhiên phải có xô xát.

Rồi hỏi một câu hỏi để giảng nghĩa:

– Bác có nhận nếu gặp một trở lực, người muốn thắng phải có can đảm, mới qua được không?

– Hẳn rồi...

– Bác có nhận đồng nghiệp của mình là một trở lực lớn cho mình đến thành công?

– Chắc vậy.

Đã dặn đủ. Trạch mới vào câu chuyện, chàng đưa mời Kính một điều thuốc:

– Cho nền chuyến này tôi phải hạ độc thủ để đánh ngã nhà Tân Phương. Tôi nhờ bác một tay. Nhà này mà lún, anh em mình có cơ khá. Không lâu đâu, chỉ trong sáu tháng bác và tôi, ta sẽ có

món tiền to.

Rồi Trạch nói hết để Kính hiểu ý định của mình. Nghe xong, Kính vỗ vai chàng:

– Quả là người đa mưu, có thể làm giàu. Được, được, việc ấy bác cứ giao cho tôi. Tôi cam đoan trăm phần trăm sẽ thành công một cách mỹ mãn. Tôi chỉ làm độ nửa tháng thì xong.

– Nửa tháng chỉ xong ở Bắc thôi!

– Phải, còn Trung Nam tôi đi một tua là khắc đủ chứ gì?

– Cũng chỉ độ thế.

Trạch toan dặn dò một vài mảnh khoe, Kính gạt ngay:

– Được rồi, bác cứ yên tâm. Tôi có cáng đáng được mới dám nhận lời. Việc

này kể nói ra thì dài dòng, nhưng bất ngoại cái ý làm thế nào cho mỗi tú kính có một ít hàng của mình chứ gì.

Trạch cười:

– Phải, chỉ có thế.

– À, thế thì bác có thể tin chắc chắn, tôi sẽ làm được việc cho bác. Đây rồi bác xem chỗ hàng của bác có hết veo không?

Trạch nói một câu để tăng bốc Kính:

– Thế cho nên tôi mới đến tìm bác. Các tay mới bấy giờ làm việc tuy giỏi nhưng không biết quyền biến.

Rồi cười một cái cười khuyến khích:

– Chỉ có lão tướng mới đủ mưu lược để phá thế trận này.

Ngày thứ mười hai sau khi Phấn vào Nam, Trạch nhận được điện tín của bạn gửi về hỏi ý kiến chàng xem có nên ở lại Saigon không, vì người khách muốn đặt hàng còn đi Phnom-Penh chưa về, Trạch biết ngay là kế hoãn binh của Tân, vội vàng gửi điện tín bảo Phấn cứ ở lại kỳ cho đến lúc gặp.

Hai ba hôm sau lại luôn hai ba cái đánh ra luôn. Trạch, lần nào cũng như lần này cũng chỉ giả nhời: “Hãy chờ bằng được”. Chờ bằng được đây nghĩa là cứ ở đấy, khi nào cặp tóc giả hiệu làm xong, hăng hay.

Trạch xuống xưởng thúc Cai Mão phải chóng xong hàng. Ròng rã nửa tháng giờ, ngót bốn chục cái đầu, tám mươi cái tay, trần lực uốn, giũa, sơn, để

hàng chóng hoàn thành. Cai Mão luôn luôn giục thợ:

– Anh em phải cố mới được, ông chủ hứa làm xong sẽ cho nghỉ hai ngày vẫn lĩnh đủ lương. Cố lên.

Ngày hoàn thành đã đến. Một nghìn “gốt” cặp tóc đã vào bìa xong, nằm tròn trặn trong mười cái hòm gỗ có étiquette (nhãn) ngoài: Maison Tân Phương.

Trạch giao cả cho Kính với một câu dặn ngắn cùn:

– Tôi chỉ lấy vốn. Còn bán được bao nhiêu, biểu bác tất. Hai đồng một “gốt”. Nhà Tân Phương bán năm đồng. Bác cứ bán ba đồng rưỡi, bốn đồng là đắt hơn tôm tươi. Như thế bác cũng bénéficiar (hưởng lợi) được vài nghìn đồng. Vãng phí mất độ một phần năm lãi, không bao

nhieu.

PHẦN THỨ TƯ

Phấn về, chàng hỏi cai Mão biết những ngày mình đi vắng. Trạch đã cho làm cặp tóc giả để làm hại nhà Tân Phương. Chàng cuống lên, vội vàng lại tìm Trạch. Trước sự hoảng hốt của chàng, Trạch chỉ cười xòa.

– Anh làm thế, tức là anh giết sở, anh giết tôi. Anh phải cho giữ ngay lại, không thì tôi sẽ để anh làm một mình. Tôi không ngờ anh khinh tôi quá thế.

Trạch chậm rãi:

– Anh cứ thông thả, tôi sẽ cắt nghĩa cho mà nghe, rồi anh sẽ hiểu vì lẽ gì tôi đã làm thế.

Phấn gạt ngay:

– Tôi không cần biết cái lẽ anh vin vào để làm. Tôi chỉ biết việc anh làm không chính đáng. Tôi chỉ cần anh đừng cho phát hành chỗ ấy nữa, thế thôi.

Vẫn không đổi sắc mặt, Trạch ung dung:

– Không thể nghĩ như anh được. Buôn bán rụt rè như anh, bao giờ khá được.

Phấn phát câu:

– Không khá thì thôi, khá mà làm điều bất nghĩa, tôi không cần cái khá ấy. Anh xây dựng nền tảng công cuộc buôn

bán của sở trên cái bãi cát ấy, tôi thấy nó không đẹp tí nào cả. Và cũng không bền đâu. Rồi họ kiện cho lòi thôi, thiên hạ biết rõ chuyện, ai còn tin mình nữa. Anh phải nghe tôi.

Trạch cười nhạt:

– Anh không lo người kiện cáo. Tôi cam đoan với anh, không ai dám đụng chạm đến chúng ta.

Phấn quyết liệt:

– Mặc dầu không ai kiện cáo. Tôi cũng xin ánh hủy chỗ hàng ấy đi. Hay nếu anh muốn cho tôi thôi thì anh cứ...

Trạch vẫn ôn tồn:

– Ô, sao anh lại nói thế. Sao anh lại bảo tôi muốn anh thôi. Lợi là lợi chung, tôi vì nghĩ đến sự phát đạt của sở mà phải cố công...

Phấn ngắt lời ngay:

– Anh nên nhớ, tôi chỉ nhù nhờ với anh trong những chỗ không có hại. Tôi chỉ có thể nhượng bộ anh những sự không phương hại đến danh dự. Anh đừng thấy tôi yêu anh mà lấn lướt... Tôi không cần cái thứ lợi như thế. Sở, sở là ai, nó là tôi, là anh, là anh Mai. Anh Mai thì không có mặt ở đây, nhưng lòng anh ấy bao giờ cũng ở trong lòng chúng ta. Và có anh có tôi. Anh bảo anh cố công cho sở, nghĩa là cho tôi cho anh. Được, anh có quyền cố cho anh. Còn tôi, tôi xin, tôi không muốn anh cố cái lối ấy. Và khi tôi đã không muốn anh làm cho tôi, thì anh đừng làm.

Trạch toát mồ hôi, chàng không ngờ Phấn lại quyết liệt với mình thế. Chàng không ngờ người bạn chuyên nhường mình, nhường đủ thứ, nhường từng tí

một, lại có thể trong phút này “gang” thế này. Trạch nhận thấy lại cả những gì gọi là “sát phạt” trong lời nói, con mắt của bạn. Nhưng nhận thấy không phải để hối rằng đã làm cho bạn buồn giận mình. Nhận thấy để cho lòng tự ái bùng lên. Và khi lòng tự ái đã “ra nhời” thì thôi, ân nghĩa nào cũng hết. Trạch cười nhạt mặt tím bầm:

– Chúng ta cộng tác với nhau, anh tin cậy tôi, bầu tôi làm directeur. Trước đây anh đã bằng lòng cho tôi được toàn quyền hành động. Tôi vì nghĩ đến chỗ anh ủy thác cho tôi, cố công ngày đêm tìm hết cách để khuếch trương. Anh đã không biết chỗ cố gắng của tôi lại còn trách móc, tôi thật không hiểu anh muốn gì. Anh quên rằng một năm nay tôi đã đưa sổ từ con zéro lên đến hàng trăm. Giá trước khi giao quyền cho tôi, anh

bảo tôi những nhời vừa rồi, có lẽ không bao giờ tôi phải lao tâm khổ tứ. Anh chỉ loanh quanh ở nhà máy, anh không hiểu nỗi khổ của thằng cầm đầu một sở. Nhất cái thằng ấy lại là tôi, luôn luôn mong sở phát đạt, để anh em được mát mặt. Vì có mong thế tôi mới phải tính cách diệt nhà Tân Phương. Bây giờ vì cái sự tôi tìm cách giết nhà cạnh tranh, anh kiếm chuyện với tôi. Vâng tôi xin bằng lòng. Nhưng thưa luôn để anh biết gây dựng một công cuộc thì khó chứ phá hoại dễ lắm. Anh đứng tưởng ba chữ Etablissements A.C.I. đã là vạn lý trường thành đâu! Chỉ một cơn gió nhẹ có thể đổ được đấy.

Phấn nghe Trạch với một cái nhìn phẩm phập vào lòng. Chàng nghe cả những chỗ không có tiếng. Nghe cả những đường rần chạy vụt qua mặt nó

biểu lộ sự kiêu căng, lòng ham lợi. Phấn ngao ngán, chàng không thể ngờ khi người ta đã mù quáng, người ta vin đủ một trăm lẽ để bày tỏ sự sáng suốt. Biết không thể nói gì nữa trong lúc lửa của tội lỗi đang bùng bùng, Phấn kết cục:

– Tôi để phần cho tiếng nói của lương tâm anh. Lương tâm anh sẽ thốt ra. Nếu anh tưởng là phải anh cứ tiếp tục. Bằng thấy lòng cáo trách, hãy ngoặt đi. Lỗi lầm biết hãm lại là một điều quý lắm.

Trạch khẽ nhếch môi, hơi nhún vai:

– Lỗi lầm! Khi tôi muốn cho mọi người chóng có tiền. Lỗi lầm, khi tôi làm hai thành mười.

Rồi chàng thở dài, đe dọa:

– Thôi được, anh đã không muốn, tôi xin thôi để làm việc một mình. Không bị nghệt thở vì những bàn tay đồng nghiệp nó chẹt vào giữa họng, không biết cái nguy cơ của đồng loại. Chỉ ngồi mát ăn bát vàng người ta hiểu thế nào được ánh nắng xuyên thùng dầu, bát đàn sứt không còn một chỗ lành, để “chứa trọ” cái môi.

Biết Trạch có ý kể công và oán trách, Phấn vẫn lờ. Chàng không đáp những chỗ vụn vặt ấy. Chàng chỉ bảo:

– Anh muốn nói gì thì nói, tôi xin anh có một điều: Đừng làm hại ai, thế thôi. Và xin anh nhớ cho rằng: Sở là sở chung, ai lầm lỗi tức là sở lầm lỗi. Sở nghĩa là anh Mai, anh và tôi. Anh Mai cũng như tôi, chúng tôi đều không thích cái trò “hàm

huyết phún nhân, tiên tự khẩu³⁰”. Cái trò ấy thiên hạ diễn nhiều rồi. Rút cục chẳng ai lợi cả. Mà rồi nó mất đức tính còn gì. Còn gì, trơ nhân mộc à!

Không kém lời, Trạch đối đáp ngay:

– Đức tính của mình dùng để làm gì khi mình chịu nghèo như sâu bọ. À; tôi tưởng có đức tính phải giàu mới phải chứ, có đức mà để thiên hạ cười đầu xỏ mũi lôi đi thì thôi thôi. Tôi cho buôn bán thì không có quyền quan niệm như anh. Vì quan niệm thế, chỉ có thể ngồi nhà quê dạy học, hay lên núi giảng kinh cho bọn người sơn dã. Còn sống ở giữa nơi gươm giáo phải có gươm giáo. Mình không phòng bị không dương oai, thiên

30 Thành ngữ có nguồn gốc từ câu tiếng Hán là “hàm huyết phún nhân tiên ô kì khẩu”. Có nghĩa là kẻ nào ngậm máu để phun người thì trước hết mồm kẻ ấy bị vậy máu, bắn thiu, hàm ý kẻ nào gieo tai vạ cho người khác thì coi như chính mình bị tai vạ.

hạ sẽ giơ nỏ vào đầu mình, sẽ cộp vào đầu mình. Xác mình sẽ tan như pháo. Đã cạnh tranh tức là có quyền làm cho đối phương phải ngã. Đối phương không ngã, mình sẽ gãy.

Rồi hạ giọng để tỏ ý chán nản:

– Tôi tưởng anh là người kinh quyền, hiểu thế nào là kinh doanh, ai ngờ cũng câu nệ như các ông búi tóc. Nếu thế này có lẽ tử nay tôi mất hứng làm việc. Và rồi bị trói buộc trong cái rọ nhân nghĩa của sở, tôi còn tính toán gì được nữa.

Những lý thuyết chạm nhau, mỗi người quan niệm một khác. Ở người này thì giết là đúng, đúng cho cái sự nóng làm giàu. Ở người kia giết là tội, tội cho cái nghĩa làm người. Đồng tiền và lương tâm xung đột.

Một khi hai cái đầu đã chứa những thứ khác nhau, thì con đường không thể cùng bước. Thả xuống dòng nước hai quả bóng: một quả kín, một quả có lỗ thủng, hai quả ấy có lẽ chỉ dập dình với nhau được một lát, Rồi chỉ thoáng một cái, một mất một còn. Sự thực của đời sẽ gạn lọc, sẽ đưa cái thực đến chỗ được đến và đẩy cái hư đến chỗ phải đến. Đồng tiền. Từ ngàn xưa nó đã lập đài vinh quang cho bao nhiêu xe ngựa. Và đồng thời cũng xây mộ chí cho bao nhiêu kẻ tìm nó một cách điên đảo. Hình phạt của nó không giống như hình phạt của tội phạm. Có khi ngọt bùi, nhưng ngọt để mà lợ bùi để mà đầy. Rồi cứu cánh là chết, là chết, chết từ trong xương tủy, chết từ trong thớ thịt.

Trước khi chia tay với Trạch, Phấn còn gặng thêm:

– Anh có bằng lòng cho hủy chỗ hàng giả ấy đi không?

Đợi mãi không thấy bạn trả lời, Phấn gay gắt:

– Nếu không, tôi sẽ xin lui, để một mình anh làm việc.

Lúc ấy Trạch mời cười nhạt, chàng biện luận:

– Bỏ đi thì cũng được. Mất ít tiền vào đấy cũng chẳng sao. Tiền cũng là tiền của sở. Nhưng bỏ nó tức là bỏ principe (nguyên tắc) làm việc của tôi. Và khi sở đã không chịu lỗi làm việc của tôi, tôi còn ở lại với sở làm gì.

Rồi quyết liệt:

– Anh nên nghĩ kỹ.

Phấn đáp ngay:

– Tôi chẳng nghĩ gì cả. Tôi nói ngay với anh thế này: Nếu chúng ta không cùng nghĩ như nhau, tối hơn cứ là bạn nhau. Còn công việc thì chia ra. Để mỗi người được quyền làm theo sự xếp đặt của mình.

Trạch yên lặng một lát, rồi đáp:

– Không cần phải chia gì cả. Tôi bỏ gì vào sổ mà chia. Từ mai thì anh lên đây mà trông nom. Tôi sẽ nghĩ.

Phấn gạt ngay:

– Không thể được, không thể làm liều thế được. Con người lớn, lai khứ phải phân minh. Tôi phải cho mời anh Mai lên. Hỏi ý kiến anh ấy và nhờ anh ấy định đoạt.

Trạch cười cái cười chán nản:

– Việc gì còn phải mời anh Mai. Khi đã không thể cùng cộng tác với nhau, sự dàn xếp có nghĩa gì. Thay được cái gì chứ ai thay được cái đầu.

– Đã đành, nhưng cũng phải mời anh Mai lên, anh Mai có dự phần vào công việc một cách gián tiếp.

Trạch đáp xuôi:

– Thôi được, anh muốn làm thế nào thì làm. Tôi để toàn quyền cho anh.

Mai nhận được dây thép lên ngay. Chàng buồn rầu khi thấy anh em chia rẽ nhau. Nhưng không biết đàn giải thế nào. Tuy là người của công việc, nhưng Mai nhiều tình cảm lắm. Thực ra chàng nhận rằng mưu xử như Trạch là không phải. Song vì tình diện chàng không thể

nói ra. Và đã từng trải trong đời, nghe Trạch “triết lý” để bình vực mình, chàng đã hiểu ngay cái “cốt” nó dựng con người này là thế nào rồi. Trước sự biện luận của đôi bạn, Mai chỉ nói một câu nước đôi:

– Các anh cố mà yêu nhau, đừng chia rẽ nhau.

Nhưng khi thấy cả hai cùng đáp, Mai chán ngắt.

– Bao giờ chúng tôi không yêu nhau. Song ý tưởng, quan niệm khác nhau thì cùng làm chung với nhau thế nào được.

Phút quyết định đã đến, Phấn ôn tồn với một giọng nói rất bình tĩnh:

– Sự thể đã đến thế này, chúng ta phải giữ lấy tình bạn cho nó đẹp, vì chúng ta đều là những người lớn cả.

Trạch và Mai chăm chú nghe.

Phần tiếp sau một cái quẹt diêm:

– Các anh tin bao giờ tôi cũng yêu các anh, cũng như tôi tin bao giờ các anh cũng yêu tôi. Song yêu nhau là một việc, cộng tác với nhau lại là một việc. Vậy chỉ có cách là chia sẻ ra. Mỗi người được tự do làm theo chí mình. Nếu cứ nể nang, không nói ra như thế, rồi chẳng ra làm sao. Tôi không thể theo anh Trạch. Anh Trạch tất nhiên cũng không thể theo tôi. Rồi thành hỏng cả. Chi bằng ngay từ bây giờ, chia công việc ra mà làm, có phải sung sướng cả không.

Mai trừ trừ:

– Như thế các anh sẽ phải xa nhau?

Phần dụi diếu thuốc, giơ tay ngăn:

– Không sao, không làm việc với nhau, chúng tôi cũng vẫn rất có thể cứ ở với nhau cũng được cơ mà.

Mai quay hỏi Trạch:

– Anh nghĩ thế nào!

Trạch đáp với một thứ mặt không được vui:

– Sở là của hai anh, tiền là của hai anh. Hai anh định đoạt lấy. Tôi có quyền gì vào đấy.

Phấn ngắt ngay:

– Anh Trạch không nên nói thế. Chúng ta nên nhớ, công việc là công việc, anh em là anh em. Đừng lẫn cái nọ vào cái kia. Không làm chung được với nhau không phải là cớ để ghét nhau. Bây giờ tôi xin bày tỏ ý kiến thế này: Etablissements A. C. I. tôi để lại cho anh Trạch trông nom. Anh Trạch có toàn quyền hành động. Marque cặp tóc anh Trạch vẫn tiến hành. Nhà máy tôi bàn giao lại.

Còn tôi, tôi ra mở riêng một sổ khác chỉ chuyên làm brillantine. Nếu về sau này nghĩ ra được thứ gì thì làm. Tiền thì chia ra giả anh Mai số vốn đã giúp chúng ta, còn thì tôi xin một chút ít. Như thế là ổn thỏa.

Mai chối phắt ngay:

– Sao anh lại nói thế. Chỗ tiền tôi đưa các anh tôi không bao giờ chịu lấy lại. Các anh cứ giữ mà làm việc. Các anh chỉ việc khu xử thế nào với nhau cho êm đẹp thì thôi.

Trạch mặt lạnh như tiền:

– Tôi, tôi xin ra tay không. Vì các anh thương mà cho lai phần. Tôi bỏ đồng tiền nào mà bảo bây giờ chia.

Phấn cau mặt:

– Không, không thể nói thế được. Đồng tiền ở đây chẳng có nghĩa gì. Anh tuy không bỏ tiền vào, nhưng đã bỏ bao nhiêu tâm can để khuếch trương sở. Etablissements bây giờ được thế này là nhờ anh. Nếu anh nói thế, tức là anh giận tôi.

Trạch vội vàng đỡ:

– Không, anh đừng nghĩ nhầm cho tôi. Tôi thể không bao giờ dám có ý tưởng giận anh. Tôi nghĩ thế nào nói thế. Vì tôi không bỏ tiền vào, bây giờ lại lấy tiền của các anh, thật vô lý. Cặp tóc cũng là sáng kiến của anh. Trước khi chưa có tôi, anh cũng đã bán rồi cơ mà?

– Không thể nói thế được. Chúng ta đừng nên tầm thường quá. Cái thế không cùng đi một đường, thì rẽ nhau, Há vì rẽ nhau mà chẳng yêu nhau. Tiền nong

tôi để lại cả để anh có thể làm việc. Tôi chỉ xin một nghìn với những matériel (vật liệu) để là ra brillante, nể.

Trạch chối bai bãi:

– Anh cho tôi thế, không bao giờ tôi nhận. Sở của anh, sao tôi lại cố chiếm. Tôi thôi là tự ý tôi. Anh cho tôi một món tiền để tôi ra cũng là quá rồi.

Phấn cười:

– Thế ra anh gộp cả tình bạn thiêng liêng của chúng ta vào đồng tiền à? Tôi không có khiếu làm to thì để anh làm. Sau này anh khá giả tôi có cần tiền thì lại xin anh.

Rồi ôn tồn:

– Chúng ta chia nhau ra cho dễ làm việc thôi mà.

Giữa sự nhường nhịn của cả hai người, Mai len vào:

– Tôi mong các anh nghĩ đến chỗ tình nghĩa hơn là nghĩ đến đồng tiền. Anh Trạch đừng nghĩ mình không bỏ tiền chung không nhận sự chia của anh Phấn. Anh Phấn cũng đừng hy sinh quá để anh Trạch phải nghĩ ngợi. Có thể nào cho phải thì thôi.

Phấn hồn nhiên đáp ngay:

– Không, tôi không nhường đâu, vì tôi xét anh Trạch làm cặp tóc phải cần nhiều tiền. Còn tôi, những thứ hàng lặt vặt, vật liệu lại dễ mua. Nghìn bạc cũng dư dật chán rồi.

Mai nói với Trạch:

– Anh Phấn đã định thế, anh nghĩ thế nào?

Phấn không đề cho Trạch đáp, vì chàng thấy câu hỏi khó quá cho bạn, nói ngay:

– Tôi đã định thế, anh Trạch từ chối cũng không được. Tùy tài bổ dụng. Anh Trạch có thể làm to được, sao không làm. Nếu anh Trạch từ chối một trong những điều khoản tôi yêu cầu, là anh Trạch không yêu anh Mai, không yêu tôi.

Và chàng thất luôn:

– Trong sự không nhận ấy, anh Trạch đã tỏ ra không bằng lòng chúng tôi. Như thế không được. Tôi nhắc lại một lần nữa: Vì ý tưởng khác nhau mà chia tay nhau, chúng ta đừng bao giờ ghét bỏ nhau cả. Tình bạn của chúng ta phải là thứ gì quý hơn tất cả những thứ quý ở trần gian.

Bao giờ cũng thế, vẫn có một hạng giàu tự ái, chịu thiệt thòi trong cuộc đời. Đã nhường không ai chối được, đã xin không ai từ được. Hạng này là hạng có lòng nhìn đồng tiền với con mắt nhân nghĩa.

Và trong những lúc cần phải đấu để có tiền, vẫn phấn đấu trong nhân nghĩa. Cuộc đời xoay hướng theo tấm lòng, không theo cái chiều lặn của đồng bạc.

Sau một vài hồi bàn cãi của ba người, kết cục Trạch được Phấn nhường cho quản đốc Etablissements A. C. I. với cái *marque* cặp tóc đang thịnh hành. Với số vốn bốn nghìn đồng. Với cái thể làm việc vững hơn trường thành. Còn Phấn, chàng chỉ xin một nghìn đồng, với một ít dụng cụ làm *brillantine*, nển.

Họ chia tay nhau ở một bữa tiệc trong một tửu lâu. Phút chia tay có một cái gì như kim châm vào lòng Phấn, mặc dầu chàng vẫn vui vẻ từ đầu đến cuối. Còn Trạch, mặt luôn luôn đỏ bừng, chàng nghĩ đến những công việc của ngày mai. Nghĩ đến những con số nó đang bao vây đầu óc. Chàng lơ đãng như người đang mãi để ý đến một tín hiệu. Bao nhiêu lần Mai và Phấn hỏi chàng, chàng đều xin nhắc lại câu vừa hỏi, rồi mới trả lời được. Chàng ném tưởng tượng qua các tòa nhà cao vọi vọi, qua các bánh xe chuyển bon bon trên con đường thiên lý. Chàng nghĩ đến một ngày thành công, với một thứ cặp tóc chạy nhất Đông Dương với bao nhiêu chi nhánh khắp dải chữ S.

Cho nên ngôi dự bữa cơm cuối cùng với các bạn, ruột lòng chàng chẳng có một u hoài gì cả. Chàng còn bận làm

giàu, bạn xây những mộng đẹp. Xây trên chu vi của đồng bạc, trên kích thước của những tờ giấy một trăm.

Công việc đầu tiên của Trạch là cho làm thêm một ngàn “gốt” cặp tóc giả nữa để cho nhà Tân Phương lún hẳn. Và lấy Kính vào làm thủ túc để mưu mô các việc mờ ám.

Một hôm chàng hỏi Kính:

– Cặp tóc Tân Phương đã bán rải rác khắp rồi, sao commande nhà ta vẫn không hơn trước được ít nào.

Kính mắt khoằm khoằm:

– Hay chưa đủ “ngấm”?

Trạch lo lắng:

– Ba tháng rồi còn gì. Thiên hạ họ lại không kêu ó ấy à?

– Tôi làm việc quen tới biết, ba tháng chưa ăn thua gì. Ít ra phải nửa năm. Dần dà rồi họ mới “khám phá” ra cái chỗ hàng xấu tốt chứ.

Rồi xòe bàn tay, Kính nói tách bạch:

– Đây này, tôi nói để bác nghe. Người mua hàng nhầm phải hàng giả đem về dùng ít ra cũng năm mười hôm mới biết là hàng xấu. Nhưng họ dùng quen rồi, họ lại mua thứ khác. Biết đâu khi mua thứ khác họ chẳng mua cặp tóc thật của Tân Phương, của nhà ta. Rồi thì cái chuyện cặp tóc xấu bữa trước nó cũng “phôi pha” đi, gia dĩ người mình dễ tính lắm, không bao giờ chịu làm ra

chuyện cả. Chẳng thế, sao cái thằng đút đất thó vào chai lọ, kêu ầm lên là thuốc bổ thuốc bệnh, lúc bị khám phá lại vẫn nhơn nhơn đi ở ngoài phố. Sao không có một số người vì quyền lợi của mình, vì sức khỏe của mình, lại cho nó mấy cái bạt tai, chửi vào mặt nó. À, xem thể đủ biết hàng chưa đủ ngày giờ thò cái ngòi phá hoại của nó. Nửa năm, cứ là nửa năm thì mới nói chuyện được. Và rồi còn một trăm lý lẽ nữa nó chưa làm cho đồng commande hàng tháng của nhà ta đầy hơn trước được. Hãy cứ biết, tay tôi bán ra mấy nghìn “gốt” cặp tóc của nhà mình là thế nào bên Tân Phương cũng bị nguy, thế thôi. Còn thì dần dà ngày một ngày hai sức nổ nó mới bùng chứ. Ngay thế nào được. Chẳng gì nhà Tân Phương cũng có tiếng xưa nay. Các đại lý phần nhiều có cảm tình với nhà chế tạo. Mỗi lúc bỏ nhau thế nào được.

Trạch lẳng lặng, chàng tì tay vào cằm suy nghĩ. Kính nói lia lịa, nói để bênh vực cái nhẽ “chưa đủ ngấm” của mình.

Chàng nói, vì chính chàng được sai đi hại người mà người vẫn không bị hại, nên chàng càng phải hùng biện để cãi cho cái “lý đương nhiên” của nó. Mãi một lúc lâu, Trạch mới chậm rãi:

– Nhưng ta cũng phải xem nguyên ủy ra làm sao?

-???

Bỗng Trạch đứng dậy như người vừa tóm được đầu mối.

– Bác lân la lại nhà Tân Phương xem tình thế ra làm sao? Và bên ấy lúc này họ làm, việc thế nào? Có hàng gì lạ không?

– Bằng cách nào?

– À, cái ấy bác linh lợi bằng trăm tôi. Bác cứ lại như người đi hỏi việc. Bác cho họ xem các giấy má, rồi hỏi họ xem có thứ hàng gì cần đến bác không. Nhất là lại nói có tiền làm bảo đảm thì họ bằng lòng ngay đấy mà.

Kính ngẩng mặt:

– Những tôi làm gì có tiền?

Trạch làm một cử chỉ thân mật, vỗ vỗ tay chàng:

– Bác thật chẳng yêu tôi tí nào cả. Tiền của sở là của bác. Cần tiền vào việc gì xem có lợi là bác cứ tự do tiêu.

Kính cười cái cười cầu tài:

– Vâng, thì đã đành.

Trạch tiếp luôn:

– Thế mà hay cơ đấy. Bác cứ lại xem sao? Không đảo hồ huyết, sao có thể bắt được hổ. Bác có lẩn vào trong họ, mới giúp được việc cho sở chứ.

Rồi cười mở lòng:

– Sở là ai, nếu không là tôi.

Kính sung sướng hoan hỉ:

– Được thế để tôi lại, biết đâu họ sẽ chẳng trúng kế. Lúc ấy ta tha hồ mà tung hoành. Làm việc hóng rõ tình thế của họ, cũng hơi khó.

Trạch nói bung ra:

– Khó hẳn, chứ lại hơi khó.

Và tiếp ngay:

– Mai, cứ mai là bác lại hộ tôi, rồi binh tình ra sao bác về cho tôi biết, Ta

liệu cách đối phó. Bác cứ nhớ cho điều này: Chúng ta phải cố làm giàu, để mà an hưởng tuổi già. Tôi có là bác có. Chắc điều ấy bác tin được chứ gì. Vậy bác làm thế nào lọt vào được nhà Tân Phương là khá đấy.

Kính vỗ ngực:

– Bác cứ yên tâm vững tin tài năng tôi. Tôi khắc có cách. Vào cửa nhà giới cũng được nữa là vào nhà Tân Phương. Chỉ sợ tôi không yêu bác thôi, chứ nếu yêu bác, làm gì tôi chả làm được, vào đâu tôi chả vào được.

Trạch giơ tay:

– Bắt tay bác một cái nào.

Kính hững mũi, ba hoa:

– Tôi tin tôi với bác hợp sức lại với

nhau làm việc, mấy mươi cái cầu chẳng qua được. Sau này ấy à... cứ là nhà máy làm không kịp.

Trạch tăng bốc:

– Thì tôi đã bảo vua dưới đất là bác mà lại. Đi bán lẻ thì bác là thủ chỉ còn gì. Bèn Tân Phương lại không lạy bác để bác giúp cho ấy.

– Cái ấy cũng chưa chắc, nhưng có điều hơi vui lòng là tôi có thể đem những bí mật của bên ấy về cho bác. Biết đâu ta chẳng học thêm được cách làm việc của họ, nên ta thấy họ hơn ta.

Hôm sau Kính đến sở với một cái bắt tay chặt chẽ. Chàng ném cặp lên bàn là

thở hồng học ngay. Chàng làm ra bộ nhọc mệt thế để Trạch biết công cho mình. Trạch vội thân hành đứng dậy quay cái quạt máy về phía bạn:

– Thế nào, có ăn thua gì không?

Kính cười, kiêu ngạo:

– Bác xem chương trình, tôi thực hành có mà lên đăng giới.

Rồi vung tay, chỉ cái cặp:

– Nhiều, nhiều lắm, phen này tha hồ mà nhòm ngó. Hãy cứ nói một cái này là bác đủ sướng mê rồi nhé. Cặp tóc, râu, tốt xong, khi uốn xong, khi ngâm không cần đến soude caustique nữa. Vì bây giờ khan, tìm đâu được những cửa quĩ ấy, chỉ việc đã một ít bùn trộn vào với nước giải là công dụng bằng soude rồi.

Trạch cười xòa:

– Đấy tôi đã biết mà, bác đã xuất đầu lộ diện thì nên việc. Soude thì không đắt, nhưng khó kiếm. Bây giờ ai có mà mua. May, may thật.

Kính nói như kể công:

– Bác tính hỏi được nó cho nó khai ra là một điều khó làm. Secret professionnel (bí mật nghề nghiệp) mà lại.

– Thế còn cái marche (bước đi) nó đi như thế nào?

– À, bên ấy họ bán được cũng khá vì họ có cả ngòi bút bán kèm.

Trạch ngạc nhiên:

– Họ làm cả ngòi bút nữa cơ à? Gồm khá nhỉ. Chả trách hàng nhà mình lâu lên.

– Ngòi bút họ bán cho hàng bồ, hàng phèn. Hàng bồ, hàng phèn vì marque tốt lắm, nên phải mua. Đã thấy chưa? Mua vài nghìn bạc cặp tóc lại chả mua được dăm trăm bạc ngòi bút hay sao? Nghe đâu họ lại cả díp nữa.

– Thế à! Họ lại định làm cặp díp à?

– Chính thế.

Trạch suy nghĩ một lúc, để tay lên trán:

– Có lẽ bác phải cố lòng giúp tôi mới được. Ngày mai bác lại đi, đem nghìn lại, đưa cho họ. Bảo rằng đây là tiền bảo đảm của tôi, để cho họ khỏi nghi ngờ.

Rồi đứng dậy, đi đi lại lại, lẩm bẩm:

– Không thể hồ đồ được.

Và gọi Kính lại:

– Bắc nhớ tôi trông cậy mọi việc ở bác đấy. Bác làm thế nào, cho sở ta hưng vượng thì làm.

Kính nói vung:

– Được, được, bác cứ tin ở sự tận tâm của tôi. Bác cứ tin tôi sẽ tìm hết cách để nhập vào bên ấy. Rồi tôi sẽ đem về cho bác đủ các renseignements (thông tin).

Rồi ngừng lại một phút:

– Chưa biết chừng tài còn làm được cả điều này nữa.

Trạch và vập:

– Gì thế bác?

Kính chỉ cười:

– Chưa biết chừng!

Trạch hỏi gặng:

– Gì mới được chứ?

– Để đến lúc làm được hãy hay.

Trạch làm bộ khẩn khoản:

– Thì cho tôi biết để mừng đã nào.

Kính làm bộ nhũn nhặn:

– Rồi sau này hãy hay.

Trạch níu tay Kính, thân mật:

– Thì cho người ta biết trước đã sao?

Kính không nói, chỉ vung tay lên
giời:

– À, phúc chi tâm linh, phải biết
giời thương chưa biết chừng. Nhà Tân
Phương mà bằng lòng...

Trạch nhăn nhó:

– Bằng lòng gì bác?

– Bằng lòng..

– Khổ lắm, nói cho tôi biết để đỡ thấp thỏm.

– Thì thông thả, sau này tôi không phải nói cho bác biết à?

Trạch làm bộ gắt, nhưng cái thứ gắt yêu:

– Khổ lắm, làm tội tôi mãi.

Kính cười oang oang, rồi đáp:

– Gớm cứ giục như giục tà. Thôi đây tôi cứ nói, bác xem được không nhé.

Trạch ngang mặt chăm chú nghe. Nhưng Kính đã nói đâu. Chàng còn đánh diêm, khốn quá, diêm đánh ở cạnh cửa sổ, gió cứ tạt vào, thành thử tắt mãi, Trạch sốt ruột. Mặc, Kính biết thế, nhưng cứ đủng đỉnh. Khi đã đánh hết sáu que

diêm rồi Kính mới cất tiếng:

– Chưa biết chừng, tôi sẽ điều đình với nhà Tân Phương cho tôi đi bán cặp tóc ở các tỉnh cũng nên. Nếu họ bằng lòng thì thôi, chẳng còn phải “ngôn” gì nữa. Cứ việc thò thứ giả hiệu của mình ra, thế là vừa.

Trạch nghe xong, rú lên. Chàng nín tay Kính.

– Bác thật là thông minh. Cố lên, tương lai của chúng ta thế nào cũng tốt đẹp. Cứ tôi và bác cộng sự với nhau thì rồi thiên hạ khó lòng đối địch.

Kính lại nhũn nhặn:

– Nhưng biết họ có bằng lòng để mình làm không?

Trạch cười cái cười tin tưởng:

– Trăm phần trăm đúng rồi. Đấy nhé, tất nhiên, nhà mình bán ra hai nghìn gổt như thế bên họ phải chậm lại chứ. Hàng đang chậm lại có người xin hàng đi bán. Lại có tiền bảo đảm. Không lạy mà bằng lòng.

Nhưng bỗng Kính tiu nghiu:

– Thế mì còn có chỗ khó đấy bác ạ.

Trạch gặng:

– Khó gì, cái gì khó?

– Những chuyển trước tôi bán cặp tóc giả có bốn đồng một tá. Bây giờ bán cho họ phải năm đồng. Hụt đi một đồng làm thế nào?

Trạch thở như trút được gánh nặng.
Chàng cười:

– Bác thật chỉ lẩn quẩn. Ở đời muốn

ăn hết phải đào giun. Muốn được việc phải biết tiêu tiền. Tôi, thì bác đừng lo. Không có tiền thì đi mang công lĩnh nợ mà làm. Sau này kiếm được lại bù vào nó. Di chỉ thế chi cơ mà. Cứ mỗi “gốt” tôi đổi cho bác, tôi cấp vào đấy một đồng.

Kính trố mắt:

– Bác cấp vào?

Trạch cả quyết;

– Phải, một “gốt” một đồng. nghìn gốt nghìn đồng.

– Nghìn đồng vút đi!

– Phải.

– Như thế thì chết.

Trạch cười:

– Làm việc phải thế. Rồi sau này

mình lại bán chỗ hàng thật của họ bằng giá năm đồng.

– Nhưng khi đã thành giá ai người ta chịu mua hơn,

– Càng hay, ở đời muốn lợi phải biết chịu thiệt lúc ban đầu. Muốn cho thân cây bẻ ra cho mình làm củ dùng, phải biết không sợ mẻ dao. Bác cú cố bán, nhất là mình mất dăm nghìn đồng thì mất, cần gì. Sau này thiên hạ biết hàng của họ xấu để xô về mua của mình, lúc ấy mình lại thu lại cần gì.

Kính cười đắc chí.

– Được bác hiểu công việc cho như thế tôi dễ tính toán lắm. Mai bác cứ giao cho tôi một nghìn. Tôi lại thế nào cũng thành công. Rồi về tôi sẽ đưa reu (biên nhận) của họ cho bác.

Trạch ném một đuôi mắt trách móc:

– Sao bác lại nghĩ đến sự đưa reu cho tôi? Làm việc như tôi với bác là làm tiền vạ, hà tăng gì nói đến điều ấy.

– Đã đành, nhưng công việc phải thế cho dễ nhớ.

Rồi với gói thuốc:

– Tính tôi thế, bao giờ cũng phân minh. Như thế anh em đỡ mất thì giờ...

✱

Kính vừa nói vừa mở cặp:

– Tôi muốn đưa một nghìn để ngài tính toán công việc. Ngài cứ nhận cho. Buôn bán phải như thế. Tôi đã bán, thì bán nhiều. Nếu tôi không có tiền bảo

đảm có phải ngài lưỡng lự nó mất thì giờ đi không. Như thế này, có phải tôi tránh được cho ngài những sự rắc rối.

Ông Tân Phương cảm.kích, đưa mời thuốc Kính:

– Vâng, ngài đã chu tất, tôi xin lĩnh ý. Nhưng xin ngài lượng cho đây là ngài muốn, không phải tôi dám nài.

Kính cười ha hả:

– Ngài cứ tự nhiên cho. Có thể mới làm việc được lâu dài. Tôi mong sau sẽ cho tôi dự vào công việc của cách vĩnh viễn.

Ông Tân-Phương khẽ cúi đầu:

– Đa tạ ngài. Nếu ngài có lòng giúp tôi, tôi sẽ xin để ngài cổ động cả ngòi bút Marseille.

Kính làm bộ ngạc nhiên:

– Ngài có cả ngòi bút?

– Vâng, ngòi bút của tôi bán cũng đã chạy lắm, giá ngài giúp cho một tay, chỉ dăm tháng là thành *marque* thôi.

Kính sốt sắng:

– Vâng, ngài có việc gì cần ủy thác, xin cứ tin ở sự tận tâm của tôi.

Chủ nhân đánh diêm cho Kính, rồi đáp:

– Tôi cũng đã có một số đại lý các tỉnh bán cặp tóc, nhưng vừa rồi tôi đã rút lại. Vì họ bán không chạy lắm và tôi xem xét kỹ, giao cho một nhà làm đại lý không tiện.

Kính cướp lời:

– Phải, ngài nghĩ đúng. Để cho một nhà làm đại lý họ cậy quyền bán có khi hàng mình không chạy. Và còn điều này, nhiều khi ở các tỉnh nhỏ họ hay xích mích nhau kiêu ngạo không chịu mua lại hàng. Như thế, mình cũng thiệt. Tôi cho có cách đem đến từng cửa hàng một bán là chạy nhất. Họ bán chạy rồi, tự khắc hiệu nào buôn to trong tỉnh phải lên điều đình với mình, mua buôn. Khi ấy không sợ gì họ đim hàng mình, hoặc mua về bán quá giá.

Chủ nhân bắt ngay:

– Vâng, vì thế tôi uỷ thác ngài việc bán từng nhà ấy. Tôi sẽ tính giá riêng để ngài có đủ hoa hồng làm tiền lộ phí. Và cứ một nghìn hàng, tôi lại chịu cho ngài một trăm nữa để ngài hết lòng quảng cáo hộ.

Kính đẩy đĩa chén ra một phía trước mặt, lấy tay nguệch xuống bàn:

– Tôi xin thế này để ngài rõ tôi làm việc với ngài là làm lâu dài. Ngài có thứ hàng gì cần cố động cứ giao cho tôi. Tôi tin tôi sẽ làm đến thành công mới thôi.

Chủ nhân hớn hở:

– Đã biết tài làm việc của ngài khi ngài cho tôi xem các giấy má hôm qua. Vả lại anh em ngài có lòng giúp tôi, còn gì bằng. Ngòi bút Marseille tôi chuyển này nước mạ tốt hơn trước nhiều. Ngài có nhiều mối bán được không phải ít. Đến ngay như chưa làm quảng cáo trên các báo, cũng đã bán được một nghìn hộp, hơn một nghìn rồi cơ mà.

– Mỗi hộp giá bao nhiêu?

– Mỗi hộp một đồng hai.

- Bao nhiêu ngòi.
- Một trăm ngòi.
- Người ta bán ra bao nhiêu?
- Bán ra đồng rưỡi. Người mua từng hộp đem về bán hai đồng.
- Thế là hai xu một ngòi.
- Vâng.
- Thế cũng chẳng ăn thua gì. Bán hết một trăm ngòi bút mới được có năm hào.
- Vâng, buôn bán cần đủ mặt hàng, có thứ bán một trăm bạc chỉ được một đồng bạc lãi thì sao?
- Ngòi bút nhà ta có tốt bằng bên Nam Ba không ạ?
- Kể thì cũng thế, có cái người ta ra trước nổi tiếng hơn. Ấy cái chỗ tốt

của đủ dùng, người mua nhiều khi chẳng để ý đến đâu. Cứ thấy marque quen là mua.

– Hả là có tốt thế nào mới quen được chứ.

– Vâng, có tốt mới quen được chứ ạ. Nhưng nhiều khi không tốt mấy lúc người ta mua cũng vẫn phải mua. Như cặp tóc bên A. C. I. chẳng hạn. Không phải tôi dè pha đồng nghiệp đâu. Trông to bản vừa xấu vừa tốn tiền, doãng và sơn không bền.

Kính nhân cơ hội hỏi luôn:

– Sao thế ngài nhỉ, sao cái Paris Mode của tây bật nó kêu chan chát, mà của mình chỉ dùng vài lượt là hết cả chát ngay cứng đờ như xác chết.

– À, tại cửa tây họ làm bằng thép tốt và cửa chúng ta bằng dây thép cán ra. Tốt thế nào bằng cửa họ, doãng là phải. Nhất là những nhà không biết làm, không uốn lưng tôm chỗ cuối cái cặp thì bao giờ nó phập nhiều được.

Kính chưa hiểu, ngơ ngác. Chủ nhân bèn lấy cái cặp tóc ở gần bàn chỉ vào chỗ gần cuối:

– Đây ông xem, mọi nhà chỗ này họ không uốn lưng tôm, thành thử bật đằng đầu nó ít sức “lò xo” nó không kêu đánh phập tức là sau này nó hay doãng. Bên A. C. I. cũng không tránh được khuyết điểm này, Ấy chỉ có một ít thế thôi mà là cả bí quyết để thành công đấy.

Kính sững mê lên về chỗ học lỏm được ít bí mật nhà nghề, đáp lấy lệ:

– Vâng, chính thế. Không tinh một tí là hỏng.

Và lại khơi ngòi:

– Thế ra làm việc cũng khó lắm ạ.

Chủ nhân ngay tình:

– Vâng, khó lắm. Công nghệ chỉ sai nhau một tí là hỏng hết cả, như ngòi bút chẳng hạn, không biết đập khuôn thì không bao giờ ngòi ra cái đường chỉ có khít. Mà đã không khít không tài nào dùng được. Nhất là khuy bấm lại rất khó vô cùng. Tôi phải đặt tận tay một ông chuyên môn ở Khâm Thiên mới được. Cái nghề máy chỉ lệch một đường chỉ là sai hàng dặm ngay.

– Ngài định làm cả khuy bấm.

– Vâng, tôi đã đặt hai cái máy ở Khâm Thiên mất nghìn bạc. Chỉ tháng sau là mang về. Tháng sau nữa là có hàng, tôi sẽ nhờ ông cổ động nhân thể.

Kính vợ vào ngay:

– Vâng, ngài cứ tha hồ sản xuất, tôi sẽ xin hầu ngài.

Chủ nhân đứng dậy ra bàn giấy làm reu đưa cho Kính. Kính làm bộ không nhận;

– Thôi, tôi đưa hầu ngài thế để cho tiện làm việc, ngài hà tất lại còn cho reu.

Chủ nhân đây đây không nghe:

– Chết, ngài phải cầm cho tôi mới được.

Làm bộ từ chối thêm một vài lần cho nó cao giá con người, rút cục Kính gấp

cẩn thận reu bỏ vào túi trong. Khi từ già, chủ nhân còn ân cần:

– Mai ngài lại sớm, tôi cho đóng hai trăm “gốt” để ngài bán loanh quanh mấy tỉnh gần đây.

✱

Kính nhảy bổ vào bàn giấy với một câu nói như lệnh vỡ:

– Quân sư cao đoán thật.

Trạch ngẩng lên thấy Kính vội vàng ra khỏi ghế. Khi hai bàn tay quặp chặt nhau, Trạch hỏi ngay:

– Thế nào?

– Bác đoán xem.

Trạch chỉ lên mặt Kính:

– Cứ trông bác hơn hở thế này, ai chẳng biết là điếm lành.

Kính reo:

– Đại lành là khác.

Trạch mừng rỡ, đưa mắt cho Kính. Chàng hiểu nên im bật. Hai người vào nhà trong, Trạch bảo thằng bếp đi mua chai Vichy rồi ghé sát tai Kính:

– Ta vào đây nói chuyện hơn, ngoài ấy có người làm không tiện. Rồi họ tiết lộ cơ phong thì lời thôi.

Kính đặt cặp, ném cho bạn một cái nhìn nó ngấm bảo: Bác có ý lắm.

– Thế nào bác lại đăng ấy ra làm sao?

– Được cả mọi việc. Họ bằng lòng cho tôi đem cặp tóc đi bán ăn hoa hồng.

Trạch mim cười:

– Thế là đại sự của mình rồi. Để tôi cho làm ngay cặp tóc giả của nhà ta thay vào.

Kính xua tay:

– Thấm gì, còn biết được nhiều cái tốt bằng trăm. Bao nhiêu secret professionnel tôi đều có cả trong này.

Vừa nói vừa vỗ vào ngực.

Trạch hỏi một câu hỏi thán phục:

– Bác làm thế nào mà ghê thế?

Kính nhăn mặt:

– Secret professionnel.

– Vâng thì đã đành.

– Cả một nghệ thuật đấy bác ạ.

– Cả một công phu nghiên cứu tâm lý đẩy bác ạ.

Trạch trầm trồ:

– Chú gì, không phải là nhát cuốc sắc đời nào có khơi được mạch.

Rồi hất hàm:

– Có phải không bác?

Kính sung sướng, cái sung sướng của kẻ làm công được việc cho chủ:

– Tôi không dám khoe khoang, phi tay tôi chưa chắc ai đã làm cho lão ta bật nói.

– Chính thế, thì tôi đã bảo chỉ có lão tướng mới xuất trận được phen này.

Kính phổng mũi, chàng uống xong cốc nước Vichy, đồng dạc:

– Bác cho xuống atelier (xưởng) gọi cai Mão lên đây, tôi bảo y cái này.

Trạch đưa mắt hỏi ý, Kính gạt ngay:

– Bác cứ cho đi rồi, rồi sẽ biết.

Khi cai Mão đến, Kính mở cặp lấy ra hai cặp tóc. Một cái của A. C. I. một cái của Tân Phương. Đưa cái của A. C. I. Kính bảo:

– Bác xem có phải cái này bật nó ít sức lò xo không?

Cai Mão bật bật cái cặp tóc rồi đáp:

– Vâng, quả có thể.

Kính hỏi:

– Sao nó lại yếu thế?

– Thưa ông vì làm bằng dây thép, sức nó chỉ được có thế.

Kính lắc đầu:

– Không phải.

Rồi đưa cái của Tân Phương:

– Đây bác xem, sao họ cũng làm bằng dây thép như mình mà tốt thế.

Cai Mão bật bật, tiếng cặp tóc kêu ken két.

Kính à một cái, rồi đứng dậy:

– Sao họ lại tốt thế?

Cai Mão đứng ngay râu, không biết trả lời thế nào.

Kính đắc chí, cười:

– Đây nhé, kỹ sư Mỹ bảo cho lần sau mà làm nhé.

Nói xong Kính lấy tay uốn lưng tôm vào cái cặp tóc, nắn đi nắn lại vài lượt,

rồi đưa cho cai Mão.

– Giờ thử bật xem nó có khác trước không?

Cai Mão cầm bật; bật cười:

– Ông làm thế nào mà tài thế?

Kính vênh vào:

– Tôi không làm nghề lại biết tình tường hơn bác. Bác để nó đuồn ra như thế sức bật của nó không mạnh. Uốn nó cong đi một tí rồi lại uốn trả lại một ít là nó có sức ngay. Tôi xem sách các kỹ sư các nước, nên mới biết đấy.

Rồi Kính làm ra bộ quan trọng. Cai Mão nhìn chàng khiếp phục. Trạch hải lòng về Kính khéo bịp cai Mão. Như thế cai Mão sẽ không bắt chẹt được chàng. Luôn thể chàng “tổ” cho mấy câu nữa:

– Ông Kính đây sành sỏi lắm. Máy móc là ông biết cả. Cái gì ông cũng biết. Chính đi hôm nọ bảo tôi lấy nước giải trộn vào bùn làm soude caustique đấy.

Cai Mão ngó tròn Kính. Kính càng làm ra dáng thành thạo.

– Tôi trước ở bên Pháp mấy năm có học về máy và khoa học, cho nên những cái ấy là tôi biết cả.

Cai Mão đi khỏi, Kính vội nói ngay:

– Ấy cũng phải cho họ biết mọi tí để họ đỡ bắt chẹt mình. Không họ tưởng mình nghi ngờ họ dở chúng nọ tật kia.

Trạch bắt tay chàng:

– Đúng thế, cầm đầu họ cần phải linh lợi thế. Không biết đường đàn áp họ, đã bị họ đàn áp lại. Tôi chúa sợ những

người chỉ đứng chết ở cái bực “đạo đức” rồi chỉ trích những người xung quanh. Ở đời nay có kinh phải có quyền. Không thể nhu, cũng không thể cương. Việc đời biến hóa thiên hình vạn trạng, không thể cứ thế này hay thế kia. Gặp lúc đánh phải đánh, đừng bảo đánh là ác. Gặp lúc xin phải xin, đừng bảo xin là hèn.

Cũng như nhà có nhiều con gái, đứa các đứa thách. Đứa nào cũng các mang tiếng bị đào mỏ, đứa nào cũng thách, ai người khiêng đi cho. Cứ là tùy nghi.

Lý thuyết ấy tất nhiên được Kính tán thành. Như cái kim bám chặt lấy đá nam châm, Kính bắt chặp ngay:

– Đúng như bác nói, ở đời không nên câu nệ quá.

Không nên câu nệ quá, những kẻ chỉ

thờ độc con bò vàng Apis đã vin vào câu ấy để có thể muối mặt làm những việc táng tận lương tâm.

Trạch cười nụ cười tri kỷ:

– Tôi với bác đồng lao cộng tác với nhau hẳn phải thành công, vì chúng ta cùng hiểu đời như nhau.

Kính nhũn nhận nghe lời khen của Trạch. Chàng đáp xuôi:

– Tôi thì sâu xa thế nào được như bác. Nhưng gần bác mãi rồi cũng vỡ ra. Tôi mong bác đã chỉ bảo cho tôi những chỗ nào tôi còn u minh.

Trạch đỡ bạn:

– Bác thế là quán xuyên lăm.

Rồi hỏi tiếp:

– Bao giờ bác định bán hàng cho bên kia?

– Mai thôi, mai tôi lại lấy hàng, rồi dần già. Bác cứ cho làm hàng thay đi.

Khi Trạch rót thêm Vichy cho Kính chàng lại bốc lòng:

– Còn khối thứ làm bác ạ.

– Tôi cũng đang nghĩ, chữa ra thứ gì.

Kính – Tôi đã nghĩ giúp bác rồi. Thứ này thông dụng lắm. Phải biết, chỉ một năm kinh doanh có bạc vạn ngay.

– Gì thế bác, có khó không?

– Khó thì ở đời ai làm được. Mà dễ thì ai chẳng làm rồi, còn đâu đến mình. Khó, dễ ở mình cả.

– Nhưng gì mới được chứ?

– Nói ra tất bác phải sung sướng lắm. Bác phải thưởng cho một châu hát ở nhà danh ca nào thì tôi mới nói.

Trạch vội vàng:

– Được, được, ngay tối nay này. Nhà Liên nhà Hảo, Chi, Tuyết, Bình này. Danh ca “bét ca-li-ty” nhé! Cứ nói đâu có đó.

Rồi nói đùa rất thân mật:

– Bác muốn giỏi thì tôi chịu, còn các thứ danh ca tài sắc ở cái “nước” Hanoi thì đâu cũng được cả. Hay muốn nghe cho ra nghe thì xuống bà Bảy, bà Tám, thật là mẹ những ca nhi son trẻ nhé!

Kính cười:

– Nói thế thôi, đang lúc làm việc, bê tha làm gì đến những nơi chết người ấy.

Đây này tôi nói để bác liệu tính toán công việc. Khuy bấm hiện đang khan, bác cho làm đi.

Một sức mạnh không biết từ đâu làm bật Trạch khỏi ghế:

– Cám ơn bác, may, thật là may, tôi tin chắc làm khuy bấm thế nào cũng ăn.

– Cái đó đã hẳn, không thì đã chẳng nói với bác.

Bỗng Trạch tiu nghỉu:

– Nhưng biết máy móc ra làm sao?

Kính cười vang:

– Cái ấy mới lại càng không khó.

– Không khó?

Kính ôn tồn:

– Vâng, chẳng khó tí nào thì đúng hơn. Tôi đã có chỗ đặt.

– Chắc chứ bác?

– Cái đó đã hẳn. Bác cứ trừ tính nghìn bạc hai cái máy, tôi sẽ đưa bác đến tận nơi.

Kính nhét điều thuốc vào bát:

– Ấy cũng phải làm ngay, không nữa bên Tân Phương họ lấy máy về họ làm thốc tháo bán kín mọi nơi, mình có làm cũng không kịp.

– Sao bác biết họ lấy máy về? Họ đặt ở đâu?

– Ở Khâm Thiên và chỉ nửa tháng nữa là xong.

Suy nghĩ một lát, Trạch đứng dậy về phía “két” mở, rồi cúi đếm đếm tập bạc.

Chàng quay ra bảo Kính:

– Thôi được rồi, ngay ngày mai bác đưa tôi đến Khâm Thiên tôi khắc có cách mua trôi hai cái máy đang làm dở.

Kính ngạc nhiên:

– Có thì phải đặt, họ đang làm cho nhà kia, đời nào bán cho mình.

Trạch cười:

– Ấy thế mà tôi có cách mua được đấy. Bác cứ tin như thế nào.

Hai hôm sau, Kính đưa Trạch đến nhà ông Bân ở Khâm Thiên. Khi nghe nói khách ngỏ ý muốn đặt máy làm khuy bấm, ông Bân chỉ hai cái máy nói ngay:

– Tôi đang làm dở hai cái máy này

chừng nửa tháng nữa mới xong. Hôm qua ông Tân Phương cũng lại giục. Vậy tôi chưa thể nhận làm cho ông được.

Trạch đáp một cách dễ dãi:

– Cái đó hể gì, ông cứ nhận tiền, rồi bao giờ xong thì xong, Việc buôn bán hàng đời có phải một lúc đâu mà vội vàng.

Rồi chàng nhất định ép ông Bân phải nhập nghìn bạc đặt:

– Ông cứ cầm tiền cho tôi khỏi thắc mắc còn bao giờ xong thì xong. Miễn ông nhận lời làm cho. Ông nhận cho tôi yên tâm về mua các vật liệu.

Chủ nhân từ chối, nhưng thấy khách nhất định cứ để tiền ở bàn, không chịu lấy về, đành phải nhận.

– Ông cứ biên cho đến mười lăm tây này thì xong để tôi dễ lấy tiền đặt của sở M. I. C.

Chủ nhân ngừng hỏi:

– Nhưng mười lăm tây này tôi đã làm được đâu. Ít ra cũng phải mười lăm tây tháng sau mới xong được.

Trạch niệm nở:

– À là ông cứ biên cho như thế, còn bao giờ xong thì xong, cái ấy có sao. Ông biên giúp cho để tôi lại M. I. C. tôi nhận commande trước đi và nhân thể lấy tiền đặt hàng.

Rồi làm bộ tri kỷ:

– Ông còn còn lạ gì, cái nghề buôn bán đồng tiền bao nhiêu chẳng thiếu. Lấy được avance trước tôi mua vật liệu

cũng đỡ đắt. Vả lại cái sự máy xong hay chưa xong có hề gì. Chả nhẽ kiện ông à? Tòa nào người ta xử những việc ấy; với lại chỗ người nhớn.

Và vỗ vỗ vai chủ nhân:

– Gớm tiên sinh cẩn thận quá.

Thái độ dễ dãi của Trạch đã đưa chủ nhân vào tròng.

Đúng ngày mười lăm Trạch hớt hơ hớt hải lại, nói với chủ nhân:

– Hông, hông rồi ông ạ. Thế này thì thật rầy rà quá, Tôi không ngờ nhà M. I. C. họ cay nghiệt họ kiện tôi về tội sai hẹn ngày giao hàng. Vì tôi hẹn họ đến hôm nay họ đến lấy mẫu không thấy máy họ dọa nếu không livrer (giao) kịp hàng

mồng một sau họ sẽ kiện đòi bồi thường.

Và hạ giọng năn nỉ:

– Thôi ông làm ơn giúp cho tôi đôi máy của ông Tân Phương vậy.

Ông Bân giãy nảy:

– Chết không được. Ông ấy đặt tôi hơn một tháng nay, Làm thế, thế nào được.

Trạch làm bộ lo lắng:

– Nếu ông không giúp tôi, họ kiện tôi biết nói thế nào?

Chủ nhân chưa nghĩ ra dụng ý của Trạch vẫn thẳng thắn:

– Mặc họ chứ, mình chưa có máy thì đã làm gì có hàng.

– Vì thế họ mới kiện tôi.

– Kiện thì làm gì.

Trạch lại làm bộ sợ hãi:

– Họ kiện thì mất nghiệp và rồi mất tín nhiệm, còn làm ăn gì được nữa.

Rồi lại nằn nì:

– Thôi ông thương tôi, giúp tôi đôi máy tôi làm cho kịp, không chết với người ta.

Chủ nhân nhất định từ chối:

– Ông có cho tôi vạn bạc tôi cũng chẳng thể sai nhời với ông Tần Phương được, chỗ người nhón với nhau.

Bấy giờ Trạch mời thò đuôi:

– Nhưng nếu họ kiện tôi?

– Thì chịu chứ làm thế nào?

– Chịu mà xong, ai chả chịu. Phải bồi thường bạc nghìn. Đăng lên các tờ báo trong tỉnh bản án bồi thường thì tôi chết. Các bạn hàng còn ai tin tôi nữa. Như thế tôi còn làm ăn với ai.

Chủ nhân vẫn chưa hiểu, còn ái ngại cho khách:

– Ông chịu khó nói, may người ta không nở.

– Chết, sao ông lại bảo họ không nở. Buôn bán có giấy má. Có giấy má làm bằng chữ lị. Mình sai hẹn, người ta có quyền kiện mình.

Chủ nhân vẫn chưa hiểu thủ đoạn của Trạch. Trạch tấn công:

– Nếu ông không thương, tôi đành phải nói với người ta là vì ông không làm kịp máy.

Chủ nhân ngạc nhiên:

– Ông mới đặt tôi làm thế nào xong được. và lại tôi chẳng bảo ông hôm trước là gì.

– Vẫn hay thế, nhưng chẳng nhẽ tôi chịu chết à. Tôi cũng phải tìm có cho nhẹ tội đi chứ. Tôi cứ giở tờ giấy ông làm với tôi cho họ xem.

Chủ nhân bây giờ mới giật mình:

– Thế nghĩa là ông đổ tại tôi chứ gì, ông kiện tôi chứ gì?

Trạch lại làm bộ nhăn nhó:

– Khổ lắm, tôi nào muốn thế. Ông mà thương tôi việc gì đến nỗi tôi phải đổ cho người nọ người kia. Chẳng nhẽ trước mặt tòa án tôi ỳ mặt ra à! Mà ỳ ra cũng chẳng được.

Rồi lại nằn nì:

– Thôi thì ông thương tôi vậy. Ông Tân Phương lấy sau mười lăm hôm thì đã làm sao?

Chủ nhân vẫn một mực từ chối:

– Không thể được ông ạ, chỗ người nhón với nhau, tôi đã hẹn với ông Tân Phương rồi. Chỉ ngày mai là tôi giao máy giả đấy thôi.

Trạch hoảng, chàng đành nói bung ra:

– Nếu thế tôi đành chịu lỗi cùng ông, tôi bước chân ở đây ra là lại ngay thấy kiện để nhờ bênh vực. Tôi sẽ nói là vì ông sai hẹn nên sở M. I. C. kiện tôi. Như thế tất nhiên thấy kiện của tôi sẽ bắt tôi kiện ông. Lúc ấy dù tôi không muốn

cũng không có cách nào khác. Xin ông hiểu thế cho.

Chủ nhân vẫn không nghe.

Nhưng hôm sau được mời đến phòng luật sư để nghe tin bị kiện, chủ nhân mới rưng rờ. Thế là hai cái máy của nhà Tân Phương đặt về tay Trạch.

Trạch ngồi vò đầu ở bàn giấy, tay gạch những đường ngang dọc rần rỏ xuống cái “tỳ tay”. Chàng đang nghĩ cách lọt vào nhà O. B. I. để bán tranh khuy bấm của Tân Phương.

Kính vừa xuống xe, còn trả tiền thì Trạch ngẩng trông thấy. Chàng lừ đừ đi ra. Và khi bắt tay Kính xong, Trạch nói trong hơi thở:

– Thế nào, khó lắm phải không?
Khéo không chúng mình nguy mất.

Kính cũng lắc đầu chán nản:

– Xem chừng cũng không dễ, hình
như nhà O. B. I. quý Tân Phương lắm thì
phải.

– Sao bác biết?

– Cả quý mà lão chủ lại nhà Tân
Phương fournir (cung cấp) cho năm tạ
hạt tiêu để bán lẻ. Mà Tân Phương thì y
fournir hạt tiêu bao giờ,

Trạch để một ngón tay lên cằm tư lự:

– Fournir hạt tiêu à? Sao lại thế?

– Chắc là chỗ thân tình nên nhân thể
lão chủ nó nhờ mua chứ gì?

– Đã fournir chưa?

– Chưa, Tần Phương mới nói với tôi vừa rồi. Y bảo vài hôm đem lại cũng được.

Nghĩ một lát bỗng mắt long lanh, nắm chặt cánh tay Kính:

– Được rồi, thế nào chúng ta cũng thành công, khá rồi, giờ thương chúng ta rồi.

Kính vừa toàn hồi. Trạch gạt ngay:

– Bác đi ngay tìm cho tôi một người nào bác quen mà nghèo lại đây. Tôi cho y trăm bạc tiêu.

Kính lại định hỏi, Trạch lại giơ tay ngăn:

– Bất cứ người nào cũng được. Miễn nhanh nhẹn một tí, thế thôi.

Một giờ sau, Kính đem một anh chàng thất nghiệp lại:

– Bác Phú người làng tôi, trước làm ở Hongay.

Trạch nói ngay:

– Tôi cho bác việc này bác làm chỉ trong hai hôm có trăm bạc. Nhưng bác phải giữ kín không được cho ai biết là tôi giúp bác, bác nghe chưa.

Phú gật đầu lễ phép:

– Vâng

– Bác lại ngày nhà ông Tân Phương số nhà... Hàng Gà, hỏi ông ta có mua hạt tiêu thì bán. Nếu ông ta có hỏi sao lại biết ông ta cần thì nói có người nhà làm ở O. B. I. mách. Bác nhớ chưa?

Phú gật đầu.

Trạch hỏi lại:

– Làm ở đâu mách bác nhớ chưa nào?

– Ở O. B. I.

– Tốt rồi. Còn ông Tân Phương muốn giá bao nhiêu một tạ cũng bán nghe không! Ngày kia bác lại đây xe hạt tiêu lại lấy tiền về tôi sẽ hoa hồng cho trăm bạc.

Cái tiếng trăm bạc rơi tồm vào lòng Phú làm loang ra cả một vùng hy vọng. Y há hốc mồm:

– Ông có hạt tiêu ạ?

– Có, tôi có. Người ta bằng lòng mua của bác, bác về đây, tối xếp cho.

Nhà O. B. I được bức thư của khách hàng trách về sự bán hạt tiêu giả liền cho mời Tân Phương lại. Thôi chết rồi, cái thằng hôm nọ nó làm hạt tiêu giả bán cho mình để mình fournir cho sỏ. Ông Tân Phương mặt rầu rầu nói với viên quản lý:

– Tôi thật vì vô ý, không phải dám làm thế này.

Viên quản lý gất om:

– Ông vô ý hay chủ tâm lừa chúng tôi thì cũng thế, có khác gì, khách hàng mua về dùng người ta la ó. Thế ngộ người ta đăng báo rêu rao chúng tôi thì sao? Từ hôm nọ đến hôm nay bán lẻ cho hàng trăm người rồi. May lại mới có một người mua nhầm họ viết thư trách móc, rồi còn nhiều, nhiều lắm.

Ông Tân Phương cắt không còn hột máu.

– Tôi thật không ngờ.

Viên quản lý bữu môi:

– Chính tôi đây cũng không ngờ ông lại có thể điên đảo như thế. Đáng lẽ tôi báo Sûreté bắt ông rồi, song nghĩ tình thương ông, nhưng ông phải làm giấy cam đoan chịu trách nhiệm về sự vệ sinh của nó. Ai người ta ăn, người ta chết là tại ông.

Ông Tân Phương viết xong tờ cam đoan thì viên chánh kế toán Bình đi qua! Y vỗ vai ông Tân Phương hỏi:

– À thế nào, người anh em, sao lại lấy hột dạ hương tám hạt tiêu bán cho hăng thế. Còn làm việc lâu dài, sao lại

điên đảo thế? Không có thì thôi, lời lẽ gì mà làm thế, mất cả tín nhiệm.

Ông Tân Phương ngay rầu, ông có ngờ đâu chính Trạch đã hại ông, sai làm năm tạ hột dạ hương, giã hạt tiêu thật cho nhỏ, lấy rượu đổ vào ngâm, mai tằm đem bán, hắc lè cứ tít mù. Trạch sợ dĩ hại ông là để nhà O. B. I. ghét ông, và để chàng sẽ luôn lọt vào O. B. I. bán khuy bấm. Quả nhiên nhà O. B. I. không com-mande khuy bấm của Tân Phương nữa, quả nhiên Trạch đưa mẫu khuy lại được ngay.

Chàng đã thành công trên máu, nước mắt.

PHẦN THỨ NĂM

Hai mươi năm sau, Trạch đã đi con đường của những tay đại gian ác để có thể nằm trên sập vàng. Chàng phạm đủ mọi gian trá, lừa đủ hạng người. Thân ái bằng Phấn, chàng cũng déposer mất marque brillante, nển, và bắt chước làm nghiêng ngay để giày. Nghèo ai bằng anh thợ sơn làm cho chàng được một tháng, chàng chờ lúc gần phải trả tiền, liền cho người ấy một vố. Mất cả tiền công, còn phải lạy như tế

sao. Cai Ái được chàng giao cho trông nhà, lại đi ăn cắp sơn của chàng bán cho thằng bé lấy hai đồng bạc (thằng bé này do chàng sai) khi thằng bé ra khỏi, là chàng vợ lấy, thế là cai Ái phạm tội ăn cắp. Đã ăn cắp đáng nhẽ phải ngồi tù, sang tốt lạy nên được tha. Thế là cai Ái mất không cả chỗ công ngót tháng giờ. Nhiều, nhiều lắm, một khi chàng đã đặt trong đầu hai chữ “phải giàu” thì thôi. Còn có gian ác nào qua cho chàng.

Tỉnh Hanoi khét tiếng Hàn Trạch, khét tiếng ở chỗ gian hùng. Cu-li xe thấy chàng cũng phải tránh mặt. Nghĩa là bất cứ ai, đã giao thiệp với chàng cũng phải lắc đầu lè lưởi. Sớm muộn thế nào cũng bị chàng chơi cho những vố sâu cay. Bị lừa mà vẫn cảm tâm không kêu vào đâu được.

Sau hai mươi năm vật lộn với đồng tiền chàng đã chiếm được ba mươi vạn bạc và cái danh ông Hàn, và một bà vợ con một nhà tổng đại lý cho chàng.

Hai mươi năm lăn theo đồng tiền để có vài chục vạn, một cái danh ông Hàn, Trạch đã phải nhắm mắt nín thở bóp chết lương tâm. Ngôi nhà kiểu tối tân ở Halai chàng mới tậu là nơi ở cuối cùng của gia đình chàng.

Sửu người con gái riêng của chàng, người đã ngoài ba mươi. Ba mươi tuổi qua ba bốn đời chồng. Cái tiếng, Sửu đại giai cả con giai Hanoi đều biết Sửu mê cả từ kép hát mê đi. Nghĩa là nàng là con thiêu thân của đủ các cuộc chơi, nó làm cho kẻ lẫn vào khi ra sẽ trở như nhộng, trở cả túi, trở cả lòng, trở cả xác.

Trong khi Trạch mãi làm giàu thì

Sửu – đứa con riêng của chàng không được dạy dỗ đã quá hư hỏng. Lại còn cay cực nữa là người vợ của chàng đã hờn hĩnh với chàng cả một thời xuân: Là con một nhà giàu trăm vạn. Ngọc bị mẹ ép lấy Trạch. Từ khi Trạch đào được mỏ, thì mặt chàng cũng là cái mỏ để vợ đào lại. Một bên được tiền, một bên được nói cho sướng mồm. Trạch biết vợ cậy có tiền, khinh thị mình, nhưng biết mà vẫn chịu cắn răng,

Gia đình Trạch là cả một đồng rác. Hữu - con giai Trạch năm nay cũng đã hai mươi và Tuyên con gái yêu của chàng, vừa vạn mười tám. Luôn luôn có sự xích mích, cãi lộn giữa Sửu và mẹ kế, và các em.

Hữu, một cái tên đặc biệt của Palace Dancing, của Ngã Tư, Vạn Thái, quần ngựa. Hữu, cả Hanoi biết. Biết ở cái ăn

chơi mất dạy, biết ở cái chỗ tiêu tiền như rác.

Còn Tuyên, nàng là cái danh của các cuộc đàn địch, túi tiền của mọi cậu xinh trai mà nàng “yêu”, và hoa khôi các cuộc chợ phiên.

Cái đồng rác ấy đã trùm trên gia đình Hàn Trạch. Đồng tiền, đồng tiền, đồng tiền. Có phải mây báo oán kẻ đã làm cho nơer nhuộm, đã làm cho mây bị phỉ nhổ.

Sửu vênh váo, nón cái sắc xuống bàn chỗ vào tận mặt bà Hàn:

– Dì không được cho thuê cái villa ở Sầm Sơn nữa, dì để cho tôi ở mùa này.

Bà Hàn mặt tím bầm:

– Ô hay! Cái cô này ăn nói mới hỗn hào chứ. Sao tôi lại không được cho thuê. Nhà của tôi mà cô lại bắt bí tôi à.

Cười nhạt:

– Tôi cứ cho thuê, cô đã làm gì nổi tôi. cô cứ về ton hót với bố cô. Tôi không sợ.

Sửu nghe nói nói chạm đến cha chồm lên:

– Này tôi bảo thật cho dì biết, dì đừng có hàm hồ mà không xong, tôi không nể nữa đâu.

Bà Hàn không kém, sẵn số:

– Không nể thì cô làm gì tôi, cô ăn thịt tôi chắc.

Sau câu tiết, vặc ngay:

– Chẳng ai ăn thịt được ai, cứ phải thì thôi, villa của thầy tôi, tôi ở, dì cấm thế nào được tôi.

– Thì tôi nào cấm cô, ở cũng ở một cái thôi chứ.

Sửu mặt chua như dấm:

– Tôi không ở chung với chúng nó được.

– Sao cô lại không ở chung với chúng nó, chúng nó hủ à?

– Không hủ nhưng nhiều người ra vào đùa nghịch tôi không chịu được. Trông chướng mắt lắm.

Câu nói ấy đủ cho bà Hàn hiểu con riêng chồng muốn vạch cái chỗ “giai trên, gái dưới” của các con mình. Bà hăm hăm:

– Cô không ở được thì thôi. Không có thói phép nhà ai, ba người ở hai cái villa, ai có của thừa mà phí thế. Cô phải biết mỗi tháng tôi cho thuê được bốn

trăm rưỡi. Vụ hè này ít ra cũng được trên nghìn bạc. Để mình cô ở nó phí đi.

Quay ngoắt mắt. Sữu bữu môi:

– Dì nói thế mà nghe được. Tôi ở nghỉ mát dì bảo phí, thế dì ra hầu bóng mát ba bốn nghìn bạc có phí không? Cho cung văn hằng trăm có phí không?

Cái án cung văn như một cái tát đập vào mặt bà, bà điên tiết:

– Này tôi bảo cô câm họng đi, đừng có giở trò khỉ, không sợ đâu?

Sữu xé ra to:

– Sợ! Ai sợ ai, tiền của là tiền của chung, ai cũng có quyền tiêu. Thằng Hữu, con Tuyên nó còn tiêu gấp trăm tôi. Sao dì không cấm chúng nó. Hay tại chúng nó là con dì? Còn tôi là người dung nước lũ.

– Đứa nào tôi cũng cấm, làm gì tôi thì làm?

Sửu hùng hổ:

– Đứa nào là ai ở đây?

Bà Hàn không chịu nổi, bật ra:

– Là mày.

Như bị nắm vào xương khu, Sửu giãy đành đạch:

– À mày muốn ức hiếp tao, mày muốn ăn không ăn hồng tiền của cha tao!

Rồi bù lu bù loa:

– Ối thiên hạ hàng xứ ôi! Nó cạy nó tay chùm chìa khóa nó lằng lằng...

Vừa lúc ấy Hàn Trạch ở đâu dẫn vào. Thấy vợ và con riêng xâu xé nhau, Hàn

Trạch đứng yên như người chết đứng. Vả cũng không phải là lần đầu tiên Hàn Trạch được chứng kiến tấn tuồng hỗn độn này,

Bà Hàn thấy chồng về chu treó:

– Ông có về mà bảo cái con khốn nạn không? Nó lại hỗn với tôi à?

Sửu chồm lên:

– Đây chẳng việc gì phải hỗn với đứa nào.

Hàn Trạch quát con:

– Yên nào, cái gì mà âm ỉ lên thế, không sợ người ngoài người ta chửi cho. Đầu đuôi làm sao?

Trời ơi! Một người cha trong gia đình mà đã phải hỏi con: “Đầu đuôi làm sao” thì cái gia đình ấy cũng gần sụp rồi.

Làm sao? Chẳng làm sao cả. Chỉ tại cái nóc đã dột, nên trên tấm phản có vũng nước, thế thôi.

Thế là vợ bô bô kể, con bô bô kể, mỗi người nói một đằng cãi một lý, rút cục Hàn Trạch lại cũng vẫn như mọi lần, ngã phịch xuống ghế, thở dốc phêêu phào:

– Thôi tôi xin các người, đừng làm khổ tôi nữa.

Bao nhiêu sinh lực, Hàn Trạch đã bị các mưu toan gian trá lúc trẻ rút hết, ông không còn đủ sức để điều khiển gia đình.

*

Cái tin Tuyên bỏ nhà đi làm cho ông chết giấc. Ông nằm dài trên cái sập bằng gỗ “lúp” cạnh cái bàn đèn đối diện với tên bồi tiêm gầy như que củi. Ông hút, hút để quên nỗi lo của một người chồng

có vợ hũ, có con mất dạy.

Mỗi khi ông với tay nằm dọc tầu rít một hơi xong là ông hơi hé mắt nhìn tên bồi. Tên bồi, thủ túc của ông đã ngót mười năm nay, biết ý chủ cũng thở dài theo.

– Bác Quân.

– Dạ!

– Bác nghe người ta đồn thế nào?

– Thưa ông con thấy người ta đồn cô Tuyến đi theo cái thằng đeo cái đồng hồ tay to bằng cái chén tống. Và hình như đi vào Saigon.

– Có chắc không? Ai nói với bác thế?

– Con thấy bạn cậu Hữu đến chơi đây nói với nhau thế.

– Bạn thằng Hữu?

– Vâng.

Ông Hàn thở đánh phào, ông lại chỉ tay vào khay đèn, bồi Quân lại tiêm, ông lại hút.

Cánh cửa bị xô đánh thình, bà Hàn vào với bộ mặt kẻ đi đánh ghen. Bà sầm sầm lại cạnh ông:

– Thế bây giờ ông đã biết ông giết con tôi chưa? Chúng nó bằng lòng nhau, ông không cho nó lấy nhau. Bây giờ nó bỏ nhà nó đi...

Rồi bà khóc nức nở.

Ông Hàn lòng đau như cắt, nằm co quắp, vẫn hút. Để cho vợ khóc chán, ông mới thủ thủ:

– Bà để yên tôi hỏi, con là con chung bà khổ thì tôi sướng à.

Nghe đến câu con chung bà lại sỗ lên:

– À, con chung thì mới không ai thương nó, chứ con riêng thì đã có người vô lấy rồi.

Bà Hàn ngấm nói Sữu.

Ông Hàn giơ tay:

– Bà đừng làm tôi rối ruột, để tôi liệu.

Bà Hàn ngồi xuống sập, gân mặt:

– Nào thế ông liệu thế nào?

Ông Hàn chỉ cái điều, bồi Quân vội nhồm dậy, thông và cho thuốc vào nỏ, chĩa cái xe trúc sang ông. Ông Hàn ngẩng cổ, vít xe, rít một hơi. Ông súc miệng một chén nước sâm Nhị Hồng rồi đằng hắng:

– Thế nó đi theo đứa nào?

Bà Hàn lườm chồng:

– Sao trước ông không hỏi? Sao trước hễ nói đến là ông rít lên.

Ông Hàn nhăn nhó:

– Hơi một tí bà lại cử nói trước. Nếu biết trước còn nói chuyện gì nữa. Chẳng qua ở đời, lúc biến thì phải xử biến. Ai lại còn mong có biến mà xử.

Bà Hàn đã chán ngấy cái lối lý sự cùn của ông, mặt chua như dấm:

– Thôi ông nói ít chứ. Tôi chỉ hỏi ông, ông có bằng lòng cho chúng nó về không, để tôi cho người đi tìm chúng nó.

Ông Hàn cười nụ cười nhạt phèo:

– Chuyện, con lại chẳng muốn cho

nó về thì muốn cho nó chết đường chết chợ à?

– Ấy ông nghĩ cho chín, bây giờ cho chúng nó về tất nhiên phải cho chúng nó lấy nhau, để rửa mặt cho mình.

Ông Hàn gật gật:

– Được, muốn thế nào cũng được.

– Mà tôi nói để ông biết, thằng kia nó chẳng có gì đâu. Nó là chân học trò. Nó không có của chìm của nổi gì đâu...

Câu ấy bà Hàn nói với một cái nhìn “ghét mặt” đủ để mĩa cái sự hể tính việc là tính đến lợi của ông.

Ông Hàn cười nhạt:

– Con mình hư thì phải chịu, nó không có thì mình cho nó, cần gì, tiền của để làm gì.

Bà Hàn bữu môi:

– Ông lúc nào cũng nói như vãi của ra nhưng lúc xử sự lại quá quắt lắm. Giá dạo trước, ông nghe tôi thì việc gì đến nỗi con phải đi.

Ông Hàn gạt phắt:

– Không nói lời thôi nữa. Bà cứ cho gọi thằng Hữu lên đây tôi hỏi xem em ở đâu.

Bà Hàn chép miệng:

– Thằng Hữu thì có giờ thì bây giờ.

Ông Hàn lại nhăn nhó:

– Thế thì làm thế nào?

Rồi ông lại hỏi luôn:

– Thằng Hữu đi từ bao giờ?

– Hàng tháng nay, nó có bén mảng về lần nào đâu. Từ hôm nó vớ được chỗ vòng hột của tôi là nó có dám về nữa đâu.

Ông Hàn lắc đầu một cách khổ não:

– Được mấy đứa con, đứa nào cũng không ra gì. Đời tôi không ngờ lại khổ thế này.

Bà Hàn bĩu môi:

– Chúng nó hư là tại ông, ông còn nói gì nữa.

Ông Hàn không chịu nổi, gắt:

– Tôi đã bảo bà đừng có nói lời thôi nữa mà lại.

Bà Hàn nín thít không phải vì sợ ông nhưng muốn chống nghị đến cách ổn thỏa cho con gái yêu của bà.

Ông Hàn buông tẩu, hỏi bồi Quân:

- Bác có chắc chúng nó vào Saigon.
- Vâng, con thấy bạn cậu Hữu nói thế.

Trầm ngâm một lúc ông hỏi:

- Bác có biết cậu Hữu hay chơi ở đâu không?
- Thưa ông, cậu ấy chơi thì thiếu gì chỗ. Con nghe đâu cậu ấy nhân tình với con gái một chủ nhà hát ở Khâm Thiên.

Ông Hàn rút cái ví để dưới cái đệm lấy tờ giấy năm đồng ném cho Quân:

- Bác phải đi tìm ngay nó về cho tôi! Làm thế nào tìm được thì làm, bảo nó về ngay tôi có việc cần sai nó.

Bồi Quân bật dậy như con “bất đảo”, cầm tờ giấy năm đồng, rồi với cái áo thâm dài.

Ông Hàn dặn y:

– Bác nhớ bảo nó tôi không làm gì nó đâu, mẹ nó cũng không nói gì nó đâu... Nó cứ về.

Quân vâng dạ rồi đi.

Bà Hàn thấy chồng sẵn sóc đến việc con gái, mặt đã tươi dần. Bà sà vào cạnh chồng nhỏ nhẹ:

– Thôi ông ạ, cho chúng nó về. Lo liệu cho chúng nó, trót đi như thế làm thế nào. Chả nhẽ bỏ con à.

Ông Hàn chỉ thở dài. Thói quen của ông mỗi khi cần giải quyết những vấn đề

gia đình. Con hổ bị điện dúm dó cũng chỉ dúm dó đến như ông là cùng.

Có tiếng gõ cửa, rồi cánh cửa bị đẩy. Sữu lù lù ở đâu tiến vào. Nàng chẳng chào bà Hàn cứ lững lững lại ngồi ghế. Bà Hàn đánh vắt một cái, đi ra. Sữu nhìn theo bà với một cái lườm. Ông Hàn bảo con:

– Cô vừa vừa chú, đừng có làm quá... Mẹ con mà như quân hần quân thủ.

Ông Hàn sờ dĩ dám dùng tiếng mẹ con để ghép con gái với bà Hàn là vì ông mới có ớn với Sữu. Ông vừa cho Sữu năm trăm bạc để ra ở riêng. Ở riêng nghĩa là thỉnh thoảng dăm ba tháng cũng có, một năm cũng có, Sữu lại dẫn một người về nhận ba ba, con con với ông Hàn.

– Thế nào, chồng con nó có làm ăn gì không.

Sửu hí hửng:

– Sắp sửa đi tri huyện thầy ạ.

Ông Hàn ghéch mặt, để hỏi lại. Sửu đáp:

– Sắp của đi tri huyện thầy ạ.

Ông Hàn cười nhạt:

– Con phải thương thầy, đừng lảng nhăng quá, thiên hạ người ta cười thầy.

Sửu bô bô:

– Con làm gì, con làm gì mà thầy bảo người ta cười thầy.

Rồi bỗng nàng vói như gắt:

– Thầy đừng có nghe bà ấy nói xấu con. Bà ấy có hay đã dạy được con, không đến nỗi trăm lần bỏ nhà đi.

Ông Hàn trừng mắt. Sủu im.

– Con thật không thương thầy tí nào cả.

Rót một chén nước, Sủu uống xong, liền vào đề:

– Con xin thầy năm trăm để lo việc cho nhà con.

Ông Hàn giật nảy mình:

– Thầy vừa mới cho con năm trăm chưa đầy một tháng.

Sủu nằn nì:

– Đây là thầy cho để con ăn tiêu, còn bây giờ con xin để lo cho nhà con cơ mà.

Ông Hàn chép miệng:

– Thầy làm gì ra mà con tiêu nhiều

thế. Lo, lo gì, phải thương thầy mới được chứ.

Sửu chép miệng:

– Thầy có thì chúng nó tiêu nhiều chứ con xin được thầy bao nhiêu. Thầy không nghe người ta kêu, thằng Hữu nó mê con đào hát nào về cướp cả vòng hột của bà ấy kia kia. Tiền ấy cũng của thầy chứ của ai.

Ông Hàn sợ phải nghe con gái lòi ra các thứ chuyện của dì ghẻ, của các em cùng cha khác mẹ, bèn lấp lố:

– Thôi, liệu mà tiêu ít chứ. Thầy cho hai trăm đây này

Ông rút ví lấy hai tờ giấy bạc ném ra sập. Sửu đổi, phụng phịu:

– Thầy cho con hai trăm con làm gì

được. Thôi, thầy cầm lấy, thầy đã không thương con thì thôi. Để cho thiên hạ họ bòn rút thì thầy bằng lòng.

Ông Hàn sợ vợ lên rồi lại điều này tiếng khác, và nếu không cho, con ông sẽ gây sự với dì ghẻ, nên đành lấy ra ba trăm nữa:

– Đây, tôi cho, nhưng liệu mà tiêu, tôi thường có đâu mà cho mãi được.

Sửu gấp năm tờ giấy bạc bỏ vào sắc, rồi qua loa vài câu, nàng ra.

Quân lên tiệm chú Quèo ở Sầm Công hỏi. Chú Quèo chỉ cái đồng hồ tay để ở khay đèn:

– Cậu ấy vay trăm bạc, để cái đồng hồ một tháng nay, có về qua đây đâu. Nghe

đầu hay hát ở Khâm Thiên cơ mà. Cứ xuống đây tìm thì thấy.

Quân lại xuống Khâm Thiên, y lần mò đến nhà đào Bích. Thấy có người hỏi Hữu, Bích chối ngay:

– Cậu ấy thỉnh thoảng mới đến đây.

Câu nói ấy không giấu được Quân, y bèn bảo ngay:

– Cậu ấy dẫn tôi lại đây cơ mà. Tôi không tìm thấy cậu ấy thì lại nhờ việc mất. Rồi cậu ấy lại kỳ kèo tôi.

Thấy đào Bích ngần ngừ, Quân tinh ý tiếp tuôn:

– Cậu ấy nhờ tôi lấy tiền hộ, mà tôi thì mai phải vào Nam. Không gặp lại nhờ cả.

Đào Bích nở một nụ cười:

- Ông nói thật hay nói bỡn.
- Thật đấy cô ạ, cô làm ơn giúp cậu ấy.

Đào Bích hơi ngượng nghịu:

- Thế ông đợi tôi một lát tôi vào hỏi qua cậu ấy đã nhé.
- Vâng, cô cứ nói hộ có bác Quân lại tìm là cậu ấy hiểu ngay.

Đào Bích đi được vài phút thì trở lại, vừa cười, nàng vừa nói:

- Mời ông vào, cậu ấy ở trên gác.

Rồi bảo mật người cô đầu đứng cạnh đấy:

- Chị Hồng đưa ông khách lên gác anh Hữu.

Quân theo người cô đàn lên gác.

Hữu mặt chiếc robe de chambre đứng đợi ở cửa:

– Kìa bác Quân, sao biết tôi ở đây?

Quân cười để lộ hàm răng vàng khè:

– Hỏi thăm mãi đấy.

– Có việc gì cần không?

Quân mỉm cười:

– Cũng cần.

Hữu dắt Quân vào buồng, gọi bếp bảo lấy bàn đèn:

– Ta hãy hút mấy điếu chơi đã, rồi chuyện gì hẵng hay.

Quân tiêm thuốc đưa mời Hữu:

– Cậu xơi đi.

Hữu lấy tay xoa xoa dọc tẩu:

– Lâu lắm mới lại hút với bác đấy.

Quân cười, y tiêm thuốc cho Hữu một chập sáu điều.

– Thế nào, ông cụ nhà tôi có biết chuyện tôi lấy đồ vàng của mẹ tôi không?

Giọng lè nhè, Quân đáp:

– Biết cậu ạ.

– Chết, thế thấy tôi có nói gì không?

– Không cậu ạ.

– Thế mẹ tôi.

– Cụ bà cũng chẳng nói gì.

– Thế ai bảo bác tìm tôi?

– Cụ ông.

– Có việc gì?

– Cụ ông sai tôi lại tìm cậu, mời cậu về để cụ hỏi tin tức cô Tuyên,

Hữu bật lên như cái lò xo, chàng giơ tay lên giới:

– Cái con khốn nạn ấy ai mà biết nó ở đâu.

– Cũng vì thế nên cụ bảo để cậu đi tìm có Tuyên.

Hữu chỉ vào ngực:

– Tôi, tôi ấy, tôi đi tìm nó ấy. Không đời nào nhé.

Quân lại nói như năn nỉ:

– Thì cậu cứ về cho cụ vui lòng một tí. Không tìm thấy thì thôi.

Hữu mở hộp thuốc lá thơm quăng cho Quân một điếu, rồi lấy cái bút dài

hơn một gang tay đặt điều thuốc, chĩa vào ngọn đèn lấy lửa

– Thầy mẹ tôi chiều nó quá để nó hư thân mất nết. Ai lại con nhà danh tiếng (?) như thế mới rút mắt đã bỏ nhà ba bốn bận. Cái thằng Hảo Sừng ấy tôi gặp thế nào tôi cũng cho mấy cái bạt tai. Đồ chúng nó là đồ khốn nạn, vô liêm sỉ.

Quân để Hữu nói cho hả rồi y mới đỡ:

– Cậu cứ về một tí cho cụ ông vui lòng. Rồi không tìm thấy thì thôi chứ sao?

Hữu lắc đầu lia lịa:

– Tôi hơi đau. Tôi biết chỗ chúng nó ở cũng không thèm tìm chứ đừng nói không biết.

Quân vẫn kiên nhẫn:

– Thì cậu cũng nên nghĩ đến các cụ một chút. Cậu về qua xem ra làm sao?

Hữu cười nhạt:

– Tôi xin thầy tôi vài nghìn bạc để mở chung nhà in với người anh em, thầy tôi không cho. Bây giờ có việc còn sai tìm tôi làm gì?

Quân vớ được chỗ yếu, thích ngay:

– À, thế này may ra hay cơ đấy. Cậu cứ về trong lúc cụ ông buồn rầu, biết đâu cậu hỏi một câu, cụ ông chả đưa cho cho vài nghìn buôn bán.

Hữu bấu môi:

– Đừng hòng ông cụ bỏ tiền ra nhé!

Quân bíp ngay:

– Cậu đừng nói thế. Cậu vắng nhà, cụ ông vẫn nhắc đến cậu luôn. Ông vẫn phàn nàn cậu còn ham chơi chứ không cụ ông bỏ ra vài vạn mở lò làm bát để cậu trông nom.

Hữu hơi dịu lòng:

– Ấy chỉ nói thế, dám rời tiền ra.

Quân đặt dọc tẩu, làm bộ suy nghĩ một lát rồi nói nhỏ:

– Cậu cứ về nói thác là biết chỗ, cụ có nhờ cậu đi tìm cũng phải đưa trăm bạc chứ. Có phải lại được món tiêu không.

Hữu mắt sáng quắc, hơi tiền thổi qua đồng tử chàng:

– Ủ, cũng có lẽ. Thôi tôi nghe bác, nhân thể cũng gần hết tiền.

Quân ngạc nhiên.

– Cậu gần hết tiền rồi à?

– Bác bảo làm gì chẳng hết, bảy trăm bạc tiêu hàng tháng.

– Cậu tiêu ghê quá nhỉ?

– Đây là phải dè sẻn đấy. Năm ngoái vợ được bọc tiền của bà cụ, hơn hai ngàn cũng chỉ tiêu ngót hai tháng là nghèo.

– Cậu tiêu gì mà ghê thế?

Hữu cười:

– Ở cái nhà này mỗi ngày phải chi vài ba chục chứ ít à. Còn tiêu ngoài nữa chứ.

Quân nói cái giọng thèm khát:

– Cậu tiêu một tháng bằng chúng tôi tiêu cả đời.

Hữu chép miệng:

– Bác đừng tưởng tôi sung sướng đâu nhé, muốn chết lắm đây.

*

Hữu và Quân về vào lúc mười giờ đêm. Ông Hàn thấy con chỉ lắc đầu thở dài. Quân vội vàng cởi áo, nằm ngay vào bàn đèn, tiêm. Khói thuốc phiện lại bay ra thơm ngào ngạt. Ông Hàn kéo một chập mười điều bằng quả táo rồi mới cất giọng lẽ nhè:

– Cậu đi đâu một tháng nay.

Hữu gõ tay xuống bàn:

– Con đã bảo với mẹ con là con chung phần mở nhà in với người bạn.

Ông Hàn thở nhẹ:

– Mở nhà in ở Khâm Thiên có phải không?

Hữu chối bay biển, chàng chỉ Quân:

– Thầy hỏi bác Quân xem bác ấy gặp con ở đâu. Con vừa xe carton qua hàng Đào th! gặp bác ấy gọi con mới biết,

Rồi hất hàm hỏi Quân:

– Có phải không bác Quân.

Quân dùng tiêm:

– Vâng ạ.

Hữu được thể, liến láu:

– Con đã bảo từ nay trở đi con không chơi bởi gì nữa thì thầy không tin.

Và nói giọng đứng đắn:

– Con tu chí làm ăn rồi.

Nói xong chàng móc túi lấy cái carte de visite đưa cho ông Hàn:

– Đây, thầy xem có phải con mở nhà in không.

Hàng chữ Directeur gérant de Imprimerie Tonkin, làm cho ông Hàn nhìn con ruột cái nhìn ngờ vực:

– Tiền đâu cậu mở chung với người ta?

– Con xin thầy me không cho. Con phải.. của me con chỗ đồ vàng

Ông Hàn ngồi nhồm dậy:

– Chẳng qua là cậu hư nên tôi với me cậu mới không tin cậu. Cậu thử làm ăn đúng đắn như người ta xem. Được để hôm nào tôi rồi, tôi lại xem cậu làm ăn ra làm sao? Quả cậu biết tu tỉnh tôi sẽ cho cậu ít tiền để kinh doanh.

Câu chuyện làm ăn Hữu bịa đặt ra đã vô tình gây nên một không khí “lạnh mạnh” cho gian buồng. Ông Hàn kè nhè:

– Ủ, cũng phải làm ăn thế nào chứ cứ lông bông mãi thiên hạ người ta cười cho.

Thiên hạ! Bao giờ cũng thiên hạ.

Thiên hạ cười, cái cười của thiên hạ có nghĩa gì so với cái cười của tự lòng mình.

– Thấy cứ tin từ nay con không chơi bởi lảng nhãng nữa. Con chán làm rồi. Con phải cố kinh doanh để sau này có tương lai.

Lần đầu tiên ông Hàn được nghe con nói những nhời đẹp đẽ như thế. Lần đầu tiên ông thấy con ông nói đến tương lai. Ông khẽ đưa mắt nhìn Hữu để dò thực

hư. Hữu đã khéo đóng kịch đến nỗi ông Hàn tưởng con tu tỉnh thật. Ông thở như người vừa đặt gánh.

– Nếu con nghĩ lại được thế thì thấy mừng lắm.

Rồi ông hỏi luôn:

– Con có gặp con Tuyên đâu không?

Hữu đáp ngay:

– Thưa thầy có. Nó vừa gửi thư cho con.

Ông Hàn mừng rỡ:

– Nó vừa gửi thư cho cậu.

– Vâng.

– Đâu đưa lại xem.

Hữu vừa mở ví vừa nói:

– Nó nói trong thư, con thương hại quá.

Rồi làm bộ van xin:

– Thôi thầy ạ! Chúng nó đã trót như thế, thầy tha cho chúng nó, gọi chúng nó về.

Hữu đưa thư cho ông Hàn, ông đưa cho Quân.

– Bác đọc lên xem nào?

Quân dí sát tờ giấy bóng vào đèn để đọc:

Thưa anh,

Em xin anh tha thứ cho em vì em đã bỏ nhà đi làm phiền cho thầy mẹ, cho anh.

Bây giờ em ở Dakao, ở nhà nhà một

người bạn cùng học với Hảo ở Hanoi. Xin anh thương em nói với thầy me cho em năm trăm bạc để em trang trải công nợ trong này. Bây giờ em túng lắm. Có xa nhà em mới biết thương thầy me và anh.

Đứa em bất hạnh của anh.

TB. Nếu thầy me giận em, thì thôi anh ạ,

Ông Hàn đưa tay cầm bức thư:

– Sao nó lại đánh máy?

Hữu đáp ngay:

– Chắc nó sợ bút tích chú gì.

Ông Hàn suy nghĩ một lát:

– Tôi chẳng hiểu thế nào cả. Nó gửi cho cậu bao giờ? Còn phong bì không?

Hữu nói một cách rất hờ hững, cái lối hờ hững bắt chết người nghe phải vào tròng:

– Thôi! Thầy còn hỏi làm gì. Thân nó làm nó chịu. Mặc kệ nó, thế là xong.

Ông Hàn hết nghi ngờ, đến lượt ông phải nói khó với Hữu:

– Nào có kệ được, để nó thế sao đành.

Hữu làm bộ dẫn đổi:

– Thầy bảo ai làm gì nó mà đành với chẳng đành. Nó hư thân mất nết bỏ nhà đi, bây giờ khổ sở còn oán thán kêu ca gì.

Rồi mở tung cửa:

– Thầy xem hư đến như con là cùng chứ gì, thế mà cũng phải tu chí. Huống hồ nó là con gái. Con cho không gì bằng

thầy cứ mặc nó, cho nó rạc rầy mới biết thân.

Ông Hàn mắt hơi ướn, ghen ngào:

– Nào có mặc được, chẳng lẽ bỏ nó chết.

Hữu làm bộ cương quyết:

– Thầy cứ thể không trách được, cho nó mãi rồi nó tưởng...

Ông Hàn chỉ cái điều cho Quân thông. Hút xong điều thuốc lào, ông bảo Hữu:

– Cậu phải đi giúp tôi vào trong ấy tìm nó mới được.

Hữu vội vàng chối bai bãi:

– Thôi, con chịu, con còn công việc của con.

– Ô hay, sao cậu lại không để tôi nói hết đã. Công việc thì nhờ người ta trông nom đỡ dăm hôm. Vào gọi chúng nó ra đây cho tôi. Để thế thiên hạ người ta nhờ vào mặt.

Hữu vẫn gặng:

– Thầy sai ai đi thì đi, từ đây vào Saigon ít ra cũng mất tuần lễ vừa đi vừa về.

Ông Hàn phát gắt:

– Nhà này còn có ai, cậu không đi thì ai đi cho tôi.

Hữu làm bộ miễn cưỡng:

– Vâng, thế để con đi vậy,

Rồi lẩm bẩm:

– Đời thừa nhà ai, có đứa hư thế bao giờ. Không còn biết thương cha thương mẹ là gì.

Ông Hàn lấy năm tờ giấy một trăm đưa cho Hữu:

– Đây cậu đi ngay ngày mai cho tôi, đừng để mất thì giờ nữa. Bảo nó về ngay, tôi lo liệu cho.

Hữu cầm tiền còn làm bộ nghĩ ngợi:

– Thầy cho con hai trăm nữa mới đủ. Năm trăm này cho nó rồi. Con có tiền riêng đâu. Đến một tháng nay con chả có một đồng chĩnh. Đến sáng cũng nhịn đói lên sở trông nom công việc.

Không lưỡng lự ông Hàn đưa ngay hai trăm nữa cho Hữu với câu an ủi:

– Được cậu cứ chịu khó làm ăn, rồi tôi cho cái vốn. Nhưng để tôi còn xem công cuộc của cậu thế nào đã.

Ông Hàn đợi tin tức con, càng đợi căng mắt. Hữu cũng không trở lại mà con gái cũng chẳng thấy về. Ông cho lại Imprimerie Tonkin, thì thằng người nhà về báo không có nhà in vào ở H. T. cả. Ông uất người, hỏi tội Quân:

– Hôm ấy bác gặp nó ở đâu?

Quân sợ hãi phải giấu ngay, nếu không y sẽ là đồng phạm.

– Thưa ông, vừa gặp cậu ấy ở Hàng Đào ngồi trên xe, cả một đồng giấy để ở chân.

Ông Hàn quắc mắt:

– Có thật không?

– Bẩm thật ạ, con hỏi cậu ấy đi đâu về, cậu ấy bảo đi mua carton cho nhà in. Con theo cậu ấy về “Đờ măng” cậu ấy

đưa các-tông, vào một cái nhà, rồi theo con về đây.

Ông Hàn vặc:

– Hừ, ra nuôi ong tay áo, đứa nào cũng chỉ định hại. Không đứa nào được việc gì cả.

Quân sợ len lét, không dám nhìn ông Hàn.

– Bác có chắc nó vào Saigon tìm em nó không?

– Thưa ông, cái ấy con cũng không rõ lắm.

Ông Hàn gật gù:

– Đồ chúng nó khốn nạn cả, phen này tù, tù hết.

Quân đặt tiêm, ngẩng dậy để ngay

ngắn lại cái bình phong con tí che gió cho khởi thổi vào đèn.

– Thưa ông, hay cậu ấy chưa tìm được nhà.

– Nửa tháng rồi còn gì. Không tìm được nó đã ra chứ. Chắc là nó chủ tâm đánh lừa tôi nên mới có bức thư đánh máy chữ.

Quân bụng cười thâm mưu sâu của Hữu nhưng ngoài mặt vẫn làm bộ tin:

– Thưa ông, chả có lẽ, chả có lẽ cậu ấy lại xử với ông như thế.

Ông Hàn bĩu môi:

– Chả có nhẽ à, nó xử với tôi trăm lần như thế rồi. Nếu tôi không sợ tai tiếng tôi đã đem nó ra tòa rồi. Chẳng nhẽ mặt mũi mình thế này đi rêu rao trên báo.

Hàng xú người ta đổ xô vào.

Quân an ủi:

– Ông cứ đợi dăm hôm nữa. Biết đâu vào Saigou cậu ấy chưa thấy cô Tuyên.

– Tôi đoán, không sai đâu, thế nào nó cũng lừa tôi năm trăm bạc ấy. Đến thế này thì hỏng, tôi không còn trông cậy gì con cái được nữa.

✱

Bà Hàn bị cảm thương hàn nhập lý. Mười hôm liền bà sốt li bì. Thầy thuốc đã kê, đốc-tờ cũng chỉ tiêm huile camphée cầm hơi.

Ông Hàn bối rối bảo Quân:

– Bác phải làm thế nào đi tìm ngay thằng Hữu về cho tôi và lên tòa báo đăng cho tôi mấy dòng gọi con Tuyên nó về. Không nhớ bà mệnh hệ nào, không có chúng nó thiên hạ người ta nhổ vào mặt.

Quân tất tả đi. Y xuống đào Bích, vẫn thấy Hữu nằm lù lù ở đấy.

– Chết chữa, cậu phải về ngay mới được, cụ bà sắp mất rồi,

Hữu cười gằn:

– Tôi mà anh cũng định “đóng kịch” nữa.

Rồi hỏi một cách sành sỏi:

– Thế nào, từ độ ông cụ đưa năm trăm có nhắc nhảm gì nữa không?

– Không, cụ không nhắc nhảm gì cả.

– Cậu phải về ngay mới được, cụ bà sốt thương hàn mười mấy hôm nay rồi, khéo không hỏng mất.

Rồi y móc túi lấy tờ giấy ông Hàn vừa viết: “Tuyên về ngay. Me hấp hối. Thấy bằng lòng cả.”

– Đây cậu xem, cụ bảo tôi đi tìm cậu rồi lên tòa báo đăng cái này.

Khi biết chắc là thật, Hữu rụng rời, mặt chàng tái nhợt:

– Mẹ tôi làm sao, phải từ bao giờ.

Quân lấy cái quạt phẩy phẩy:

– Cụ phải hơn mười hôm nay, thấy thuốc bảo sốt thương hàn, không chữa được, vì quá rồi, khó lòng qua khỏi.

Hữu vỗ tay xuống giường:

– Giời giết tôi.

Rồi chàng khóc hu hu. Đào Bích nghe có tiếng khóc vội lên. Nàng lại ôm đầu Hữu:

– Gì thế mình.

Hữu vẫn nức nở. Quân phải đáp thay chàng:

– Cụ bà tôi ở nhà mệt nặng, cho tôi lại mời cậu về.

Đào Bích nhìn Quân từ đầu đến cuối rồi hỏi một cán hải cải người thiết tha đến người ốm:

– Chết chưa, thế cụ tôi trên ấy mệt ra làm sao? Đã lâu chưa?

Rồi xum xoe bắc ghế mời Quân ngồi. Quân lại phải kể một lượt. Bỗng Hữu vùng dậy, chàng bảo Bích:

– Mình lấy quần áo cho anh. Anh về xem mẹ mệt thế nào?

Nhưng chàng mặc quần áo xong, thì nước mắt cứ ràn rụa. Nước mắt bây giờ là nước mắt của người nghiện chưa có thuốc không phải nước mắt người con rỏ ra vì mẹ ốm. Bích hiểu ý, mở tủ lấy hộp thuốc ném ra khay.

– Mình hãy hút đi mấy điếu rồi nói chuyện gì mới nói được chứ.

Như cây gỗ đổ, Hữu đổ xuống cạnh bàn đèn. Quân lại đốt đèn, hơ tiêm, nướng thuốc. Sáu lần đưa mời, sáu lần Hữu thối vo vo. Đến điếu thứ bảy, chàng mới tỉnh táo. Chàng vỗ đùi hỏi Quân:

– Chết chữa, khỏi tôi nghiện mất bác. Ngày nào không hút không chịu được. Người cứ rã rời, chân lỏng như chân con búp bê ruột cao su. Nguy quá bác ạ.

Bích ngồi cạnh lờm yêu người yêu;

– Ngày nào mình cũng đòi hút, em bảo mình mình có nghe đâu. Có giữ lại quất ẩm nhà.

Đưa tay với dọc, Hữu nói to:

– Hôm nay của thì thôi. Nhất quyết thôi. Không nhớ nghiện một cái làm thế nào.

Quân cũng đưa đà:

– Phải đẩy cậu ạ, hút mãi nhớ nghiện thì chết.

Hữu đứng dậy sau hai mươi điều. Trước khi đi chàng còn dặn Bích:

– Anh xuống ngay bây giờ đây nhé.

Báo đăng được ba hôm thì Tuyên về.

Trông thấy cha, nàng khóc sụt mướt. Ông Hàn phủ dụ con:

– Thôi, nín đi, thầy lo liệu cho.

Rồi ông hỏi nhỏ:

– Nó đâu?

Tuyên nghẹn ngào, nàng đáp trong cổ họng:

– Thầy đừng hỏi nữa. Từ nay trở đi con sẽ ở nhà với thầy me.

Ông Hàn dắt con lên buồng bà Hàn.

Trông thấy mẹ, nàng lại oà khóc. Bà Hàn mắt lơ đờ, thở phào phào, khẽ cử động đầu. Quân hiếu ý bảo nàng:

– Cô lại bà bảo gì?

Nàng rón rén lại cạnh mẹ. Bà Hàn ngược nhìn con, không nói được lời nào.

Hữu nhìn em chòng chọc, chàng lấy điều thuốc vỗ vỗ xuống hộp, kêu lạch cạch. Chàng châm diêm rồi vẩy em ra cửa sổ:

– Để yên đấy cho me nghỉ không mệt. Cô đi đâu bây giờ mới dẫn xác về, liệu hồn!

Tuyên vánh mặt, khẽ nói:

– Này đừng có cả vú lấp miệng em, tội anh còn sờ sờ ra đấy.

Bỗng có tiếng sụt, rồi Quân vẩy tay gọi Hữu và Tuyên, đến khi hai anh em lại giường bà Hàn, thì Quân vừa nhấc tí bông trên mũi bà Hàn xuống.

– Thôi bà đi rồi, cậu ạ.

Thế là Hữu xô vào lay tay mẹ, Tuyên lay chân mẹ, rồi hai người gọi rầm rĩ. Ông Hàn bên buồng riêng nghe tiếng chạy sang, ông nhìn cái cảnh tượng nào lòng ấy cũng hu hu khóc.

✱

Sộp-phơ vào bấm:

– Thưa ông có xe rồi.

Là ông Hàn sòng sọc chạy ra.

Xe chạy hết tốc lực lên Yên Phụ đỗ ở một tòa nhà một tầng. Chẳng kịp gọi, ông cứ đẩy cửa vào. Con sen đang nằm ở chõng giật mình nhồm dậy:

– Thưa cụ, cụ hỏi gì?

– Có phải nhà cô Sửu đây không?

– Vâng thưa ông phải.

– Cô ấy đâu?

Con sen ngơ ngác trước sự hấp tấp của khách:

– Thưa cụ... cụ hỏi cô con có việc cần không ạ?

Ông Hàn chỉ tay ra ngoài:

– Cần lắm chứ, đi gọi cô ấy về cho tôi. Cô ấy ở đâu?

– Thưa cụ, mẹ con đánh chặn ở nhà là Tham trên hàng Bún.

– Chị có biết nhà không?

Ông Hàn bèn bảo sếp-phơ:

– Đánh xe cho nó lại tìm cô Sửu.

Xe chạy vài phút thì trở lại. Sữu mặt
vỗ vàng bước xuống:

– Thầy!

– Con!

Ông Hàn ôm chầm lấy con khóc.

– Con bỏ nhà bỏ cửa đi lang thang
thế này, ở lẫn lúp thế này.

Sữu mặt hờn giận:

– Con không ở được nhà, con đừng
phải đi?

Rồi nàng chỉ vung gian nhà:

– Đấy thầy xem, đời thuở nhà ai thầy
giàu có hàng năm ba mươi vạn mà con
phải ăn ở thế này không?

Ông Hàn dụi dụi:

– Thì tại con chứ, tại con không chịu ở nhà chứ.

Sửu cãi ngay:

– Con ở nhà với con cú ấy thế nào được.

Ông Hàn ôn tồn:

– Ấy bây giờ người ta đã chết rồi, đừng nên nói thế.

Rồi ông dỗ:

– Thôi con thường thấy con về đi, để cho thiên hạ người ta trông vào. Cho các em con nó đỡ tủi thân. Ai lại dè ghẻ chết, con chổng không về chịu tang bao giờ. Thà ở xa xôi đã đành, ở ngay Hanoi...

Sửu đây đây:

– Ban nãy bác Quân lên đây con đã

bảo con không về đâu mà. Con việc gì phải để tang nó. Nó tử tế nhân nghĩa gì với con. Nó làm cho con phải bỏ cửa bỏ nhà, bây giờ nó chết kệ thân nó.

Ông Hàn vẫn đầu dụ:

– Đừng nói thế phải tội con. Bây giờ dì con đã thành người thiên cổ rồi, nói thế làm gì. Thôi con nghe thầy, con về cho thiên hạ trông vào.

Sửa giờ tay, chỉ vào cổ:

– Thầy xem con, bao nhiêu đồ vàng của con, con đã phải bán cả đi để tiêu rồi. Bây giờ con về như con mẹ đại thế này, con chả về.

Ông Hàn hiểu ý con muốn tổng tiền mình bèn đón ngay:

– Nào con muốn gì thầy cho ngay.

Sửu được cơ hội bắt chẹt, nêu ngay:

– Thầy cho con một nghìn con chuộc
chỗ vàng của con, con mới dám vác mặt
về cái nhà ấy.

Không lưỡng lự ông Hàn nhận nhời
ngay,

– Nhưng thầy không sẵn có bây giờ,
con cứ về rồi thầy cho. Thầy không nói
dối con đâu.

Sửu ngẫm nghĩ một lúc, bằng lòng.
Nhưng nàng giao hẹn ngay:

– Nếu thầy không cho con, con bỏ đi
thầy đừng trách con.

– Được rồi, thầy đã bảo thầy cho là
thầy cho.

Rồi ông giục:

– Thôi con sắm sửa đi, còn về...

PHẦN THỨ SÁU

Tên người nhà đưa tấm danh thiếp lên cho ông Hàn. Ông ngó xong, giật mình, vội vàng ngồi nhồm dậy. Ông hỏi tên người nhà:

– Mà đã mời ông vào buồng khách chưa?

Tên người nhà khúm núm:

– Bẩm con đã mời rồi.

Ông Hàn bảo Quân lấy quần áo thay.

- Ông bạn thân nhất đời tôi đây, mười mấy năm mới lại gặp mặt đây.

Quân vừa lại phía tủ lấy quần áo vừa làm bộ nghĩ. Bỗng y dừng lại hỏi:

- Thưa ông có phải ông Phấn không ạ!

- Phải, ông ấy là bạn cố tri của tôi, bạn từ thuở hàn vi.

Khăn áo chỉnh tề xong, ông Hàn xuống. Đôi bạn ngót hai mươi năm mới gặp nhau, tả thế nào cho hết những ý tình của câu nói đầu tiên. Nhất đôi bạn ấy lại là Phấn và Trạch, vì yêu đời mà yêu nhau, rồi lại vì đồng tiền mà phụ nhau. Ông Nam Hương (tên hiệu của Phấn) đứng dậy, chấp tay lễ phép:

- Thưa bác, hôm nay xem báo, mới

biết bác gái nhà quy tiên, vậy xin đến chia buồn cùng bác.

Ông Hàn ngượng nghịu, khẽ thốt:

– Xin đa tạ bác.

Tiệc trà xong, ông Nam Hương, xin vào lễ. Ông Hàn từ chối mãi không được phải nghe theo. Ông cho tìm các con, chẳng đứa nào có nhà cả. Ông Nam Hương đi theo bạn, tay cầm gói trướng. Lên buồng thờ trên gác, ông Nam Hương giở bức trướng đưa cho tên người nhà.

– Gọi là thế có mấy chữ kính viếng hương hồn bác gái.

Ông Hàn chỉ cúi đầu.

Khi hành lễ xong, ông Hàn năn nỉ:

– Thưa bác, hôm nay bác đã thương tôi, lại chia buồn cùng tôi, xin bác lưu

lại với tôi một đêm, cho tôi được hầu chuyện bác.

Ông Nam Hương gạt ngay:

– Bác thể tình cho, công việc ở nhà bề bộn lắm.

Ông Hàn nhăn nhó:

– Hôm nay bác đã thương tôi thì thương cho trót. Bác ở đây với tôi đêm nay, tôi thưa bác một vài lời.

Ông Nam Hương hiểu chữ thương và chủ thưa, bạn muốn nói gì, song ông vẫn từ chối:

– Thật quả tôi bận quá, không thì ở nán lại hầu bác được. Xin bác cho đến khi khác.

Một cái nhìn cầu khẩn tiết ra ở con mắt ông Hàn:

– Gần hai mươi năm mới gặp nhau, bác lại không dành cho tôi được một đêm hay sao?

Đến khi ông Hàn nhất định giữ ông Nam Hương lại thì ông không thể từ chối được nữa. Ông Nam Hương từ chối làm sao được, khi ông thấy ở cái đầu hoa râm kia thốt ra câu:

– Bác hãy thương tôi lấy một phút đã nào. Trong lúc tôi tai biến thế này, bác còn...

Ông Nam Hương gạt ngay:

– Cái sự tôi đến với bác hôm nay đủ để bác tin tôi quý bác đến thế nào? Hà tất còn phải đo đẵn xuôi ngược.

✱

Hai ba lần, ông Nam Hương đang nằm hút thuốc với ông Hàn phải nhồm dậy:

– Nếu bác còn nhắc lại chuyện cũ, tôi xin về ngay. Tôi muốn dĩ vãng là dĩ vãng. Chuyện cũ bỏ đi. Bây giờ thấy bác con cái đề huề, cửa nhà sung túc, thế là tôi mừng rồi.

Đồng tiền đã làm cho ông Hàn điều đứng, bây giờ thì ông hiểu nó lắm. Ông hiểu cái lẽ tại sao bạn ông, ông Nam Hương, không chịu muối mặt làm giàu.

Hai ba lần ông định thú, hai ba lần ông Nam Hương gạt đi:

– Nếu bác còn muốn cho tôi lại với bác, bác đừng nhắc lại chuyện cũ nữa. Người ta kết giao với nhau, chỉ nên nghĩ đến những chỗ tốt đẹp của nhau.

Rồi đôi bạn tóc đã hoa râu kể cho nhau nghe những thăng trầm trong đoạn đời của mình.

Ông Hàn nhìn bạn một cái nhìn tâm can:

– Bác ạ, thực tâm tôi nhiều lúc nhớ bác quá, muốn lại thăm bác, song nghĩ đến những chỗ chênh lệch lại ngượng... thành thử, nay lần, mai nữa, một ngày một xa...

Ông Nam Hương khẽ gật đầu:

– Phần tôi vì muốn để bác được danh danh mưu sự, nên cũng không muốn đến làm phiền rộn.

Rồi bốn con mắt đảo sang nhau, những cái gì gọi là tinh anh của tuổi ba mươi đã biến khỏi trên đôi khuôn mặt, chỉ còn lại những đường răn, những

đường răn của cả một đời vật lộn chạy trên da thịt...

Những cái nhìn nặng những ý nghĩa đã làm cho đôi bạn cảm thương nhau, nhất cái phút tái ngộ lại diễn trong không khí ảm đạm của một nhà tang. Cái chết đã làm cho những tấm lòng cần cỗi bùng tỉnh cuộc đời.

Ông Hàn để rớt xuống má những giọt nước mắt tiếc thương. Thương cái lầm lỗi của tuổi trẻ, thương người bạn đã bị mình phản bội, thương người vợ quá cố, thương đàn con hư, thương cái thân thể thảm thương của mình kết cục một cách thảm thương trong lúc đời xế bóng.

Đột nhiên hình ảnh mái nhà lá ở Ngọc Hà, nơi Phấn ở hơn hai mươi năm trước đây, hiện ra trong đầu ông.

Cả ký ức thuở đầu xanh bỗng đến
làm cho ông nức lên.

Ông Nam Hương đưa tay úp lấy bàn
tay xương xẩu của bạn:

– Kìa bác, bác có muốn cho tôi đến
đây với bác nữa hay thôi.

✱

Hữu đến tìm Sửu một buổi sáng.
Thấy mặt Hữu, Sửu mắng ngay:

– Gớm cậu độ này ăn chơi sang nhì,
chủ nhật nào cũng quần ngựa.

Hữu chối ngay:

– Tôi có đi quần ngựa đâu, chị! Ai
bảo chị thế?

Sửu bĩu môi:

– Tụi con Simone, con Yến nó bảo kỳ nào nó cũng gặp. Cậu lại còn chối.

– À, thỉnh thoảng thì có, tuần nào cũng đi thì oan tôi

Sửa nhìn mặt Hữu, rồi làm bộ sùng sốt:

– Thế nào, cậu nghiện rồi đấy à?

Hữu làm bộ thất sắc:

– Ai bảo chị thế, tôi trông thế này mà nghiện à?

Sửa dí tay vào mặt Hữu:

– Trông mặt cậu ra xái lại còn không nghiện.

Rồi nàng rêu rao:

– Những người nghiện đến hay, hễ ai nói đến nghiện là giấy nẩy lên.

Hữu không chối được nữa, bèn thú, nhưng thú một nửa:

– Nói giấu gì chị, từ ngày mẹ mất tôi buồn thành thử càng hút khỏe. Đáng lẽ tôi chữa lâu rồi. Với lại bực mình với ông cụ, thành thử cũng chả thiết gì nữa. Chị bảo chả hút để làm gì. Con trai đến tuổi kinh doanh, bố cứ giữ của khư khư, để mình chết đói à. Tôi mà ông cụ bảo cứ ở ông cụ cho tháng sáu chục thì chị tính mua thuốc lá có đủ không?

Sửu được dịp trút hận, hưởng ứng ngay:

– Đấy nhé, cậu xem tôi nhé. Thiên hạ nó đồn ông cụ quý tôi hơn cậu với dì Tuyên. Nào cậu xem tôi có gì. Mỗi tháng thí cho được trăm bạc, ăn không đủ. Quần áo rách như tổ đĩa.

Nàng khoát một vòng tay:

– Đây cậu xem nhà cửa tôi đây, anh ấy thỉnh thoảng ở đồn điền mới về. Mình tôi cậu bảo ít ra cũng vài trăm mới tạm đủ. Thế mà động mở mồm xin là ông cụ kể nghìn này nghìn khác cho từ tám người đời triều.

Tuy cùng cha khác mẹ, nhưng họ không ghét bỏ nhau, trái lại còn thích nhau là khác. Thích nhau ở chỗ cùng có một ông cha để mà làm tiền. Thích nhau ở chỗ kẻ nào cũng tưởng mình bị cha bạc đãi. Nói cho đúng hơn, thích nhau ở chỗ cùng là đồ phá của mất dạy. Những kẻ giống nhau, có ghét bỏ nhau bao giờ.

Sau một giờ đồng hồ ca thán cái đức kiệt của bố, Hữu mới vào đề:

– Hôm nay tôi đến tìm chị để bàn một việc chị ạ.

– Gì thế cậu, lành hay dữ?

Hữu giờ tay lên giới:

– Lành, chứ mình làm gì mà dữ. Việc có tiền.

Hóa lên, Sửu hỏi ngay:

– Việc gì nào, cậu nói cho chị nghe nào.

Hữu trình trọng đặt cái bót thuốc là xuống bao diêm, nói bằng một giọng bàn bạc:

– Đây thì xem nhé, thầy thì có hàng năm ba chục vạn mà chị em mình thì đến tuổi làm ăn cả rồi. thầy thì già, thầy giữ tiền làm gì? Sao chúng ta không họp nhau lại, cùng đến nói với thầy chia cho chúng ta, để chúng ta làm ăn. Là con nhà đại phú gia hàng trăm vạn mà khó như chị như tôi thì thà chết đi còn hơn.

– Ngộ thầy không bằng lòng.

– Không bằng lòng? Cả ba chị em cùng đứng lên xin thầy phải cho chủ lý.

Sửu vỗ tay khen:

– À, ra cậu này thế mà khá đấy. Nhưng có chắc không?

Hữu trề môi:

– Đã làm thì phải chắc. Không được chị cứ chặt đầu tôi đi. Đây này, nếu ông cụ chưa muốn chia thì ba chị em cứ xin mỗi người một cái nhà để ở và một vạn làm vốn. Ông cụ không cho, nhất định xin chia gia sản.

Sửu xua xua tay:

– Một vạn cơ à? Không được đâu, đến cho nghìn bạc còn đây nghiêng đứt thớt ra nữa là:

Hữu vùng vắng:

– À, trước khác, bây giờ khác. Trước kia mình xin là xin để ăn chơi. Bây giờ xin là xin để sinh sống. Không cho thế nào được.

Sửu nhoẻn miệng:

– Ờ, thăm nào, nhà tôi cũng bảo thế. Anh ấy bảo xin ra tắm ra món thế nào thấy chả phải cho.

Hữu gạt tàn thuốc:

– Anh ấy làm gì?

– Trung đồn điền Phú Thọ ấy mà.

Hữu nghĩ nghĩ một lúc.

– Có phải trước làm chủ Chang Hai Dancing?

– Phải.

– Chết chữa, tí nữa, anh em đánh nhau võ đầu mới nhận họ.

– À cậu cũng quen đấy à.

– Có, tôi có quen, quen vừa thôi, vì trước tôi lại nháy, gặp anh ấy.

– Để hôm nào tôi nói chuyện xem.

– Bây giờ anh ấy làm gì?

– Đã bảo làm đồn điền mà lại.

Hữu cười khoan khoái:

– Thôi thế được, để tôi làm cho vạn bạc mà khuếch trương. Sau này giàu có phải nhớ ơn tôi đấy nhé.

– Nhưng cũng phải bảo con Tuyên nữa chứ?

– Có chứ, để tôi tìm nó. Hôm nào thấy nó, tôi lôi cả lên đây, là ta khởi sự,

chị nghe chưa.

Sửu nhăn nhó:

– Ủ, có mau chóng lên, chứ nghèo lắm rồi đấy.

Hữu gật gù.

– Tôi còn cần hơn chị. Tháng tiêu bốn năm trăm bạc, không xoay ông cụ lấy vốn buôn bán thì chết chứ lại chơi.

Ở nhà Sửu ra, Hữu gọi một cái cyclo. Chàng chỉ ngoắc tay về phía đường Cổ Ngư.

– Khâm Thiên.

Xe đang vùn vụt chạy bỗng có tiếng gọi:

– Hữu, Hữu.

Chàng nện gót xuống sàn xe, tên xe “phanh” đứng ngay lại. Một cái xe đạp bay vù đến.

Hữu xuống xe, bắt tay bạn:

– Á, à, Phòng, đi đâu lâu lắm mới gặp. Giờ làm ăn gì?

– Buôn bán. Anh ở đâu?

Hữu đáp ngay:

– Nội thì dài dòng lắm, anh có rồi không đã nào?

Phong cười:

– Rồi lắm.

Hữu reo:

– Ô, thế thì xuống Khâm Thiên với moa đã này. Rồi chuyện gì mới chuyện được.

Phong bằng lòng ngay:

– Vâng, xin theo anh.

Đào Bích thấy người yêu về mừng quýnh, chạy ra.

– Mình!

– Mình!

Rồi Hữu giới thiệu Bích với Phong:

– Nhà tôi.

– Anh Phong bạn cũ của tôi,

Hai người cúi đầu chào nhau.

Sau khi uống cạn mấy chén chè, Hữu hỏi Phong:

– Anh có nghe hát không để tôi bảo gọi đào kép.

Phong nhớn miệng:

– Xin kiểu cái khoản ấy.

Và nói luôn:

– Có cái bàn đèn nào anh cho lấy một cái thì hay.

Hữu cười xòa:

– Ô thế thì tri kỷ đệ nhất còn gì.

Rồi chàng lôi Phong lên gác riêng. Lên đến nơi, Phong trách ngay:

– Sao ban nãy không đưa ngay lên đây lại còn bắt ngồi ở dưới. Hay đây là tư thất, nội bất xuất, ngoại bất nhập.

Hữu thoái thác:

– Không, muốn để anh nghe hát đã chứ.

Phong nhún vai một cách thành thạo:

– Chúng mình thì còn thiết gì trống phách. Đến nhà hát để nằm bàn đèn nói chuyện với nhau thì đúng hơn. Có khi không cần đến cô dầu nữa cũng có.

– Vẫn thế.

Chỉ một câu ấy Phong đã được Hữu mến rồi. Vì tính Hữu xưa nay vẫn ghét trống phách, đến nhà hát là chỉ chui vào bàn đèn.

– Thế đệ thích nhất, anh Phong ai ngờ cũng sành sỏi gớm nhỉ.

Hữu nói xong, quay bảo Bích:

– Mình kiếm cho tôi mấy chai Vichy nhé.

Bích ngoan ngoãn:

– Vâng.

Bích đi khỏi, Phong nói ngay:

– Trông chị ấy thù mị nhỉ anh nhỉ?

Hữu đáp xuôi:

– Ủ, thì cũng khá.

Phong rút thuốc, đánh diêm:

– Trông mặt có vết hồng, chưa biết chừng có điềm mừng cơ đấy. Để chốc nữa chị ấy lên đệ xem tay thì biết.

Hữu đang cắt bác, ngừng tay:

– Toa xem được tướng?

– À, mua đọc có hàng trăm quyển tướng số của tây và xem cho hàng trăm người. Toa có biết Phi không? Phi đen ấy, moa xem cho lui (hắn) trước bảo nhất định có tài quả nhiên kiếm hơn hai nghìn kỳ Pernod vừa rồi.

– À, thế thì moa cũng phải nhờ toa một việc mới được. Moa đang cần một việc.

– Moa xem bằng kinh nghiệm, bằng intuition (trực giác) nên ít nhầm. Đấy rồi toa xem moa gọi cú vanh vách ra cho toa xem

– Toa có xem lấy tiền bao giờ không?

Phong gạt phắt:

– Bậy nào, ai là thầy tướng. Có cái mình thấy khoa Chromance nó cũng có cái hay nên mình khảo cứu thế thôi.

– Hữu tiêm một điều mời Phong, Phong gạt ngay:

– Bác cần cứ hút trước đi.

Hữu cũng chẳng giấu diếm hút thẳng một mạch sáu điều. Thuốc phiện

ngắm vào phủ tạng, Hữu mắt lơ đãng, nói với một giọng tỉnh táo:

– Chốc nữa ma belle nó lên, tôi nhờ anh xem hộ nó một tí. Xem số nó sau này có khá không?

Phong mỉm cười:

– Vâng, xin xem thật cẩn thận.

Hữu lấy thuốc mời Phong, rồi gạt gù:

– Xem thế có bao giờ nhầm không bác và ai học cũng xem được chứ?

– Đã xem ít khi nhầm, ai học mà chả xem được. Có điều có người xem được sâu, có người xem nông choèn.

Hữu khẽ nhếch môi:

– Nông, sâu, là thế nào?

– Nông là sách dạy thế nào cứ thế mà đọc ra. Đại để như sách bảo bàn tay đỏ như son là người say mê cuộc đời, vàng như nghệ là người khéo léo tài cán, còn trắng bạch thì bạc nhược vô duyên. Nhưng cũng tùy từng người mà áp dụng chỗ sách ấy. Không phải tay ai đỏ cũng passionnel (say đắm, tâm huyết), vàng cũng tài hoa, và trắng cũng bạc nhược. Nói tóm lại người biết xem tướng là người có mắt đọc được cả thần con người. Nhìn thấy những nơi cùng sâu của tâm can mà mọi người không nhận ra.

Rồi chỉ vào tay mình:

– Như đệ chẳng hạn, người vạm vỡ thế này mà bàn tay ngón ngắn chùn, cứ theo sách là thắng đại lười. Thế mà không, suốt đời là cả một cuộc chiến đấu. Làm việc là cứ một lòng một dạ, không bao giờ chịu để trễ một việc nào. Cho nên

trước khi cầm bàn tay một người phải quan sát cả diện mạo, tiếng nói, cách đi đứng, rồi mới dám đoán. Nhờ linh giác soi được cả những chỗ ẩn khuất nhất của đời người.

Hữu nghe Phong nói với một con mắt kẻ khiếp phục. Chàng ngồi nhồm dậy:

– Anh thông thạo tướng số thật. Nghe anh diễn giải tôi hiểu được tài nghệ anh. Nay tôi cũng đang cần biết một vài việc về tương lai. Chốc nữa anh sẽ xem cho tôi.

Bích lên đem theo hai chai Vichy và một tút thuốc lá Camel. Hữu thấy người yêu cầm tút thuốc reo lên:

– Chérie (người yêu) khá thật, thánh thật, đáng thưởng một vạm cái hôn, bây giờ còn mua được Camel cho anh.

Bích nở một nụ cười kín đáo:

– Biết anh cần, em phải gửi mua tận trên phố.

Hữu ném cho người yên một cái nhìn như muốn nuốt da thịt:

– Rồi anh thưởng công cho. Anh sẽ nói với anh Phong xem cho em một quẻ, để biết tương lai ra sao.

Quay sang Phong:

– Số em tôi thế nào, anh cứ nói thế nhé. Đừng nể nang gì cả. Hay dở anh cứ gọi toạc móng heo ra.

Phong trịnh trọng đặt tay Hữu lên gối. Chàng khoan thai nhìn từng li từng tí những nét ngang dọc trên bàn tay. Trầm ngâm một lúc lâu, chàng cất tiếng rất đĩnh đạc:

– Anh thì:oi không cần phải nói sống bao nhiêu tuổi, con cái thế nào, công danh thế nào, thê thiếp thế nào.

Những cái ấy để cho người thường. Anh – tôi chỉ nói một câu này là đủ: anh tuy sinh là con nhà bách vạn, nhưng phải đào bới mới ra tiền.

Vì voie lactée của anh bài bài lên tận ngón tay út, chỉ một nông nỗi ấy cũng đủ tả cái đau không tên tuổi của anh rồi.

Hữu nháy chồm lên:

– Đúng, anh giỏi thật.

Quay sang Bích:

– Đấy, anh Phong nói đấy, anh phải đào bới mới ra tiền tuy là con nhà giàu bách vạn không em lại cứ tưởng anh làm bộ tưng bấn để làm gì em.

Nói xong chàng lại đặt bàn tay xuống:

– Anh xem hộ đệ sau này có giàu không?

Phong lại ngăm nghía, lại dí mắt vào sát tay:

– Giàu, thế nào anh cũng giàu, nhất định rồi vì ligne de chance (đường may mắn) của anh lên cao vút. Có mà chạy đi đăng giới. Nhưng nên nhớ là anh giàu vì có nghị lực sống trong đời chứ không phải giàu gia truyền.

Rồi giơ ngón tay cái của Hữu lên:

– Đây anh xem cái núm bông lên thế này là người giàu nghị lực làm.

Lại giơ ngón tay cái của mình chỉ vào đốt thứ hai:

– Đệ thì được cái lý luận khá vì đốt thứ hai ngón tay cái đặt vào ô “khoát đạt”.

Hữu nhoe n miệng cười. Chàng bảo Bích:

– Mình đưa tay để anh Phong xem cho.

Bích như con chiên con đặt bàn tay búp măng trên cái gối. Phong lấy ngón tay chỉ theo những đường ngang dọc rồi lẩm bẩm:

– Quỷ tướng. lạ, lạ thật, năm đầu ngón tay đều có hoa cả năm.

Suy nghĩ một lúc chàng nói to:

– Chị cả bàn tay quý trần đời, nghìn người chưa chắc một người có. Bàn tay này phải là bàn tay của những phu nhân các vị phú gia địch quốc.

Rồi làm một cử chỉ thân mật, Phong giờ tay cho Hữu:

– Bắt tay mừng anh một cái nào. Chị ấy số giàu sang lại là người yêu của anh tất nhiên anh phải giàu sang chứ.

Cuộc xem số này đã làm cho Hữu tin mình có nghị lực, có tiền bạc triệu. Chàng vui vẻ bảo Phong:

– Bây giờ tôi mới nói để anh biết: Anh đoán thánh thật. Hiện nay chính tôi đang tìm cách đào bới cho có tiền. Nghĩa là tôi định vài hôm nữa sẽ họp em gái tôi và người con riêng thầy tôi, lại xin thầy tôi chia gia tài cho.

Phong bắt chặp cơ hội:

– Thì việc gì phải xin chia xin chiếc lòi thoi. Con xin tiền cha mẹ mỗi lúc phải nhờ đến pháp luật có mà chết. Ngoài thì

là lý, song trong là tình. Tôi cho chỉ có một cách là mình chịu khó làm ăn đúng đắn, tự khắc cha mẹ phải bỏ tiền ra.

Hữu nhún vai:

– Anh không biết mon père (cha tôi) khiếp lắm. Tiếng giàu có hàng dăm ba chục vạn, nhưng không bao giờ dám bỏ cho con cái lấy dăm ba nghìn để kinh doanh. Anh tính tôi từng này tuổi đầu, thầy tôi bảo cho mỗi tháng trăm bạc thì có chết tôi không anh. Phen này tôi quyết thế nào cũng xin ông cụ vạn bạc để buôn bán cái gì không thì ngay to.

Phong cười cái cười ý nhị:

– Anh có muốn cụ bỏ ra cho anh ngay vài ba vạn thì anh nghe tôi. Tôi có cách lấy tiền của cha mẹ mà lấy một cách êm đẹp mới thú chứ.

Hữu rút khăn tay lau mặt:

– Anh tính ai còn muốn chuyện này chuyện khác trong gia đình. Khốn nhưng xin không được, anh bảo làm thế nào?

– Tôi đã hứa với anh là đã xin thì phải được. Chỉ sợ mình xin không đúng nghề thôi. Nghề đời bao giờ cũng thế. Một đồng không đáng mất cũng không ai chịu mất. Bạc vạn lúc thấy ra tẩm ra món cũng bỏ được. Bây giờ anh cứ nghe tôi mở một sở Công nghệ gì, hay làm Représentation, Commission, tự khắc cụ nhà bỏ ra cho anh bạc vạn ngay.

Hữu lắc đầu:

– Anh tưởng thế?

Phong cả quyết:

– Tôi biết chắc là được, chứ lại còn

tưởng gì. Tôi nói điều này anh đừng giận. Anh có nằm một xó hút thuốc phiện thế này đời nào các cụ chịu bỏ tiền cho anh. Anh không thấy nhiều khi trong một gia đình hai ông con. Ông Hai xin một vài vạ làm ăn chỉ nói một lời là được. Ông cả một năm mới « lĩnh » được năm ba trăm một nghìn, tai tiếng âm lên. Đồng tiền mình được nhiều ít là ở mình, ở cái cốt cách làm người của mình. Tôi chắc anh cũng đã lấy của cụ nhiều lần, nhưng khéo lắm cộng lại chỉ dăm ba nghìn một vạ là cùng. Nhưng cái khoản “sợ” chắc cụ sợ anh lắm. Vì sao? Chắc anh đã rõ. Đồng tiền mất không phải cách làm cho người mất có cảm tưởng mình bị cướp giật, ai chẳng ước.

Hữu gật gù:

– Anh nói cũng có lẽ.

Rồi hạ giọng:

– Anh tính tôi còn biết làm ăn gì mà bảo chẳng làm cho thấy tôi thất ý mỗi khi lấy tiền của cụ.

Phong tròn xoe hai con mắt

– À, thì bây giờ anh bắt đầu làm ăn đi. Hoạt động đi nào. Con một nhà đại phú gia, đại thương gia mà lại chịu thúc thủ à. Anh ra buôn bán tôi chắc thiên hạ sẽ vị nể nhiều. Vì tiếng tăm của cụ có ảnh hưởng đến công việc của anh.

– Anh bảo tôi nên làm gì bây giờ?

– Mở các xưởng công nghệ, các sở đứng trung gian ăn hoa hồng, một nghìn thứ.

– Khó lắm anh ạ.

Phong cau mặt:

– Sao lại khó. Này tôi hỏi thật anh, anh có định làm ăn thì bảo tôi. Tôi đứng lập công cuộc cho anh. Anh bỏ tiền.

Thời buổi này chỉ sợ không có tiền, có tiền cứ đóng cửa ngồi trong buồng cũng tháng kiếm hàng nghìn.

Hữu lại tươi tỉnh:

– Ừ mà thế thật, tôi thấy thấy tôi mấy năm gần đây chỉ buôn một vài thứ ấy thế mà lãi bạc vạn cũng dễ.

– À, cụ thì không thể bì được, chúng mình làm gì có vốn mà hòng ăn nhiều lãi.

Hữu như chợt nghĩ ra một ý kiến, chàng bảo Phong bằng một giọng chắc nịch:

– Anh tìm hộ tôi xem có cách gì làm ăn không? Tôi xoay tiền.

Phong cầm chai vichy, mấy cái cốc để ra một bên, rồi mở đầu:

– Anh bằng lòng làm, tôi mách anh một việc. Chỉ có hai vạn bạc vốn, mỗi tháng có thể kiếm nghìn bạc lãi, ngon không?

– Nhất định chứ lại còn bằng lòng làm gì nữa. Anh cứ nói. Thôi, tôi nói thế này cho gãy gọn này. Anh có sáng kiến gì xin cứ cho tôi biết. Tôi bằng lòng cộng tác với anh. Ngay từ hôm nay, anh là người chung phần với tôi. Cùng làm việc, cùng hưởng lợi tức, kẻ có của, người có công.

Phong không ngần ngại đáp ngay:

– Vâng thế tối xin vui lòng làm việc với anh. Nhưng trước khi bàn tính công việc anh cho phép tôi được nói thật tất cả những điều tôi nghĩ.

Hữu sốt sắng:

– Cái đó đã hẳn.

– Phàm việc gì cũng thế. Phải biết đầu dây mối nhợ đã rồi mới liệu cách tiến hành. Trước hết tôi hãy xin phép hỏi anh một điều. Hiện bây giờ trong túi anh có bao nhiêu tiền.

Hữu nhăn nhó:

– Tôi có tiền đâu.

Phong gặng:

– Nhưng ít nhất anh cũng phải có một tí chứ.

– À, có, nhưng có thì có bao nhiêu. Chỉ đủ tiêu nhảm.

Phong lại gặng:

– Nhưng bao nhiêu?

Hữu ngượng ngịu:

- Có vài bốn trăm thôi mà,
- Anh làm ơn cho biết đích xác.

Hữu nhăm nhăm:

- Có độ ba trăm.
- Ba trăm, vâng, thế còn việc nhân duyên của anh, anh định thế nào?

Hữu nghĩ một phút:

- Kể ra thì tôi cũng mến elle lắm.
- Anh có thể lấy chị ấy ngay được không?
- Được chứ, nhưng tôi làm gì có tiền mà lấy.
- Mất độ bao nhiêu.
- Ít ra cũng nghìn bạc.

– Nghìn bạc, vâng, chắc anh không thể xa thị ấy được một tuần lễ,

– Cái đó cố nhiên.

– Vậy mỗi ngày anh ở đây, anh phải chi bao nhiêu.

Hữu cười gượng:

– Vì là nhà hát của sa mère nên mỗi ngày tôi phải chi ba chục,

– Lại còn tiền ngoài nữa chứ?

– Vâng tiền ngoài mất độ mười lăm đồng nữa, kể cả thuốc men. Vị chỉ là bốn mươi năm đồng.

– Vậy chỗ ba trăm bạc của anh không đủ chơi mười ngày.

– Thì thế, cho nên tôi mới phải lo buôn bán cho có tiền.

Phong gõ gõ xuống sập, lơ đãng nhìn ra cửa sổ. Chàng đang nghĩ cách để gỡ mối chỉ đầu tiên. Sau vài phút suy tính, Phong chắc lưỡi một cái, rồi tiếp:

– Thế thì bây giờ phải tính thế này. Vì công cuộc kinh doanh lúc ban đầu, anh phải hy sinh một vài sở thích. Anh hãy tạm cách xa chị ấy một tuần lễ có được không?

Hữu bản khoản:

– Kể thì sao không được. Nhưng đừng nhớ elle lắm.

Phong ngắt lời bạn:

– Sao lại chẳng nhớ, song bắt đầu một công việc mà anh không chịu kìm hãm bớt sở thích thì thành công thế nào được.

Hữu nghĩ một phút, rồi cả quyết:

- Được, thì có thể làm theo anh được.
- Chắc chứ anh.
- Chắc, tôi là người có nghị lực cơ mà?

Phong cười:

- Đã tính làm ăn to, chả có nghị lực cũng phải có. Tôi sợ dĩ yêu cầu anh xa chỉ một tuần là để dùng ba cái trăm còn lại của anh vào việc.

- Việc gì anh?
- Vào sự mở một xưởng chế tạo xà phòng.

Hữu trố mắt:

- Mở sở xà phòng bằng ba trăm bạc?

– Ấy, thế đệ mới bảo là gỡ mối. Ba trăm bạc của anh, tôi đi thuê ngay một cái nhà.

Nói đến thuê nhà, Hữu gạt ngay:

– Mon père thiếu gì nhà. Chúng mình lại phải đi thuê.

Phong cười cái ngậy thơ của bạn.

– Anh rõ thực thà quá. Cụ tuy nhiều nhà nhưng mỗi lúc đuổi được người ta đi cho chúng mình ở đâu. Và lại đã làm việc phải cho nó đường hoàng đừng có mơ muội thì mới tin được.

Thuê được nhà rồi, tôi đi nằm đồ đạc, bureau, tủ để échantillon và kẻ biển. Khi đã làm xong sở, ta mới đăng quảng cáo âm lên sở xà phòng Hanoi mới xuất đầu lộ diện.

In giấy má, phải cáo bạch. Nghĩa là tôi có thể dùng ba trăm bạc của anh làm cho Hanoi biết Hanoi mới có thêm một sở xà phòng.

Hữu cười:

- Thế xà phòng đâu mà bán?
- À thì hãy làm cái vỏ đã rồi ta lo cái ruột sau.

Hữu lưỡng lự:

- Thế ngộ sau tôi không lo được tiền thì sao?

Phong vỗ vào tay bạn:

- Khổ lắm, anh cứ tin sự xếp đặt của tôi. Tôi khắc làm cho anh có tiền, làm cho sở xà phòng Hanoi có hàng. Miễn anh cứ nghe theo tôi. Phải có bắc có đèn cái đã, rồi mới có người đổ dầu vào chứ.

Hữu cười xuê xoa:

– Anh quả có tài kinh bang tế thế.
Thôi mọi việc đệ xin trông cậy ở anh

Phong nhũn nhặn:

– Cảm ơn anh, đệ xin bày tỏ nốt. Khi sở đã lập thành, các báo đã đăng rầm rĩ tên anh, lúc bấy giờ ta mới về thưa với cụ. Mời cụ lại bureau, tôi khắc có cách xin cụ giúp vốn cho anh. Nhưng điều này là tôi thưa thật: “Chúng là tính việc đây là tính việc trường cửu. Anh phải hết sức cẩn thận về tiền nong mới được. Việc gì cứ phải xin từng trăm để tiêu, ta nhờ cụ cái vốn, rồi kiếm lãi tháng dăm bảy trăm, lúc ấy tha hồ xài phí có phải sung sướng không? Vừa là con người đứng đắn, vừa tha hồ vung vỉnh.

PHẦN KẾT

Sau khi ông Hàn lại xem cơ ngơi làm ăn của con, ông đã bằng lòng bỏ ra hai vạn bạc, và cho thêm cái ô-tô của ông đang dùng để Hữu làm việc.

Cái bào thai kết trong gian trá lại trở về gian trá, Hữu nắm được tiền, liền đi biệt. Chàng lại đến nằm lì nhà Bích. Bao nhiêu lần Phong năm nỉ khuyên chàng nên nghĩ đến tương lai, chàng chỉ ầm ừ. Rồi kết cục Chàng bảo Phong:

– Thôi anh ạ, tội quái gì mà làm cho nhọc xác, cứ để bành ngời cái sở đẩy để đệ có chỗ lấy tiền của ông cụ. Làm làm gì, lời lãi được bao nhiêu. Cho chúng ta có giỏi lắm, tháng kiếm nghìn bạc là cùng. Đàng này nghỉ ngơi cho nó khỏe khoắn, cần tiền tôi lại có thể xin được nữa.

Phong làm mặt giận:

– Nếu anh làm thể chỉ được một bận, rồi cụ rõ chuyện, lần sau có giờ ðào.

Hữu cười nhạt:

– Làm sao mà hết được. Không có xà phòng thì ta đặt vào chục hòm, bán gọi là che mắt ông cụ.

Nhưng rồi chàng chặc lưỡi:

– Ồi ðào! Hơi ðâu. Hăng cứ biết tiêu cho hết hai vạn này, rồi lại liệu.

Khi Phong nói rất quá, Hữu đành bỏ ra hai nghìn với một câu nói cho xuôi chuyện:

– Thôi đây, tôi cứ đưa anh hai nghìn anh làm thế nào thì làm. Miễn thấy tôi không biết chuyện là được.

Phong thấy không thể nói gì hơn được, chàng liền nhận tiền.

– Tôi rõ thật là cái thân tội của anh.

Hữu cười:

– Thì anh là quân sư của sở “sabong” Hanoi mà lị. Thôi bây giờ công việc ở cả anh đây, mặc anh. Miễn anh thương tôi đừng bắt tôi nhúng tay vào là được.

Một tháng sau Hữu lại tìm Phong, chàng bàn với Phong cách lấy thêm vài

vạn nữa của ông Hàn. Phong lắc đầu;

– Không được đâu anh!

Hữu nhăn nhó:

– Không được là thế nào, không nhân cơ hội này “thương” thêm vài vạn nữa thì rồi tắt ngấm,

Phong cười nhạt:

– Anh có cách gì, chứ tôi thì chịu.

Hữu ghé nói thầm với bạn, rồi tiếp theo một chuỗi cười:

– Thế nào cụ cũng mắc. Cái gì chứ vừa được tiếng giúp con, vừa không mất gì ông cụ nhà moa thích mê.

Phong hất tay, đáp xuôi:

– Chịu, tôi chịu, anh có làm thì làm. Tôi thấy bất nhẫn thế nào ấy. Ai lại ăn ở

thế giới nào chúng.

Hữu bữu môi;

– Nếu anh ở địa vị tôi, anh cũng không thể nào làm khác được. Con một đại phú gia mà trong tay không có dăm vạn bạc, nhục mà chết.

Khi thấy bạn ngân ngữ, Hữu tấn công về mặt lợi:

– Anh cứ giúp tôi một tay, xong việc này tôi hiến anh ba nghìn nữa để anh thêm vào mà khuếch trương công việc.

Như tám phen sắp sửa đổ được cái gậy chống, Phong nghĩ đến ba nghìn đồng liền nhận nhờ giúp Hữu. Chàng liền cho đóng năm mươi cái thùng gỗ hộ Hữu để sẵn chờ khi nào Hữu điều đình với ông Hàn thì cho xe lại.

Ở trên xe bước xuống, Hữu tay cặp cặp ra dáng những tay doanh thương. Hôm nay chàng lại mặc short, thành thử trong rần rỏi. Ông Hàn thấy con liền vỗ vập:

– Thế nào, công việc của cậu có phát đạt không?

Hữu làm bộ tư lự:

– Thừa thầy cũng khá. Nhận được hơn vạn bạc commande. Nhưng lúc này soude caustique khan, thành thử con cũng lo. Làm việc lại gặp phải lúc vật liệu khó kiếm, số con vất vả thật.

Ông Hàn ngay tình an ủi:

– Có khó, có dễ lo gì. Khó, Khó cả thiên hạ, gì mình con.

Hữu uế oải:

– Vâng kể thì thế đấy. Nhưng giá không bị nạn khan hàng, con còn nhận được khối commande của các nhà tây. Như thế chưa biết chừng chuyến này con khá to.

Ông Hàn dịu dàng:

– Thì cứ dần dà. Buôn bán đi đâu mà vội.

– Vâng, vội cũng không được.

Đà dặn một lúc, Hữu vào câu chuyện:

– Hôm nay con lại thừa chuyện với thầy nhờ thầy giúp con thêm một chút.

Ông Hàn sợ phải bỏ tiền nữa, nhăn nhó:

– Thầy còn tiền đâu!

Hữu đáp ngay:

– Thầy giúp con được thì hay quá.

– Thầy có còn tiền đâu!

– Thầy cố giúp con chuyển nải. Con mà mua được chỗ “sút” này thì con làm mưa làm gió trong làng xà phòng.

– Nhưng thầy có còn tiền đâu!

Hữu nằn nì:

– Thầy để con thừa thầy thế này. Thầy mua giúp còn năm mươi thùng sút, thầy để đấy cho con. Khi nào con cần con đem tiền lại thầy bán cho con vài thùng một. Con biết một chỗ mua rồi. Thầy không giúp con ngay, người ta mua mất thì con khó làm ăn lắm. Vả mua như thế lợi cho con được vài ba nghìn. Sau này mua bị giá cao. Tiền không có thầy giết tạm đâu chẳng được.

Ông lặng thinh một lúc rồi đáp:

– Được, thế thầy cố vay giúp con, nhưng con phải đem hàng về để đây. Rồi khi nào cần, con phải đem tiền đến mà lấy.

Hữu sướng rơn, chàng vội vàng từ giã ông Hàn:

– Vâng thầy thương con thế thì may quá. Con phải đến ngay chú Wong không chú ấy bán mất thì lời thôi.

Hai cái xe camion xinh xịch đỗ ở cửa nhà ông Hàn năm sáu lượt. Năm mươi thùng sắt có étiquette to tướng dán ở ngoài, đai sắt cẩn thận được bọn phu lễ mễ chất vào garage nhà ông Hàn. Đồng thời hai vạn bạc cũng ở tủ sắt của ông Hàn chui ra, rơi vào lấy một người mại

bản khách. Người mại bản này là tay sai của Hữu.

Ông Hàn đợi một tháng, hai tháng, ba tháng, cho đến tháng thứ bảy thứ làm cũng không thấy con lại, lấy “sút”. Ông đâm nghi, cho tìm Hữu. Tìm đâu cũng chẳng thấy tăm hơi con. Ông liền cho giờ thử một hòm. Chỉ toàn những đất sét là đất sét. Ông ngã ngựa người. Con ông đã lừa ông, đứa con ông tưởng đã tu chí làm ăn, làm ông một võ thể này thì còn giới đất nào. Máu uất lên tận cổ, ông ốm luôn một tuần.

Đương khi ấy, Sửu và Tuyên xô vào nhất định bắt ông chia gia sản lấy cơ nếu không chia ngay, Hữu sẽ phá tán hết. Ông Hàn đang như con thú bị thương bị đứa trẻ ném đá nó gằm lên, ông Hàn liền chửi hai con thậm tệ.

Sửu và Tuyên nhất định đến nhờ luật sư bênh vực. Cái tin hai con gái ông Hàn đi kiện đòi chia gia tài âm tỉnh làm ông càng uất thêm.

Giữa lúc ấy thì người bạn cũ của ông lại hỏi thăm ông.

Ông Nam Hương ghé vào chiếc sập ông Hàn nằm, hỏi:

– Bác mệt đã lâu chưa? Các cháu đâu cả, sao không đưa nào ở nhà trông nom bác.

Ông Hàn thở hổn hển:

– Chúng nó giết tôi.

Rồi ông rít lên:

– Chúng nó bôi tro trát trấu vào mặt tôi. Phen này tôi có chết, tôi sẽ làm cho

chúng nó chết theo. Tôi sẽ cùng cả gia tài của tôi vào bà sơ.

Ông Nam Hương nắm tay bạn, ôn tồn:

– Bác bây giờ già rồi. Của cải kiếm được chả cho con thì cho ai. Đời cua cua máy đời cáy cáy mò. Bác cứ nghe tôi, chia cho chúng có mỗi đứa một ít, còn giữ lại một ít dưỡng già. Đứa nào khôn thì giữ được mà ăn, đứa nào dại thì chết. Bác tuổi tác thế này hơi đâu giữ của để vào thân.

Ông Hàn nước mắt dàn dụa:

– Bác ơi nếu tôi chia cho chúng nó tôi tin chỉ vài ba năm, chúng nó sẽ phá tan hết, của tôi kiếm được mồ hôi nước mắt trong bao nhiêu năm giờ, bây giờ để chúng nó ném đi, tôi nhắm mắt yên thế nào được.

Ông Nam Hương thở dài:

– Thôi bác ạ, tiền là tiền, tôi xin bác phải nghĩ lại. Không nên lo lắng quá mà thiệt thân. Bác bây giờ già rồi giữ làm gì. Cốt sao cho khỏe khoắn vui vẻ là sung sướng. Bác phải giữ gìn thân thể mới được, đã lao tâm khổ tứ từ trẻ đến giờ. Tuổi già được thanh thoi mới phải chứ.

Nhờ nói chân thành của bạn khiến ông Hàn nức nở. Ông giơ bàn tay khô đét nắm tay ông Nam Hương và nói rất khẽ:

– Tôi không ngờ gia đình tôi lại bại hoại thế này. Các con tôi nó phá tán của cải của tôi, nó lại bỏ tôi nằm ốm sắp chết trong cái nhà này, chẳng đứa nào bén mảng về. Và hể chúng nó thò mặt về là y như nói đến chuyện chia gia tài.

Rồi ông oà khóc:

– Uất chết mất bảo ạ. Tôi không thể sống với cái lũ khốn nạn ấy,

Ông Nam Hương vuốt tóc ở trán lên cho ông Hàn

– Bác phải nghĩ lại mới được, đừng quá phần mà thiệt thân. Phải những đứa con như thế thì đành chứ biết làm thế nào. Để rồi tôi bảo các cháu.

Ông Hàn ngược mắt nhìn bạn, nhìn cái khuôn mặt sáng ngời của bạn không bọn chút ưu tư, ông thấy lòng như có chất gì sần sần làm ngừng mạch máu:

– Bác thương tôi quá, thôi xin bác nghĩ tình tha thứ cho tôi.

Nói xong ông Hàn cúi đi, Ông Nam Hương vội vàng an ủi:

– Bác cứ yên tâm, tôi bao giờ cũng nghĩ đến chỗ giao tình của chúng ta từ thuở hàn vi. Vả lại, tôi với bác thì có điều tiếng gì. Trong lúc làm việc, mỗi người vẫn có quyền làm theo sở hướng của mình.

Rồi ông xuê xoa:

– Thôi tôi với bác bây giờ cũng chẳng còn sống được bao nhiêu nữa. Ta cứ vui vẻ với nhau cho nó sướng đời. Hơi đâu nghĩ chuyện cũ cho bận lòng.

Ông Nam Hương ra đến cửa thì vừa gặp Sửu và Tuyên. Hai nàng đều đơn đả:

– Lạy bác ạ.

Ông Nam Hương mặt rầu rầu:

– Hai cháu đi đâu về?

S Sửu nói ngay:

– Thừa bác con ở nhà con lại đây.

Ông Nam Hương dịu dàng:

– Bác vừa vào thăm thầy cháu mệt nằm trên nhà.

Rồi ông lại theo Sửu và Tuyên vào nhà. Ông bảo hai nàng ở lại buồn khách. Ôn tồn ông bảo họ:

– Các cháu ở nhà trông nam thầy, thầy mệt lắm. Các cháu hãy thương thầy, cả một đời vất lộn để kiếm tiền, lúc giờ về già tưởng được nhàn nhã, ai ngờ lại khổ quá hồi còn trai trẻ. Các cháu nên nghĩ đến sức khỏe của thầy, đừng làm gì cho thầy phải buồn lòng.

Tuyên nhăn mặt:

– Bác không biết, tại thầy cháu cả. Thầy cháu cho anh Hữu bao nhiêu vạn,

mà chúng cháu không được một xu nhỏ. Bác xét cho chúng cháu cũng cần tiền chứ, thế mà động xin là thầy cháu gắt âm nhà, nhiều khi lại còn đuổi chúng cháu không cho nói. Nếu chúng cháu không xin chia thì anh Hữu anh ấy phá tán hết. Sau này chúng cháu nhờ cậy vào đâu.

Ông Nam Hương gật gật đầu:

– Các cháu nói cũng có lý, nhưng cũng phải xin tùy từng lúc. Thầy đương ốm không nên làm cho thầy bức bối. Các cháu chỉ nghĩ đến thầy các cháu khổ sở vì các cháu. Bác tưởng không còn gì hơn, các cháu cứ ở nhà hầu hạ thầy. Rồi sau này lúc nào thầy vui vẻ các cháu xin thế nào thầy chẳng cho.

Sửu thở dài:

– Thầy cháu thì bao giờ vui vẻ. Hề

lúc nào nói đến tiền là thầy cháu lại phát sốt phát rét lên. Hàng trăm lần như thế rồi.

Ông Nam Hương mím môi như người sắp định làm việc gì kín đáo:

– Các cháu cứ yên tâm. Thế nào sau này chờ lúc nào thầy khỏe khoắn, bác nói cho. Thầy cháu được cái cũng nể bác.

Và ông chuyển sang giọng cảm động:

– Tiền của bây giờ là của các cháu chứ của ai, đi đâu mà vội. Hãy ăn ở cho hiếu thảo giờ không cắt phần đâu mà sợ. Bác trông thấy thầy nằm rên khừ khừ, không có các cháu nâng giắc, bác buồn lắm. Ai lại để thầy chống trơ như thế, tội chết.

Sửu hơi động lòng:

– Kể lắm lúc cũng thương thấy cháu lắm, lúc lại giận. Ngót sáu mươi tuổi đầu, gần kề miệng lỗ còn khư khư ôm két bạc. Chẳng biết để làm gì?

Tuyên họa theo:

– Cháu không hiểu tại sao thấy cháu mê tiền thế?

Ông Nam Hương tưởng một câu nói làm hồi hai tấm lòng kẻ làm con:

– Sau này các cháu có con các cháu mới biết cái lẽ để cha mẹ ốm đau không trông nom nâng giắc là lỗi đạo.

Rồi ông chỉ lên gác:

– Thôi các cháu lên với thầy.

Những ngày ốm đau của ông Hàn là những trừng phạt ghê khiếp tội ác ông đã phạm. Không phải cái đau rút ruột của xác, mà là cái tê tái buồn thương của hồn nó ngấm ngấm đục ruỗng phủ tạng. Nỗi buồn thương của một kẻ có con cũng như không, đêm cũng như ngày nằm dán xuống giường khắc khừ rên cũng chỉ có một mình. Có cái bóng người nào là cái bóng của gia nhân đầy tớ. Các con ông không ai chịu hầu ông trong lúc xác thịt ông đau. Gian buồng ông nằm lạnh hơn ở nhà thương tỉnh nhỏ.

Vì không có ai phục dịch nên bệnh ông một ngày một trầm trọng. Quân, người bồi tiêm trung thành của ông, phải tận lực nâng giắc ông. Nhiều lúc tưởng ông hết nợ áo cơm thở hơi thở cuối cùng y bèn chạy nháo đi tìm ông Nam Hương.

Ông Nam Hương tất tưởi như người đi cắt thuốc, lại thăm bạn. Khi thấy chỉ còn da bọc lấy xương, ông hoảng hốt đến nhà rể ông là bác sĩ Vĩnh. Ông tha thiết kể cảnh ngộ bạn và ân cần dặn Vĩnh:

– Con nên vì thầy, mỗi ngày lại thăm bác một lần. Bác là bạn cố giao của thầy.

Hàng ngày Vĩnh lại thăm bệnh cho ông Hàn. Nhờ sự tận tâm của Vĩnh, ông đỡ dần. Sau một tháng thuốc men, ông đã đi lại được. Ông gọi Vĩnh đưa năm trăm bạc. Vĩnh hết sức từ chối:

– Bác đừng cho cháu thế, cháu không dám lấy đâu. Chẳng may các anh cháu xa vắng, cháu ở gần gặ, cháu có bốn phận phải thay các anh cháu trông nom bác. Cháu hầu bác thế chứ thế nữa cũng không dám quản công.

Ông Hàn cảm kích, nằn nì:

– Cháu cảm lấy cho bác yên lòng. Thấy cháu và cháu thương bác thế là bác đủ cảm tấm lòng rồi. Bác thật không ngờ thấy cháu lại còn đoái tưởng đến bác. Cửa nhà bác nó tan hoang thế này, bác mới biết thấy cháu đã cải tử hồi sinh cho bác.

✱

Ông Hàn khỏi hẳn rồi, ông mới cho Quân đi tìm các con về. Biết rằng chỉ tìm không chúng nó chẳng chịu về nào, ông bèn bảo Quân:

– Tôi bây giờ nghĩ lại tôi thấy tôi cũng đã khe khắt với chúng nó nhiều quá. Bác đi tìm ngay chúng nó về đây cho tôi, để tôi chia gia tài cho chúng nó.

Rồi ông làm bộ thở dài:

– Thôi thì mặc, khôn sống mống chết, tôi cũng chẳng hơi đâu lo cho chúng nó mãi

Và ông đạo nghĩa:

– Bây giờ mình còn sống không cho chúng nó, chết đi cũng về tay chúng nó chứ gì. Chi bằng thôi thì của thiên giả địa. Chia cho chúng nó tiêu, cho chúng nó khỏi oán thán.

Quân tướng ông Hàn đã đổi bụng, hờn hờ:

– Vâng, ông nghĩ thế là chí phải. Các cô cậu ấy vẫn khổ về chỗ chưa được ông cho ra ở riêng.

Ông Hàn thành linh bị tên bồi tiêm bắt phải nghe câu ở riêng choáng váng.

Ông nghĩ đến nông nỗi các con ông mà giận sôi ruột lên. Con gái chưa có vợ, cả tháng không ở nhà lấy một ngày. Con gái chưa có chồng cũng bỏ nhà đi hàng năm ở tụ bạ với hết đứa này đứa khác. Ông xót xa cho thân phận mình, không ngờ lúc già nua lại bị nhục nhã như thế. Ông không ngờ một đời xoay tròn với đồng tiền của ông lại kết cục một cách bị thương thế này. Ồm, vì con mà ồm, không được một chén nước của con đem lại. Hễ có thấy mặt thì chỉ được câu đầu câu thứ hai, đến câu thứ ba là các con đã lại khảo đả ông về chuyện tiền nong. Hết đứa này xin lại đứa kia. Sầu tị nạnh ông đã chiều Tuyên quá. Tuyên thì lại nghi ngờ ông tư túi cho Sầu. Chán, chán quá. Các con gái ông đã đến cơm trả sữa cho ông bằng những câu cãi vả cau có: “Thầy thế này...” “Thầy phải biết...”

Còn con giai ông, một thằng lác cắc ngoài hai mươi tuổi đầu đã nghiện. Người búng beo trông rõ ràng hình thù con cái chú Trô. Ăn cắp chán xoay ra buôn, buôn để dễ ăn cắp. Lừa của ông bốn năm vạn bạc lấy vợ cô đầu... Nghĩa là ông muốn đập tan trái đất này ra gào thét lên: “Sao tôi lại có thể khổ sở đến thế này”.

– Sao giờ lại bắt tôi khổ cực thế này!

Ông lại khóc nức nở. Cả một đời vật lộn để cho có tiền. Được tiền rồi thì làm gì. Thì để lúc đời đã rút hết sinh lực, nằm chờ chết với một thằng bồi tiêm, với những thứ đồ đạc cam như hến.

Cay đắng nhất là đã lâu lắm các con ông không hề đứa nào nói được với ông lấy một nhờ ầu yếm. Các con ông chỉ gặp ông khi nào cần tiền. Ngoài đồng tiền ra,

ông và các con ông không còn biết gặp nhau để làm gì. À, cũng có một vài lượt họ rủ nhau kéo đến, trong lúc ông nằm rên bần chần lên, để bắt ông chia gia tài.

Ông giận, giận các con lắm. nhưng lòng kẻ làm cha bao giờ chẳng thế, giận chán cũng có lúc nhớ. Nhớ đến, ông lại sai người đi tìm. Nhưng nếu chỉ tìm để gặp con thì không bao giờ ông gặp được. Các con ông không có thì giờ giao thiệp suông với ông. Mỗi lần muốn gặp mặt con, ông lại phải u tiền ra. Không họ đã chẳng về.

Thành thử là cha của ba đứa con mà thui thủi như người trên không chẳng dưới không rể, ở một mình trong cái nhà rộng thênh thang thế này.

Sau một trận ốm kịch liệt ông mới nhận thấy cái lẽ nó làm cho ông điều

đứng. Bao giờ chả thế, kẻ gian ác đến thế nào, chả có lúc hối quá. Ông vụt tỉnh, gia đình ông sở dĩ có ngày hôm này là vì ông đã chệnh mảng nó, chệnh mảng cái phần “lòng” của nó. Chạy theo con bò vàng, ông đánh rơi thỏm gia đình vào cái vũng bùn, mà khi thỏa cái túi quay nhìn lại các con, chỉ rặt một giống đầu trâu, mặt ngựa. Con giai nghiện, lấy vợ cô đầu, con gái một năm một đời chồng. Tiếng tăm lừng lẫy.

À, bây giờ ông đứng trần mặt ra với thực cảnh, ông mới rõ câu “Vi phú bất nhân”. Chũ phú đây ông đã đánh đổi cả một đời ông để mà được. Được trong vũng máu của những người đã bị ông làm cho khuynh gia bại sản, làm cho thất cơ lỡ vận.

Báo oán, ông biết rồi, đồng tiền nó báo oán ông. Đồng tiền nằm trong tủ két

nó dầy dụa kêu thương như đám cô hồn kêu thương ở ngã ba Tuần Vương. Và nó rủ nhau rút hết những chất lành trong mạch máu của của gái ông, biến chúng nó thành lũ ma sắc dục.

Cho nên ông sai Quân đi tìm các con về, tìm về để ông dạy bảo một vài lời để hàn gắn lại cái lỗ thủng trong lòng chúng. Ông đã nghĩ đến chỗ các con ông không về nên đã phải bảo là gọi về chia gia tài.

Gia tài, gia tài, cái tiếng ghê khiếp ấy ông đã phải nghe hàng trăm lần, nghe với tất cả những hậm hực của những cái mặt bản ôi là bản, tởm ôi là tởm.

Quân ra đến cửa, ông còn dặn với:

– Nhớ bảo chúng nó là tôi đã khỏi rồi. Và nếu chúng nó có hỏi bảo tôi không giận gì chúng nó cả.

Quân đi thẳng xuống đào Bích. Không thấy Hữu, y lại quay lên tìm Phong để hỏi tin tức, gặp Phong, Quân hỏi ngay:

– Ông có gặp cậu Hữu đâu không?

Phong thản nhiên đáp:

– Không.

Vẻ lãnh đạm của Phong, khiến Quân phải gặng hỏi:

– Cậu Hữu có năng lại đây không hở ông?

Phong đánh diêm châm thuốc, rồi đáp xuôi:

– Không, đã tháng nay không gặp.

Quân lại hỏi:

– Bây giờ tìm cậu ấy ở đâu được.

Vẻ mặt băn khoăn của Quân, gọi tò mò của Phong, chàng hỏi:

– Có việc gì cần lắm không?

– Thưa ông, cần, cần lắm, ông tôi sai đi tìm cậu ấy về để nhận gia tài.

Phong giật mình hỏi lại:

– Chia gia tài à?

– Vâng.

Phong mỉm cười chua chát:

– Thế ông Hàn đã khỏi chưa?

– Ông tôi khỏi rồi.

– Thế có cho tìm các cô ấy không?

– Có.

Suy nghĩ một lát, Phong bảo:

– Độ này lâu lắm anh ấy có lại đây đâu.

Quân nhanh nhẩu:

– Hay ở lì trên cô Bích.

Xong lại tiếp:

– Nhưng tôi vừa ở đằng ấy về, các cô ấy bảo đã lâu cậu Hữu cũng không lại đấy.

Rồi bản thân:

– Quái, đến đằng cô Bích cũng không biết đi đâu thì lạ thật.

Phong ném cuốn thuốc:

– Đằng ấy họ bảo thế nào?

– Họ chỉ bảo lâu lắm cậu ấy không lại.

– Bác có gặp cô Bích không?

– Có.

– Cô ấy bảo gì?

– Cô ấy không vốn vĩa như mọi khi, chỉ bảo cậu Hữu không có ở đây, thế thôi. Tôi chắc lại có chuyện gì xích mích ở đằng ấy chứ chẳng khỏi. Vì cô Bích đã gặp tôi vài bận, nếu có cô ấy không giấu.

Phong gật gù:

– Bác nói đúng đấy. Anh ấy cũng đến tháng nay có về Bích nữa đâu. Hai người giận nhau rồi.

– Sao thế hở ông?

Phong mỉm cười:

– Biết được chuyện họ với nhan.

Quân tần ngần:

– Chết thế thì làm thế nào mà tìm cậu ấy được bây giờ.

Mãi mãi Phong mới bảo:

– Tôi mách nhé: nghe đâu cậu ấy lên Đồng Mỏ thì phải.

Làm bộ suy nghĩ Quân hỏi:

– Cậu ấy lên Đồng Mỏ làm gì?

– Lên đánh bạc, lên gỗ, độ này thua to. Cả vài vạn bạc, nhẵn cả rồi. Và hình như cũng không về đảng cô Bích nữa đâu.

Quân chào Phong rồi tắt tưở ra.

Quan hỏi thăm một vài nơi nữa, biết đích xác hữu ở Đồng Mỏ bèn mò lên. Vừa ở ga xuống. Quân đã được nghe

bạn ba bốn người mặc quần áo tây nói chuyện:

– Canh hôm qua to nhất, cái anh chàng trông oắt tỳ sà lại Hanoi thua ngót vụn cơ mà.

Chột dạ Quản nghĩ đến Hữu. Nhưng chỉ nghĩ thế thôi. Quân lại tự chữa sự lấm của mình.

– Sòng bạc thiếu gì người ở Hanoi lên đây, có mà thiếu giống.

Quân vào sòng nhìn đám đông đang sát phạt không thấy Hữu, Bổng gặp một người khách minh hương có hàm răng vàng đỏ ối đi ra, dáng làm ở sòng. Quân bèn hỏi:

– Chú có biết me-sử Hữu không?
 Mấy hôm nay có lên đây không?

Chú khách cười khẩy:

– Pít, pít cái gì, hầy.

Thất vọng, Quân lại đi. Y thấy một bọn bốn năm người đứng lơ nhố ở phía cạnh một cái hàng nước, trông có vẻ con bạc. Y bèn lại. Năm lấy một ông béo phịch y hỏi:

– Thưa ông. ông có biết ông Hữu?

Ông béo phịch, nhìn Quân một lượt từ đầu đến chân rồi sừng sộ:

– Hỏi Hữu làm gì?

Quân vừa mừng vừa chột dạ:

– Tôi là người nhà, ở Hanoi lên...

Bỗng ông béo phịch cười:

– À, người nhà thằng ở Hanoi lên.

Rồi quay nói với các bạn:

– Người nhà thằng Hữu đem tiền lên cho nó gỡ các toa ạ.

Rồi lại hỏi vào mặt Quân:

– Bác lên tìm nó về hay đem tiền lên cho nó gỡ.

Quân đoán Hữu thua to nên họ mới nói thế, bèn hỏi:

– Cậu Hữu thua thế cơ à?

Ông béo phịch cười khẩy:

– Có mấy, mới ngót hai vạn thôi.

Và quay nói với các bạn:

– Trưởng nam cụ Hàn Trạch tiêu bao giờ cho hết tiền.

Rồi bảo Quân:

– Hữu nó nằm trên nhà chú Pun ấy.
Cứ ra hỏi thăm đến nhà chú Pun thì thấy nó.

*

Quân lay lay Hữu:

– Cậu, cậu.

Gọi đến mười lăm phút. Hữu mới mở mắt. Thấy Quân, Hữu ngỡ mình đang chiêm bao. Chàng mở to mắt, nhìn chòng chọc:

– Quân đấy à?

– Vâng!

– Kìa lên đây bao giờ?

– Tôi vừa mới lên.

- Lên làm gì?
- Lên tìm cậu.
- Tìm tôi?
- Vâng ông sai đi tìm cậu.
- Thấy tôi bảo đi tìm?
- Vâng.
- Việc gì thế?

Muốn yên lòng Hữu, Quân nói ngay:

- Việc lành, việc tốt.

Hữu vươn vai:

- Chắc ông cụ lại mệt nặng chứ gì?

Quân nói một cách nghiêm trang:

- Cụ khỏi rồi, cụ sai tôi đi tìm cậu và các cô ấy về để chia gia tài.

Câu chia gia tài làm cho Hữu trở mặt
bật hủn giọng:

– Chia gia tài. Thật không?

– Thật chứ.

Hữu như cái dây cót đứt, bung ra:

– Thế đã tìm thấy chúng nó chưa?

Quân chậm rãi:

– Chưa, ông mới bảo tôi hôm qua.
Tôi hỏi thăm mãi mới biết tin cậu ở đây.

Bỗng Hữu xịu mặt:

– Hỏi những ai?

– Tôi hỏi đảng cô Bích, và lại nhà ông
Phong.

Một tiếng nói gắt gỏng bật ra khỏi cổ
họng Hữu:

– Những đứa khốn nạn ấy, hỏi chúng nó làm gì.

Quân ngạc nhiên về chỗ Hữu gọi Bích và Phong những cái tên như thế. Không để cho Quân phải hỏi, Hữu nói ngay:

– Tôi mà có súng tôi bắn cho chúng nó tan xác ra rồi.

Nói xong chàng vung tay:

– Phen này rồi chúng nó xem. Chúng nó là những đứa khốn nạn, là những đồ khốn nạn.

–???

– Con Bích nó dám ăn cắp tiền của tôi cho thằng Phong, Hai đứa nó thông gian với nhau. Tôi bắt được quả tang.

Quân há hốc mồm:

– Lại có thể thế được?

Hữu vỗ tay dậm chân:

– Chúng nó tư thông với nhau. Con Bích lấy của tôi bốn mươi cái giấy một trăm cho thằng Phong.

– Cậu có trình mật thám?

– Trình gì, nó chối đi chứ.

– Sao cậu biết?

– Tôi bắt được chúng nó trò chuyện với nhau ở Sinh lợi.

Quân nghĩ một lúc, rồi chắc lưỡi.

– À; thăm nào tôi hỏi ông Phong, ông ấy nói thế nào ấy?

– Bác xem, tôi ăn ở với thằng Phong thế mà nó nỡ phản tôi. Cả cái sở xà phòng của nó bây giờ là tiền tôi. Nó trước kia

một đồng xu không có, bây giờ chêm chệ xe nhà.

Rút điều xì gà ở túi trên, Hữu đánh diêm, rồi tiếp:

– Còn cái con Bích, nó đều giả thế thì thôi, đi tăng tịu với thằng Phong nghe nó dễ ngon dễ ngọt lửa lúc tôi ngủ lấy bốn nghìn cho thằng Phong.

Rồi giơ tay lên gờn như đe:

– Phen này chúng nó biết tôi. Chúng nó có mà lên đảng gờn. Vì tức bị con khốn nạn, thằng khốn nạn nó giở trò khốn nạn, tôi mới đâm ra đánh bạc. Ngót tháng nay thua mấy vạn đồng rồi.

Và suýt xoa:

– Số mất tiền, không tức chúng nó, đời nào tôi đánh bạc. Hôm qua đen nhất, thua ngót vạn bạc.

Quân lắc đầu ái ngại:

– Cậu phải nghĩ lại mới được. Chơi
bời với những người ấy làm gì.

Hữu cười nhạt:

– Bác bảo ai biết đâu chúng nó
mặt người dạ chó thế.

Và chán ngán:

– Không trách người ta bảo mèo mả
gà đồng thì đúng thật. Ra ở đời các cụ
đã nói không sai. Tôi không ngờ cái con
Bích lại có thể yêu thằng Phong được.

Bích bắt nhân tình với Phong và đã
có lần lấy kén của Hữu bốn mươi từ một
trăm cho Phong. Họ tính lập cơ đồ với
nhau, trai tứ chiếng, gái giang hồ, họ đùm
bọc nhau. Cái nạn bạn và vợ, mặc dầu
là vợ cô đầu, đã làm cho Hữu thất vọng

Chàng tìm đến sông bạc để trút nỗi bức dọc. Không ngờ cái họa nọ kéo cái họa kia. Khi ái tình (?) đã đi, thì mọi cái đều là hư vô và mấy van bạc của chàng cũng theo với sự bức dọc trút xuống chiều bạc.

✱

Trước mặt con giai và hai con gái, ông Hàn nói với một giọng hần học:

– Tôi không ngờ các người lại ăn ở với tôi như thế. Tôi ốm, các người bỏ tôi đi, không trông nom gì đến. Giá tôi có chết cũng thôi chứ gì.

Rhi ông ghen ngào:

– Các người lúc nào cũng chỉ làm le định xâu xé của cải của tôi. Thôi được tôi cũng cho. Các người không biết rằng tôi

hay giờ chán của rồi. Đấy rồi tôi để cho mà tiêu, tiêu cho chán, tối sợ không có sức.

Hữu sốt ruột vì cha nói đông dài hỏi ngay:

– Bao giờ thấy chia cho chúng con?

Ông Hàn cười nhạt:

– Lúc nào thông thả thì chia. Tôi đã bảo tôi cho là tôi cho. Sao anh cứ làm như đòi nợ tôi.

– Thì lúc nào thấy chia thấy hăng nói có được không?

Nhìn con chòng chọc, ông Hàn phát gắt:

– Nghĩa là anh tiếc cái thì giờ anh về đây chứ gì. Nghĩa là nếu chưa chia cho anh, thì đừng gọi anh về chứ gì.

Rồi trở vào tận mặt con:

– Giá không có đồng tiền của tôi, chắc anh chẳng về cái nhà này làm gì. Hừ, thì ra anh chỉ về đây khi nào đồng tiền nó thành thúc anh,

Hữu đáp gióng một:

– Con bây giờ nhớn rồi, không còn bé bỏng gì nữa. Con cũng đã đến tuổi được quyền có tiền rồi.

Ông Hàn cười gằn, ông nói một câu như búa giáng vào đầu Hữu:

– Anh bảo anh có quyền tiêu tiền, thế ngộ tôi không có tiền, cái quyền ấy anh lấy ở đâu. Sao anh không làm lấy cái quyền ấy có được không.

Xấu hổ vì bị sỉ vả, Hữu vùng cái:

– Con không cần biết gì hơn là con

có quyền tiêu tiền, mặc dầu là tiền ở đâu, của ai.

Ông Hàn lộn ruột, bị nghe những lời khiêu khích, ông bèn rửa:

– Thế còn có quyền ăn cắp thì ở đâu sao anh cũng có?

Rồi nổi giận, giận vì cái bộ mặt căng ra như mặt trống bịt da của Hữu, ông Hàn xô vào con:

– Nếu tôi cũng nghĩ đến quyền thì tôi bỏ tù anh vì lừa của tôi hai vạn bạc hàng. Hừ! Đồ khốn nạn.

Rồi ông hăng máu, xô vào mặt Hữu mà hét:

– Tao không cho mày nữa đấy. Mày đi mà kiện.

Hữu giơ tay ngăn.

Ông Hàn thở dốc, lại chỉ vào mặt Hữu:

– Quyền à, quyền à, quyền ăn cắp, quyền khốn nạn, quyền ỷ lại.

Máu ông như sôi lên sùng sục, ông giơ cao tay tát Hữu.

Hữu lúc ấy đứng ở cửa sổ, vội lánh mình sang một bên, thì tay ông Hàn đã xuyên qua mặt kính, vì đà mạnh quá. Hăng tiết ông vung tay để đánh con, mảnh kính “dạo” một cái xẻ thịt ông. Đau quá ông đứng được vài giây, rồi choáng váng ông ngã gục xuống sàn.

Sửu và Tuyên chạy lại ôm cha khóc rưng rức. Hữu lúc ấy đã chạy ra khỏi cầu thang.

Nhà thương của bác sĩ Vĩnh. Ông Nam Hương vừa đi vừa hỏi:

– Thế nào, con bảo thế nào? Liệu chừng có thể cứu được không con?

Bác sĩ Vĩnh:

– Máu ra nhiều quá thầy ạ. Khó lòng.

Ông Nam Hương mặt rầu rầu:

– Tội nghiệp.

Cửa mở, bác sĩ Vĩnh dẫn ông Nam Hương đến buồng ông Hàn nằm.

Ông Nam Hương lại gần, lúc ấy ông Hàn chỉ còn thoi thóp. Mắt ông khẽ mở. Ông Nam Hương đứng cạnh chỉ tay vào mặt hỏi:

– Bác còn nhận ra tôi không?

Ông Hàn nhích đầu, gật.

Rồi một phút sau mắt ông mở to, ông nhìn ông Nam Hương rồi lại từ từ nhắm lại. Hai dòng nước chảy xuống đầy má.

HẾT

